E. BRAGHINSKI * E. REAZANOV

ZIGZAGUL NOROCULUI

E BRAGHINSKI
E. REAZANOV

Zigzagul norocului şi alte povestiri

În româneşte de Dan Demetrescu

Editura Univers
Bucureşti – 1972

Cuprins

ATENŢIE LA MAŞINI!_____5
CAPITOLUL 1 poliţist_____6
CAPITOLUL 2 în care, după cum era de aşteptat, apare anchetatorul, un om cu ochi sfredelitori_____9
CAPITOLUL 3 în care facem cunoştinţă cu Iuri Detocikin, agent de asigurări_____17
CAPITOLUL 4 în care ne atrage atenţia o „Volgă" bej, cu numărul 49-04-MOT_____24
CAPITOLUL 5 în care Detocikin şi Podberezovikov se întâlnesc prima oară_____32
CAPITOLUL 6 în care vedem că se poate trăi nu numai cu buletin, ci şi prin procură_____42
CAPITOLUL 7 în care „Volga" bej este atacată din nou _____52
CAPITOLUL 8 consacrat fluieratului artistic_____62
CAPITOLUL 9 de aventuri, în care Detocikin este urmărit_____66
CAPITOLUL 10 în care anchetatorul află cine fură maşinile_____79
CAPITOLUL 11 în care hoţul se grăbeşte să scape de maşina furată_____92
CAPITOLUL 12 în care anchetatorul şi infractorul îşi lămuresc relaţiile_____96
CAPITOLUL 13 în care Detocikin tot nu se linişteşte _____107

CAPITOLUL 14 închinat ultimului triumf al lui Detocikin _____116
CAPITOLUL 15 juridic_____118
CAPITOLUL 16 şi, după cât se pare, ultimul_____125
UN EPILOG FERICIT_____128
ZIGZAGUL NOROCULUI_____129
27 DECEMBRIE, ziua_____130
27 DECEMBRIE, seara_____142
28 DECEMBRIE_____156
29 DECEMBRIE, ziua_____164
29 DECEMBRIE, seara_____174
30 DECEMBRIE, ziua_____184
30 DECEMBRIE seara_____202
31 DECEMBRIE_____211
IANUARIE_____223
Epilog_____228
CRIMA DIN BIBLIOTECĂ_____230

ATENŢIE LA MAŞINI!

CAPITOLUL 1
poliţist

Cititorii se dau în vânt după romane poliţiste. E plăcut să citeşti o carte, când ştii dinainte cum o să se sfârşească. Şi, în general, te unge la inimă să te simţi mai deştept decât autorul...

Aşadar, era beznă adâncă. Cernea o ploaie măruntă. Rarele felinare licăreau anemic – de ce să mai luminezi un oraş unde oricum e întuneric?

De o parte şi de alta a străzii se înălţau, multe, blocuri gemene, cu ferestrele ca nişte hăuri întunecoase. Era un mister cum îşi găsesc casele fericiţii proaspeţi locatari, mai ales noaptea. Dar trecătorul singuratic, cu servietă sub braţ, păşea sigur de sine. Era clar că ştie unde se duce şi de ce! Trecătorul se opri în faţa unui gang şi se uită împrejur. Aşa cum se cuvine, ochii îi scânteiau febril. Se lipi de perete, străduindu-se să rămână neobservat, ceea ce-i reuşi. Întră în curte. O umbră uriaşă lunecă pe zidurile albe ale blocului. Necunoscutul se furişă spre un garaj-tip, aflat chiar în fundul curţii, şi-şi roti iar privirile.

Era o noapte atât de neagră, tăcută şi pustie, încât fără să vrei îţi venea să comiţi un delict.

Primul gest al răufăcătorului fu să extragă din servietă o sticlă cu ulei de floarea-soarelui; îi scoase frumuşel dopul şi unse lacătul şi balamalele de la uşa

garajului. Apoi îşi trase mănuşile şi, luând din servieta cu pricina un şperaclu, descuie lacătul. Uleiul era de cea mai bună calitate şi uşile garajului se dădură în lături fără zgomot.

Necunoscutul răsuflă uşurat...

În timpul ăsta, la etajul al şaselea se perpelea în pat Filip Kartuzov, o persoană neverosimil de obeză. Visa că i se fură maşina – unul dintre cazurile rarisime când visele se înfăptuiesc aievea!

Auzind zgomotul motorului, Filip se trezi, sări din pat şi alergă la fereastra deschisă.

„Volga lui tocmai părăsea propriul său garaj!

— Îmi fură maşina! ţipă neputincios Filip. Aşa cum se găsea, numai în chiloţi, se rostogoli pe scări şi o luă la goană prin ploaie. Clipind cu stopul de la spate, maşina îi făcu prietenos cu ochiul fostului ei stăpân şi se mistui în noapte. În momentul respectiv, la locul infracţiunii nu se afla niciun miliţian – cu totul întâmplător, fireşte. Păgubaşul o apucă spre colţul străzii, lipăind prin băltoace cu picioarele goale.

La intersecţie, într-o gheretă de sticlă, îşi făcea slujba miliţianul de la circulaţie. Neavând nicio bănuială tocmai dăduse cale liberă maşinii furate.

Când văzu un om dezbrăcat, miliţianul se aplecă în afară, cu o vădită curiozitate, şi-l întrebă compătimitor:

— Aţi fost jefuit?

— Mi s-a furat maşina!

— Şi hainele?

— Nu, m-am dezbrăcat singur!...

Într-un adevărat roman poliţist, agentul de circulaţie ar fi sărit ca Tarzan şi, încălecând din zbor pe motocicletă, ar fi pornit în urmărire.

— Ia suflă-ncoa! îi zise miliţianul, după obiceiul

pământului.

Kartuzov suflă docil. Nu era prima oară când sufla în nasul miliţiei. Întrucât nu simţise miros de băutură, miliţianul se apucă să telefoneze unde trebuie... Numărul „Volgăi“ furate a fost comunicat tuturor posturilor de pe şoselele care ies din Moscova.

Eroina povestirii noastre gonea spre sud. Farurile rarelor maşini care-i veneau în întâmpinare luminau o clipă silueta unui bărbat aplecat pe volan, dar clipele acestea erau atât de scurte încât nu puteai vedea faţa infractorului. Indicatorul de viteză încremenise la „130“. Maşina înghiţea kilometri. Deşi deocamdată nu era urmărit, infractorul nu se îndoia că va fi. Şi iată un viraj perfid...

Stimate cititor! Dacă furi o maşină, respectă regulile de circulaţie!

„Volga“ luă virajul fără să încetinească. Un scrâşnet de frâne, dar... prea târziu! S-a dat de-a dura! Roţile continuau să se învârtească nebuneşte prin aer, dar automobilul nu mai avea nevoie de ele! Scrijelind asfaltul cu capota, „Volga“îşi urmă drumul pe şosea, cu o viteză ameţitoare. Şi asta i-a fost salvarea. S-a rostogolit încă o dată, a revenit în poziţie normală şi a început să galopeze mai departe, ca turbată...

CAPITOLUL 2
în care, după cum era de aşteptat, apare anchetatorul, un om cu ochi sfredelitori

Necuprinsă şi diversă e lumea transportului orăşenesc de pasageri (în ordine alfabetică):

Autobuze
Biciclete
Cai
Camioane
Căi suspendate
Cămile
Cărucioare de copii
Cărucioare de invalizi
Câini de tracţiune
Funiculare
Lifturi
Maşini de serviciu
Maşini de stropit
Măgari
Metrouri
Motociclete
Motociclete cu ataş
Picioare de pietoni
Reni
Scutere
Taxiuri
Tramvaie

Tramvaie fluviale
Troleibuze
etc…

Dar omul nu se mulţumeşte numai cu atât. El e singura dintre vieţuitoare căreia îi place să-şi creeze singură greutăţi. Pesemne că trăsătura asta e proprie numai organismelor dotate cu raţiune, altfel nu. Se explică dorinţa fiecărui individ de a avea maşină proprie. Argumentele cum că maşina economiseşte timpul, sau referirile la clasici – „automobilul nu este un lux, ci un mijloc de locomoţie“ – sunt simple argumente şi referiri.

Oricine n-are maşină visează să-şi cumpere. În schimb, oricine are visează s-o vândă. Îl împiedică doar gândul că, vânzând-o, rămâne fără maşină.

Când vezi câte îndoieli îi rod pe posesorii de maşini, îţi vine să crezi că încă nu s-a făcut tot pentru a le otrăvi existenţa. De fapt, în acest domeniu s-au obţinut rezultate remarcabile. Garaje nu există şi nu vor fi. Nu ai unde spăla maşina, iar să circuli cu maşina nespălată costă scump.

— Spuneţi-mi, vă rog, se interesează politicos sergentul de miliţie, celui care a riscat să plece dimineaţa cu maşina murdară, dumneavoastră vă spălaţi în fiecare zi?

— Am să întârzii la serviciu! Vocea şoferului amator imploră, într-adevăr întârzie.

— Dar pe dinţi vă spălaţi? continuă calm sergentul, care nu se grăbeşte nicăieri.

— N-am timp…

— Da, n-aveţi timp să vă spălaţi maşina. Permisul, vă rog!

— Perfect, amendează-mă! se lamentează contravenientul. Nu vezi că întârzii?! E dezgustător

să-ţi ceri singur pedeapsa, dar sergentul îţi face o concesie şi-ţi îndeplineşte rugămintea.

Şoferul – căci şi amatoru-i tot şofer – e vinovat întotdeauna, chiar când are dreptate. La toate intersecţiile poţi vedea miliţieni care le fac morală conducătorilor auto, dar nimeni n-a văzut vreodată să se întâmple invers. Amatorul nu mai poate deveni o fiinţă civilizată, dacă n-a fost înainte de a-şi cumpăra maşină.

Proprietarul de autoturism n-are timp liber. Când nu-l repară, nu-l lustruieşte, nu-i umple rezervorul cu benzină, nu umflă cauciucurile, nu cutreieră oraşul căutând piese de schimb, nu transportă pe la casele lor pe cunoscuţii săi sau pe cunoscuţii cunoscuţilor, e sub tensiunea fricii. Obişnuita frică animalică – să nu i se fure maşina. Fiecare proprietar e convins că pe hoţ îl ademeneşte numai averea lui mobilă. Ciudată îngâmfare!

Câte feluri de încuietori nu vezi la maşinile particulare! În domeniul ăsta, inventivitatea se află la nivelul veacului nostru cibernetic. Găseşti şi relee secrete, şi întrerupătoare, şi încuietori cu cifru algebric, şi zăvoare fantastice pentru volan, semănând cu instalaţiile de rachete. Numai câţiva conservatori îşi încuie portierele cu lacăte de prăvălie, ca pe vremea bunicii.

Există şi alte dispozitive: de la maşină până la etajul patru, direct la geam, se întinde un cablu electric. Când hoţul se introduce în maşină, la locuinţa proprietarului urlă strident o sirenă. Proprietarul se trezeşte, se apleacă pe fereastră şi poate observa personal cum i se fură maşina...

La orele nouă precis, Kartuzov îşi târa trupul nedormit şi chinuit pe coridoarele secţiei de anchete

a procuraturii raionale. La uşa cu inscripţia „Podberezovikov MP.“, un individ deşirat şi costeliv îi tăie calea, întinzând un braţ lung ca o barieră de cale ferată.

— ...cuzaţi, şi eu ...buie ...s ...ntru, behăi misterios şi suav Penocikin, căci acesta era numele costelivei bariere.

Filip se fâstâci. I se păruse că Penocikin vorbea într-o limbă străină, iar el nu cunoştea limbi străine.

— ...buie ...şteptaţi, îi propuse Penocikin în maniera sa condensată. Înghiţea începutul cuvintelor şi avea un antrenament serios în sportul ăsta.

— Dar mi s-a furat maşina! replică dintr-o răsuflare Kartuzov, uimit că pricepe o altă limbă.

— Ce ...incidenţă ...antastică! observă ironic Penocikin. Şi mie ...rat! ...og ...taţi la ...oadă!

Abia atunci văzu Kartuzov că pe un scaun lipit de zid mai stă un ins abătut şi-i priveşte ostil.

— Că doar lui nu i s-a furat maşina! strigă Filip.

— ...rat! îi răspunse Penocikin ca un ecou.

— Asta nu se poate!

— ...ece la ...neata ...oate, şi la ...lţii nu? făcu Penocikin jignit.

— Pe-a mea a furat-o azi-noapte!

Bariera îl mângâie pe cap cu condescendenţă:

— Lui ...rat de ...pt luni, iar mie de ...tru. Aşa că ai ...imp, ...lava ...omnului!

Şi Penocikin îi arătă un scaun. Kartuzov se aşeză cuminte.

De cealaltă parte a uşii, trona în spatele biroului un bărbat şaten, istovit, cu ochi pătrunzători, aşa cum au toţi anchetatorii.

Nu demult, Maxim Podberezovikov trimisese pe o anumită bancă, binecunoscută, un grup de traficanţi

de valută... Iar ieri îl aruncaseră, în calitate de tânăr care promite, într-un sector păcătos, să-l înlocuiască pe Ciulanov, care se dovedise necorespunzător. Povestea cu furtul celor două maşini avea o faimă proastă la secţia judiciară, ca orice caz fără şanse de rezolvare. Acum, parcă anume în cinstea numirii lui Podberezovikov, se mai furase noaptea o „Volgă”, a treia la număr.

Podberezovikov luase zglobiu startul. Alergase cu noaptea-n cap la locul infracţiunii, îl băgase-n răcori pe administratorul de imobil şi-l interogase pe păgubaş. Strânsese apoi cu grijă resturile uleiului de floarea-soarelui de pe balamalele garajului şi le expediase urgent la analiză.

Tania, asistenta lui Maxim, luase amprentele infractorului. Nu se putuseră fotografia, din păcate, şi urmele paşilor, întrucât fuseseră încâlcite de tălpile goale ale lui Filip.

La nouă dimineaţa, anchetatorul se afla din nou în cabinet. Tocmai se aduceau rezultatele analizelor. Uleiul era rafinat. Se stabilise, de asemeni, că hoţul lucrase cu mănuşi de bumbac. Acest tip de mănuşi este produs de fabrica nr. 7 a Trustului orăşenesc de tricotaje din Moscova şi se vinde fără succes la toate magazinele de galanterie.

Anchetatorul medita intens asupra împrejurărilor în care s-a produs furtul. Era clar că în cazul de faţă, ca şi în cele precedente, acţionase una şi aceeaşi mână, dibace şi rutinată.

— Tania, nu s-au primit informaţii de pe şosele? întrebă Maxim.

— Deocamdată nimic, îi răspunse asistenta.

În romanele poliţiste, detectivii au neapărat un prieten, un asistent sau un subaltern. Sherlock

Holmes îl avea pe doctorul Watson. Anchetatorul are nevoie de un asemenea om, nu ca ajutor – oricum detectivul îl descoperă pe vinovat abia în ultimul capitol – dar altfel în faţa cui şi-ar dezvălui talentul său de criminalist? Greu de presupus că însuşi criminalul i-ar admira calmul olimpian şi incomparabila vitejie! În ultimii ani, la rolul de prieten al anchetatorilor au început să concureze fetişcanele. Holmes-ii moderni au ajutoare drăgălaşe, deseori studente-practicante. E mai comod decât să-ţi iei ca om de încredere un bărbat, căci colaborarea la descifrarea unui delict contribuie cum nu se poate mai fericit la naşterea sentimentului numit dragoste. Cu cât e delictul mai grav, cu atât e şi dragostea mai puternică! Ar fi fost o încălcare grosolană a tradiţiei ca Tania să nu-l iubească pe Podberezovikov. De aceea îl şi iubeşte, dar îl iubeşte în ascuns. Lucru de care el, fireşte, nu-şi dă seama.

— Am încredere în dumneavoastră! rupse Tania tăcerea. O să descoperiţi infractorul!

Podberezovikov nu băgă de seamă – a câtă oară – ce sentiment adânc răzbătea din vorbele fetei.

— Ai observat, Tania, spuse anchetatorul cufundat în gânduri, că în curtea de unde s-a furat maşina şi pe stradă sunt parcate noaptea destule maşini?

— Da, făcu Tania nedumerită.

Ajutorul anchetatorului are datoria să fie cam sărac cu duhul.

— Păi, e mult mai uşor să furi o maşină de pe stradă decât dintr-un garaj...

— Adevărat! exclamă bucuroasă Tania, uimită de subtilitatea raţionamentului emis de şeful ei iubit.

Anchetatorul aruncă o privire spre portretul uriaş al lui Stanislavski, care, nu se ştie de ce, era atârnat în

cabinetul său.

— Dacă aplicăm aici învăţătura lui Konstantin Sergheevici Stanislavski despre supraproblemă, apare o idee interesantă: infractorul a mers pe linia maximei rezistenţe. De ce oare? Când îi vom descoperi supraproblema, va fi ca şi prins!

— Cum de nu mi-am dat seama?! se entuziasmă Tania.

Însă Podberezovikov nu muşcă din momeala adulaţiei.

— Fiindcă veni vorba, continuă fata, păgubaşii s-au adunat pe coridor.

— Toţi? întrebă anchetatorul.

— E şi „Volga“ cenuşie, şi cea cu bara turtită, şi ultima.

Perspectiva întâlnirii cu păgubaşii nu-l încânta pe Podberezovikov, dar nu-i stătea în caracter să evite pericolele.

— Cheamă-i pe toţi! Cum se zice, dintr-o lovitură!

Troica păgubaşilor se năpusti în cabinet. Anchetatorul se ridică de la birou.

— Îmi pare bine de cunoştinţă!

— Suntem foarte mulţumiţi că aţi fost numit tocmai dumneavoastră, se înclină veteranul, care aştepta de opt luni.

— ...perăm că ...eţi ...nfirma ...crederea ...oastră!

Maxim se uită la Penocikin şi-i încredinţă, ascunzându-şi un zâmbet:

— Mă ...oi ...trădui!

Păgubaşii se aşezară comod, pregătiţi pentru o discuţie îndelungată.

— Aveţi ceva noutăţi? se interesă Maxim.

— Nu! răspunseră ei în cor.

— Cred că ar fi mai cu folos, pronunţă anchetatorul

răspicat şi nemilos, dacă aţi începe să vă duceţi dimineaţa la slujbă, nu să veniţi la mine. Când va fi nevoie de dumneavoastră, vă chem eu!

— ...ţeles. Penocikin se ridica primul. La ...vedere.

— La revedere, îl acompanie duetul, şi păgubaşii se îndreptară mâhniţi, în şir indian, spre uşă. Tania o închise bine în urma lor, dar imediat bătu cineva.

— Intră! strigă Maxim.

Se întorsese Kartuzov.

— Azi-noapte am uitat să vă comunic un amănunt. Poate vă prinde bine...

— Vă ascult.

Filip trase cu ochiul spre Tania, încurcat.

— La mine, pe aripa stângă din spate e zgâriată o vorbă de ruşine.

— Ce anume? întrebă sever anchetatorul.

CAPITOLUL 3
în care facem cunoştinţă cu Iuri Detocikin, agent de asigurări

A mai trecut o săptămână. Omul, precum se ştie, se deprinde cu orice. Kartuzov se obişnuise cu ideea că i s-a furat maşina. Mai mult, această întâmplare tragică îi înfrumuseţase, într-un fel, viaţa. Se simţea victima nevinovată a destinului, ceea ce-l înălţa în propriii săi ochi. Începuse a povesti colegilor de birou evenimentele din acea noapte de pomină. Povestirea se completa treptat cu amănunte noi. Când apăru scena în care Kartuzov trăsese cu puşca în hoţ, dar nu-l nimerise, nervii colegilor nu mai rezistară şi începură să-l evite pe martir. Atunci Kartuzov continuă să-şi împărtăşească necazul unor necunoscuţi. În lipsa maşinii, se ducea acum la slujbă cu autobuzul. Pe parcursul a şase staţii putea înjgheba o istorioară de efect, cu toate amănuntele. Pe lângă asta, Kartuzov îşi găsise un motiv întemeiat să plece zilnic de la serviciu. Avertismentul anchetatorului rămăsese fără efect, căci păgubaşii toceau cu perseverenţă podeaua coridorului.

Dar Podberezovikov nu le putea comunica nimic îmbucurător.

Aşa a mai trecut o săptămână...

Avionul de pasageri TU-104 se apropia de Moscova.

Avionul nostru, cu ruta Tbilisi-Moscova, aterizează pe aeroportul Vnukovo, anunţă însoţitoarea de bord, radiind de mulţumire profesională. Pasagerii sunt rugaţi să-şi lege centurile.

Şi pasagerii începură cuminţi să şi le lege, de parcă asta ar fi servit la ceva în caz de accident.

Un individ sfrijit, cu o figură naivă şi plictisită, se legă sârguincios de fotoliu. Pe urmă scoase din servietă o foaie de decontare şi la rubrica „numele de familie“ scrise citeţ: „Detocikin I.I.“. La „numărul zilelor“ trecu cifra „7“. Vecinul său, un om trecut de prima tinereţe, originar din sud, îşi întoarse către dânsul capul ras.

— Ai fost în deplasare?

— Da, mă întorc, zâmbi timid Detocikin, în timp ce semna decontul şi fixa cu o agrafă biletul de avion.

Avionul se zgâlţâi zdravăn. Omul originar din sud se strâmbă dureros – nu suporta zborul.

Detocikin socoti că politeţea îl obligă să continue conversaţia:

— Aţi citit în Vecerni Tbilisi că un avion „Boeing 707“ s-a prăbuşit la aterizare?

— Nu, te rog, nu-mi plac discuţiile astea.

— Eu mă străduiesc, îi explică Detocikin cu blândeţe, să privesc pericolul drept în faţă! Cu atât mai mult cu cât de noi nu depinde nimic, totul e în mâinile pilotului. V-aţi făcut o asigurare de viaţă?

— Ia ascultă, de ce mă sperii? De ce-mi calci pe nervi? suspină călătorul pe care-l chinuia răul de avion.

— Asigurarea e un lucru straşnic, continuă inspirat Detocikin, scoţând din servietă o hârtie cu antet. Tu pieri într-o catastrofă, iar familia ta primeşte despăgubiri!

Omul din sud se făcu pământiu la faţă şi nu răspunse nimic.

— Poate facem o asigurare de accident? îi propuse Detocikin. O putem încheia chiar aici, cât mai suntem în avion.

— Ia ascultă, se dumiri vecinul, dumneata eşti agent de asigurări?

— Da. Un surâs de prunc lumină faţa lui Detocikin, făcându-l simpatic.

— Uite ce-i, scumpule – vecinul se supărase – nu eşti agent de asigurări, scumpule, ci huligan! Dacă ne facem zob, cine mai găseşte hârtia asta? Şi dacă nu, să arunc banii în vânt?

— Dar nu călătoreşti ultima oară cu avionul, îi replică Detocikin, privindu-l încurajator, cu ochii săi naivi şi trişti.

În aceeaşi clipă, avionul se prăvăli într-un gol de aer. Omul se încleştă de braţele fotoliului.

— De ce-oi fi mergând cu avionul? Of, de ce?

— Chiar aşa, de ce? Lui Detocikin nu-i era străină curiozitatea.

Vecinul zâmbi visător.

— Fiul meu dă la institut.

— La care? întrebă politicosul Detocikin.

— Am să-l caut pe ăl mai bun.

Detocikin surâse.

— Păi cum aşa, vă duceţi să daţi examen pentru el?

— Nu fi naiv! Examenele sunt o loterie, şi în treburile serioase nu te poţi baza pe întâmplare.

În culoarul dintre fotolii apăru însoţitoarea cu o tavă, pe care se aflau bomboane spirtoase. Detocikin întinse mâna, dar vecinul îl apucă de cot şi făcu semn însoţitoarei să plece.

— Lasă, fătuco, n-avem nevoie!

Se suci, se răsuci, trase din plasă un geamantan şi-l deschise.

— Na, agentule, astea-s mai bune.

Geamantanul era plin cu cireşe.

— Din livada dumneavoastră? întrebă Detocikin şi băgă o cireaşă în gură.

— La noi în ţară toate-s ale noastre... îi răspunse în doi peri posesorul cireşelor.

Avionul se înclină pe o aripă şi vecinul suspină iar:

— Nu pot suferi avioanele şi totuşi zbor cât e anul de lung.

— Se-ntâmplă... Detocikin molfăia cireşe.

— Asta pentru că fiecare rod are vremea lui. Mimoza la timpul ei, roşiile la al lor, iar mandarinele – cu totul altă gâscă!

— Mai bine aţi merge cu trenul, îl sfătui Detocikin.

Văzând că are o poftă de mâncare excelentă, vecinul închise geamantanul.

— Eu pot cu trenul, cireşele nu!

În hublou apăru aeroportul.

— Ei, făcu Detocikin, ne asigurăm au ba? Ultimul moment e cel mai periculos.

— Ai scăpat trenul, scumpule! rânji omul. Avionul rula pe pista de aterizare. Să mă mai gândesc. Treci pe la mine.

— În Piaţa Mare? îl întrebă Detocikin cu subînţeles.

— De ce acolo? Eu lucrez, de când mă ştiu, în piaţa Tişino.

Oricât ar părea de ciudat, însă mulţi pasageri abia apucau să simtă pământul sub picioare, că se şi ridicau iar în văzduh. Erau vitejii care, ca să ajungă în centru, nu luau autobuzul, ci elicopterul. Detocikin se număra printre ei, dar omul originar din sud nu,

fireşte.

După treizeci de minute, Detocikin se afla în centrul capitalei. Mii de moscoviţi alergau pe străzi în săltăreţul ritm al metropolei, dispăreau în pasajele subterane, ieşeau în goană la suprafaţă şi se topeau din nou în craterele metroului. Troleibuzele opreau unul după altul în staţii şi pasagerii se vedeau prin pereţii lor de sticlă ca mărfurile din vitrină.

Detocikin stătea răbdător într-o staţie, aşteptând ceva. Se scurse aproape un ceas. În acest timp prin staţie trecură douăzeci şi trei de troleibuze, dar Detocikin nu se urcă în niciunul. Când se apropie al douăzeci şi patrulea, începu să dea semne de nerăbdare. Coborî de pe trotuar, ocoli maşina prin faţă şi se uită pe geamul cabinei.

— Liuba! exclamă el cu vocea gâtuită. Salut, Liuba! M-am întors!

Şoferiţa (una dintre acelea pe care un poet contemporan le-a cântat cam aşa: „Mânjită de ulei i-e salopeta şi fistichie de pe cap bereta”) nu-i dădu nicio atenţie. Se aplecă spre microfon şi anunţă:

— Avansaţi, tovarăşi! Nu vă buluciţi în coada maşinii!

Apoi, uitând de microfon, continuă cu aceeaşi intonaţie:

— Iuri Ivanovici, urcarea pe partea cealaltă!

Detocikin se lumină la faţă şi se avântă vesel spre uşă. Cursa era urmărită de toţi pasagerii. Tocmai când forţa ritmul la potou, uşa lunecă lin şi i se închise în nas. Pasagerii izbucniră într-un hohot de râs, iar troleibuzul se urni din staţie. Uitându-se în oglindă, Liuba observa cum se micşorează silueta cocârjată a lui Detocikin.

Detocikin, cu ochii după troleibuz, era plin de

gânduri injuste, pesimiste, cu privire la viaţa lui personală. Ştiind că Liuba n-o să mai apară decât cel puţin peste un ceas şi jumătate, şi deci împăcarea trebuie amânată până seara, îşi luă picioarele la spinare şi o porni spre slujbă. Se ştie că munca e cel mai bun leac al traumatismelor sufleteşti. Când ţi-e inima grea, o întâlnire cu şeful e un adevărat balsam.

Când intră în biroul unde lucrau colegii săi de la inspectoratul raional al Asigurărilor de stat, aritmometrele îşi încetară ţăcănitul, funcţionarii îşi întrerupseră discuţiile particulare şi începură, ca la comandă, să-l privească cu compătimire. Liniştea care se lăsase nu-i plăcu de fel. Ca să evite întrebările, străbătu iute camera şi împinse uşa de la cabinetul şefului.

Directorul inspectoratului, Iakov Mihailovici Kvocikin, îl întâmpină cu o interpelare plină de sarcasm.

— Ei, ce mai face unchiu din Tbilisi?

— Prost! răspunse Detocikin zdrobit.

— Data trecută a fost, dacă nu mă-nşel, mătuşa?

— Verişoara. S-a dus...

— Toţi suntem muritori, oftă şeful. Dacă oamenii n-ar muri, n-am mai avea pe cine să asigurăm de viaţă. Sper că n-o să negi, Detocikin, că am manifestat întotdeauna grijă faţă de dumneata. De fiecare dată când ţi se îmbolnăvesc ori îţi mor neamurile, îţi acord concediu fără salariu.

— E drept, confirmă Detocikin. Mai rar un director aşa de binevoitor.

— Însă dumneata ai multe rude, iar eu am puţini oameni în schemă. Călătoriile dumitale ne dau planul peste cap.

— Iakov Mihailovici, o să aduc lucrările la zi! îi

promise Detocikin.

— Du-te şi scoate-le la liman! Şi şeful îşi concedie subalternul, limitându-se la o morală cu caracter general: Nu uita că eu nu permit ca interesele de familie să fie puse mai presus de cele obşteşti!

Ieşind în stradă, Detocikin se gândea uşurat că toate se compensează în viaţă. Uite, întâlnirea cu Liuba ieşise mai prost decât îşi închipuia. În schimb, întâlnirea cu şeful nu avusese aşteptatele consecinţe neplăcute. Pe scurt, meci nul: 1-1. Dar mai rămânea principalul – să telefoneze acasă. Intră într-o cabină telefonică, făcu numărul şi, adunându-şi curajul, pronunţă cu nepăsare:

— Eu sunt, mamă. M-am întors din delegaţie. N-a venit nimeni după mine... adică, vreau să zic, la mine?

— Cine are nevoie de tine? urmă răspunsul, dat de o voce energică.

Şi Detocikin, cel de care nimeni n-avea nevoie, se linişti pe dată şi porni să scoată la liman planul de producţie.

CAPITOLUL 4
în care ne atrage atenţia o „Volgă” bej, cu numărul 49-04-MOT

Din cauza uriaşului avânt al construcţiei de locuinţe, porţia de alergătură zilnică pentru agenţii de asigurări a crescut simţitor. Detocikin trudea, fără să-şi cruţe picioarele.

Noul locatar e foarte greu de asigurat. Fericitul care primeşte locuinţă nouă n-are chef să se gândească la incendii cutremure ori inundaţii. Cu atât mai oribil e să te gândeşti la propriul tău sfârşit.

Detocikin intră la nr. 17 de pe strada Topolinaia şi urcă cu liftul până la ultimul etaj. La fel ca poştaşii şi distribuitorii de lapte, el îşi făcea turneele de sus în jos.

Începu cu apartamentul 398.

— Salut, tovarăşe Erohin! (Detocikin avea o memorie unică în ceea ce priveşte persoanele din rândul cărora intenţiona să-şi recruteze clienţi.)

— Salut, îi răspunse Erohin, care poseda şi el o memorie destul de bună, dar să ştii că nu mă asigur!

Erohin era un om de uzină, franc, şi nu-i plăceau subtextele.

— Când e foc arde tot, replică Detocikin, fără nicio nădejde.

— Cumpărăm lucruri noi, pară optimistul şi neclintitul Erohin.

— Omul poate să moară, îi aminti Detocikin.

— Eu mai am de trăit, se menţinu încăpăţânatul pe poziţie, abia am împlinit cincizeci şi doi...

— Grozavă idee, o prinse din zbor Detocikin, arătaţi excelent. Eu v-aş fi dat mult mai puţin. Puteţi să vă asiguraţi de vârstă.

— De ce anume? întrebă Erohin, manifestând pentru prima oară un oarecare interes.

— Bunăoară, dacă trăiţi până la şaptezeci, luaţi o primă de asigurare. Dar dacă nu... aici Detocikin ridică din umeri.

— Asta ce-o fi, un fel de pariu?

— Mda, cam aşa ceva...

— Vasăzică, dacă mor înainte de termen, cugetă Erohin cu voce tare, câştigaţi voi, iar dacă ajung la şaptezeci, câştig eu. Aşa?

— Aşa, încuviinţă Dctocikin şi bătu din palme. Să facem formele! Stabilim primele lunare, vă trimitem la expertiză medicală...

— La revedere, pronunţă duios Erohin şi-i întoarse spatele.

După apartamentul 398 urma 397, în care locuiau persoane asigurate. Detocikin le pusese cândva la pământ din prima lovitură. Soţii Semiţvetov, Inna şi Dima, aveau destule lucruri şi nu le-ar fi convenit să ardă în mod gratuit. Erau tineri şi chipeşi, la fel ca noua lor garsonieră. Chipul Innei era împodobit de o pereche de ochi albaştri, moderni, de formă alungită. Tocmai de aceea purta gene albastre, cercei albaştri, bluze albastre şi ciorapi albaştri. Ca să nu rămână în umbra acestei soţii de efect, Dima purta cravate roşii ca para focului şi ochelari cu rame pătrate de aur.

În timp ce completa chitanţa soţilor Semiţvetov pentru rata curentă, Detocikin se gândea la Liuba.

Toate îi plăceau la ea, chiar şi troleibuzul. „Trebuie s-o rup cu trecutul, e timpul să mă-nsor.” (Lua hotărârea asta după fiecare deplasare.) Preocupat cu organizarea fericirii sale, nu observă purtarea ciudată a clienţilor. Soţii se aplecau într-una pe fereastră, mai-mai să cadă.

În sfârşit, Dima nu mai putu rezista. Când omul are ocazia să se laude, profită de ea fără să mai ţină seama de consecinţe.

— Tovarăşe agent!... îl ademeni Dima pe Detocikin. Acesta se apropie şi se uită supus pe fereastră. Jos, în faţa intrării, se afla o „Volgă“ nou-nouţă.

Inna şi Dima, radioşi, îl urmăreau cu atenţie să vadă ce impresie îi va face „Volga”. Şi, într-adevăr, îi făcu impresie: Detocikin o privea prostit. Nu se aşteptase la o figură ca asta din partea Semiţvetovilor, şi cu atât mai mult în ziua întoarcerii sale din deplasare.

— Văd că bunăstarea dumneavoastră e în creştere, rosti el mohorât, fără să-şi ia ochii de la afurisitul de automobil.

— Ca a întregului popor! răsună ca un ecou vesel glasul lui Dima. Mergem înainte cu paşi de şapte poşte!

În ciuda eforturilor, mintea lui Detocikin prinse a funcţiona febril într-o direcţie nedorită.

— Bej, murmură el gânditor, o culoare discretă... O ţineţi tot timpul în faţa ferestrei?

— Curând îmi fac garaj, făgădui Dima.

— N-ar fi bine să ne asigurăm maşina împotriva furtului? întrebă nevastă-sa îngrijorată.

— Asigurarea maşinilor particulare, începu să turuie Detocikin cu gândul aiurea, se face numai pentru distrugeri sau avarieri rezultate din ciocniri

sau calamităţi naturale.

Dima zâmbi maliţios.

— Nu-s aşa de bogat ca să plătesc calamităţile naturale!

Se apucă să-i arate musafirului, nu fără mândrie, un lacăt nemaipomenit de complicat.

— Uite de ce am făcut rost pentru garaj. Japonez! La ăsta nu-ţi merge cu chei false!

— Mda, încuviinţă trist Detocikin, studiind lacătul cu ochi de specialist. Nici şperaclul nu-i vine de hac. Aici se cere un aparat de sudură, şi să tai cu autogenul e-un balamuc întreg...

Dădu dezamăgit din mână, îşi luă rămas bun şi plecă foarte indispus.

— L-a dat gata maşina noastră! constată Inna satisfăcută.

— Ce te miri? Dima trebuia să plece la lucru şi începu să se îmbrace. Un pârlit de funcţionar! Pentru el, „Volga“ e un vis irealizabil. De unde să scoată cinci mii jumate?

Dima îşi puse o cămaşă albă şi, în timp ce-şi făcea nodul la cravată, dădea dispoziţii casnice.

— Ai o misiune, Innocika. Te duci la librărie, la Anghelina Petrovna, şi-l iei pe Exupéry, aia cu prinţul. Notează-ţi numele, să nu-l uiţi!

— Lasă glumele, dragă. Numele lui îl ştiu pe dinafară!

Dima îşi desăvârşi toaleta, îmbrăcând un fâş italian cu catarame aurii la epoleţi. Semiţvetov arăta acum ca un respectabil tânăr carierist de la secţia internaţională a unei instituţii unde există o asemenea secţie. Îşi sărută soţia şi ieşi pe uşă.

În stradă dădu cu ochii de Detocikin. Agentul de asigurări stătea ca hipnotizat lângă maşină,

nemaiputându-şi dezlipi privirea de la ea.

— Să vă duc undeva? îi propuse Semiţvetov, ascunzându-şi zâmbetul condescendent.

— Am alt drum! se replie Detocikin în grabă.

„Volga“ bej 49-04-MOT cu un tigru de pluş atârnat la geamul din spate o porni lin prin capitală.

Dima trecea prin locuri cunoscute...

Iată casa de naşteri „Grauerman”. Aici, cu douăzeci şi şapte de ani în urmă, o moaşă îl plesnise peste fund pe noul Semiţvetov.

Iată şi un colţ memorial. Aici micul Dima şi-a cumpărat îngheţată singur, prima oară, şi a tras prima concluzie practică: îngheţata nu se dă pe gratis. Iar lui Dima tare-i mai plăcea îngheţata de zahăr ars...

Oprind maşina la stop, îşi aminti cu duioşie cum furase bani din poşeta maică-sii ca să-şi cumpere casată de fructe zaharisite şi iar o încasase la fund, de data asta mult mai tare...

Se aprinse lumina verde şi Semiţvetov plecă mai departe. Iată anticarul. Aici vindea cărţile primite în dar de ziua naşterii şi pe cele din biblioteca lui taică-său, scoase din rândul al doilea, unde nu umbla nimeni niciodată. Manevrele trecuseră neobservate şi Dima trăsese a doua concluzie practică: hoţul nedovedit e negustor cinstit!

Uite şi firma „Deşeuri”, unde aducea pentru vânzare diverse vechituri. Aici trăsese a treia concluzie practică: banii n-au miros!

Peste câteva minute „Volga“ bej se apropie de clădirea Institutului de telecomunicaţii. Dima puse frână. Da, trecuseră patru ani de când a terminat institutul. Îşi amintea perfect ziua aceea însorită de primăvară, când preşedintele comisiei îi zâmbise

prietenos, înmânându-i diploma:

— Dumneata, Semiţvetov, pleci la Semipalatinsk. Dar e o simplă coincidenţă...

Şi atunci Dima trăsese cea de a patra concluzie practică: omul îşi făureşte singur fericirea.

Se uită la ceas şi porni în grabă – era unsprezece fără zece. Lăsând în urmă un magazin de consignaţie, „Volga“ 49-04-MOT coti într-un pasaj, parcurse un cvartal întreg şi abia apoi se opri.

După ce-şi încuie cu grijă maşina, Semiţvetov se întoarse la magazin. Trecu pe lângă secţia de confecţii, nu se uită la vitrina cu faianţă şi porţelanuri, nu manifestă interes nici pentru blănuri şi dispăru în camera de serviciu.

În câteva clipe, cu Dima Semiţvetov se petrecuse o metamorfoză uimitoare. Nu mai arăta a diplomat. Era îmbrăcat cu un halat de uniformă, albastru spălăcit, având emblema magazinului. I se şterse de pe faţă expresia de superioritate, făcând loc unui aer extrem de serviabil. Trecu în spatele tejghelei cu magnetofoane, aparate de radio şi televizoare, ocupându-şi locul de muncă. Nu degeaba terminase Institutul de telecomunicaţii – erau patru ani de când îşi valorifica la tejgheaua asta înaltele-i cunoştinţe tehnice.

Începea o zi agitată. Dima trăgea mereu câte-o fugă până la colţ, să vadă dacă maşina e nevătămată. Nu-i dădea pace gândul că cinci mii şi jumătate sunt azvârlite pe caldarâm, ba mai sunt şi prevăzute cu roţi. N-avea obiceiul să dea de-a azvârlita cu banii, dar fiind modest din fire, nu voia să-şi parcheze maşina lângă magazin.

Pe la cinci seara, tocmai când Dima arăta unui cumpărător un aparat de filmat, îşi făcu apariţia

socrul său, Semion Vasilievici Sokol-Krujkin.

— Tai frunză la câini cât e ziua de lungă! declară acesta fără drept de apel, cu o voce răsunătoare, de se auzi în tot magazinul.

Dima nu găsi niciun răspuns potrivit. În fundul sufletului îşi dispreţuia ruda cea mai apropiată, dar când dădea ochii cu dânsul îl intimidau apucăturile lui cazone.

Semion Vasilievici Sokol-Krujkin luă hotărât aparatul din mâna cumpărătorului şi-şi pronunţă sentinta cu acelaşi glas tunător:

— Râşniţă! Nu te sfătuiesc!

După ce-l puse pe fugă pe cineastul amator, Sokol-Krujkin zbieră prietenos:

— Semiţvetov, atinge-mă cu cincizeci!

— Mai încet, te rog, făcu Dima tremurând. Pe lângă asta, ţi-am mai dat bani.

Sokol-Krujkin îi aruncă ginerelui o căutătură care puse capăt dezbaterilor.

— Dar dumneata ai făcut rost? întrebă Dima în şoaptă.

— Sticlă spartă, ca să zic aşa! Şi Sokol-Krujkin îşi îndreptă umerii puternici. Era mândru că făcuse rost de ceva materiale de construcţie greu de găsit, pentru vilă.

— Ce să facem cu sticlă spartă? se înverzi Dima la chip.

— Semiţvetov, eşti pur şi simplu un cretin! trase concluziile tata-socru fără să se jeneze, ca un difuzor. Vânzătorii şi cumpărătorii îl priveau cu interes pe Dima. Dacă nimereai la mine în batalion, poate făceam om din tine!

— Nu dau bani pe cioburi! sâsâi Dima.

— Păi, am ales nişte cioburi mai mărisoare! hohoti

Sokol-Krujkin.

— Cu vremurile astea, îi aminti răutăcios Dima, pentru orice bucăţică de sticlă îţi trebuie acte!

— Documente, ca să zic aşa, au să fie mai multe decât sticlă! şi Semion Vasilievici Sokol-Krujkin întinse o pălmoaie în care puteau încăpea cu mult peste cincizeci de ruble.

— Te-aş ruga, şuşoti Dima înmânându-i suma cerută, să nu mai vii la magazin când e vorba de afaceri. Mă poţi găsi şi acasă.

— Direcţia tejghea fuga-marş! comandă socrul, vârî banu în buzunar şi plecă, bocănind cu potcoavele.

Ca să se calmeze, Dima alergă până la colţ, se uită la maşină şi-şi cumpără o îngheţată. Începu să lingă crema de zahăr ars îndrăgită din copilărie şi trase, cu oarecare întârziere, a cincea concluzie practică: să nu te-nsori decât cu orfane!

CAPITOLUL 5
în care Detocikin şi Podberezovikov se întâlnesc prima oară

Ziua de muncă a lui Iuri Ivanovici Detocikin era pe sfârşite. La ultimul apartament fu nevoit să aştepte mult până i se deschise. Apăru în prag gazda în persoană, S. I. Stulov, cu mina nemulţumită a omului întrerupt de la o treabă extrem de importantă.

— Sunt de la asigurări, se prezentă Detocikin ostenit şi obişnuit cu toate mitocăniile locatarilor.

— Bravo! sună răspunsul.

Luat prin surprindere, Detocikin tresări şi se holbă la el.

S. I. Stulov nu poseda un exterior foarte prezentabil, dar avea un aer demn.

— Şi zi aşa, umbli din casă-n casă? îl întrebă el.

— Umblu, îi răspunse Detocikin, nedumerit.

— Bravo! îl lăudă Stulov, cu glas scăzut.

Detocikin înţelese că avea de-a face cu o persoană importantă şi nu greşea. Stulov nu ridica niciodată tonul. Era sigur că subalternii îl ascultă oricum. Conducea cu regularitate câte o instituţie şi, muncind activ, o făcea să se ducă de râpă. Era de neînlocuit la reorganizări, transformări şi restructurări. Se pricepea să înceapă orice acţiune nouă, dar nu şi s-o continue. Acum se afla în stare de imponderabilitate. O instituţie fusese desfiinţată, iar alta nu luase încă

fiinţă. Stulov stătea acasă şi, ca de obicei, aştepta numirea. Nu ştia încă ce va conduce, dar ştia că va conduce!

— Şi zi aşa, înmulţeşti avutul poporului? îl întrebă Stulov, poftindu-l democratic înăuntru.

— Încerc.

— Bravo! Şi de mult lucrezi?

— De doi ani.

— Bravo! Şi vrei să mă asiguri şi pe mine?

— Mă străduiesc.

— Bravo!

Abia după ce încheiase asigurarea, în timp ce îl conducea pe Detocikin, Stulov îşi autoaprecie înaltul nivel de conştiinţă.

— Şi uite-aşa, nu te-am dus cu vorba!

— Bravo! îi scăpă lui Detocikin, care o şi luă la sănătoasa. Stulov rămase cu gura căscată: pe el nu-l tratase nimeni cu expresia asta.

Detocikin se îndreptă spre casă cu metroul. În zdrăngănitul vagonului se gândea la maică-sa. Îşi iubea mama, şi în familia lor nu exista conflict între generaţii.

Bătrâna îl aştepta. Când intră pe uşă, ieşi în coridor şi se ridică pe vârfuri să-şi sărute fiul.

— Zău dacă pricep de ce trebuie să facă deplasări la Tbilisi un agent de asigurări! Prânzul e pe masă. Ce mai stai, du-te şi te spală pe mâini.

În timpul mesei, mama continuă să vorbească fără încetare. Detocikin nici nu încerca să plaseze vreo vorbă. Ştia că bătrâna nu-şi ascultă niciodată interlocutorul, mulţumindu-se cu propriile ei păreri. Era ciudat că, având această trăsătură de caracter, nu făcuse carieră. Lucrase toată viaţa ca planificatoare la Ministerul industriei grele şi abia de

curând ieşise la pensie. Acum îşi cheltuia aproape toată pensia pe reviste şi broşuri, temându-se să nu rămână în urma transformărilor vertiginoase ale vieţii.

— Mănâncă, zise ea, şi nu mai sta gârbovit! Deplasările tale mi se par suspecte. Korcinoi a câştigat turneul internaţional de şah. Eu ţineam cu Tal, care a rămas în urmă cu jumătate de punct. Iar deplasările astea nu mi se par suspecte doar mie.

— Dar cui încă? se sperie Detocikin.

Bătrâna trecuse însă mai departe.

— Ultima carte a lui Dumas a fost de bucate. Acum mănânci supă de ceapă după reţeta marelui Dumas-tatăl.

— E foarte gustoasă, aprecie Detocikin-fiul.

— Deplasările tale îi par Liubei suspecte. Are dreptate că nu vrea să se mărite cu un terchea-berchea.

— Aşa ţi-a spus ea? întrebă trist Iuri Ivanovici.

Cineva sună la uşă. Detocikin se cutremură şi încetă să mai înghită din istorica supă.

Venise vecina din apartamentul de sus:

— Antonina Iakovlevna, n-ai un pic de sare?

Vecina se vântura toată ziua prin bloc, cerând o ceapa, un piramidon, o linguriţă de ceai, doi morcovi, o ceşcuţă de zahăr sau o felie de pâine. Totdeauna îi lipseau lucrurile strict necesare – din celelalte avea prea destule. Mutarea dintr-o locuinţă cu dependinţe comune într-una separată fusese pentru ea o adevărată tragedie.

— Mulţumesc, ţi-o dau înapoi, zise vecina, care suferea de amnezie permanentă.

Uşa se trânti şi Detocikin tresări iar.

— Aşa eşti mereu după deplasările tale! Bătrâna îşi scutură ameninţător părul cărunt, tuns băieţeşte. Am

stat de vorbă cu Liuba, şi nu vrea să te ia pentru că nu eşti om serios.

— Da de ce? ţipă Detocikin.

— Mănâncă felul doi! Şi nu mai sta cocoşat! Eniseiul a fost barat, iar eu n-am văzut. O să mă duc la şeful tău, să-i spun să nu te mai alerge prin tot soiul de oraşe, că pe urmă eşti nervos!

Lui Detocikin i se opri îmbucătura în gât. O credea în stare.

— Mă pui într-o situaţie delicată, zise, privind-o rugător.

— Uite, am cumpărat cireşe din piaţa. Şapte piei îţi iau speculanţii ăştia!

Lui Detocikin cireşele i se părură cunoscute.

— Am impresia că am mai mâncat de-astea. Mulţumesc. Şi se ridică de la masă.

— Încotro? îl întrebă sever maică-sa.

— Mamă, am treizeci şi şase de ani!

— Mersi că mi-ai adus la cunoştinţă, îi mulţumi ea cu ochii scânteind ironic.

— Sunt totdeauna încântat să-ţi pot spune ceva nou, i-o întoarse el imediat. Iau exemplu de la tine!

— Mai ai mult până la mine! îi răspunse ea. Şi se despărţiră, mulţumiţi unul de altul...

Amurgea. Detocikin ieşi din casă, se uită în dreapta şi-n stânga, apoi îşi ridică gulerul pardesiului, ca măsură de prevedere. N-avea pălărie, altfel ar fi tras-o pe ochi. Luă o direcţie necunoscută, amestecându-se în mulţime. În altă parte a oraşului, într-o direcţie şi mai necunoscută, păşea Maxim Podberezovikov. Mergeau în întâmpinarea destinului, iar destinul îi făcu să se întâlnească.

La un chioşc de la intrarea metroului se vindea *Vecerniaia Moskva*. Detocikin se aşeză la coadă.

Podberezovikov îşi luă locul în spatele lui. Li s-au dat două exemplare împreună. Detocikin le-a desfăcut şi i-a întins un ziar lui Podberezovikov. Au sărit împreună pe escalator. Amândoi citeau. Au intrat în acelaşi vagon de metro şi s-au aşezat faţă-n faţă. La staţia următoare s-a urcat o femeie cu un copil. Detocikin şi Podberezovikov au sărit în aceeaşi clipă în picioare, să-i cedeze locul. Cei şapte ani de-acasă i-au jucat o festă lui Iuri Detocikin. Podberezovikov îi aruncă o privire fugară, dar peste câteva clipe se uită iar la el, de astă dată mai atent. Detocikin simţi privirea şi se trase lângă uşă, ca din întâmplare. Podberezovikov nu-l mai slăbea din ochi. Detocikin simţea sfredelul în spate, dar nu îndrăznea să se întoarcă. Când ieşi pe peron, nu se mai putu abţine şi privi înapoi. Podberezovikov îi luase urma. Silindu-se să n-o rupă la fugă, Detocikin părăsi staţia. Pe stradă era aproape întuneric. Nu era lume, aşa că de data asta nu avea cum să dispară. Coti la stânga, Podberezovikov îi repetă manevra tactică. Atunci dădu colţul şi recurse la fuga primitivă. În apropiere se contura clădirea salvatoare a Casei raionale de cultură. Fusese construită pe vremea zorzoanelor arhitecturale şi Detocikin se ascunse după una din ele. Stătea în spatele unei coloane, mut şi nemişcat. Aşteptă câteva minute, apoi se furişă înăuntru. Prima persoană pe care-o întâlni fu Podberezovikov.

Orice anchetator are o pasiune, căreia îi consacră timpul rămas liber după urmărirea infractorilor. Sherlock Holmes, de pildă, cânta la vioară, iar Maxim Podberezovikov juca într-o formaţie de artişti amatori.

Îngrozit, Detocikin încercă să-şi păstreze echilibrul, luând ca sprijin panoul de onoare al acordeonistilor. Podberezovikov îl privea în tăcere, chinuindu-se să-şi

amintească unde-l mai văzuse. I se întâmpla ceea ce se întâmplă adesea cu fiecare. Nevoia obsesivă de a reînvia în memorie un refren tâmpit, titlul unei cărţi infecte sau numele unui individ de care nu te leagă nimic îţi otrăveşte adeseori viaţa, în linii mari fericită. Până nu-ţi aminteşti ceea ce nu-ţi foloseşte, nu poţi să faci ce-ar trebui neapărat să faci. Podberezovikov îşi încordă toate resursele intelectuale, şi efortul său nu se pierdu în zadar.

— Te-am recunoscut! răsună glasul lui triumfător.

Figura lui Detocikin luă o nuanţă cenuşie, ca fotografiile de pe panoul de onoare.

— Nu-s eu!

— Nu nega... Dumneata spuneai: „Şi cine sunt judecătorii?”

Turtit, Detocikin aluneca implacabil în jos.

— N-am spus niciodată aşa ceva de judecători!

— Ai spus, ai spus. Podberezovikov îl apucă de braţ. Dumneata l-ai jucat pe Ceaţki!

— A, Ceaţki? Detocikin pricepu, în sfârşit, sensul cuvintelor lui Podberezovikov. Uitasem cu totul, şi izbucni în râs. Anchetatorul râdea şi el, văzându-i mutra. Nechezau la unison, cuprinşi de simpatie reciprocă.

— La repetiţie, care va zică... hohotea Detocikin.

— Îhî! Chicotea Podberezovikov.

— Înseamnă c-o să jucăm împreună... se strâmba de râs Detocikin.

— În aceeaşi piesă, se ţinea cu mâinile de burtă Podberezovikov.

Vântul înnoirilor atinsese şi colectivele de artişti amatori. Începuseră a fi comasate, se creau teatre populare.

Colectivul miliţiei, din care făcea parte

Podberezovikov, se contopise cu cel al depoului de taxiuri, unde juca Detocikin. Căpătaseră împreună denumirea de Teatrul Mare popular, iar astăzi miliţienii se întâlneau prima dată cu taximetriştii.

Regizorul principal îi adună pe entuziaştii amatori de teatru în sala de spectacole goală.

— Tovarăşi! declară el. S-a formulat părerea că, în sfârsit, teatrele populare le vor înlătura pe cele de profesionişti! Just!... E clar că actorul care nu primeşte salariu va juca cu mai multă însufleţire. Pe lângă asta, artiştii trebuie să lucreze undeva. Nu-i just, nu-i bine să se vânture toată ziua prin teatru, ca Ermolova şi Stanislavski. Mult mai convingător ar fi jucat Ermolova seara, dacă ziua ar fi stat la strung!

Detocikin şi Podberezovikov, care şedeau alături, pufniră în râs.

— Tovarăşi! Continuă regizorul. Numele de teatru popular te obligă la multe. Câte roluri n-aţi jucat în colectivele voastre, să nu mai vorbim! N-a venit oare timpul, prieteni, să ne apucăm de Shakespeare?

— Să ne-apucăm! îl susţinu sala.

Naşterea teatrului a decurs fără dureri. Când cârdul vesel al artiştilor amatori a năvălit afară din clădire, nu se mai cunoştea cu niciun chip care-i miliţian şi care-i taximetrist.

— Ador scena! i se destăinuia Detocikin, agitat, noului său prieten Maxim Podberezovikov. Când ieşi la lumina rampei în alt costum, grimat şi cu perucă, nimeni nu te mai recunoaşte!

Maxim se declară de acord.

— Mă bucur de cunoştinţă! îi spuse Iuri Detocikin cu toată sinceritatea.

— Ne mai vedem! îi făgădui Podberezovikov.

S-au despărţit făcându-şi semne cu mâna.

După cincisprezece minute, Detocikin scotea din buzunar o cheie şi deschidea cu succes uşa unei locuinţe străine. Se strecură în antreu, închise uşa fără zgomot şi se opri, ţinându-şi răsuflarea. Nu auzea nimic, în afară de aritmia propriei sale inimi. Apoi se uită la cuier, pe care atârna, singuratic, un pardesiu de damă. Nu-l luă, chiar dimpotrivă: îşi scoase trenciul şi-l atârnă alături. Pe urmă se descălţă şi-şi puse în picioare nişte papuci de casă. Se apropie tiptil de uşă şi... bătu timid. Nu-i răspunse nimeni, îşi luă inima în dinţi şi bătu iar. Din nou niciun răspuns. Atunci prinse curaj, crăpă uşa şi îşi strecură pieziş trupul firav înăuntru.

În cameră plutea un miros nedesluşit de mere şi prăjituri de casă, creând o atmosferă intimă, de familie. Trăgând aerul pe nas, Detocikin se hotărî să rămână aici pe vecie...

Liuba, încotoşmănată într-un capot comod, şedea la masă şi înfuleca o tartă făcută de mâna ei. Lui Detocikin îi plăcea să privească cu câtă poftă mănâncă Liuba.

Fiecare om ascunde în el însuşi un duşman. Liuba considera că duşmanul ei este creşterea în greutate, care începea să devină vizibilă, deşi Detocikin în mod categoric nu-i împărtăşea punctul de vedere. Liuba se tortura cu sportul şi învârtea până la leşin cercul metalic de hola-hop. La unsprezece dimineaţa fix oprea troleibuzul şi, spre groaza pasagerilor, făcea la iuţeală gimnastică în producţie. Preţioasa iniţiativă a şoferiţei fruntaşe fusese susţinută de direcţie şi se traducea în viaţă pe toate liniile.

Nimic n-o ajuta însă pe Liuba, care se lipsea de toate, în afară de mâncare.

— Ai apărut? îl întrebă, asaltând tartele. Pe unde ai

colindat?

— Bună seara, Liuba. Am fost în deplasare.

— Şezi, dacă tot ai venit, îl pofti fata.

— Mulţumesc. Detocikin se aşează pe marginea scaunului.

— Bea un ceai.

— Mulţumesc.

— Ia o tartă.

— Mulţumesc. Mulţumesc mult, se înflăcără Detocikin. Liuba împinse spre el dulceaţa. Mulţumesc, repetă el timorat.

Ca să lege discuţia, spuse nesigur:

— La Moscova e cald. Chiar zăpuşeală, aş zice. Dar la Tbilisi e pur şi simplu pârjol!

— Eram sigură că ai fost la Tbilisi.

— Păi, unde să mă duc?

— De, tu ştii mai bine. Nu cumva ţi-ai făcut şi vrea viză pe buletin la Tbilisi?

Uluit de întorsătura pe care o luau lucrurile, Detocikin băgă mâna în buzunar şi-i prezentă buletinul, pe care nu figura ştampila „căsătorit”.

— Asta nu-nseamnă nimic, oftă Liuba, se poate şi fără ştampilă.

— Ce tot vorbeşti, Liuba? Fără ştampilă nu se poate nimic.

— Lasă, Iuri, simt eu că-mi ascunzi ceva...

— Ştii, Liuba, îngăimă Iuri Detocikin, când am plecat prima oară în deplasare... eram sigur că nu mai plec niciodată... Dar pe urmă am plecat iar... nici eu nu ştiu cum. Am o fire... hm!... irascibilă... şi fac prostii. Înţeleg că-i o prostie, şi totuşi plec... în deplasare...

— Ce tot îndrugi acolo? ţipă ea.

Se aşternu o tăcere mormântală. Şi Liuba şi

Detocikin se gândeau la fericirea lor ratată.

— Iuri Detocikin, declară Liuba pe un ton oficial, dă-mi cheia înapoi!

— De tot? întrebă el cu glas slab şi tremurat.

— Da, de tot, confirmă ea.

Văzându-i privirea neînduplecată, Iuri se sculă şi puse cheia pe farfurioară, alături de tarte. Se mai foi pe loc, aşteptând graţierea, apoi porni de-a-ndăratelea spre uşă, fără să-şi piardă nădejdea că va fi oprit. Nădejdea nu se împlini şi se trezi în antreu. Acolo îşi scoase papucii şi începu să se încalţe pe îndelete. Nimeni nu-l împiedica. Luându-şi trenciul, ieşi pe palier. Uşa se închise cu un scârţâit funebru.

Rămasă singură, Liuba izbucni în plâns. Reacţie banală, dar cât se poate de firească.

Zbârnâi soneria. Liuba se duse să deschidă.

În prag stătea Detocikin, cu o mină de copil părăsit.

— De ce suni? îl întrebă ea cu reproş.

— Păi, nu mai am cheie...

CAPITOLUL 6
în care vedem că se poate trăi nu numai cu buletin, ci şi prin procură

Sâmbăta şi duminica, milioane de cetăţeni sătui de mirosul benzinei dau năvală afară din oraşul iubit.

Peste mii de ani, arheologii vor dezgropa aşezările sălbaticilor contemporani şi vor studia de-a fir-a-păr nivelul industriei de conserve şi băuturi alcoolice de la mijlocul veacului al douăzecilea.

Orăşenii cu unul sau mai mulţi copii sunt siliţi să ia contact cu natura în tot sezonul caznelor de vară, întrucât vor ca scumpele lor odrasle să zburde la maximum printre rarii mesteceni păstraţi ca prin minune.

Aceiaşi arheologi ai viitorului vor mai avea de furcă să descifreze monumentul martirului necunoscut, încărcat cu sacoşe de bronz şi cu copii de bronz, pe fondul unui trenuleţ de vacanţă abstracţionist, în basorelief. Monumentul cu pricina n-a fost încă ridicat, dar la prima ocazie îl va realiza vreun membru zaharisit al Uniunii artiştilor plastici.

Sezonul caznelor de vară începe încă din ianuarie, uneori chiar mai devreme, fiindcă vila trebuie închiriată din timp. Cu cât mai devreme, cu atât sortimentul e mai bogat. Proprietarii de vile se împart în catâri, care nu închiriază, în aiuriţi, care închiriază convenabil, şi în canalii. Ultimii storc parale din

fiecare milimetru pătrat de proprietate particulară, care se prezintă sub pseudonimul de bunuri personale.

Ca şi întreaga ţară, Dima Semiţvetov era cuprins de febra construcţiei. Ţara construia comunismul, Dima o vilă. Fiecare cu a lui, cum spunea Sokol-Krujkin în asemenea cazuri.

Dima învăţase încă la şcoală: colectivul e o forţă uriaşă! Unde-i unul nu-i putere! Proiectând să-şi plaseze economiile într-o proprietate imobiliară, Dima preluă conducerea unei cooperative de construcţii, alcătuită din el însuşi şi din socru-său.

Patria recunoscătoare îi acordase locotenent-colonelului în rezervă Sokol-Krujkin treizeci de ari în apropierea Moscovei. După ce primi lotul, Semion Vasilievici Sokol-Krujkin începu a păşi pe urmele lui Miciurin, cu deosebirea că nu era inovator şi că se pasionase de o singură cultură – căpşunile timpurii. În timp ce vechii lui tovarăşi de arme trudeau pe pământurile desţelenite ca directori de sovhozuri, ridicau gospodăriile săteşti rămase în urmă şi organizau ferme zootehnice, Sokol-Krujkin lupta pentru recolte bogate de „timpurii” pe propria lui parcelă. Pâini de gratitudine, locuitorii Moscovei îl răsplăteau la piaţă cu sume frumuşele.

Faptul că pământul era trecut pe numele socrului îl aranjase oarecum pe ginere. Fireşte, e mai bine să ai o vilă pe numele tău, dar ce te faci dacă vin nişte oameni în uniformă albastră şi te întreabă fără pic de respect:

— De unde aveţi bani?

La un locotenent-colonel în rezervă n-au să vină.

Nici „Volga“ bej nu era trecută pe numele lui Dima, ci pe al soţiei. Dima circula cu maşina prin procură.

Procura era temelia întregii sale existenţe, toate le făcea prin procură. De fiecare dată când trebuia să cumpere un cui pentru vilă, Sokol-Krujkin îi dădea procură prin notariat. Şi câte cuie mai trebuiau! La notariat, Dima era considerat ca unul de-al casei.

Procurile îl obsedau. Le visa noaptea şi îi apăreau când aiura în timpul bolilor. Când se culca în pat, Dima îşi înfrâna din răsputeri pornirea să-i prezinte şi nevestei o procură.

Viaţa asta nu-l mulţumea pe Semiţvetov, om cu bani şi minte ageră, însă n-avea altă ieşire, mai ales acum, când opinia publică şi controalele îşi făceau de cap. Din această cauză nu iubea Puterea Sovietică, iar Puterea Sovietică îi răspundea cu aceeaşi monedă.

Era, cum scriu reporterii, o dimineaţă încântătoare. Minunatul soare din împrejurimile Moscovei lumina generos natura splendidă, îngrădită din toate părţile cu uluci zdravene.

În dosul gardului de pe terenul lor, Dima şi Sokol-Krujkin dădeau ritmic cu lopeţile. Amândoi purtau măşti de gaze, obţinute de Sokol-Krujkin prin relaţii de la muzeul raional. Explicaţia era simplă: Dima făcuse rost pe sub mână, chiar în dimineaţa aceea, de un produs al cărui nume nu poate fi rostit. Acum îngrăşau cu el pământul.

Inna nu lua parte la claca duminicală. Se plimba prin admirabila pădure cu feluriţi arbori, unde erau mai mulţi oameni decât copaci. Ocupase unul din primele locuri în întrecerea miilor de iubitori ai naturii, izbutind să culeagă două lăcrămioare. Avea nevoie de ele la prepararea cremei vitaminate de primăvară „Salut înfloritului mai“ care face epiderma elastică. Inna era cosmeticiană la Institutul de frumuseţe, ceea ce îi conferea independenţa atât de necesară în viaţa

conjugală.

S-a întors acasă după ce bărbaţii terminaseră cu îngrăşămintele. Cu măştile scoase, se odihneau pe un morman de moloz.

— Lui Toptunov îi iau vila! strigă Inna, împărtăşindu-le noutatea senzaţională cu care o uluiseră cunoscuţii în pădure.

— Şi bine fac! tună Sokol-Krujkin. Era şi timpul! Potlogăria trebuie, ca să zic aşa, combătută.

— Dar de unde l-ai scos potlogar? se scandalizâ sincer Dima. Ştie omul să trăiască.

— Ia spune-mi, îşi luă având Semion Sokol-Krujkin, din ce poate directorul unei făbricuţe de tricotaje fără etaj să-şi trântească un conac de cărămidă, cu etaj?

— Treaba lui, interveni împăciuitor Semiţvetov.

— Nu, e a noastră! Socrul era cuprins de o sfântă indignare. Vom urmări până în pânzele albe pe acei care trăiesc, ca să zic aşa, din venituri ilicite!

— Gura, tăticule, strecură Inna drăgălaş, printre dinţi.

Sokol-Krujkin izbucni în râs.

— Aha, te-ai speriat! Cine eşti tu? se întoarse spre Dima. Dacă-ţi dau un brânci, zbori de pe lotul meu.

Băgarea ginerelui în răcori era distracţia favorită a socrului. Umorul lui cazon îl apropia treptat pe Dima de infarct.

— Pricep, bâigui Dima. Glumeşti...

Şi aruncă o privire tristă peste stivele de cărămizi şi de scânduri, peste „sticla spartă“ în ambalaj de fabrică, peste plăcile de ardezie trandafirie ca obrazul de prunc şi multe altele, cumpărate din scumpii lui bănuţi, deşi prin procură.

În drum spre oraş, la volanul „Volgăi“ bej, Dima cugeta la viaţa sa de câine. Nici măcar o duminică n-

are ca tot omul, iar luni... Of, să depinzi în mod atât de idiot, de neamuri! Dacă îi cade Innei altul cu tronc şi-l lasă? Atunci socrul o să-i facă vânt din vilă, iar soţia necredincioasă o să-i facă vânt din maşină, din mers. De ce e silit să-şi clădească fericirea pe fundamentul nesigur al fidelităţii feminine?

Când auzise formula „venituri ilicite”, îl apucase turbarea. El se speteşte din zori până-n noapte, să-i servească pe toţi. Aleargă prin oraş, are de-a face cu toate lepădăturile, şarlatanii şi paraziţii, ca să obţină mărfuri străine... iar când scoate de la un client o biată rublă, se expune cât nu merită! Meseria lui e ca a geniştilor – nu greşeşti decât o singură dată. De ce oare un tânăr ca dânsul, cu studii superioare, talentat, frumos, e tot timpul nevoit să se ascundă, să se fofileze, să se facă frate cu dracu?

„Când s-o termina odată?” se întrebă Dima şi înţelese că niciodată.

Îşi gară iar maşina departe de magazin şi nu observă că în părculeţul de peste drum un tip cu ochelari negri se ascundea după un volum de Shakespeare. Acest „Cineva“ îl urmări cum încuie maşina, cum dă colţul şi intră în magazinul de consignaţie.

Dima îşi începea azi negustoria într-o stare de mare nervozitate.

— Mi-ar trebui un magnetofon străin, german sau american, îi suflă discret o cumpărătoare mustăcioasă, aplecându-se peste tejghea şi sprijinindu-şi bustul enorm pe un televizor „Rekord”.

— N-avem! răspunse Dima scurt. „Măcar de s-ar bărbieri”, se gândi el, privindu-i scârbit mustăţile şi, observând că „Rekordul“ se află în pericol, îi ceru tăios: Luaţi asta de pe televizor!

Cucoana se trase înapoi ascultătoare şi-l întrebă în şoaptă răguşită:

— Vă rog, cine-i Dima?

— Eu. Şi ce-i cu asta? se obrăznici în continuare vânzătorul.

— Vin din partea lui Feodor Matveevici.

— Cine mai e şi ăsta?

— Prietenul lui Vasile Grigorievici...

— Bine, să zicem...

— Am nevoie de un magnetofon străin!

— Am unul foarte bun, sovietic.

— Nu ţine! mişcă din mustăţi cumpărătoarea.

— Dacă-i aşa, trebuie să caut... rosti gânditor Semiţvetov, lunecând automat pe făgaşul şperţului.

— Înţeleg! Cucoana avea suficientă experienţă. Cât?

Dima îşi răşchiră degetele de la o mână.

— Cincizeci noi? ţinu să precizeze cumpărătoarea, uluită.

— Păi, cum? Trebuie găsit, adus, pus deoparte... Lăsaţi-mi numărul de telefon...

Între timp, omul cu ochelari negri îşi pusese în servietă volumul de Shakespeare, ieşise din părculeţ şi se apropiase fără grabă de vitrina magazinului. Se făcea că examinează un mantou de nurci, dar în realitate îl urmărea pe Semiţvetov. „E ocupat, se gândi „Cineva“ satisfăcut. Şi nu scapă repede. Să ne-apucăm de treabă!” Cu aerul că se plimbă, omul cu ochelari negri se îndreptă spre „Volga“ lui Dima, fluierând degajat. *Hai s-o pornim prin Moscova iubită* şi cercetând atent împrejurimile. Era faimosul pasaj Dvestileşnikov, în care automobilele, pietonii şi magazinele se amestecau într-o forfotă zglobie. „Cineva“ îşi făcu drum până la „Volga” şi se sprijini de

aripa bej. Nimeni nu-i dădea cea mai mică atenţie. Deodată, la locul unde se preconiza comiterea infracţiunii, apăru un miliţian. „Cineva“ sări în lături. La doi paşi se afla un debit de tutun.

— Un pachet de „Belomor“ şi chibrituri, vă rog.

— „Belomor” n-avem, îi răspunse debitantul, un bătrân trist, năpârlit, cu mânecuţe negre de conţopist.

— Atunci, daţi-mi „Drug”.

După ce luă ţigările, „Cineva“ se întoarse. Miliţianul fusese prins în vâltoarea mulţimii şi dus într-o direcţie necunoscută. Omul care se pregătea să fure maşina îşi aprinse o ţigară.

„Zarurile sunt aruncate!” gândi el cu emfază, trăgându-şi pe furiş nişte mănuşi de aţă. Scoase din servietă un şperaclu şi deschise portiera cât ai clipi din ochi. Peste o secundă era la volan. Îşi stinse ţigara şi – fireşte – băgă mucul în buzunar, îşi roti din nou privirea, dar nu reuşi să pornească! Un taxi se apropie de trotuar, blocându-i drumul. „Cineva“ se întoarse: din spate îl înghesuia o „Tatra”. Şoferul taxiului coborî fără grabă din maşină şi-o luă cu paşi leneşi spre debit. Blestemându-l în gând, omul cu ochelari negri scoase din servietă volumul lui Shakespeare, prefăcându-se vrăjit de nemuritoarele versuri. În sfârşit, taxiul plecă, însă în aceeaşi clipă răsună o bătaie în geam. Trebui să-l coboare. Lângă „Volga“ bej se învârtea nervos un bărbat rotofei, ţinând în mână o valiză cu fermoar.

— E maşina dumneavoastră? întrebă umil grăsunul.

— Nu! răspunse „Cineva”, căruia nu-i plăcea să mintă.

— Sunteţi şoferul, nu?

— Nu-u.

— Atunci ce faceţi aici?

— Încerc să fur maşina, iar dumneavoastră mă ţineţi de vorbă! răspunse „Cineva”.

— Dacă-i aşa, hai s-o furăm împreună, glumi grăsunul. Pierd trenul.

„Cineva“ căzu pe gânduri. Un pasager e o perdea. Care hoţ în toate minţile s-ar apuca să fure o maşină cu pasager cu tot?

— Chiar întârziaţi?

— Da.

— Urcaţi. Dar să ştiţi, aţi devenit complice, îl preveni „Cineva”, cinstit.

— Bine, bine... la gara Kursk.

Şi grăsunul se sui în maşină cu valiza lui, nemaiştiind cum să-i mulţumească. Răufăcătorul vâri cheia de contact, şi... „Volga“ începu să urle disperată! Se declanşase semnalul de alarmă, instalat de un electrician, prieten de-al lui Dima.

— Poftim! V-am avertizat, îi aruncă „Cineva“şi sări ca un iepure din maşină, pierzându-se în mulţime. Semnalul continua să zbiere fioros, atrăgând numeroşi gură-cască. Pricepând că a intrat la apă, rotofeiul încercă şi el să se facă nevăzut, dar era prea târziu.

Ţipând: „Pe el!”, Semiţvetov se apropia cu salturi gigantice de cangur.

— Eu nu-s hoţ! se apăra grăsunul. Eu întârzii la tren! Uite biletul.

— Prevăzător om! S-a pregătit pentru orice eventualitate! observă ironic un spectator, în timp ce Dima îi înhăţase biletul. Apoi strigă sever: „Ţineţi-l!” şi deconectă semnalul.

După o sută şaptesprezece minute, la locul infracţiunii sosi în viteză maşina operativă sinilie cu

dungă roşie, cunoscută sub numele „coadă de rac”. Din ea ţâşniră: Podberezovikov cu un carnet, Tania cu o geantă de voiaj, un tânăr cu aparat de fotografiat şi un sergent de miliţie.

— Cine-i proprietarul? întrebă ameninţător anchetatorul.

— Eu... se intimidă Dima şi-l arătă pe grăsun. L-am prins pe hoţ!

— Nu-s hoţ! repetă acesta pentru a suta oară. Întârzii la gară, şi el mi-a luat biletul!

Tânărul cu aparatul îi fotografie în prim plan, întâi pe Dima, pe urmă pe grăsun. Amândoi se potoliseră. Fără să piardă timpul, Tania lua amprentele digitale de pe portiera maşinii.

— Actele dumneavoastră! i se adresă Podberezovikov arestatului. Şi actele maşinii! îi spuse el lui Dima. O să ne lămurim în altă parte. Cine sunt martorii?

— Eu! sări sprintenă o femeie cu sacoşă. Dar ce s-a întâmplat?

— Nu-s hoţ! repetă deznădăjduit grăsunul. Hoţul a fugit! Din păcate, nu-mi amintesc cum arăta, adăugă el, agravându-şi astfel situaţia. Pierd trenul!

Se uită la ceas.

— De altfel, l-am şi pierdut!...

Tania găsise în maşină volumaşul de Shakespeare uitat de răufăcător.

— E al dumneavoastră? şi anchetatorul i-l arătă lui Dima.

— Da de unde! răspunse acesta.

— Al dumneavoastră?

Bondocul clătină din cap. Era prima oară când nimerea într-o asemenea tevatură.

— Eu am văzut! Debitantul se ivise lângă maşină,

devenind pe loc centrul atenţiei.

Fotograful se aruncă încântat asupra lui.

— Din profil ies mai bine, îi sugeră debitantul.

Îl fotografie şi din profil.

— Să începem cu începutul, rostii solemn bătrânul. Azi nu mi-au adus „Belomor”. Obosisem tot răspunzând „n-avem”.

— Mai la subiect! îl rugă anchetatorul.

— Ascultă, tinere, graba n-are ce căuta în meseria dumitale. „Belomor“-ul constituie o probă pentru anchetă. Şi el a cerut „Belomor”, dar pe urmă a cumpărat „Drug”. Treizeci de copeici pachetul, cu un căţel pe etichetă. Stăteam şi mă gândeam: de ce-o fi nervos? Vă interesează?

— Foarte, îi răspunse Podberezovikov.

— E înalt şi adus de spate. Are o figură obişnuită, chiar simpatică. Umblă cu servietă şi cu pălărie. Cine-i fumător de „Belomor”, nu fumează ţigări cu căţel pe etichetă. Sunt mai scumpe şi-ţi dau altă dispoziţie. Iar ăsta-i complicele, arătă el spre grăsun. S-au sfătuit apoi a urcat şi el în automobil. Voiau să fugă împreună!

— Nu-s complice! se tângui victima. Sunt pur şi simplu un ghinionist, un nefericit. Îmi pierd biletul de odihnă la Soci! Bondocului îi intrase frica-n oase. Pricepea că, în loc de mare, pleacă la închisoare.

CAPITOLUL 7
în care „Volga” bej este atacată din nou

A doua zi, după slujbă, Detocikin se învârtea ca de obicei prin staţie. Când opri troleibuzul mult aşteptat, se urcă pe uşa din spate, ca toată lumea. Deşi era în amor cu şoferiţa, Detocikin nu-şi permitea să meargă fără bilet. Îndeplini conştiincios toată procedura legată de călătoria fără încasator şi ajunse la cabina Liubei.

— Staţia următoare – piaţa Puşkin! anunţă Liuba la microfon, privindu-l chiorâş pe Detocikin.

— Liuba, vreau să-ţi spun ceva!

Liuba tăcea.

— Liuba, am venit să ne-mpăcăm!

— Păi, nu ne-am certat, îi răspunse ea cu răceală. Era atentă dacă s-au urcat toţi pasagerii.

— Poţi pleca! îi îngădui Detocikin. Au urcat şi au coborât toţi.

Troleibuzul porni mai departe.

— De ce să ne certăm, Liuba? Doar ţinem unul la altul.

Liuba zâmbi amar:

— Oamenii care ţin unul la altul ştiu tot unul despre altul. Însă tu îmi ascunzi tot timpul ceva. Erai şofer, şi deodată te-ai făcut agent de asigurări. Pe urmă, deplasările astea... pe nepusă masă... Ce fel? De ce?

Lui Detocikin îi era silă s-o mintă pe Liuba, dar nu

îndrăznea să-i spună adevărul.

— Ai să înţelegi într-o bună zi, însă... cu cât mai târziu, cu atât mai bine...

— Ai venit să-ţi baţi joc de mine, Iuri Ivanovici Detocikin? Liubei i se făcuse lehamite de secretele lui. Nu mă mai scoate din răbdări, că acuşi calc pe vreunu! şi fu cât pe ce să-şi îndeplinească ameninţarea.

— Vasăzică, nu ne-am împăcat, rezumă Detocikin situaţia, şi o frână bruscă îl aruncă cu capul de parbriz.

— Staţia următoare – piaţa Maiakovski, pronunţă jalnic Liuba. Luaţi bilete, vă rog!

Detocikin ajunse la Casa de cultură fără să-şi fi reglementat relaţiile cu Liuba. Era foarte apreciat la ansamblu, deoarece natura îl dăruise cu înnăscute înclinaţii actoriceşti. Apărea firesc şi convingător până şi în cele mai neverosimile situaţii dramatice.

Atmosfera din sala de repetiţii era supraîncărcată. Cu o zi înainte, „Spartak“ nu putuse învinge pe „Dinamo“ şi regizorul parcă era în transă. Actorii cunoşteau slăbiciunea fotbalistică a maestrului şi stăteau spăşiţi.

— Fiecare jucător trebuie să-şi cunoască rolul ca pe Tatăl nostru! îi spunea el enervat lui Podberezovikov, care încurcase o replică. Jucătorul nu trebuie să alerge fără noimă pe scenă, ci să joace cu capul! Şi fără scandal! îl ţistui el pe vinovat, care încerca să se justifice. Altfel te scot de pe teren, vreau să zic din repetiţie!

Jucătorii, adică actorii, ieşiră în pauză să fumeze.

Detocikin scoase un pachet şi-l oferi lui Podberezovikov.

— Ce ţigări ai? se interesă acesta.

— „Drug”, îi răspunse naiv Detocikin.

Podberezovikov îi luă din mână pachetul cu ghinion:

— Mda... „Drug”... cu căţel pe etichetă... treizeci de copeici...

— În general fumez „Belomor”, îi explică Detocikin, cu sinceritatea ce-l caracteriza. Dar n-am găsit.

— Ai dreptate, nu se găseau „Belomor”. De aceea a cumpărat şi el ţigări „Drug”.

— Care el? întrebă Detocikin, la fel de senin.

— Infractorul!

Detocikin se simţi brusc pe marginea prăpăstiei. Ar fi bătut în retragere, dar avea zidul în spate, iar el nu se pricepea să treacă prin ziduri, nici chiar prin tencuială. Îşi ridică disperat ochii la cer. Pe tavanul albastru păşeau vioi nişte colhoznice perfect realiste, cu snopi de grâu în mână. Regreta că nu se află în mijlocul lor. Acum nu mai avea încotro s-o apuce.

— Ce in-frac-tor?

Anchetatorul luă spaima prietenului său drept obişnuitul interes al cetăţeanului faţă de încălcarea legilor.

— Unul modern, cult. Aş zice chiar un infractor de tip nou. Ştii ce uitau înainte hoţii la locul infracţiunii?

— Ce? o făcu Detocikin pe curiosul.

— Mucuri de ţigări, şepci... Dar acum, poftim! Şi Podberezovikov îi arăta volumul lui Shakespeare, uitat de „Cineva“ în maşină.

Detocikin tresări şi sări ca ars din faţa cărţii.

— Nu te teme, zâmbi Podberezovikov. N-are pete de sânge!

— Dumneata eşti anchetator?

Podberezovikov îl răsfoia pe Shakespeare.

— N-a lăsat amprente. Infractorul operează

totdeauna cu mănuşi de aţă. Nu e nici vreo ştampilă de bibliotecă, nici numele posesorului – ştii, unii se iscălesc pe cărţi...

— Ştiu... dar eu nu mă iscălesc! îl încredinţă Detocikin.

— Cercetez furturi de automobil, continuă Podberezovikov, însă pe dumneata probabil că nu te interesează.

— Mă interesează la culme! Detocikin spunea adevărul adevărat.

— Am să comit o indiscreţie faţă de dumneata, coborî glasul anchetatorul. Află că în oraş operează o bandă. Fură maşini particulare. Într-un singur an au fost furate patru maşini în acelaşi raion.

— Trei, îl corectă maşinal Detocikin.

— Ai auzit şi dumneata? Adevărat, cu a patra nu le-a mers. Dar foarte curând o să le venim de hac, îi dădu el speranţe lui Detocikin.

— D-de ce?

— Ieri l-am prins pe unul din membrii bandei!

— P-pe cine? Detocikin era uluit – nici nu bănuia că „Cineva“ cu ochelari negri are complici.

— Un inginer la o fermă de stat, dacă poţi să-ţi închipui! Nevastă-sa e doctoriţă şi au doi copii. Abia a primit locuinţă în cartierul Sud-vest şi să se preteze la una ca asta!

— Şi c-cum ar-ată? se sperie Detocikin.

— Mărunţel şi plinuţ.

— L-ai arestat? Detocikin încetase chiar să se bâlbâie. De ce atâta străşnicie?

Podberezovikov zâmbi din nou.

— Se pregătea să fugă într-o staţiune, dar l-am pus să semneze că nu pleacă nicăieri.

— Şi dacă totuşi nu-i complice? interveni călduros

Detocikin. Inginer, om respectabil, iar dumneata îl privezi de binemeritata odihnă.

— Şi nasul meu îmi spune că nu-i vinovat, rosti gânditor anchetatorul, însă treaba se lămureşte în câteva zile. Acum cunosc semnalmentele şefului bandei: un tip înalt, cu figură obişnuită, chiar simpatică, umblă cu servietă şi ce-i mai important, e niţel gârbovit.

Fără să observe Maxim, Detocikin îşi îndreptă spinarea.

— Şi cum ai să-l prinzi?

Podberezovikov nu apucă să răspundă, căci în vestibul se ivi regizorul, cu un fluier de arbitru atârnat la gât:

— Vă rog să poftiţi la repriza a doua!

Marele Repin organiza la Kuokkala „miercuri“ artistice, *Literaturnaia Gazeta* organizează „marţea“ literară pe Bulevardul Ţvetnoi, iar Semiţvetovii organizau „lunea“ lor în apartamentul numărul 397, la două săptămâni o dată, deoarece Dima nu se îndura să cheltuiască în fiecare săptămână cu musafirii.

Erau invitaţi oameni folositori, „umblaţi prin lume”, ceea ce-l făcuse pe Sokol-Krujkin, cu spiritul său de observaţie, să boteze aceste reuniuni „umblători”. El nu fusese niciodată invitat, însă o dată totuşi apăruse, se amestecase în toate discuţiile, trăsese o porţie zdravănă de coniac şi începuse să strige că Dima e un escroc după care plânge codul penal. Oaspeţii, prudenţi, nu riscaseră să mai vină şi „lunea“ următoare.

Sortimentul de azi era foarte select. Veniseră unii care puteau face rost de materiale plastice pentru vilă, de pardesie din jerseu, de cizmuliţe de antilopă,

de bilete la Casa filmului şi de multe altele, la fel de necesare.

Venise şi un poet, încărcat de lauri şi de mătreaţă. Poetul nu prezenta niciun avantaj real, dar fără el serata ar fi fost ca nunta fără lăutari. Oaspetele de onoare absolvise Institutul de lingvistică şi devenise poet. Cu acelaşi succes ar fi putut să termine Facultatea de medicină şi să devină medic – totuşi mai bine că era aşa...

Se afla aici şi folositorul Filip Kartuzov. La nevoie, în „Berăria“ lui se putea găsi un separeu unde să mănânci bine şi să discuţi liniştit despre afaceri.

Serata avea o alură intelectuală. Se povesteau anecdote de obscenitate medie, se comunicau ultimele ştiri la capitolele „cine cu cine trăieşte“ şi „ce şi unde se dă”. Când îi veni rândul lui Kartuzov, le relată cum i s-a furat maşina. El însuşi, pasămite, se aruncase sub roţi, ca să forţeze hoţul să frâneze, dar avea o maşină atât de minunată încât n-a vrut să-şi calce stăpânul: a sărit peste el şi a fugit! Piroanele tăiate de Kartuzov avură succes la musafirii chercheliţi.

— Asta se cheamă hiperbolă! explică poetul, care le citise îndelung din versurile sale, fără a se lăsa rugat.

„Lunea“ se dovedea reuşită. Inna circula între bucătărie şi cameră, etalându-şi şoldurile ademenitoare. Acompaniindu-se la chitară, Dima îi zicea sfâşietor cântece de ocnă.

Uite-mă tuns chilug, hăinuţa mi-au luat,
Cu ţoale de la zdup acuma-s înfăşat.
Pe cerul depărtat, doar o steluţă albă
Luceşte printre gratii, ca o nădejde slabă...

behăia lacrimogen Semiţvetov, ascunzând în suflet spaima că tema ar putea deveni autobiografică.

În seara asta nu se uita pe fereastră. Nu se temea pentru „Volga“ lui, şi avea motive temeinice.

Dar jos, în bezna nopţii, după ce-şi trăsese preţioasele sale mănuşi, un bărbat adus de spate descuia cu îndemânare „Volga“ bej. Lecţia din ajun nu fusese zadarnică. Ridică capota şi deconectă foarte calm semnalul secret. Pe urmă se aşează la volan, îşi puse alături servieta cu instrumente şi introduse cheia de contact, o întoarse, dar maşina tăcea mâlc! Ca s-o bage în viteză pipăi cu piciorul pedala ambreiajului şi... scoase un urlet de durere!

Hoţul n-avea de unde să ştie că, imediat după prima încercare, Dima cumpărase de la un magazin pentru vânători o capcană de lup, iar prietenul său electricianul o montase la ambreiaj.

Capcana se declanşase şi Detocikin era prins!

Da, dragă cititorule! N-ai ghicit, desigur, că Detocikin fură maşinile! Şi dacă totuşi ai ghicit, dragă cititorule, atunci – vorba lui S.I. Stulov – bravo!

Pe Detocikin îl seca la inimă de durere. Omul care n-a căzut într-o capcană nu-şi poate închipui ce-nseamnă asta, iar lupii nu povestesc niciodată. Detocikin nu strigă după ajutor. Învingându-şi durerea, încercă să descleşteze fălcile de metal. Dar capcana era făcută pentru fiare sălbatice, iar el n-avea destulă putere. Atunci îşi descheie geanta salvatoare, scoase un firez şi începu să taie fierul cât e cald...

„Lunea“ luase sfârşit, Semiţvetovii, politicoşi, îşi conduceau oaspeţii. Ca să nu se împotmolească cumva vreunul, ieşiseră împreună cu dânşii. În frunte

păşea poetul, făcând eforturi disperate să-şi amintească numele gazdei.

La vederea „Volgăi“ bej se înveseliră toţi şi mai tare.

— Îmi place să mă plimb noaptea! chirăi nevasta celui care făcea rost de material plastic la modă.

Toată trupa înconjură maşina. Detocikin se făcu ghem, încetă să taie şi se prelinse de pe banchetă.

— Semiţvetov, maşina ta e blondă! făcu spiritual cel cu biletele la Casa filmului.

— Dima, du-ne undeva, îl rugă ăl cu pardesiele de jerseu.

La aceste cuvinte, lui Detocikin, ţintuit pe loc, îi veni să urle ca un lup veritabil.

Musafirii fură cuprinşi de entuziasm.

— Hai, Dima!

— Convinge-l tu, Innocika!

Dima respingea hotărât atacurile:

— Nu, prieteni, nu! Când beau, nu mă sui la volan.

— Nu fi laş, Dima! strigă cel cu pardesiele, care avea mare poftă de plimbare.

— Nu, nu! îşi susţinu Inna soţul. Acum au inventat un fel de băşică. Miliţia te pune să sufli-n ea şi se vede când eşti băut, cât ai zice peşte! Dacă ai băut, adio carnet!

Oaspeţii se împrăştiară dezamăgiţi.

Dima ocoli maşina şi-i încercă portierele, pentru orice eventualitate. Una, cea din faţă în stânga, se deschise uşor, apoi se trânti la loc, smulgându-se din mâna lui.

Dima rămase cu gura căscată. Trase încă o dată, însă portiera nu se mai deschise, fiindcă Detocikin o ţinea ca într-o menghină.

— Zdravăn m-am afumat, îşi zise Dima. Innocika,

se adresă el neveste-sii, trebuie să trec la orizontală!

După dispariţia soţilor Semiţvetov, Detocikin termină de tăiat capcana şi se rostogoli pe caldarâm împreună cu nedespărţita lui servietă. Hoţul ghinionist se ridică şi se îndepărtă şchiopătând de perfidul automobil...

Liuba sări speriată din pat. O trezise soneria, care zbârnâia alarmant. Îşi aruncă pe umeri capotul şi ieşi în vestibul, presimţind o nenorocire.

— Cine-i acolo?

— Eu sunt, Liuba. Vocea era aşa de jalnică, de nefericită, încât fata deschise îndată.

În uşă se găsea rănitul, privind-o pe Liuba ca pe o ultimă speranţă.

Inima ei bună, de femeie, tresări la vederea lui.

— Ce-ai păţit, Iura?

— Of, au pus capcane peste tot...

Liuba avea impresia că aiurează. Îl luă pe după umerii pleoştiţi şi-l duse înăuntru...

— Capcană la oameni! strigă furios Maxim Podberezovikov soţilor Semiţvetov, care alergaseră la el a doua zi dimineaţă. Să-ţi vină în minte una ca asta! Ştiţi că vă putem trage la răspundere?

— Cum aşa? se indignă Dima. Banditul a vrut să ne fure maşina! A tăiat capcana, proprietatea mea! Încercaţi să găsiţi la Moscova o capcană de lup. N-o cumperi cu tot aurul din lume!...

— Mai uşurel, îl sfătui anchetatorul, şi Dima, amintindu-şi unde se află, se potoli pe dată.

— Păi, dumneavoastră vreţi să mă sancţionaţi, încheie smerit Dima. Halal legalitate!

Podberezovikov îi mai aruncă o privire şi Dima

tăcu.

— Infractorul a încercat de două ori să fure aceeaşi maşină... raţionă Podberezovikov. Nu poate fi o simplă coincidenţă. Cred că a vrut să fure maşina dumneavoastră, şi nu alta.

— Adevărat. Şi eu m-am gândit la asta, declară Dima timid.

— De ce s-o fi oprit tocmai la ea? continuă anchetatorul.

— Pe mine mă întrebaţi?

— Dar pe cine? i-o întoarse Maxim, cu prefăcută naivitate. Nu bănuiţi pe nimeni dintre cunoscuţii dumneavoastră?

— Cunoscuţii noştri sunt oameni respectabili, interveni Inna, jignită.

În sinea lui, Dima se întreba: nu cumva într-adevăr o fi unul de-al casei?

— Nu vă invidiază nimeni? îşi continuă anchetatorul întrebările.

— Ce-ar avea de invidiat? Avem o situaţie modestă, salarii mijlocii, ducem o viaţă liniştită...

Podberezovikov apăsă un buton şi în cabinet intră Tania, ca totdeauna plină de solicitudine.

— Tania, întreabă pe la policlinici dacă nu s-a prezentat cineva cu un traumatism la picior.

— Bine, încuviinţă Tania privind cu duioşie în ochii cenuşii ai anchetatorului.

Sună telefonul. Podberezovikov ridică receptorul şi auzi vocea blândă a lui Detocikin.

— Salut, Iuri Ivanovici, zâmbi radios Podberezovikov. Cum, nu poţi veni? Vezi să nu-ţi dicteze regizorul o lovitură de pedeapsă.

Râseră la ambele capete ale firului.

— Mă doare un picior, anunţă Detocikin.

— Atunci mai bine stai la pat, lasă piciorul să se odihnească... Toate cele bune... i se adresă Podberezovikov şi închise telefonul.

— Al cui picior? se alarmă Dima.

— Al cui trebuie! îi răspunse. Podberezovikov iritat, dar fără să vrea făcu şi el o legătură. Pe urmă izgoni această idee, nedemnă de un prieten, şi îl sfătui pe Dima: Ei bine, telefonaţi-mi!

— Când?

— Când o să vă fure maşina!

CAPITOLUL 8
consacrat fluieratului artistic

Sfârşitul trimestrului se apropia cu paşi repezi, şi la Inspectoratul raional de asigurări începeau zile agitate. Planul trimestrial trebuia îndeplinit şi depăşit.

Şeful Inspectoratului, Iakov Mihailovici Kvocikin, îşi adunase subalternii la un miting-fulger, să le insufle elanul necesar pentru efortul final.

— Mă voi duce eu însumi să fac turul locuinţelor, declară şeful, antrenându-şi colectivul prin exemplul său personal, dar asta nu-i destul. Ia să vedem, n-a luat cumva fiinţă în ultima lună vreo instituţie nouă?

Şi au văzut: fusese creată Direcţia fluieratului artistic; hotărâră să trimită acolo pe cel mai bun agent.

Se ştia, din experienţă, că în timpul haosului organizatoric salariaţii – care n-au apucat încă să intre în ritm – nu se pot apăra cu succes împotriva marilor maeştri ai asigurărilor.

Şchiopătând uşor, Detocikin se îndreptă spre D.F.A.

Ani îndelungaţi, fluieratul artistic se aflase în stare de anarhie. Nimeni nu se ocupase de el, nimeni nu-i dăduse o mână de ajutor. Artiştii fluierau fiecare cum li se năzărea; acum situaţia fusese pusă la punct.

Direcţia izbutise să pună mâna pe o fostă casă boierească situată în fundătura Fluieraş. Însuşi numele fundăturii avea ceva simbolic.

Când intră în casă, Detocikin abia scăpă nestropit cu alb de zinc. Bineînţeles că Direcţia îşi începea activitatea creatoare cu zugrăvirea faţadei.

Târându-şi piciorul stâng, Iuri Ivanovici Detocikin străbătu un coridor lung, uitându-se la tăbliţele indicatoare. Pe o uşă înaltă, cu două canaturi, tapisată cu percal negru şi capitonată cu vată scria „Consiliul artistic superior”. Pe alta, acoperită cu dermatină de calitate mai proastă şi fără izolaţie fonică, se lăfăia mica firmă „Consiliul artistic principal”. Intrarea următoare era de sticlă mată, ca la toaletă. Ca să nu se producă vreo confuzie, tăbliţa glăsuia: „Consiliul artistic”. În afara uşilor cu indicatoare, se aflau şi numeroase uşi orfane de nume.

Pe lângă Detocikin treceau muncitori şi femei de serviciu, cărând mobila nouă în birouri. Fireşte că nu se putea lucra cu spirit inovator, având mobilă veche.

Detocikin se zăpăcise. Nu ştia cu cine să înceapă, aşa că până la urmă intră la nimereală. Era cabinetul preasimpaticului Sogreşilin. Văzându-l pe Detocikin, îi zâmbi radios, îl luă pe după umeri şi-l conduse la un fotoliu de piele. El se aşeză într-unul identic, aflat în faţa primului.

— Nu te-am ascultat încă, dragul meu, dar trebuie să-ţi spun ceva dinainte.

Detocikin nu pricepea o iotă.

— Desigur că repertoriul dumitale conţine ceva... îi zâmbi Sogreşilin prieteneşte.

— Eu nu fluier. Detocikin începea să înţeleagă cum stau lucrurile.

— Dar ce faci? Cloncăni ca gotcanii, uhăi ca bufniţa, şuieri ca graurii, cârâi ca berzele sau bocăneşti ca ciocănitoarea?

— Eu sunt cu asigurarea, dădu să-nceapă Detocikin, dar Sogreşilin îl întrerupse:

— A, înţeleg. Eşti textier. Vrei să ne propui o temă despre asigurare? Dar recunoaşte, dragul meu, ce nevoie ar avea omul nostru de aşa ceva?

— E vorba de asigurările de stat, preciză Detocikin.

— De stat? căzu pe gânduri Sogreşilin. Începea să se teamă că a făcut o gafă. În general, desigur, e o temă...

— Se pot încheia asigurări pentru caz de moarte... îi propuse Iuri Detocikin.

— De moarte nu-i nevoie, interveni prompt Sogreşilin. Fluieratul artistic trebuie să fie optimist.

— Aş vrea să clarificăm situaţia, insistă Detocikin. Eu nu fluier şi nu imit păsări.

— Ba o să fluieri! declară convins stăpânul cabinetului. Aici toţi fluieră!

— Dacă nu vreţi pentru deces, vă pot asigura pentru accident. Detocikin scoase din servietă o hârtie cu antet.

— A, eşti agent de asigurări, se dezmetici în sfârşit Sogreşilin.

— Eu completez imediat formularul, şi dumneavoastră îl semnaţi.

— Scumpule! Sogreşilin se uită la el ca la cel mai bun prieten. Îmi place stăruinţa dumitale. În principiu nu sunt împotrivă, însă ai vrea să-mi pun semnătura aşa, de-odată, pe un act? Vai-vai-vai, dar asta-i lipsă de răspundere!

Rutina profesională nu i-a ajutat lui Detocikin. Un ceas întreg a stat pe capul lui Sogreşilin şi tot nu l-a putut convinge să semneze.

Îşi continuă peregrinările din birou în birou. Toţi erau de acord să se asigure, dar nimeni nu voia să

semneze!

Obosise şi-l durea piciorul. Se aşează în hol pe un scaun în stil modern, care nu oferea decât un echilibru relativ. În jur domnea liniştea. Doar ţăcănitul maşinilor de scris din biroul dactilografelor tulbura calmul acela solemn. Se băteau referate negative la toate melodiile de muzică uşoară. Din dialogul lor se înfiripa motivul unui antimarş, executat cu bravură şi voioşie, aşa cum o cere epoca noastră.

Maşinile tăcură brusc, iar în locul lor răsună un bocănit de tocuri. Salariaţii ţâşneau de prin birouri şi alergau în aceeaşi direcţie. Sogreşilin păşea în primele rânduri.

Din biroul cu tăbliţa „Director“ ieşi S. I. Stulov, călcând cu gravitate. Văzând o figură cunoscută, i se adresă lui Detocikin în surdină:

— Aici lucrezi acum? Stulov era deprins cu umflarea nestăvilită a schemelor; ştia, din experienţă, că în schimb ai de unde tăia după aceea.

— Astăzi, da, răspunse Detocikin.

— Bravo! îl încurajă Stulov şi se îndreptă, în urma hergheliei, spre sala de audiţii. După ce directorul se instală comod pe un divan moale, mecanicii porniră magnetofonul stereofonic.

În timpul serviciului, salariaţii direcţiei audiau în colectiv programele frivole ale unor varieteuri deocheate din occident, ca nu cumva să se strecoare în arta autohtonă a fluieratului vreo urmă de imoralitate. Se considerau atât de virtuoşi, încât nu se temeau de influenţa nefastă a twistului sau a fluieratului burghez.

Detocikin se plictisea singur în hol.

„Dacă i-aş asigura pentru pierderea postului, s-ar face o coadă kilometrică”, se gândea el furios.

Audiţia luă sfârşit o dată cu ziua de lucru, la ora cinci fix.

Detocikin porni spre ieşire, amestecat în torentul salariaţilor. Pentru prima oară în toată cariera sa nu reuşise să încheie nici măcar o singură asigurare.

CAPITOLUL 9
de aventuri, în care Detocikin este urmărit

S-a mai scurs o săptămână...

Inspectoratul raional depăşise planul trimestrial. Agenţii de asigurare dăduseră o sută unu virgulă zero şase procente.

Piciorul lui Detocikin se vindecase. Relaţiile cu Liuba evoluau în spiritul unei înţelegeri reciproce. Detocikin se ducea regulat la repetiţii şi de fiecare dată îl întreba pe Maxim Podberezovikov dacă a reuşit să-l prindă pe şeful bandei. Avea o stare de spirit excelentă, deşi îl obseda gândul că tot n-a izbutit să şterpelească automobilul soţilor Semiţvetov.

Bănuind că „Volga“ lui Dima va fi atacată din nou, Podberezovikov o pusese pe frumoasa de culoare bej sub observaţie. Dar răufăcătorul nu dădea semne de viaţă. Poate că trecuse în adâncă ilegalitate, poate că-i tăiase capcana cheful. Când Dima şi-a instalat în curte un garaj metalic şi l-a încuiat cu lacătul japonez, anchetatorul a rămas derutat. Era clar că maşina nu poate fi furată noaptea, şi era puţin probabil ca hoţul, trecut o dată printr-o amară experienţă, să mai încerce ziua. Urma infractorului se pierduse. Din lipsă de probe directe, rotofeiului i se anulase interdicţia şi acesta plecase cu avionul la Soci, să-şi vină în fire. La secţia judiciară Podberezovikov începuse a fi luat în balon; numai Tania îl apăra cum putea mai bine. Şi

păgubaşii îşi pierduseră încrederea în noul anchetator.

— ...berezikov ăsta nu nea ...splătit ...crederea! îi spunea Penocikin lui Filip Kartuzov.

Era iarăşi – a câta oară? – o noapte întunecoasă. Detocikin, cu nelipsita-i servietă, se apropie de garaj. În urma instalării garajului, Podberezovikov suspendase supravegherea peste noapte, lucru pe care Detocikin îl aflase la o repetiţie. Iuri Detocikin examină fortăreaţa şi găsi că garajul e frumos. Nici vechea lui cunoştinţă, lacătul japonez, nu arăta rău.

— M-da, îşi spuse Detocikin în sinea lui, bastionul ăsta nu poate fi cucerit decât cu aparatul de sudură. Dar ce bătaie de cap! Tub de oxigen, tub de hidrogen, furtun, aparat de sudat... S-ar putea, fireşte, şi cu dinamită... însă ce zgomot... martori! Da, din garajul ăsta n-o mai scoţi. Dormi în pace, scumpe Semiţvetov. Şi Detocikin plecă bătând din buze.

Au mai trecut douăzeci şi patru de ore. Noaptea rămăsese aliat credincios – era beznă adâncă.

Scumpul Semiţvetov dormea în pace alături de nevastă-sa. Visa un gard, care ascundea de ochii invidioşilor o vilă trecută pe numele lui...

Pe strada pustie mergea o automacara, zdrăngănind uşor din încheieturi. Coti, intră în curte şi se opri lângă garaj. Din cabină sări vioi Detocikin, apucă cârligul şi-l vârî pe sub lacătul japonez.

— Vira! comandă el.

Cablul se întinse şi corpul garajului săltă uşor în văzduh. Automobilul bej stătea pe podeaua de cărămidă, lipsit de apărare.

Priveliştea garajului plutind deasupra „Volgăi“ avea ceva fantastic. Păcat că o vedeau numai doi oameni –

Detocikin şi şoferul automacaralei. Detocikin îi turnase la baliverne cu nemiluita: că trebuie să aştepte pe cineva la gară, că e cineva bolnav, iar cheia se află la altcineva, la vilă. Înfăţişarea şi toate vorbele lui erau aşa de sincere, încât macaragiul nu avusese nicio îndoială şi-i sărise în ajutor.

Detocikin descuie „Volga“ cu îndemânare, controlă dacă nu-i vreo capcană ori altă invenţie, deconectă semnalul de alarmă şi deplasă maşina.

— Maina! comandă el, şi macaraua cobori lin garajul la locul său.

În acelaşi moment se trezi Dima, presat de o nevoie. Pe jumătate adormit, fără să deschidă ochii, ajunse pe dibuite în baie. La întoarcere se apropie de geam, îşi ridică pleoapele grele şi se uită la garaj... în curte nu era nimeni. Dima se băgă în pat şi se cufundă pe dată în somn...

Dar Detocikin nu-şi pierdea timpul degeaba. Dusese „Volga“într-o uliţă cotită, unde era conservată sub prelată o daradaică plină de rugină, fost autoturism în depărtata sa tinereţe. Convingându-se că nu-l vede nimeni, ridică prelata şi demontă cu dibăcie numerele. Nu e greu de imaginat că peste câteva minute „Volga“ bej 49-04-MOT se recomanda drept „82-14-MOP“.

Soneria Liubei ţârâi în miez de noapte.

— Cine-i? întrebă ea somnoroasă.

— Eu sunt, Liuba!

Fata deschise uşa, speriată:

— Ce este? Altă capcană?

— Nu, de data asta a mers, oftă Detocikin, dar nu riscă să intre. Am venit să-mi iau rămas bun, plec în deplasare...

— Acum, noaptea? Liuba se străduia să discute

calm.

— Ce să-i faci?... N-aş putea să-i telefonez mamei de la tine? Detocikin trecu pragul.

— Pleacă, pleacă la Tbilisi! ţipă Liuba şi se retrase în cameră.

— De ce la Tbilisi? Mai sunt şi alte locuri! îi strigă din urmă îndrăgostitul hoţ de automobile.

Intervenţia rămase fără ecou.

Telefonul era în antreu, şi Detocikin formă numărul de acasă.

— Mamă, începu el drăgăstos, când bătrâna ridică, în sfârşit, receptorul. Zău că n-am nicio vină, dar trebuie să plec imediat în deplasare...

Îndepărtă receptorul de ureche, să nu audă răspunsul.

— Mă întorc peste câteva zile. Mamă, nu fi îngrijorată! încercă el să spună la urmă, însă era de prisos – bătrâna închisese telefonul.

Detocikin zgârie la uşa Liubei, însă ea pusese zăvorul, împrejurările impuneau urgenţă şi Detocikin plecă, sfâşiat între dragoste şi datorie.

Liuba, de la fereastră, văzu uluită că Iuri al ei se urcă într-o „Volgă“ luxoasă şi porneşte pe un itinerar necunoscut.

A doua zi, Semiţvetovii se sculară devreme. Dima luase în ajun înţelegere cu un mecanic, să-i facă o revizie generală la maşină. Soţii gustară ceva în grabă şi coborâră la garaj.

Mecanicul îi aştepta.

— Salut! strigă Dima pe un ton umil. (Şoferii amatori, mai ales începătorii, se linguşesc întotdeauna pe lângă mecanici, care ştiu ce are maşina pe dinăuntru.)

— Se înţepeneşte volanul pe stânga, i se plânse

Inna.

— Om vedea! spuse mecanicul.

— Când schimbi vitezele, face „boc-boc-boc”... adăugă Dima.

— Om asculta! spuse mecanicul.

— Şi se încălzeşte roata dreaptă din faţă, continuă Dima.

— Om pipăi-o...

— Alaltăieri a mirosit toată ziua a benzină, îşi aminti Inna.

— Om mirosi-o! zise ironic mecanicul, care îi trata de sus pe ageamii în ale tehnicii. Deschideţi odată garajul.

Dima luă din buzunar o cheie care semăna cu o hieroglifă, descuie lacătul, îl scoase, trase zăvorul şi deschise primul canat.

Maşina nu era în garaj!

Dima încremeni. Nu-i venea să-şi creadă ochilor. Deschise al doilea canat. O rază de soare irupse în garaj, luminând locul gol.

— Şi unde-i maşinuţa? întrebă mecanicul, cam lipsit de tact.

Dima şi Inna se uitau tâmpiţi la podeaua de cărămidă. Aseară, înainte de culcare, trăseseră „Volga“ în garaj şi încuiaseră cu mâna lor lacătul japonez. Lacătul era întreg, garajul pe loc, iar maşina – nicăieri!

— Ce-aţi amuţit aşa? se supără mecanicul. N-am venit pentru bancuri!

Zăpăciţi de dispariţia mistică a automobilului, Semiţvetovii amuţiseră. Nu erau în stare să scoată măcar un sunet şi aveau aceeaşi privire fixă îndreptată spre podea. Podeaua de cărămizi era neatinsă, aşadar maşina nu intrase în pământ.

— Boc-boc-boc, îl zădărî mecanicul pe Dima, ciocănindu-se elocvent cu degetul pe frunte, după care plecă...

...Câte nu afli când pleci la drum! Şoferul nu trebuie să admire fără noimă peisajul din jur, el are datoria să-şi lărgească orizontul, să-şi ridice nivelul intelectual şi din mers. Tocmai de asta au fost înfipte pe marginea şoselelor felurite reclame:

„Crimeea este cel mai bun loc de odihnă!”

„Caucazul este cel mai bun loc de odihnă!”

„Litoralul de la Riga este cel mai bun loc de odihnă!”

„Avionul este cel mai bun mijloc de transport!”

„Taxiul este cel mai bun mijloc de transport!”

„Vasele cu aripi subacvatice sunt cel mai bun mijloc de transport!”

„Rapid, avantajos, comod! (Aeroflotul.)

„Sigur, avantajos, comod!”(Casa de economii.)

„Gustos, avantajos, simplu de preparat!” (Calcanul.)

„Beţi şampanie sovietică!”(Special pentru şoferi, ca să nu bea la drum.)

„În dragile oraşe sovietice

Să răsădim grădini estetice!”

Îţi vine să te dai jos şi să te-apuci de răsădit.

„Celui mai bun constructor, dreptul la primul salt!”(La o trambulină în construcţie.) Sărmanul de el, cel mai bun constructor!

Citind panourile pe lângă care trecea, Detocikin se sustrăgea gândurilor negre. Cu tot numărul schimbat, se putea aştepta la neplăceri la fiecare kilometru de şosea.

Deodată se ivi în zare, la marginea drumului, pata

de un verde ţipător a unei motociclete, neizbutit vopsită la culoarea frunzei: motocicleta miliţiei. La vederea inspectorului de circulaţie, Detocikin reduse viteza, impuls caracteristic tuturor şoferilor. O discuţie cu inspectorul nu intra în planurile lui, aşa că îşi îndreptă privirea drept înainte, ca să nu dea ochii cu primejdia.

Dar inspectorul ridică autoritar mâna, făcându-i semn să oprească. La fel ca pe panourile din drum, prin cap i se perindau gânduri laconice, dar expresive:

„De ce m-a oprit?”

„Ce n-am respectat?”

„Ştie sau nu ştie?”

„Probabil că da”.

„Fuga-i ruşinoasă, dar e sănătoasă!”

„Motocicleta însă e cel mai bun mijloc de transport!”

Şi Detocikin frână. Visând să scape cu o amendă nu se ştie pentru ce, strânse în mână o rublă mototolită şi, cu picoarele ţepene, porni în întâmpinarea pieirii.

— Tovarăşe şef! scânci Detocikin, cu vocea jalnică a infractorului.

— Salut! îl întâmpină prietenos sergentul de miliţie. Nu mai era tânăr şi se săturase de capriciile motocicletei de un verde ca otrava. Văd că sunteţi singur. Dacă nu vă grăbiţi, ajutaţi-mă să pornesc hârbul ăsta. Fără ajutor, nu mă descurc.

— S-o pornim? strigă Detocikin, stăpânindu-şi cu greu dorinţa de a-l săruta pe miliţian. Mă dau în vânt după pornit! Îşi puse rubla în buzunar, îl trase pe sergent la o parte şi apăsă puternic pe pedală.

Motocicleta nici măcar nu strănută.

— S-a uzat acumulatorul, se plânse inspectorul. De

când mă tot rog să-mi dea alta!

— Da, asta nu-i viaţă, cu un acumulator vechi, îl compătimi Detocikin. Un, doi – hop!

Au împins motocicleta pe asfalt.

— Urcaţi, îl invită Detocikin.

Inspectorul se urcă în şa.

— Avanti! comandă Detocikin şi începu să alerge pe şosea ca o tânără mamă fericită care împinge căruciorul copilului. Dar motocicleta tot nu dădea semne de viaţă.

Detocikin era o apă, însă continua să fugă.

— Stop! spuse sergentul, trecând la familiarul „dumneata. Văd că eşti sleit. Hai să te împing eu.

— N-are rost.

— Atunci, uite ce-i, îşi dădu inspectorul cu părerea, s-o agăţăm de „Volga”. Ai un cablu?

— Cine ştie ce-oi fi având? îi scăpă lui Detocikin, dar se corectă imediat: Nu-mi aduc aminte. Mă uit îndată.

Sări la „Volga”, deschise portbagajul, scoase un cablu metalic gros şi începu să-l agite triumfător.

— Gata remorcajul!

Sergentul şi Detocikin îşi uniră eforturile ca să agaţe motocicleta de „Volgă”. Detocikin se aşeză la volan, miliţianul sări iar în şa şi o porniră la drum, legaţi cu acelaşi cablu. În sfârşit, nesupusul mustang chihăi şi porni. După puţin timp, opriră şi Detocikin desprinse cablul.

— Mulţam, prietene! îi spuse miliţianul mişcat. M-ai descurcat.

— Ce să mai vorbim! Detocikin îşi desfăcu mărinimos braţele. Toţi oamenii sunt prieteni...

— Exact, confirmă inspectorul. Am dat de un bucluc şi m-ai ajutat; de-o fi să dai şi dumneata de

unul, te-oi ajuta şi eu...

— Iar împreună slujim cauza comună, se însufleţi Detocikin. Fiecare în felul său...

Urmă un schimb de zâmbete.

— Spune-mi, frăţioare, îl întrebă Detocikin, este vreun oficiu poştal prin apropiere?

— Ţine-te după mine! îi propuse inspectorul, instalându-se în frunte.

Acum mergea sergentul înainte pe motocicletă, iar în urma lui, Detocikin pe „Volga“ furată. În această ordine ajunseră la un motel.

Motelul este un fel de hotel, unde se acordă grijă mai întâi automobilelor, iar apoi oamenilor. Dar, oricât ar părea de ciudat, omul e mulţumit de situaţie. Aici maşina e spălată, se odihneşte, îşi tratează beteşugurile, iar stăpânul ei stă confortabil şi încântat în compania semenilor săi. Inima conducătorului auto, neobişnuită cu gingăşiile, se topeşte de încântare şi începe a crede că e bine să ai maşină. Seara poţi participa, în hol, la un concurs cu tema „Regulile de circulaţie”, iar pe terenul de sport poţi juca popularul joc cultural de masă „Nu te-ai asigurat, nu depăşi!” Cei cărora nu le plac jocurile şi preferă viaţa tihnită pot viziona filmul de ştiinţă popularizată „Dacă nu schimbi faza, te pândeşte accidentul!”

Lui Detocikin i s-a dat un loc de parcare şi o cameră cu balcon, însă le-a refuzat. Era grăbit să ajungă la poştă, de unde i-a trimis tovarăşului Kvocikin o telegramă tragică: „Rog lacrimi ochi concediu cinci liniuţă şase zile fără salariu cauză boală gravă nepot iubit mulţumiri anticipate Detocikin.”

Alături, în cabina telefonică, sergentului de miliţie i se comunica să reţină o „Volgă“ bej 49-04-MOT, dacă

apare în sectorul său.

Detocikin şi inspectorul ieşiră o dată, îndreptându-se către parcarea unde erau îngrămădite maşini de toate mărcile şi culorile. Observând un bărbat corpolent şi cărunt care se urca la volanul unei „Volge“ bej, exact ca cea a lui Detocikin, inspectorul îl lăsă pe acesta în voia soartei.

— Actele maşinii, vă rog! auzi Iuri Ivanovici Detocikin.

— Poftim! şi bărbatul cărunt, care purta la rever o insignă de laureat, întinse mâna după acte.

Detocikin simţi că nu miroase a bine şi se grăbi spre fosta maşină a soţilor Semiţvetov. Tocmai pornea motorul, când îl văzu în retrovizor pe miliţian îndreptându-se spre el.

Când n-ai acte, iar miliţia are de gând să ţi le controleze, atunci chiar că fuga-i sănătoasă! Fără să piardă o clipă, Detocikin smuci maşina din loc.

Startul fulgerător al „Volgei“ bej i se păru suspect inspectorului. Alergă la motocicleta lui şi apasă pedala. Motorul porni imediat. Muţumindu-i în gând lui Detocikin, inspectorul plecă în urmărirea lui.

Urmărire! Care roman poliţist se poate dispensa de ea? În timpul urmăririlor orice e posibil! Poţi călări o mârţoagă şi poţi ajunge din urmă un tren accelerat, ca să sari din fugă pe acoperişul vagonului de dormit! Poţi, pur şi simplu, să sari de pe un zgârie-nori pe altul! Poţi să treci cu maşina pe sub nasul unei locomotive, deşi în realitate bariera se coboară cu mult înainte de trecerea garniturii! Poţi să te agăţi de coada unui avion cu reacţie, să sari la locul cuvenit în ocean şi să-l înhaţi pe criminal ud!

Unul fuge, altul îl ajunge! Asta e legea de fier a genului. Romanul poliţist fără urmărire e ca viaţa fără

amor.

Detocikin scotea dintr-o „Volgă“ de serie tot ce putea da. Şi inspectorul scotea dintr-o motocicletă de serie viteza maximă. Mergeau cam la fel, aşa că distanţa dintre ei nu scădea. Îi despărţeau cei două sute de metri pierduţi de sergent la start.

Goneau monoton, fără să se întâmple nimic. În drum nu se iveau piedici, motoarele funcţionau normal, benzină aveau din belşug, nervii alergătorilor nu cedau.

Nu se ştie cât ar fi durat asta şi cum s-ar fi terminat, dacă ochii lui Detocikin n-ar fi căzut pe un indicator de circulaţie: „Atenţiune, copii! „Alături, alt indicator: „Viteza 20 km!” Şi, în sfârşit, un panou uriaş: „Conducători auto! Fiţi atenţi! Aici se află o tabără de pionieri!”

Detocikin iubea copiii. Frână brusc, acul vitezometrului coborî şi se fixă la cifra „20“. Figura lui Detocikin luase o expresie de martir: îl vedea pe miliţian apropiindu-se cu viteză ameninţătoare.

Strângând din dinţi, Detocikin continua să meargă cu douăzeci pe oră, inspectorul era foarte aproape. Infractorul înţelese că asta înseamnă sfârşitul şi vru să închidă ochii, dar se temea să nu calce vreun pionier.

Miliţianul ajunse la graniţa fatală şi văzu indicatoarele.

Iubea şi el copiii, iar ca nobleţe sufletească nu stătea mai prejos decât Detocikin. Deşi acum nu mai era o problemă să ajungă „Volga“ bej, sergentul frână brusc şi, la rândul său, începu a se târî cu douăzeci pe oră! Faţa i se strâmbă dureros, dar se ţinu tare şi continuă să meargă în ritm de dric.

În schimb, Detocikin, mişcat de atitudinea

inspectorului, se însufleţi.

Acum se aflau la vreo douăzeci de metri distanţă unul în urma celuilalt. Pe amândouă laturile şoselei se vedeau clădiri albe, înecate în frunzişul des. În jurul lor se zbenguiau pionierii, cărora le era strict interzis să iasă în şosea.

Detocikin ajunse primul la capătul zonei infantile. Oftă uşurat şi ţâşni ca ars, cu toată viteza. Inspectorul continua să meargă încet, în timp ce „Volga“ se depărta.

Dar iată că şi miliţianul scăpă la larg şi se avântă într-o goană turbată. Acum îl despărţeau de „Volgă“ aceleaşi două sute de metri: totul începuse de la capăt!

Şoseaua pe care goneau era întretăiată de o autostradă, întretăierea alcătuia o construcţie ultramodernă cu două nivele, cu bucle betonate pentru viraje. După cum se ştie, partea superioară arată că o frunză de trifoi cu patru foi, sau ca două opturi gigantice.

Detocikin se gândi să profite de împletirea complicată a drumurilor ca să scape de sergent. În acest scop coti la dreapta.

Inspectorul, care la rândul său intenţiona să-l păcălească, viră la stânga, să-i iasă în faţă.

Începu o goană sălbatică. Ameţiţi de atâta goană şi pierzând orice orientare, ba săgetau în direcţii diferite, ba veneau unul în întâmpinarea altuia, ba miliţianul se găsea înaintea lui Detocikin şi acesta accelera, mai-mai să-l prindă, ba făceau schimb de locuri. Pe scurt, o aiureală, de-ţi era mai mare dragul.

Detocikin văzu deodată un tractor, care trăgea o platformă lungă, goală, şi îi veni o idee îndrăzneaţă. Urcă „Volga“ din mers pe platformă şi puse frână.

Miliţianul trecu pe lângă el ca fulgerul, întrebându-se unde o fi dispărut cel urmărit.

Tractoristul mesteca liniştit o chiflă cu salam, fără a bănui nimic. Detocikin îşi continuă plimbare pe platformă până se plictisi, puse maşina în marşarier, coborî pe şosea şi... văzu alături motocicleta verde.

— Te-ai ars, frate! pronunţă triumfător inspectorul.

— Mda... m-am cam ars, încuviinţă Detocikin.

— De miliţie n-ai scăpare... Şi, cum se întâmplă, în aceeaşi clipă motocicleta strănută şi amuţi.

Detocikin se aplecă pe geam şi constată uimit că motocicleta rămâne în urmă, apoi se opreşte de tot. Opri şi el „Volga”, dar la distanţă respectabilă.

Inspectorul descălecă.

— Hei, stai, nu pleca! Ştii, iar acumulatorul.

— Te-am prevenit, i-o întoarse Detocikin. Asta nu-i viaţă, cu un acumulator vechi.

Inspectorul începu să se apropie, dar Detocikin apăsă uşor pe accelerator şi restabili distanţa. Discuţia continuă paşnic, de parcă inspectorul de circulaţie ar fi ieşit pe şosea să-l petreacă, dându-i din mers ultimele sfaturi prieteneşti.

— Întotdeauna m-am temut, recunoscu inspectorul, c-o să mă lase în pană tocmai când voi avea un caz important. De ce naiba nu mi-or fi dând alta?

— Regret, oftă Detocikin. N-ai avut noroc!

— În schimb, tu ai.

— Trebuia să aibă unul din noi, observă logic Detocikin.

— Dar de ce ai fugit de mine? îl întrebă miliţianul pe neaşteptate.

— Obişnuinţă, îi răspunse Detocikin. Dumneata mă urmăreşti, eu fug.

— Şi eu am un obicei, susţinu sergentul gluma. Tu

fugi, eu te urmăresc. Mai bine te-ai da jos, prietene, şi m-ai ajuta să pornesc rabla. S-o remorcăm cu „Volga“ ca data trecută...

Deşi maşina lui Detocikin avea alt număr, nu 49-04-MOT, inspectorul îşi dădea perfect seama că aici nu-l lucru curat.

— O, nu, fârtate, zâmbi Detocikin. Acuma am văzut care ţi-e recunoştinţa... Rămâi sănătos, şi nu mă pomeni de rău!

Şi Detocikin o luă din loc.

CAPITOLUL 10
în care anchetatorul află cine fură maşinile

De îndată ce ajunse la garajul soţilor Semiţvetov, Maxim Podberezovikov îşi formulă ipoteza profesională singura explicaţie ar fi o automacara. Orice ipoteză se cere confirmată, aşa că s-a procedat la aşa-numita reconstituire.

A fost adusă o automacara. Ce-i drept, nu aceea care lucrase în cursul nopţii, dar asta n-avea importanţă pentru expertiză.

Maxim îl rugă pe Semiţvetov să încuie garajul cu lacătul, apoi repetă întocmai manevrele nocturne ale hoţului şi, spre marea bucurie a numeroşilor gură-cască ce umpluseră curtea, macaraua ridică garajul în aer fără nicio greutate.

Maxim jubila, Tania era mândră de anchetatorul ei. Numai Dima, devenit centrul atentiei, nu se simţea în apele lui.

Din clipa când infractorul izbutise să fure „Volga“ familiei Semiţvetov, Podberezovikov ajunsese extrem de popular la secţia de anchete. Colegii săi făcură o colectă ca să-i cumpere un cadou frumos.

Când, venind împreună cu ajutoarea de la locul infracţiunii, s-a apucat să supună unei analize minuţioase lanţul evenimentelor fatale, uşa s-a deschis pe neaşteptate şi în cabinet a intrat zumzăind o jucărie, o „Volgă“ bej. Avea fixat pe ea un număr de

carton, 49-04-MOT.

Deşi din coridor îl urmăreau douăzeci de perechi de ochi curioşi, Maxim Podberezovikov nu se pierdu cu firea, sări la maşină, o înhăţă şi o strânse la piept cu amândouă mâinile.

— Tania! strigă el încântat. Am pus mâna pe ea! Tot colectivul mi-a sărit în ajutor, ca un singur om. Putem scrie raportul către şef!

— De ce să scrii? îi strigară cei de pe coridor, care voiau să aibă ultimul cuvânt. Poţi raporta verbal. Chiar te cheamă!

— Asta-i o glumă nesărată, pară Maxim.

— În schimb adevărată, urmă imediat răspunsul.

Sună telefonul. Tania ridică receptorul: într-adevăr Maxim era chemat la şef.

Podberezovikov îi dădu Taniei jucăria.

— Încui-o în casa de fier! ordonă el cu voce tare, ca să audă cei din coridor. Şi pune o sentinelă, altfel te pomeneşti că pezevenghiul o şterpeleşte şi de-aici!

Şi se îndreptă spre cabinetul şefului, însoţit de privirile aprobatoare ale tovarăşilor, care-i apreciaseră sângele rece.

Aşteptându-se pe bună dreptate la o săpuneală, Maxim trecu nervos pragul cabinetului lui Gheorghi Sergheevici Kalujski. Şeful se ridică din spatele biroului, în toată înălţimea lui de doi metri.

— Ai să te miri, Maxim, dar află că te invidiez! Niciodată nu puteai ghici ce întorsătură iau gândurile şefului, şi Podberezovikov aştepta încordat urmarea. Capcană de lupi, continuă şeful vesel, lacăt japonez, automacara – ce romantic! Toţi te invidiază. Ce-i drept, nu-l poţi prinde pe hoţ, însă asta e un amănunt fără importanţă. În schimb, ai ocazia să urmăreşti cu interes cum se desfăşoară evenimentele. Spune

drept, nu-i aşa că-ţi place potlogarul ăsta original? Îţi serveşte mereu câte ceva nou. O fi talentat? Mai talentat decât dumneata?

— Foarte posibil... încuviinţă Maxim abătut.

— V-aţi aranjat minunat, continuă Kalujski pe acelaşi ton ironic. El va continua să fure, iar dumneata să primeşti salariu!...

— Să vedeţi, Gheorghi Sergheevici... făcu smerit Podberezovikov, simţindu-se idiot de-a binelea.

— Gluma ca gluma, îl întrerupse Kalujski, dar istoria asta a devenit scandaloasă. Te-am numit în locul lui Ciulanov, care n-a scos-o la capăt, tocmai pentru că promiteai. Ajunge însă cu promisiunile, vreau să văd infractorul!

Simţindu-se vinovat, Podberezovikov tăcea.

Kalujski îl întrebă, dându-i lovitura de graţie:

— Ia spune, Maxim, ce culoare urmează să aibă maşinuţa pe care ai s-o primeşti în dar data viitoare?

Podberezovikov se întoarse amărât la el în birou. Tania nu mai rezistă şi se hotărî să-l salveze pe omul iubit.

— Vă iubesc, Maxim Petrovici! declară ea categoric.

Declaraţia rămase fără efect. După cum era de aşteptat, Podberezovikov o înţelesese greşit.

— Nu-i nevoie să mă consolezi. Şi eu te iubesc, dar hai să ne gândim mai bine la pasiunea bizară a prietenului nostru pentru maşina soţilor Semiţvetov.

Tania suportă resemnată această nouă lovitură. Ştia că asta-i soarta ei – să sufere.

Ca să găsească răspuns la întrebarea care-l obseda, Podberezovikov luă hotărârea să studieze mai profund persoana păgubaşului.

Mai întâi l-a căutat pe administratorul imobilului. S-

a dus de trei ori la ceasurile de primire indicate în anunţ, dar a găsit uşa încuiată.

Până la urmă a reuşit să-l prindă pe instalator, care l-a consolat spunându-i că locatarii aleargă după administrator cu lunile şi încă n-a murit nimeni... De altfel, oricum administratorul nu-i bun de nimic...

Maxim nu încercă să-l contrazică. Urcă cu liftul la ultimul etaj, cu intenţia să-i viziteze pe vecinii Semişvetovilor.

— Ce, mă bănuiţi de furt? îl întrebă de-a dreptul Erohin, de la 398.

— Doamne păzeşte! se miră Maxim Podberezovikov. Voiam numai să vă întreb dacă nu suspectaţi pe cineva.

— Nu m-aţi angajat detectiv! Erohin nu era dispus să continue discuţia.

— Dar maşina a fost furată! insistă Maxim. Trebuie s-o găsim!

De data asta Erohin nu-şi mai ascunse antipatia faţă de vecini. Şi avea motive – nu putea suferi paraziţii.

— Nu-i duc eu grija lui Semiţvetov, îşi cumpără el alta! Şi trecu la atac împotriva anchetatorului. Uf, ce meserie mai aveţi – să tragi de limbă, să dai de urmă...

— După dumneavoastră, îi răspunse Podberezovikov pe acelaşi ton, hoţii ar trebui lăsaţi să-şi vadă de treabă?

— Oricum fură. Ba îşi mai fac şi vile! Iar dumneavoastră le căutaţi maşinile, stimate tovarăşe anchetator!

— Vreţi să spuneţi că Semiţvetov e necinstit?

— Nu, îi replică Erohin, declaraţiile nu-s specialitatea mea.

— Am înţeles. La revedere.
— Adio! îl corectă antipaticul Erohin.

La consignaţie domnea obişnuita îmbulzeală. Dima nu se zărea în spatele tejghelei; îl prinsese într-un colţ cumpărătoarea cea mustăcioasă, cu bust impunător.

— Dimocika, îi şoptea ea drept în faţă, cu voce de bas, m-ai sunat şi uite-mă!

— Am un „Gründig”, o puse Dima la curent, încercând zadarnic să se elibereze. Stereofonic, în stare excepţională. Elegant! Exact ce vă trebuie!

— Fă-mi bon, te rog, încuviinţă mustăcioasa, fără măcar să se uite la magnetofon. N-am uitat... îi sugeră ea cochet.

Dima se hotărî pe loc să facă o modificare. Îşi răşchiră cele cinci degete de la o mână şi mai adăugă trei de la cealaltă.

— Dar ne-am înţeles că cinci! gemu cumpărătoarea.

— S-a schimbat situaţia, i-o servi Dima impasibil, într-adevăr, se schimbase: Dima începuse să strângă bani pentru altă maşină.

Nu mai apucară să încheie afacerea, căci Semiţvetov îl văzu deodată pe anchetator, care se apropia de tejghea.

Îl trecu un fior de gheaţă. O înghionti brutal pe cucoană şi o zbughi la locul de muncă.

Vânzătorul nu ştia că Podberezovikov trecuse pe la directorului magazinului, care-i făcuse o caracterizare excelentă:

— Semiţvetov e mândria comerţului de consignaţie, întruchiparea atenţiei şi a bunăvoinţei, chintesenţa cunoaşterii producţiei şi a sondării sufletului consumatorilor. E însăşi noţiunea de

fotografie pe panoul fruntaşilor!

— Constat că Semiţvetov e slăbiciunea dumneavoastră, zâmbi Maxim Podberezovikov.

— Semiţvetov e forţa mea! îi declară mândru directorul, convins de purtarea ireproşabilă a vânzătorului.

— Bună ziua, tovarăşe Semiţvetov, îl salută anchetatorul, mirându-se că într-o persoană aşa de anostă încăpeau atâtea virtuţi. Aş vrea să vă vorbesc, când vă faceţi liber.

— Sunt liber! bâigui Dima, adăugând în sinea lui: „Deocamdată!” Era convins că Podberezovikov auzise discuţia cu fiara mustăcioasă.

Anchetatorul continuă, confirmându-i parcă presupunerea:

— Terminaţi întâi cu cetăţeana!

Cu mâinile tremurând de spaimă, Semiţvetov completă bonul pentru faimosul „Gründig”. Cucoana se duse la casă, în timp ce Podberezovikov examina cu interes magnetofonul scump.

— Aveţi cumva nevoie de unul? îl întrebă Semiţvetov cu nădejde în glas.

— Mulţumesc, nu.

În momentul acela se petrecu lucrul de care Dima se temea cel mai mult.

— Dimocika, poţi veni o clipă? şi mustăciosul grenadier încercă din nou să-l înghesuie într-un colţ. Lui Podberezovikov nu-i dădea nicio atenţie, habar n-avea că e anchetator.

— Vă rog să luaţi marfa! se apără Dima cu îndârjire.

Văzând că nu se lasă prins la colţ, cucoana se culcă pe tejghea şi încercă să-i strecoare şperţul.

— Nu-mi jigniţi demnitatea de vânzător sovietic! se

indignă tunător Semiţvetov.

— Păi, cum... aşa nu se poate... se fâstici cumpărătoarea, apoi adăugă, într-o şoaptă trădătoare: Doar ne-am înţeles!

Pe Podberezovikov începu să-l intereseze scena.

— Cu cine şi în ce privinţă v-aţi înţeles? întrebă Dima, tot prea tare. Se trăda şarjând jocul, iar Podberezovikov nu degeaba era actor.

Femeia se zăpăcise de-a binelea şi mustăţile i se pleoştiseră. Apucă în braţe magnetofonul greu şi părăsi magazinul, acoperită de ruşine.

— Mă umilesc, mă tratează ca pe-o slugă, mă calcă în picioare, spuse Dima plângăreţ, căutând sprijin la anchetator.

— Vă compătimesc, observă Podberezovikov sarcastic. Şi maşina vi s-a furat... Sunteţi un ghinionist!

— Exact, încuviinţă vânzătorul.

— De ce nu mă întrebaţi ce se mai aude cu „Volga”? se interesă Podberezovikov cu sadism.

— N-am apucat, se dezvinovăţi naiv Dima. Aveţi ceva noutăţi?

— Nu, răspunse Podberezovikov sec.

— Aţi... aţi venit să mai aflaţi ceva?

— Mulţumesc, am aflat.

Şi anchetatorul ieşi din magazin.

Dima chiar avea ghinion. Când se întoarse acasă în ziua aceea tragică dădu peste Sokol-Krujkin.

— M-am ars! le spuse el din prag. M-au dibuit! Şi le povesti de vizita anchetatorului.

— Înfunzi puşcăria! i-o servi vesel socrul. Să te-nveţi minte!

— Nu uita că eşti în casa mea, se oţărî Dima.

— Casa ta e ocna! hohoti Sokol-Krujkin.

— Tată, se amestecă Inna cu hotărâre. Glumele tale cazone nu-şi au rostul azi.

— Ce mă fac? Ce mă fac? Dima nu-şi găsea locul.

— Pregăteşte-ţi legăturica! îl sfătui călduros socru-său.

— Să-l ungem pe anchetator, propuse practica Inna.

— Ai căpiat! se cutremură soţul.

— Să-i dăm mult, şi atunci o să ia, zise Inna.

— Gura! se amestecă Sokol-Krujkin. Drepţi! Nu admit! Ruşine!

Inna îl opri.

— Mai bine, tată, ţi-ai păstra morala pentru la piaţă!

— Eu vând căpşuni cultivate cu mâinile mele! şi Semion Vasilievici Sokol-Krujkin îşi arătă palmele trudite. Iar pentru mită sunt gata să-mi fac praf nu numai ginerele, ci şi fiica!

Dima izbucni în plâns.

Plângea, pentru că în postura de genist călcase pe o mină, pentru că pierduse optzeci de ruble, pentru că trebuia să-i dea ciubuc anchetatorului şi se temea, pentru că socru-său era un ticălos şi, în general, pentru că hoţilor nu le merge bine în ţara asta.

Sokol-Krujkin îşi privi cu dispreţ ginerele care urla şi-i spuse, aşezându-se la masă:

— Nu-i nimic, las’ că te reeducă ei la puşcărie. Peste vreo zece ani te întorci alt om!

Dima a purtat trei zile în buzunar o sumă considerabilă pusă într-un plic cu desen idilic, dar nu s-a putut decide să-l atace pe anchetator. În ziua a patra, Inna l-a îndesat cu forţa într-un taxi şi l-a cărat la procuratură.

În timp ce urca scara, îi veni greaţă de spaimă, iar

pe coridor începu să sughiţă şi să meargă săltăret, în ritmul sughiţurilor.

Era aşa de agitat, încât năvăli în biroul lui Podberezovikov fără să bată la uşă. Când îi întâlni privirea simţi intuitiv că dacă-i dă plicul nu mai iese de-acolo fără escortă.

Şi deodată se produse lucrul cel mai îngrozitor: îl părăsi darul vorbirii.

— Salut! îl întâmpină nedumerit Podberezovikov care nu se aştepta la vizita asta.

Dima ar fi vrut să răspundă, dar nu putea. Se mărgini la un gest vag.

— S-a mai întâmplat ceva? întrebă anchetatorul.

Dima clătină din cap.

— Ce-i cu dumneavoastră, vă simţiţi rău?

Dima recurse iar la un gest primitiv. În materie de mimică, era departe de Marcel Marceau.

Maxim Podberezovikov turnă apă într-un pahar şi i-l întinse mutului.

Dima clătină iar din cap. Tot nu era în stare să-şi aducă aminte măcar o vorbă.

Situaţia începea să-l amuze pe Maxim.

— De ce aţi venit?

Răspunsul la această întrebare era o problemă prea complicată pentru un mim începător. Ceva îl împiedica să facă mişcarea de dragul căreia venise – să scoată plicul şi să i-l întindă anchetatorului. Înlemnise ca un idol, clipind stupid din ochi.

— N-am timp să mă joc de-a v-aţi-ascunselea! se răsti Maxim.

Dima se învioră. I se ivea, în sfârşit, prilejul să părăsească încăperea fără însoţitori înarmaţi. O porni de-a-ndărătelea spre uşă. În prag, presimţind libertatea, limba i se dezlegă:

— Am plecat...

„Plecarea“ se transformă pe coridor în fugă.

Ieşi glonţ în stradă, trecu ca fulgerul pe lângă nevastă-sa şi dispăru după colţ.

Ca să ajungă evadatul, Inna recurse din nou la ajutorul taxiului.

— Ei? şuieră ea, când îl înhăţă pe alergător. Ce goneşti ca nebunul, te urmăreşte cineva? A luat, da?

— Eşti o idioată! Era prima oară când Dima Semiţvetov îi spunea neveste-sii pe numele ei adevărat...

Maxim Podberezovikov trăia zile grele. Ca orice om de talent, avea şi el, fireşte, un spirit autocritic exagerat. Îşi adresa sie însuşi cele mai ofensatoare epitete, numai că asta nu-l ajuta la rezolvarea cazului.

Singura lui mângâiere rămâneau serile când se ducea la Casa de cultură şi se împărtăşea din geniul lui Shakespeare, însă ultimele două repetiţii fuseseră umbrite de lipsa partenerului său, Detocikin.

Podberezovikov îi făcu o vizită la domiciliu, ca să vadă despre ce-i vorba.

— Sunt de la Teatrul popular, se prezentă el mamei lui Detocikin.

Antonina Iakovlevna îl primi cu inima deschisă. Se plictisea şi era bucuroasă de orice musafir.

— Sunt foarte fericită că Iuri joacă la teatru. Cred că are talent. Nu pot să-i sufăr deplasările, continuă ea fără nicio legătură, ca de obicei. Mereu se scoală în timpul nopţii şi dispare. Are dreptate Liuba când zice că e ceva la mijloc...

— Cine-i Liuba? apucă Maxim să arunce şi el o vorbă.

— Logodnica lui Iuri. Fiul meu e cam de modă

veche, îi face curte de nu ştiu când. Ea e şofer de troleibuz, o fată foarte bună! S-au cunoscut când s-a dus s-o asigure. Ce deplasări poate avea un agent de asigurare? De ce se întoarce nervos? Iar de data asta i-a spus Liubei că nu se mai duce la Tbilisi, ci în altă parte. Poate-mi spui dumneata ce-nseamnă toate astea. Ce meserie ai?

— Anchetator. Maxim ascultase cu îngrijorare crescândă monologul vorbăreţei mame.

— Ei, atunci lămureşte-te, îi replică Antonina Iakovlevna. Când eram tinerică îmi făcea şi mie curte un anchetator, dar m-am măritat cu un ostaş din Armata Roşie.

— Şi când a plecat Iuri Ivanovici? întrebă Podberezovikov, cu o speranţă ascunsă.

— La nuntă a petrecut tot regimentul. Am cântat *Locomotiva noastră zboară, oprirea-i în Comună*, îşi continuă ea amintirile. Cunoşti cântecul?

— *„O altă cale nu mai e, şi-avem o puşcă-n mână*", încheie Maxim. Totuşi, când a plecat?

— Acum trei zile, noaptea, spuse Antonina Iakovlevna. Şi dacă-ţi poţi imagina, minunea minunilor: s-a dus să-şi ia rămas bun de la Liuba cu o „Volgă"!

— O fi fost un taxi. Anchetatorul trebuie să fie, prin structura lui sufletească, un om care se îndoieşte tot timpul.

— Nu, era chiar el la volan.

— Dar ce, Iuri Ivanovici ştie să conducă?

— Ba bine că nu! îi răspunse mândră bătrâna, fără a bănui că dezlănţuie o catastrofă. A lucrat zece ani ca şofer, până a făcut un accident. A suferit o comoţie cerebrală şi a fost internat la Sklifosovski. Am stat şi eu cu el în spital. Medicii l-au sfătuit să-şi schimbe

meseria o vreme şi s-a făcut agent de asigurare. Temporar, fireşte. Tare-aş vrea să se însoare! Visez să am un nepot, ori o nepoată, mi-e totuna.

Maxim prinse un moment favorabil, o salută în grabă şi plecă.

Descoperirea îl cutremurase.

Îşi depăna amintirile, iar amintirile îl frigeau la inimă.

„Detocikin manifestase o curiozitate maladivă faţă de mersul anchetei...

Pe Detocikin l-a durut piciorul exact a doua zi după povestea cu capcana...

Detocikin îl apărase cu patimă pe grăsanul acela...

Detocikin fumează «Belomor», iar atunci avea ţigări «Drug»...

În sfârşit, Detocikin dispăruse în noaptea când fusese furată maşina lui Semiţvetov...

Dovezi sau simple coincidenţe?

Nu, dovezi, dar indirecte!”

Ajuns la punctul acesta, Maxim, care se plimba prin oraşul înserat, îşi opri paşii. Vedea aievea ochii blânzi, plini de încredere şi trişti ai lui Iuri Ivanovici Detocikin, privindu-l cu reproş. Şi Maxim se condamnă pentru bănuielile sale meschine, pentru că acceptase prima versiune, superficială, pentru că întinase sentimentul prieteniei.

„Iuri Ivanovici Detocikin e un truditor modest, nu se lăfăieşte în lux, iubeşte arta. Ce formidabil e la repetiţii, cât e de veridic şi de firesc!”

„Nu, bineînţeles, nu fură el automobile! Dar dacă toate astea sunt numai un paravan?”

Maxim porni iar pe stradă, grăbind pasul.

„Sigur, Detocikin se preface. Nu e actor numai la Teatrul popular, ci şi în vâltoarea vieţii poporului.

Chiar eu i-am spus că am renunţat la supravegherea automobilului familiei Semiţvetov, iar el s-a folosit cu neruşinare de sinceritatea mea. Nu eu întinez prietenia, Detocikin o târăşte în noroi!”

Maxim alerga într-una prin Moscova adormită, simţind că se sufocă. La un moment dat se opri şi îmbrăţişă un stâlp de felinar.

Podberezovikov putea servi drept model de anchetator ros de îndoieli, ceea ce era foarte bine.

Se părea că toate firele duc la Detocikin, dar Podberezovikov se lupta îndârjit cu logica. Îi spunea lui inima că treaba nu-i aşa simplă.

„Dacă greşesc? se chinuia el. Dacă m-am lăsat influenţat de pălăvrăgeala unei bătrâne? Trebuie să mai cântăresc totul, cu grijă. Mă lasă nervii. Sunt gata să-mi bag prietenul la zdup. Iuri Detocikin nu trebuie să fie vinovat!...”

Şi Maxim s-a întors acasă, dar n-a închis ochii toată noaptea. Gândurile i se încâlceau. Se stăpânea din toate puterile să nu tragă concluzii pripite. Confrunta faptele, le combătea. Umbla prin cameră, bea cafea.

„Orice infractor acţionează cu un scop anume, nu de dragul distracţiei. Ce nevoie are Detocikin să fure maşini? Ce face cu atâţia bani? Îi strânge? Nu pare! Se ţine de chiolhanuri? Şi asta e puţin probabil.

Nu, Iuri Ivanovici Detocikin nu-i infractor!”

Dimineaţa, anchetatorul dădu o fugă la Inspectoratul raional de asigurări, tot mai nădăjduind că Detocikin a fost trimis în delegaţie cu automobilul instituţiei, însă Iakov Mihailovici Kvocikin îl demască definitiv pe agentul său:

— Omul ăsta are o sumedenie de neamuri betege. De data asta i s-a îmbolnăvit un nepot iubit.

Ceva se rupse şi se prăbuşi în sufletul lui Maxim. Se

afla într-o situaţie disperată: vina lui Detocikin era indiscutabilă.

Silindu-se să-şi stăpânească emoţiile, Podberezovikov trecu la îndeplinirea datoriei. Spre sfârşitul zilei avea în buzunar mandatul de arestare, semnat de procuror, împotriva lui Detocikin Iuri Ivanovici, acuzat de furtul mai multor automobile.

CAPITOLUL 11
în care hoţul se grăbeşte să scape de maşina furată

Marea vuia surd. Turiştii care luaseră de bună ce glăsuia reclama, cum că litoralul de la Riga e cel mai bun loc de odihnă, clănţăneau din dinţi pe ţărmul nisipos şi nu îndrăzneau să intre în apa îngheţată. Toţi erau fericiţi, fiindcă astăzi cel puţin nu ploua. Un vânt pătrunzător scutura pinii seculari, făcându-i să răspândească în jur o mireasmă sănătoasă.

De plajă se apropie o „Volgă“ bej, chiar aceea despre care era vorba. Spre deosebire de alte automobile din care săreau vizitatori pe jumătate despuiaţi, din asta nu ieşi nimeni.

Aşezat lângă Detocikin în faţă, un bărbat elegant cu figura prosperă şi părul rar, dat cu briantină, număra nişte bani.

— Zece, unsprezece, douăsprezece, treisprezece... Foşneau calm hârtiile de o rublă.

— Să-ţi iei lumea-n cap, nu alta! se enervă Detocikin. Ce, aveţi numai de câte-o rublă?

— În bani vechi sunt zece ruble. Şi, mă rog matale, rubla nu-i ban? Paisprezece, cinsprezece, şaisprezece...

— Asta nu-i cinstit! se scandalizează Detocikin. Cum să mă car cu un maldăr de bani?

— Vă rog să nu mă încurcaţi, altfel voi fi nevoit s-o

iau de la început. Şaptesprezece, optsprezece...

Detocikin se resemnă şi tăcu. Alt cumpărător n-avea. Se împlineau trei zile de când colinda Riga şi împrejurimile ei pitoreşti, însă nimeni nu voia să cumpere un automobil fără acte. Situaţia devenise disperată, când apăruse acest individ.

Continuă să numere multă vreme. La câţiva paşi, vizitatorii rebegiţi jucau volei cu îndârjire. Unii găsiseră altă metodă de încălzire – sorbeau din termosuri ceai sau altceva mai tare.

Cumpărătorul număra înainte, dar părea că se apropie de sfârşit. Detocikin îi mulţumi în gând că n-a adus mărunţiş.

— Cinci mii patru sute nouăzeci şi opt, cinci mii patru sute nouăzeci şi nouă, cinci mii cinci sute! termină de numărat vocea indiferentă. Gata!

— De ce aveţi numai bani de-o rublă? nu se lăsă Detocikin. E ceva suspect, nu-i bine!

Noul stăpân al „Volgăi“îl privi ironic.

— Sunteţi procuror? Eu nu v-am întrebat de unde aveţi maşina şi de ce îi lipsesc actele.

— Pot să vă răspund, îi spuse Detocikin fără să se tulbure câtuşi de puţin. Am furat-o. Vă pot spune de la cine şi de ce...

— Bine, râse cumpărătorul, hai să vă fac jocul. Eu sunt pastor, iar rublele acestea sunt daniile enoriaşilor mei. Pentru Domnul! Dar ceva tot mi-a mai rămas şi mie...

— Credeţi în Dumnezeu? se interesă Detocikin.

— Toţi oamenii cred, zâmbi pastorul. Unii cred că există Dumnezeu, alţii că nu există. Şi o ipoteză şi cealaltă nu pot fi demonstrate... Vreţi să-i număraţi şi dumneavoastră?

— Da! Şi Iuri Ivanovici Detocikin trecu la îndatoririle

de casier.

Ziua de vară era pe sfârşite. Vilegiaturiştii, îmbrăcaţi cu pulovere miţoase ori cu pardesie, trecuseră la alt mod de odihnă. Mulţimea se plimba pe ţărm, intrând în nisip până la glezne. Câţiva ţicniţi mai erau în costume de baie, luptând bărbăteşte împotriva frigului.

Detocikin coborî din „Volgă“ cu servieta doldora de ruble.

Pastorul porni maşina cu toată viteza şi plecă să predice, iar Detocikin o luă iavaş-iavaş spre haltă, să aştepte trenul electric.

Ajuns la Riga, se duse la poştă şi trimise la Metelsk un teanc de bani, din partea lui Piotr Petrovici Petrov. Înainte de asta făcu un calcul straniu: din suma de 5500 de ruble scăzu 16, costul biletului de întoarcere cu vagonul de dormit, 13 ruble, bani de deplasare, câte 2 ruble şi 60 de copeici pe zi, şi 8 ruble şi 10 copeici costul benzinei de la Moscova la Riga. Rămaseră astfel 5462 de ruble şi 90 de copeici, din care opri costul mandatului poştal, 109 ruble şi 25 de copeici. Suma finală, 5353 de ruble şi 65 copeici o trimise la Metelsk.

Urcându-se apoi într-un vagon al rapidului Riga-Moscova, Detocikin jură să pună capăt la asemenea treburi. N-o să se mai atingă de maşini străine câte zile o avea! După fiecare aventură automobilistică, decidea că aceasta e ultima.

Aproape de Moscova, Detocikin şi-a pus actele în ordine. A scos din servietă un formular pentru cheltuieli de deplasare şi, la rubrica „nume”, a scris citeţ „Detocikin I.I.“; la rubrica „zile“ a trecut „5”, a semnat de primirea banilor, apoi a anexat biletul de tren şi chitanţa de la poştă. Formalităţile erau

respectate.

Duminică dimineaţa trenul ajunse la destinaţie. Detocikin coborî cu fereală, uitându-se ca de obicei în jur. Nimeni nu se apropie şi nu strigă „Mâinile sus “!

Căută un telefon şi formă emoţionat numărul de acasă.

— Eu sunt, mamă, făcu el cu veselie forţată. Chiar adineaori am sosit. Sunt bine. Făcu o scurtă pauză. Acasă e pace? N-a venit nimeni?

— Ai făcut-o de oaie la teatrul tău popular, îl bucură ea. Te-a căutat un anchetator!

CAPITOLUL 12
în care anchetatorul şi infractorul îşi lămuresc relaţiile

— Când a fost anchetatorul? întrebă Detocikin imediat ce trecu pragul casei.

— Alaltăieri, îi răspunse bătrâna, întinzându-i obrazul s-o sărute. Ai pierdut la televizor un meci teribil. Iaşin a apărat ca un zeu!

Detocikin o sărută.

— Ce voia să ştie despre mine?

— În biblioteca „Ogoniok“ a apărut Melnikov-Pecerski. Acum îl citesc cu alţi ochi. N-a întrebat nimic.

— Şi tu ce i-ai spus? Detocikin cunoştea firea comunicativă a maică-sii.

— Am tăcut, ca totdeauna. Nici n-am deschis gura, îi răspunse ea, convinsă că aşa a făcut.

— De ce a venit? insistă Detocikin. Era neliniştit din cauza repetiţiilor, sau avea şi alte motive?

— Ce, există motive să te caute vreun anchetator?

— Mamă, sunt fiul tău!

— În fiecare zi aflu câte ceva senzaţional, zâmbi Antonina Iakovlevna.

Ca toate mamele, nu se îndoia că fiul ei este de o puritate cristalină, aproape un sfânt. Toată viaţa îi insuflase dragostea pentru dreptate, calul ei de bătaie. Acum, o dată ieşită la pensie, se consacrase în

întregime slujirii acestei nobile idei. Dacă se lovea de unele neajunsuri, Antonina Iakovlevna nu le ocolea şi lupta cu succes împotriva lor prin scrisori la ziare. În timp ce Detocikin se răfuia cu „Volga“ lui Semiţvetov, maică-sa procedase la o operaţie tot atât de grea: obţinuse închiderea unui bufet, lăcaş de viciu şi perdiţie, iar în încăperea eliberată se instalase secţia raională de tir sportiv.

— Totdeauna vii întors pe dos din deplasare, observă ea. Calmează-te. Du-te şi trage la ţintă!

— Cred că azi n-aş nimeri, spuse Detocikin. Se simţea mai degrabă ţintă decât trăgător.

Toată ziua de duminică şi-a pierdut-o în meditaţii dureroase – să se ducă seara la repetiţie, sau să evite întâlnirea cu Maxim?

„M-o fi bănuind, sau a venit numai în calitate de coleg?” Detocikin nu mai putu suporta blestemata asta de incertitudine, îşi luă inima-n dinţi şi plecă la Casa de Cultură să pună punctul pe i.

Când îşi făcu apariţia în sala de spectacol, regizorul îl primi cu scandal. Zbieră la el că duce de nas toată trupa, că-i aşteaptă un joc decisiv, adică o premieră, şi că o să-l treacă pe banca rezervelor. Ca încheiere îi puse în mână o spadă lungă şi-l goni în scenă, să se bată cu primul ieşit în cale.

Când veni Maxim, se alese şi el cu o săpuneală. Primi la rândul său o spadă şi fu trimis pe scenă să se bată cu Detocikin, după cum era şi piesa.

Aşa s-au întâlnit, cu spadele în mână.

— În gardă, stimabile! îi spuse Maxim ameninţător. Era prima oară când proceda la un interogatoriu pe o scenă luminată şi cu pană la pălărie.

— La dispoziţia dumitale, îi răspunse Detocikin în ton, încercând să citească pe faţa lui ce soartă îl

aşteaptă.

Figura anchetatorului era de nepătruns. Luă poziţia de luptă şi simţi cum foşneşte mandatul de arestare în buzunarul de la piept.

Detocikin luă şi el poziţie.

Spadele se încrucişară!

— Am cinstea să te atac! făcu Maxim nemilos. Unde ai dispărut?

— Ei, drăcie, strigă Detocikin ascunzându-şi tulburarea. Nu ştia că anchetatorul fusese pe la asigurări, şi făcu o gafă: Am fost într-o deplasare.

În vârtejul luptei nu-şi dădeau seama că joacă mai degrabă ca în Dumas decât ca în Shakespeare. Regizorul nu-şi mai revenea din uimire.

— Cum se simte nepotul iubit? îl întrebă necruţător anchetatorul, atacând în plin.

— Care nepot? se încăpăţână Iuri, fără nicio noimă.

— Şi capcana? Şi piciorul? Şi ţigările „Drug”? îi dădea Maxim o lovitură după alta.

Punctul pe i fusese pus, şi încă ce punct!

Iuri Detocikin înţelese că e pierdut.

Văzu negru înaintea ochilor. La rândul său, Podberezovikov înţelese că a venit timpul să treacă la actul următor, în care rolul principal avea să-l joace mandatul amintit.

— Terminaţi cu aiurelile! ţipă regizorul ca turbat. Pe vremea lui Shakespeare nu existau ţigări „Drug”. Şi apoi, de ce aţi trecut la proză?

Detocikin, care continua din inerţie să agite arma, se sperie şi-şi lovi adversarul în cap. Bietul Maxim se prăbuşi, de parcă l-ar fi cosit.

— Spadele în teacă, domnilor, spadele în teacă! se trezi regizorul pe neaşteptate. Trebuie să spunem că nu montase scena duelului nici după Dumas, nici

după Shakespeare, ci după schema la modă în fotbalul brazilian: patru-doi-patru.

Se repezi la Podberezovikov şi se convinse că mai suflă. Îl ridică ajutat de Detocikin, care-şi tot cerea scuze, şi-l duse pe un divan.

Maxim îşi veni repede în fire. Liniştit, regizorul îi lăsă pe inamici singuri. Iuri puse o cârpă udă pe fruntea anchetatorului.

— Cum te simţi? întrebă el, privindu-şi victima cu simpatie.

— Cum m-ai aranjat dumneata! îi răspunse Maxim ironic.

Detocikin îi schimbă compresa de pe frunte.

— Tocmai pe dumneata n-aş fi vrut să te lovesc, chiar şi din întâmplare.

— Da, înţeleg, observă sarcastic Maxim.

— Nu înţelegi nimic! făcu Detocikin cu amărăciune.

În sinea lui, Podberezovikov îl credea. Într-adevăr, mai erau lucruri neînţelese. Conştiinţa nu-l lăsa să scoată mandatul de arestare fără a ajunge la fondul problemei: ce l-a împins pe Detocikin pe calea asta? Anchetatorul îşi înfrâna sentimentul de simpatie pe care, în ciuda situaţiei, i-l trezea Detocikin cu stângăcia lui puţin ridicolă.

Aruncă compresa de pe frunte şi se ridică.

— Trebuie să stăm de vorbă.

Detocikin încuviinţă trist.

— Trebuie.

Au ieşit în stradă şi au pornit-o alături, ca atraşi de un magnet.

Niciunul nu se hotăra să înceapă discuţia decisivă.

Trecură pe lângă o berărie.

— Intrăm? rupse tăcerea infractorul.

— Intrăm, aprobă jalnic anchetatorul.

Berăria semăna cu o baie turcească: zăpuşeală cumplită, pereţi din plăci de faianţă albă şi mese din cioburi de marmură. Fumul des de ţigară înlocuia perfect aburul, spuma de bere pe cea de săpun, berea curgea ca apa (şi într-adevăr avea apă destulă), dar mai ales vuietul surd al glasurilor completa asemănarea.

Când intrau în berărie, clienţii căutau instinctiv cu ochii pe băieşul care te freacă până-ţi ia pielea. Şi avea cine să-l jupoaie – o haită întreagă, în frunte cu Filip Kartuzov.

Podberezovikov şi Detocikin căutară o masă liberă, apoi comandară bere şi raci. Nu trecu niciun minut până să fie serviţi. Kartuzov le pretindea chelneriţelor o viteză ca la curse. Să n-apuce clientul să se dezmeticească. Comenzile erau onorate cât ai bate din palme, ceea ce-i aducea pe consumatori, nu prea obişnuiţi cu răsfăţul, într-o stare de spirit excelentă. Sorbeau bere diluată şi se bucurau.

Din când în când apărea Filip Kartuzov, plin de importanţă şi inaccesibil. Îşi examina baia cu ochi de stăpân, şi după ce se convingea că întreprinderea lucrează din plin, producând metodic sunători pentru buzunarul său, se depărta măreţ.

Detocikin şi Podberezovikov nu băgau în seamă mediul înconjurător. Nu-şi luau ochii unul de la altul, restul căzând în afara razei lor vizuale.

— Cum de-ai ajuns aici? se interesă Maxim. Ai o mamă atât de bună, cântă despre locomotivă. Îi aruncă lui Iuri Detocikin o privire bănuitoare. Nu-ţi fie cu supărare, nu cumva eşti ţicnit?

— Nu, am şi certificat...

— Artist! Halal artist! Întotdeauna am spus că un pungaş adevărat e, de obicei, şi artist adevărat! Dar

eşti prudent, continuă Podberezovikov, ai furat numai de la cei pe care-i consideri coţcari. De mult mi-am dat seama.

Detocikin nu negă.

— Ţi-ai închipuit că asta va fi pentru judecători o circumstanţă atenuantă. Poate chiar că au să-ţi dea un an mai puţin...

Detocikin tăcea, timid.

— Cum de-ai ajuns aici? Explică-mi şi mie.

— Bine, zise Detocikin, strâns cu uşa. Să-ţi povestesc cum a început...

Şi Iuri Ivanovici Detocikin îi istorisi cum, abia ieşit din spital, se angajase la garajul unei baze comerciale. La această instituţie de stat înflorea iniţiativa particulară, lucru care-i displăcuse. Crescut în spiritul dragostei pentru dreptate, se revoltase. Însă banda de afacerişti abili îi făcuse vânt pentru „incompetenţă”. Detocikin se înfuriase. Rămăsese în pom şi trebuia să câştige ceva. Se oferise să conducă în provincie un automobil nou. Să conducă, nu să-l fure! În timpul drumului, pe stăpânii maşinii i-a luat gura pe dinainte şi el şi-a dat seama că are de-a face tot cu nişte delapidatori, ca şi cei de la bază. Unul era mare „specialist“ în materiale de construcţii, fura cu vagoanele. Prietenul său distribuia bilete de odihnă şi n-o ducea rău nici el. Iuri Detocikin fierbea. A oprit motorul ca din întâmplare, şi-a dat jos pasagerii şi le-a spus să împingă „Volga” până o porni. „Particularii“ se executară cu sârguinţă. Împinseră zdravăn, „Volga“ porni şi Detocikin dus a fost, lăsându-i pe pungaşi în drum.

— Am auzit legenda asta, dar nu ştiam că dumneata erai eroul, spuse Maxim.

— Eu, încuviinţă legendarul Detocikin.

— Câte maşini ai vândut? i se adresă oficial Podberezovikov.

— Patru.

— Să zicem că patru. Anchetatorul socotea repede în minte. În bani vechi, asta ajunge aproape la un sfert de milion.

Detocikin tăcea.

— Frumoşi bani! îl tortură Maxim.

Detocikin tăcea.

— S-ar putea spune o adevărată avere! continuă Podberezovikov.

Detocikin tăcea.

— Unde îţi ţii capitalul?

Întrebarea nu putea rămâne fără răspuns şi Detocikin îi arătă servieta.

— Aici!

Servieta stătea fără grijă pe un scaun. Lui Maxim nu-i venea să creadă că a avut atâta noroc. Găsise nu numai infractorul, ci şi banii. Întinse mâna fără să vrea spre proba materială. Detocikin zâmbi indulgent şi Maxim îşi retrase mâna imediat.

În clipa aceea se apropie vajnic Filip Kartuzov. Într-unul din turneele sale împărăteşti prin local îl văzuse pe anchetator, iar acum îl saluta bucuros:

— Cu tot respectul! De ce nu mi-aţi spus că sunteţi aici? Vă rog să poftiţi cu prietenul dumneavoastră într-un separeu.

— Mulţumesc, nu-i nevoie, îl refuză Maxim şi trase o gură de bere, fără să piardă servieta din ochi.

Văzând ce bea anchetatorul, Filip îi luă cu dibăcie halba din mână şi strigă:

— Raecika, Lidocika!

Înţelegătoare, chelneriţele se năpustiră asupra mesei şi, cu o îndemânare de tâlhari înveteraţi, le

luară marcanţilor oaspeţi berea şi racii dinainte. Maxim era atent să nu dispară în învălmăşeală preţioasa servietă.

— Vă aducem îndată bere proaspătă. Chiar acum a sosit, îi lămuri dolofanul. Şi alţi raci.

— Chiar acum i-aţi prins? întrebă răutăcios Detocikin. Vederea unui duşman prosper îl făcea să turbeze de furie.

— Aveţi un prieten spiritual! spuse Kartuzov netulburat. Figura agentului de asigurări nu i se fixase bine în memorie.

Raecika şi Lidocika aduseră o bere extra şi nişte crustacee pe alese.

— Poftă bună! Filip Kartuzov îşi stăpâni dorinţa de-a se interesa de maşină şi se topi în fumul de ţigară.

— Hai să plecăm! propuse Maxim, fără să atingă produsele de calitate superioară.

— Să las bunătăţile astea? se opuse Detocikin. Pentru nimic în lume! Cred că la puşcărie n-o să am parte de asemenea trataţie.

Filip Kartuzov se întorsese în cabinetul directorial şi se cufundase într-un fotoliu, sprijinindu-şi bărbia în palme, ca babele.

„Ce-o fi căutând anchetatorul? medita el încet; pe măsura posibilităţilor cu care-l înzestrase natura. Nu-i Podberezovikov omul care să colinde crâşmele degeaba.”

Maxim Podberezovikov şi Iuri Detocikin şedeau tăcuţi faţă-n faţă. Pauza era penibilă. Maxim ar fi vrut să deschidă servieta, însă presupunea pe drept cuvânt că un bar nu e locul nimerit ca să dai la iveală atâţia bani.

Detocikin îl înţelegea perfect şi nu voia să-l mai chinuie. Luă servieta pe genunchi şi o deschise.

Podberezovikov îi urmărea încordat mişcările. Iuri scoase un teanc ordonat de hârtii şi-l puse timid pe masă.

— Ce-i asta? rămase Maxim nedumerit.

— Acte, chitanţe... bâlbâi Detocikin.

— Ce chitanţe? făcu uluit Maxim, care în loc de bani vedea nişte hârţoage. Luă iritat actele şi începu să le răsfoiască. Deodată se făcu roşu ca racul. Ceea ce citea era mai tare decât o lovitură de spadă, îi venea să intre în pământ de ruşine că l-a bănuit pe Detocikin.

Văzuse din chitanţe că Iuri Ivanovici Detocikin trimitea banii luaţi pe maşini la Casa copilului din oraşul Metelsk!

— Dumneata cât ţi-ai oprit? îl întrebă Maxim distrus.

— Nimic. Numai bani de drum şi alocaţia de deplasare...

Da, dragă cititorule, Detocikin nu-şi oprea niciun ban! Hoţ-hoţ, dar era dezinteresat, cinstit. Şi trimitea sumele la Metelsk pentru că în vremea războiului, când mama lui se înrolase în miliţia populară, fusese crescut acolo.

Raecika dădu buzna în cabinetul lui Kartuzov.

— Au întins pe masă nişte acte contabile!

Filip nu mai avea nicio îndoială. Pricepuse că e vorba de o revizie contabilă şi se hotărî să adoarmă vigilenţa anchetatorului.

În bătăliile titanice duse împotriva controlorilor folosea o combinaţie diabolică, de invenţie proprie. La gust băutura nu se deosebea de bere, dar îl aducea cu succes pe revizor în situaţia numită în procesele-verbale „stare de ebrietate avansată”.

— Amestecul numărul unu? întrebă descurcăreaţă

Raecika, înţelegând tăcerea şefului.

— Eşti fată deşteaptă, încuviinţă Kartuzov.

Înaripată de laudă, chelneriţa aduse în galop băutura cifrată.

Maxim şi Detocikin erau trişti. Îşi dădeau seama că s-a abătut o nenorocire pe capul lor şi nu ştiau ce să facă.

Deodată Maxim simţi cât se poate de limpede că nu va fi în stare să dea curs mandatului de arestare.

Detocikin se întreba dacă maică-sa o să-l înţeleagă şi ce avea să zică Liuba. De bătrână era aproape sigur, ea o să priceapă. Ar fi vrut s-o vadă imediat pe Liuba şi să-i spună că iar a nimerit într-o capcană, însă una pe care n-o mai poţi tăia cu firezul!

Maxim se gândea ce articol salvator i s-ar putea aplica lui Detocikin şi recunoştea cu durere că nu există niciunul.

— Prima n-am vândut-o, îi spuse Detocikin, cu intenţia să-l consoleze oarecum. Am lăsat-o în faţa miliţiei din Kursk. I-am lipit de parbriz un răvaş cu explicaţii amănunţite şi m-am întors la Moscova cu trenul.

Acum tăcea Podberezovikov...

— Cu a doua s-a făcut o nedreptate, îşi continuă Iuri declaraţiile sincere. Am dus-o la miliţie şi am lăsat iar o lămurire, cum că e maşina unui potlogar. Dar – ce să vezi? – i-au dat-o înapoi. Atunci m-am hotărât să le vând...

Şedeau tăcuţi faţă-n faţă, sorbind din băutura nr. 1. Viclenia medievală a lui Filip cel Gras reuşi pe deplin. Maxim înţelese brusc: nu se află pe lume un om la care să ţină mai mult ca la Detocikin. Cât despre Iuri, îşi pierduse de tot autocontrolul.

— Habar n-ai cât ţin la tine! rosti Maxim. Ia să vezi

ce-o să fac!

— Ce? se interesă la iuţeală Detocikin.

Podberezovikov scoase din buzunar faimosul mandat şi i-l arătă. Detocikin îl studie atent: era prima dată când ţinea în mână o hârtie atât de preţioasă.

— Acu dă-l încoace.

Iuri îi înapoie supus documentul.

— Iar acu am să-l rup! declară triumfător anchetatorul. Poftim!

— Stai! Detocikin sări la el. Îţi aprinzi paie-n cap!

Se încinse o mică încăierare. Infractorul ieşi cu mare greutate învingător, îi smulse propriul său mandat de arestare şi-l ascunse în buzunar.

— Bine! Maxim era pornit pe concesii. Păstrează-l ca amintire!

— Mulţumesc!

Au achitat nota împărţind frăţeşte şi au ieşit în stradă. Mergeau la braţ şi cântau:

De-oi cădea la pat, doctori să nu-mi vie,
Doar prieteni – nu credeţi c-o spun la beţie...
Stepa să-mi aştearnă polog de neguri la picioare,
Iar la căpătâi să-mi pună o stea căzătoare...

— Ascultă, prietene, îl rugă Detocikin, să nu mă arestezi până la premieră.

— În general, n-o să te arestez, du-te cu Dumnezeu...

— Înţelegi... cu un rol ca ăsta nu te întâlneşti de două ori în viaţă.

— N-ai decât să joci şi la premieră, şi pe urmă, îl îmbărbătă sincer Podberezovikov.

— Mă duc la Liuba, îi mărturisi Iuri şi se îndepărtă, ducând servieta cu toate actele.

— Să nu te calce vreo maşină, îi strigă din urmă Maxim părinteşte.

CAPITOLUL 13
în care Detocikin tot nu se linişteşte

Detocikin luase un taxi şi mergea pe itinerarul cunoscut. Era seară târziu, taxiul depăşea fără greutate troleibuzele pe jumătate goale. În sfârşit, apăru maşina Liubei. Bucuros, Detocikin îl rugă pe şofer să tragă la bordură, dar până să plătească, troleibuzul plecase din staţie.

Atunci porni în urmărire. Ajunse fugarul şi se agăţă de scara care duce la acoperiş.

Dorinţa de a o vedea pe Liuba era atât de mare, încât nu mai aşteptă următoarea staţie. Se căţără pe trepte şi, cu riscul vieţii, se târî pe acoperiş proptindu-se în coate. Ajuns în faţă, se aplecă fără teamă în jos şi, aşa atârnat, bătu cu pumnul în geamul şoferiţei.

Liuba scoase un ţipăt şi frână. Sări din cabină, ca să-şi descopere cu groază ursitul pe acoperişul troleibuzului.

— Eu sunt, Liuba! o anunţă Detocikin de sus. M-am întors.

— Jos de-acolo! îi comandă fata buimăcită.

— Nu mă certi? o întrebă trist Iuri, care tot mai era afumat. M-am grăbit să vin să te văd.

— Ce, ţi-ai pierdut minţile? se înfurie Liuba. Dă-te jos imediat.

— Nu, mai bine merg aici, se încăpăţână el.

— Acum îţi fac vânt de-acolo! îl ameninţă fata şi se

îndreptă spre scară, cu intenţii clare.

Detocikin capitulă. Sări jos şi încercă s-o sărute, însă Liuba nu-şi permitea niciun fel de intimităţi în timpul lucrului. Ca să-i evite îmbrăţişările înfocate, se ascunse în cabină. Detocikin o urmă, cântând cât îl ţinea gura:

— Mă urc din mers în troleibuzul Liubei, ca ultimul din călători, întâmplător...

Liuba porni brusc şi Detocikin căzu pe scaunul de dermatină, fără să-şi dezlipească de pe chipul ei privirea de câine credincios.

Explicaţia a fost furtunoasă.

Liuba l-a făcut cu ou şi cu oţet, fără milă. I-a spus că are s-o termine rău, că s-a înhăitat cu o bandă şi s-a făcut huligan, că pleacă în deplasări dubioase cu maşini suspecte, că foarte curând o să devină un beţivan înveterat şi că aşa-i trebuie.

Detocikin n-a mai suportat ofensele nemeritate şi i-a povestit tot, impresionând-o profund.

Liuba tăcea, iar troleibuzul gonea prin Moscova noptatecă spre garajul său. Era ultima cursă.

Noaptea, în garaj, troleibuzele goale stăteau aliniate cu troleele lăsate, ca nişte drapele.

Liuba şi Detocikin păşeau tăcuţi pe cărăruia îngustă dintre maşini. Ajunseră la capătul ei, cotiră pe o alta şi defilară iar printre troleibuzele care păreau fără număr...

— Te porţi ca un copil, zău aşa... îi spuse Liuba calm. Păi, ai să intri la închisoare, pricepi au ba?

— Pricep...

— Am să te-aştept, Iuri, oricât o fi. Un an, doi, zece!

— Cu zece ai cam întrecut măsura, observă Detocikin abătut.

— Iar dacă se poate merge cu tine, am să merg...

doar trăiesc oamenii şi în Kolîma, ori naiba mai ştie pe unde...

Cei doi umblau mai departe printre troleibuze. Sute de maşini se adunaseră aici, să se odihnească peste noapte înainte de muncă.

Detocikin se întorcea de la slujbă de-a lungul râului Moscova. Măreţul râu îşi purta fără grabă apele curate spre Oka. Razele zorilor, oglindite de valuri, jucau pe faţa îngândurată a lui Iuri. De data asta era ferm hotărât s-o rupă cu trecutul, şi pentru totdeauna. Scoase din servietă pălăria şi mănuşile de bumbac şi le zvârli fără milă în râu. Pe urmă aruncă cheile franceze, şperaclurile, sticla cu ulei de floarea-soarelui şi cartoteca cu evidenţa pungaşilor. Instrumentele se scufundară, în timp ce pălăria şi cartoteca pluteau spre Oka.

Detocikin se înseninã. Strălucea de bucurie şi, mai ales, se simţea liber.

Dar chiar atunci, ca un făcut, văzu o „Volga“ în două culori, cu numărul 49-49-MOT şi-şi aminti că stăpânul ei, Stelkin, e un şperţar. Se întunecă la faţă şi căzu pe gânduri. N-ar fi vrut să înşele încrederea lui Podberezovikov şi, până la urmă, îşi dădu seama ce are de făcut.

Alergă de-a lungul ţărmului până ajunse la cartoteca ce nu apucase, din fericire, să plutească până la Oka. Se aplecă peste parapet, riscându-şi viaţa...

Peste câteva minute, „Volga“ bicoloră, furată, se amestecă în torentul circulaţiei.

Detocikin se apropie de o întretăiere, dar nu apucă să treacă. Apăru lumina roşie, „Volga“ se cutremură, mormăi supărată şi se opri la stop.

Cu ochii la semafor, Detocikin se gândea ce surpriză o să-i facă lui Maxim Podberezovikov. Nu băgă de seamă că alături se ivise un troleibuz plin de pasageri.

Ar însemna să ne purtăm necinstit cu cititorii dacă troleibuzul ar fi un troleibuz oarecare, fără legătură cu subiectul nostru. Din fericire toate s-au potrivit ca la carte! În faţa volanului imens trona Liuba, care încă nu-şi venise în fire după mărturisirea din ajun a lui Detocikin. Şi deodată... îl văzu pe cel ce putea fi învinuit de frământările sale. Şedea la volanul unei „Volge”, degajat, de parcă ar fi fost stăpânul ei!

Lumina semaforului se schimbă, şi „Volga“ o luă urgent din loc.

Liuba începu să acţioneze fără să gândească, ascultând numai de chemarea inimii. Troleibuzul o porni ca din puşcă. Pasagerii de pe culoar căzură unii peste alţii.

Troleibuzul prindea viteză. Pesemne că şoferiţa avea intenţii foarte hotărâte. Trecu printr-o staţie ca rapidul printr-o haltă. Pasagerii începură să strige după ajutor.

— Calm, tovarăşi! încercă unul mai brav să restabilească ordinea. Şoferiţei i s-au rupt frânele.

Troleibuzul se strecura printre maşini fără a-şi reduce viteza. Trecătorii se salvau cu fuga, încurcând circulaţia celorlalte autovehicule.

Numai Iuri Detocikin, care provocase toată harababura, gonea în frunte, fără să se uite îndărăt şi fără să bănuiască măcar ce se petrece în spatele său. Coti calm şi intră din magistrală pe strada unde avea treabă.

Troleibuzul urmă acelaşi drum, luându-şi rămas, bun de la cabluri. Troleele prinseră a se bălăbăni

frenetic într-o parte şi-n alta, făcând zob felinarele de pe stâlpi şi câteva ferestre de la mezanin. Pe urmă, lipsit de curent, troleibuzul se opri neputincios. Liuba izbucni în plâns, în timp ce „Volga“ bicoloră se pierdu în depărtare. Detocikin era nerăbdător să ajungă la Maxim. Iată-l trecând pe sub arcada unei porţi, trăgând maşina în curte sub ferestrele procuraturii şi... plecând!

În aceeaşi dimineaţă, Maxim Podberezovikov intră în birou vesel şi agitat.

— Tania, strigă el, omul ăsta e un tip straşnic!

— Cine? întrebă ea nedumerită.

— Ăl de fura maşinile!

— Un hoţ nu poate fi „tip straşnic’“, declară Tania fără drept de apel. Aşa ceva n-am învăţat la institut!

Podberezovikov îşi privi ajutoarea ca un redactor o greşeală de tipar.

— Ba poate, spuse el antipedagogic. Pe lângă asta, e prieten cu mine!

— A, acum înţeleg! exclamă fata bucuroasă. Ca să-l puteţi prinde cu mâţa-n sac, v-aţi împrietenit cu el. Sunteţi un mare anchetator!

Podberezovikov se fâstâci şi iar nu pricepu nimic.

Aşa o să-şi trăiască viaţa, fără să afle că alături, în acelaşi birou, bate la unison o inimă devotată.

Cineva ciocăni la uşă.

— Intră! strigă Podberezovikov.

În prag apăru un individ ciufulit, cu o servietă ca a lui Detocikin, şi se grăbi să-i facă anchetatorului o bucurie:

— Mi s-a furat maşina! Ziua-n amiaza mare! În centrul oraşului! Asta-i pur şi simplu bătaie de joc!

— Luaţi loc, vă rog, îl invită Podberezovikov. Cum vă numiţi?

— Legostaev, Vladimir Stepanovici. Poftiţi actele. În timp ce se aşeza, îi întinse anchetatorului cartea maşinii.

Maxim nu-şi pierdu vremea cu actele.

— Ce profesiune aveţi? îl întrebă el, aflându-se evident sub influenţa ideilor lui Detocikin.

— Ce importanţă are?

— Foarte mare îi răspunse cu toată seriozitatea anchetatorul, gândindu-se cu groază dacă nu cumva a greşit păsuindu-l pe Iuri Ivanovici Detocikin.

Ciufulitul ridică din umeri.

— Sunt doctor în ştiinţe fizico-matematice. Conduc un laborator.

— Dar de fapt? întrebă Maxim maşinal.

Savantul se holbă la el.

— În general, fac spionaj pentru Uruguay. Ce, se cunoaşte chiar aşa bine, tovarăşe anchetator? La drept vorbind, cu ce vă ocupaţi dumneavoastră?

— Înseamnă că nu-i el! oftă anchetatorul şi încetă să se mai gândească la Detocikin.

Doctorul în ştiinţe se foia pe scaun. Acum era limpede că n-avea să-şi mai vadă maşina.

Peste cincisprezece minute, Podberezovikov sosea împreună cu păgubaşul la locul infracţiunii. Fireşte că maşina furată nu se afla acolo.

Când se întoarse la direcţie, Tania îi raportă că l-a căutat un oarecare Detocikin. Maxim ciuli urechile. Iuri n-avea niciun motiv de îngrijorare până la premieră, n-o fi totuşi amestecat în afacerea asta? Şi, când sună telefonul, se repezi la el.

— Ia spune – Detocikin luă taurul de coarne – ai aflat că azi s-a furat o maşină?

Maxim scăpă receptorul din mână. În cabina telefonică, Detocikin aştepta răbdător să-şi vină în

fire.

— Unde dă fereastra cabinetului dumitale? îl întrebă Iuri, când îi auzi din nou respiraţia în aparat.

Maxim deschise fereastra, se uită în curte şi oftă din adâncul rărunchilor. Chiar sub el se găsea o „Volgă“ în două culori, cu numărul 49-49-MOT

— De ce-ai făcut asta? hârâi Maxim în receptor. De când te-ai apucat să furi maşinile oamenilor cinstiţi? Unde ţi-s principiile?!

— Ba nu, protestă Detocikin, e maşina lui Stelkin, iar Stelkin e un şperţar!

— Ce-mi tot dai zor cu Stelkin? fierbea Maxim. E maşina unui savant cunoscut, doctor în ştiinţe. Adineauri a fost aici, am actele maşinii în mână.

— O clipă! nu se lăsă Detocikin, cu o insistenţă de maniac. Stai să controlez în cartotecă.

Scotoci în servietă, controlă şi-l anunţă:

— Nu, e maşina lui Stelkin.

Podberezovikov turba de furie şi, pentru că tăcea, Detocikin îşi dădu deodată seama că s-a produs o greşeală catastrofală.

— Nu se poate... bâigui el. Oare să mă fi înşelat?

— Te poftesc să duci imediat „Volga“ la stăpânul ei! Notează adresa şi raportează-mi de executare! Îi dictă coordonatele lui Legostaev şi încheie: Unde-ai ajuns, Detocikin! La un furt banal!

Zguduit, Iuri agăţă receptorul.

„Cum s-o fi întâmplat? Cum de-am putut comite o asemenea gafă?” îşi reproşa el eroarea de neiertat.

Da, dragă cititorule, Detocikin trecuse un număr greşit în cartotecă. Comisese o eroare elementară, dar cui nu i se întâmplă? Un proverb străvechi spune că tot omul e supus greşelii.

Oare nu s-a înşelat Jacques-Heliasen-François-Marie

Paganel, Secretarul Societăţii geografice din Paris, când a învăţat portugheza în loc de spaniolă?

Să ne amintim de Columb, care a descoperit America din greşeală!

Oare nu greşesc medicii?

Şi nu e o greşeală să-l numeşti tot timpul pe S.I. Stulov în posturi de conducere?

Un alt proverb, modern, spune că omul are proprietatea de a-şi recunoaşte greşelile.

Maxim stătea la geam şi aştepta ca Detocikin să-şi repare greşeala. Peste puţin timp Iuri Detocikin îşi făcu apariţia, gâfâind. Fără a îndrăzni să-şi ridice ochii, se urcă la volan şi porni.

Şi-a îndeplinit exemplar misiunea dată de anchetator. A condus „Volga“în faţa clădirii Institutului de cercetări şi a sunat de la poartă laboratorul, rugându-l pe profesorul Legostaev să coboare urgent. Doctorul în ştiinte fizico-matematice i-a strâns mâna îndelung. Era entuziasmat de operativitatea secţiei judiciare.

— Spune-i şefului dumitale că de-o fi – ferească Dumnezeu! – să mi se mai fure vreodată ceva, numai lui mă adresez!

— E un anchetator foarte talentat, susţinu Detocikin reputaţia prietenului său.

— La început nu prea mi s-a părut, îi spuse confidenţial profesorul. Dar îmi recunosc bucuros greşeala!

După cum se vede, greşesc şi doctorii în ştiinţe.

Detocikin şi Legostaev s-au despărţit prieteneşte. Iuri îşi cerea scuze, profesorul îi mulţumea.

Iuri Detocikin se duse la cel mai apropiat telefon public, îi raportă anchetatorului că a înapoiat maşina şi, simţindu-se vinovat, îl întrebă cu teamă ce să facă

mai departe. În fundul sufletului nădăjduia că Maxim o să-i spună: „Pregăteşte-te pentru premieră”.

— Te sfătuiesc foarte insistent, îi răspunse apăsat Podberezovikov, să te prezinţi la mine, cum se zice, cu bocceaua.

— Dar spectacolul? îi aminti timid Detocikin.

Anchetatorul se uită la portretul lui Stanislavski şi-i spuse nemilos:

— Spectacolul se suspendă!

Peste un ceas, Detocikin se apropia cu moarte-n suflet de procuratură, purtând sub braţ nedespărţita servietă. De pe arcada de la intrare îi făcea cu ochiul o firmă electrică roşie: „Atenţie la maşini!”

Citi cu băgare de seamă inscripţia fatală, intră pe poartă, căută cabinetul lui Podberezovikov şi ciocăni timid la uşă.

— Poftim, se auzi glasul lui Maxim.

Detocikin se strecură într-o dungă, străduindu-se să nu întâlnească privirea prietenului său. Maxim îşi feri şi el ochii. Amândoi se simţeau penibil, numai Tania se holba fără jenă la hoţul pe care anchetatorul ei îl socoate om cumsecade.

Detocikin deschise geanta, scoase un dosar gros şi declară, tot fără să se uite la Podberezovikov:

— Aici e raportul meu de activitate!

Pe urmă îi înmână un document important, amintind sec:

— Mandatul meu de arestare!

CAPITOLUL 14
închinat ultimului triumf al lui Detocikin

Pe străzile oraşului trecea o maşină, numită de cetăţeni „corbul”, deşi nu mai are de mult culoarea neagră. Înăuntru se găseau Detocikin şi doi miliţieni. Iuri se afla într-o stare de maximă agitaţie.

Maşina se apropie de Casa raională de cultură şi trase la intrarea de serviciu. Detocikin intră în culise însoţit de miliţieni.

Da, dragă cititorule! Cu toate că interpretul rolului principal era sub stare de arest, totuşi premiera avea loc. Maxim obţinuse de la şeful său aprobarea, şi acuzatului i se dăduse posibilitatea să-şi joace ultimul rol.

Spectacolul provocase o frământare nesănătoasă în cercurile judecătoreşti şi miliţieneşti. Toţi veniseră să-l vadă pe individul care fură maşini şi-l joacă pe Hamlet. Da, rolul prinţului Danemarcei, cel mai bun din repertoriul mondial, era deţinut de Iuri Ivanovici Detocikin.

Sala era plină până la refuz, spectatorii se îngrămădiseră şi pe culoare. Un rând întreg era ocupat de salariaţii Inspectoratului de asigurări, în frunte cu Iakov Mihailovici Kvocikin. În primele fotolii şedeau mama lui Detocikin şi Liuba, care începură să plângă înainte de ridicarea cortinei. În sală se şoptea că în rolul principal joacă un puşcăriaş, însă multora nu le venea a crede.

Începu spectacolul. Prima scenă, de lângă castelul Elsinore, se juca în faţa cortinei. Hamlet nu apare în ea aşa că a fost primită cu destul calm. Ca de obicei, publicul tuşea şi strănuta, deşi era vară.

Când se ridică cortina şi apăru Detocikin costumat în Hamlet, în sală izbucniră ovaţii. Dar Detocikin nu le auzea. Era departe, în castelul Elsinore din Danemarca, era prinţul Hamlet şi trăia viaţa personajului. Uitase că numai temporar s-a transformat din arestat în prinţ de neam mare, că ieşirile din culise sunt păzite, că îl aşteaptă judecata şi sentinţa.

Fostul şofer, agent de asigurări şi hoţ de maşini, se dovedi un Hamlet admirabil. Era un actor înnăscut, care vrăjea publicul. Toţi uitaseră de biografia lui scandaloasă şi urmăreau cu emoţie destinul zbuciumat al prinţului. Iar când îşi începu celebrul monolog „A fi sau a nu fi”, regizorul fericit izbucni în lacrimi.

În finalul spectacolului, când între Detocikin-Hamlet şi Podberezovikov-Laertes se încinse un duel pe viaţă şi pe moarte şi amândoi muriră pe scenă, toată sala bocea în frunte cu mama şi Liuba.

Premiera avu un succes imens. Regizorul şi actorii fură chemaţi la rampă în nenumărate rânduri.

Escorta îl sărută pe infractorul arestat şi vărsă lacrimi în prezenţa şefilor ei, veniţi în culise şi care îl felicitau emoţionaţi pe Detocikin, iar Tania îi solicită un autograf acestei stele în ascensiune.

Sala nu se mai liniştea, începuse să aplaude ritmic. La ieşire îl aşteptau admiratoarele proaspăt convertite.

Pe scurt, triumf deplin!

Detocikin s-a întors în celulă cu buchete de flori şi

simţindu-se ca în paradis. Erau multe flori, arestatul nu le putea duce singur, aşa că gardienii cărau şi ei buchetele.

CAPITOLUL 15
juridic

Iuri Ivanovici Detocikin măsura îndurerat dintr-un colţ în altul o celulă din închisoarea X. Se apropia ziua judecăţii, iar el ştia că orice judecată se încheie cu o sentinţă.

Profitând de postul pe care-l ocupa, Maxim Podberezovikov îşi vizita deseori prietenul. Amândoi tăceau bărbăteşte. Maxim îl privea pe Detocikin cu ochii dementi ai lui Ivan cel Groaznic după ce-şi ucisese fiul iubit, iar Iuri se uita la anchetator mirat, ca atotiertătorul adolescent din tabloul lui Nesterov.

Pe Maxim îl schimbau Liuba şi mama. Nenorocirea le unise pe cele două femei, făcându-le nedespărţite. Îngrijorată de starea Antoninei Iakovlevna, Liuba se mutase la dânsa; la rândul ei mama, înţelegând starea logodnicei lui Iuri, n-o mai părăsea nici în troleibuz: ieşea din cabină numai ca să-şi ia bilet pentru cursa respectivă.

Îi făceau amândouă colţunaşi cu brânză, care erau slăbiciunea lui, şi-l priveau emotionate cum îi înfulecă.

Mama şi Liuba doreau să angajeze un avocat – pe cel mai bun, fireşte – dar Detocikin se împotrivise. Era hotărât să-şi apere singur libertatea.

Şi iată ziua judecăţii de apoi. Din acuzat, Detocikin se transformase în inculpat. Ca şi la premiera cu Hamlet, sala era plină. Cel ce violase legea şedea

singuratic pe o bancă de lemn. Procurorul îşi răsfoia ameninţător hârtiile, cu figura severă pe care o au toţi procurorii.

Se auzi strigătul: „Curtea!” şi apăru un judecător însoţit de doi asesori populari.

La tradiţionala întrebare dacă inculpatul îşi recunoaşte vina, Detocikin răspunse că nu.

Procesul a durat câteva zile.

Liuba şi mama stăteau din nou în primul rând, amândouă cu inima strânsă. Liuba fusese nevoită să-şi ia concediu fără plată. La Inspectoratul raional de asigurări nu lucra nimeni. Toţi salariaţii, în frunte cu Iakov Mihailovici Kvocikin, nu părăseau sala tribunalului, luând parte la suferinţele colegului lor.

Colegii lui Maxim şi ai Taniei veniseră împreună cu ei, lăsându-şi baltă anchetele, în timp ce infractorii rămaşi neprinşi se zbenguiau în libertate.

Pe lângă persoanele interesate, în sală se îngrămădiseră o mulţime de oameni, şi nimeni n-ar fi putut spune de ce nu se află la lucru.

Sokol-Krujkin îşi întrerupsese muncile de toamnă şi se găsea în sală, împreună cu fiică-sa. Dima nu era cu ei. Conform regulilor familiei, Inna îi dăduse procură s-o reprezinte în justiţie, şi Semiţvetov era închis în camera martorilor, laolaltă cu ceilalţi păgubaşi. Pentru ei timpul se scurgea nespus de greu. Penocikin propusese o partidă şi scosese din buzunar două pachete de cărţi. Ca să le treacă de urât, jucau la miză mare, aplicând toate subtilităţile jocului. Dima n-avusese noroc nici de data asta – pierduse şaizeci şi trei de ruble.

Între timp, procurorul îl interoga pe Detocikin, îndelung şi pătimaş:

— Cine v-a dat dreptul să le luaţi maşinile, să vă

substituiţi statului?

— Nu m-am substituit statului, ci l-am ajutat.

— Aţi întocmit rapoarte pentru fiecare automobil. Ştiaţi, aşadar, că veţi fi tras la răspundere?

— Desigur, confirmă Detocikin cu naivitate, şi procurorul îl prinse imediat în capcană.

— Înţelegeţi că în felul acesta vă recunoaşteţi vina? Atunci când aţi negat-o, aţi minţit!

— Iuri nu minte niciodată! protestă mama cu glas tare, sărind de pe scaun.

Judecătorul o chemă la ordine.

Procurorul începu să-l strângă pe Detocikin cu uşa, torturându-l cu întrebări sadice. Era foarte curios din fire procurorul ăsta. Îşi băga nasul peste tot, îl interesau toate. Îi întindea curse, se străduia să-l încurce. Urmărea un scop precis – să dovedească faptul că Detocikin e un individ periculos.

Reprezentantul acuzării stoarse toată vlaga din Iuri Detocikin. Mama şi Liuba fierbeau de ură, iar Maxim suferea că nu-şi poate ajuta prietenul.

— Tipul ăsta îl bagă la zdup! aprecie Sokol-Krujkin cu voce tare.

Când tribunalul a trecut la audierea păgubaşilor, situaţia lui Detocikin s-a agravat. Martorii îl urau, şi nu fără motiv. Dădeau cu piatra în inculpat, zădărând împotriva lui şi publicul, şi tribunalul.

Filip Kartuzov, chemat primul, stăruia în afirmaţia că dispariţia maşinii sale e un furt prin efracţie. Trebuia cercetată mai adânc biografia spărgătorului, poate că are pe conştiinţă cine ştie câte case de fier.

După Filip a depus mărturie pastorul.

— Banii mei s-au dus, declară inteligentul prelat cu glas linguşitor, dar au servit unei cauze nobile, plăcute Domnului, întrucât inculpatul i-a dăruit

copiilor. N-am niciun fel de pretenţii faţă de el.

În schimb, martorul Penocikin avea pretenţii. Sugeră tribunalului ideea că nu se ştie încă ce sumă s-a lipit de buzunarul hoţului după vânzarea maşinilor. Da, a trimis banii unei case de copii, dar... ca să pună ancheta pe un drum greşit.

— Cu ...ât a ...ândut de ...apt ...aşinile? dădea din mâini Penocikm. N ...ci un om ...ormal nu ar ...ace ...reaba asta ...egeaba! ...seamnă că s-a ...icopsit!

Detocikin tăcea absent. Se simţea ca un grăunte de nisip în deşertul legii.

— De ce taci, Iuri? îi strigă mama.

Judecătorul anunţă o pauză.

Maxim pătrunse până la Detocikin şi-l făcu cu ou şi cu oţet pentru pesimismul său. Mama şi Liuba şedeau de o parte şi de alta a inculpatului, mângâindu-i genunchii slabi şi ascuţiţi. Mama îi mângâia genunchiul stâng Liuba pe cel drept. Şi Detocikin, ca Anteu, prinse iar puteri.

După pauză centrul atenţiei deveni Dima Semiţvetov căruia, precum se ştie, nu-i prea plăcea reclama.

— Acest individ a violat tot ce avem mai sfânt declama Dima patetic, constituţia, care consemnează dreptul tuturor oamenilor la proprietate personală. Legea apără aceasta proprietate, fiecare se bucură de dreptul de a avea maşină, vilă, cărţi, bani... Banii, tovarăşi, încă nu i-a desfiinţat nimeni. De la fiecare după puterile lui fiecăruia după munca lui, în numerar...

Procurorul se ridică şi făcu o comunicare importantă:

Organele de anchetă aduc la cunoştinţa

tribunalului că împotriva martorului Semiţvetov s-a deschis o acţiune penală!

Dima se făcu galben ca ceara.

— De mult era cazul! tună vocea de bariton a lui Sokol-Krujkin. Nu vom admite ca alături de noi toate leprele să-şi învârtească afacerile!

Inna izbucni în plâns.

— Nu-i nimic, o mângâie taică-su. Las' că-ţi găseşti tu altul, mai cinstit!

— De ce numai eu? Semiţvetov, într-o criză de disperare, îşi dădea arama pe faţă. Ce, martorii ceilalţi sunt mai breji?

— N-ai grijă, le vine şi lor rândul, îl linişti socru-său.

Semiţvetov făcu câţiva paşi şi căzu pe bancă lângă Detocikin. Iuri sări ca ars.

— Tovarăşe judecător, nu vreau să stau alături de el!

— Lăsaţi teatrul! îl întrerupse judecătorul, şi Detocikin se aşeză cât mai departe de Semiţvetov, la capătul băncii. Iar dumneavoastră, cetăţene Semiţvetov, nu anticipaţi cursul evenimentelor!

Dima făcu un salt de pe bancă şi o zbughi din sală. Dacă viitorul său se contura acum destul de clar, soarta lui Iuri Ivanovici Detocikin rămânea încă nebuloasă.

La sfârşit, tribunalul îl chemă la bară pe cel mai important martor, Maxim Podberezovikov. În vederea momentului solemn, Maxim îmbrăcase uniforma de miliţian.

— Stimaţi tovarăşi judecători, luă Maxim cuvântul. La început am condus această anchetă, dar când am aflat că acuzatul mi-e prieten, am renunţat la cercetarea cazului şi mă prezint acum numai în calitate de martor. Înţeleg, tovarăşi judecători, că

aveţi de rezolvat o problemă complicată: Detocikin a călcat legea, dar cu intenţii nobile. A vândut maşinile, însă banii i-a dăruit copiilor... Desigur că e vinovat, dar – Podberezovikov abia îşi stăpânea lacrimile – de fapt nu-i vinovat. Fiţi îngăduitori, tovarăşi judecători, e un om foarte cumsecade...

— Şi un foarte bun funcţionar! strigă Kvocikin de la locul său, apoi se năpusti asupra unui vecin care nu suflase o vorbă: Dumneata n-ai habar, aşa că te poftesc să taci!...

Tribunalul procedă apoi la audierea părţilor. Se dădu cuvântul procurorului.

— Astăzi se judecă o cauză ieşită din comun. Inculpatul ar putea stârni mila şi chiar compasiunea unor oameni care nu văd prea departe. În realitate, avem în faţă un infractor periculos, care a pornit pe o cale vicioasă şi idealizează hoţia! Dacă ar fi să adoptăm filosofia infractorului, am putea să furăm maşini, să incendiem vile, să jefuim locuinţe! Faptele lui Detocikin ar putea îndemna şi pe alţii să-l imite. Statul şi-a asumat sarcina să lupte împotriva delapidatorilor şi nu era nevoie de asemenea servicii. Insist să i se aplice cea mai severă pedeapsă inculpatului, ca individ periculos pentru societate!

— Monstrule! ţipă mama, care nu se mai putea stăpâni.

— Femeia din primul rând să fie evacuată din sală, dispuse judecătorul.

Antonina Iakovlevna se ridică şi se îndreptă mândră spre uşă. Ajunsă în prag, strigă din nou, ca o adevărată susţinătoare a fiului ei:

— Huo, judecătorul!

Liuba nu mai rezistă nici ea:

— Nu-l condamnaţi, nu-i vinovat!

În sală se crease agitaţie. Toţi începuseră să sară de pe scaune. Strigând din răsputeri, judecătorul acoperi gălăgia:

— Linişte, sau evacuez imediat sala!

Ameninţarea îşi făcu efectul.

— Inculpatul are ultimul cuvânt, anunţă preşedintele.

Detocikin se ridică în picioare.

— Tovarăşi judecători, sunt fericit că toate astea s-au încheiat. În vremurile noastre nu mai merge s-o faci pe Don Quijote sau pe Robin Hood. Credeţi că asta-i viaţă? Încercaţi şi dumneavoastră să furaţi o maşină, tovarăşi judecători! Credeţi că-i simplu? Dar s-o mai şi vinzi! Unui om cinstit nu-i vinzi o maşină pe sub tejghea, aşa că poftim absurditate: furi de la un hoţ ca s-o vinzi altuia!... De ce m-am ocupat numai de maşini? Vilele n-au roţi, n-ai cum să le furi şi eu voiam să iasă cât mai bine! Poate că am greşit, dar am făcut-o cu inima curată. Ştiţi că se fură – şi încă cum! – iar eu nu mă pot împăca cu gândul ăsta. Am vrut să vă ajut, tovarăşi judecători, de asta a ieşit aşa... Vă rog daţi-mi drumul! N-am... n-am să mai fac... pe cuvântul meu...

De data asta, din ochii lui Maxim se rostogoliră câteva lacrimi.

Liuba strânse din dinţi.

— Libertate lui Iuri Detocikin! răsună în sală apelul înflăcărat al lui Sokol-Krujkin.

Tribunalul se retrase în grabă pentru deliberare. Judecătorii se găseau în faţa unei dileme irezolvabile: pe de o parte, Detocikin furase; pe de alta, nu profitase de pe urma asta! Erau descumpăniţi, şi zău că n-aveai de ce să-i invidiezi!

Dragă cititorule, ce-ar fi să dai chiar dumneata

verdictul? Tribunalul nu se opune să treacă răspunderea pe umerii dumitale. La fel ca imensa majoritate a populaţiei, nu cunoşti codul penal, aşa că ţi-e mai uşor să formulezi sentinţa. Dacă eşti bun la inimă, o să-i uşurezi soarta lui Iuri Detocikin. Dacă nu, hai! aruncă-l după gratii!

Când vei stabili gravitatea pedepsei, ţine seama că, în timpul anchetei, Detocikin a fost supus unei expertize medicale şi a fost declarat normal din punct de vedere psihic.

CAPITOLUL 16
şi, după cât se pare, ultimul

Printr-o ironie a soartei, manuscrisul nuvelei *Atenţie la maşini!* a nimerit la Direcţia fluieratului artistic. Ce-i drept, niciodată nu poţi şti unde ţi se discută manuscrisul.

Între timp D.F.A.-ul se consolidase, crescuse, se procedase la reduceri de personal şi, pe cât se pare, cei 497 de salariaţi salvaţi nu mâncau pâine degeaba. Fluieratul artistic era în plin avânt, ba chiar pătrunsese în unele domenii vecine ale artei.

Discuţia s-a desfăşurat în Consiliul artistic principal, prezidat de S. I. Stulov în persoană. S-au întrunit 43 de membri, dintre care 34 nu citiseră manuscrisul, ceea ce nu i-a împiedicat să-şi spună părerea. În mod excepţional au fost invitaţi şi autorii.

Tonul discuţiei a fost extrem de binevoitor. Toţi vorbitorii s-au exprimat corect, politicos, n-au făcut economie de cuvinte elogioase.

Încântătorul Sogreşilin a fost deosebit de amabil:

— Scumpii mei! Eu aş face un fleac de modificare în această drăgălaşă compoziţie. Nepreţuiţii mei! De ce să fure Detocikin maşini? Nu-i frumos. Eu aş zice-aşa: vigilentul Detocikin prezintă o declaraţie acolo unde trebuie. În declaraţie se arată că Semiţvetov, Kartuzov şi... mai cine încă?... da, Penocikin sunt nişte pungaşi. Urmează arestarea, judecarea şi

condamnarea lor. Aşa ar ieşi o nuvelă utilă şi, mai ales, hazlie.

— Bravo! îl lăudă Stulov pe orator.

— Adoraţii mei! continuă Sogreşilin, încercând să-i cuprindă pe amândoi autorii într-o singură îmbrăţişare. V-aţi gândit oare ce exemplu oferă Detocikin ăsta al vostru? Păi, când or citi cartea, toţi au să se pună pe furat automobile!

— Bine, sări unul din autori, dar Othello o sugrumă pe Desdemona pe toate scenele lumii, precum şi la cinema! Ce, bărbaţii geloşi se apucă pe urmă să-şi ucidă soţiile?

— Bravo! strigă în culmea emoţiei Stulov, care-şi iubea nevasta.

Sogreşilin îl puse la punct pe autor:

— Sufleţelule! De ce să te compari cu Shakespeare? E cel puţin lipsă de modestie...

— Vă rog să ne înţelegeţi, tovarăşi! îl susţinu o femeie frumuşică, cu studii umanistice superioare. Doar vă simpatizaţi eroul, iar el e un hoţ! În fond, încurajaţi hoţia.

De data asta sări celălalt autor:

— Dar Detocikin e total dezinteresat!

— Niciun om normal, i-o tăie Sogreşilin, n-ar da banii din mână. Nu-i tipic.

— Şi de aceea, zâmbi seducător frumuşica, e de neînţeles ce urmăreşte povestirea.

— Cum de neînţeles? zbierară autorii în cor. Povestirea e îndreptată împotriva celor de teapa lui Semiţvetov. Împotriva faptului că mai există în ţara noastră, împotriva atitudinii tolerante faţă de ei. Cât despre faptele lui Detocikin, ele sunt un procedeu literar, un fundal umoristic. Cartea e totuşi umoristică, ba chiar, s-ar putea spune, satirică.

Cuvântul „satirică“ provocă o tăcere plină de jenă. Discuţia intrase într-un impas. Nimeni n-avea chef să aprobe povestirea. Ştiau cu toţii că e mai sigur să nu aprobi. Pentru un astfel de „nu“ nimeni n-a fost pedepsit vreodată. Dar nici nu le venea la îndemână să n-o aprobe în scris. Cum-necum, ar fi rămas un document. Sogreşilin găsi pe neaşteptate o portiţă de scăpare:

— Scumpii mei! Nu înţeleg, în general, de ce discutăm un lucru neterminat. Autorii îl bagă pe Detocikin la închisoare sau nu? Întâi să-i hotărască ei soarta, şi pe urmă reluăm şi noi discuţia.

— Detocikin trebuie închis! se pronunţă unul dintre directorii-adjuncţi.

— Bravo! aprobă Stulov.

— Detocikin nu trebuie înschis! protestă categoric alt director-adjunct.

— Bravo! aprobă iar Stulov.

Autorii se găseau într-o situatie fără ieşire.

În acest moment uşa se deschise şi în sala de şedinţe a Consiliului artistic principal intră eroul, însoţit de gardieni.

— Bravo! se bucură Stulov ca un copil, când îl văzu pe Iuri Detocikin. Ştii că te cunosc?

Cu un zâmbet şăgalnic, Detocikin se prezentă autorilor şi făcu următoarea declaraţie:

— M-am săturat să tot aştept. Nu-mi pasă ce s-o întâmpla cu manuscrisul, dar îmi pasă ce-o să fie cu mine!

— Să decidă autorii! Noi nu ne impunem punctul de vedere! făcu Stulov bilanţul dezbaterilor.

— Ne descurcăm noi, interveniră autorii, care erau obişnuiţi cu de-alde astea.

Discuţiile le-au prins bine, şi au scris „un epilog

fericit”.

UN EPILOG FERICIT

A trecut un timp. Cât, nu se ştie, dar probabil că nu prea mult.

Detocikin mergea pe stradă fără escortă.

Se îndreptă spre o cabină telefonică, intră şi formă numărul de acasă.

— Eu sunt, mamă, spuse el cu gingăşie în glas.

— De unde telefonezi, de la închisoare? se miră bătrâna.

— Nu, de la un telefon public. Mi-au dat drumul...

— Pesemne că li s-a făcut lehamite de tine!

Pe urmă i-a telefonat lui Podberezovikov.

— Salut!

— Salut! răspunse Maxim, recunoscându-i vocea.

— Cum merg treburile?

— Normal.

— La revedere.

— Pe curând, preciză Maxim.

Peste câteva minute, o siluetă niţel gârbovită se profila într-o staţie de troleibuz. La apropierea maşinii visate, Iuri Ivanovici Detocikin se puse în mişcare. Făcu ocolul troleibuzului, îşi scoase şapca din cap şi se uită în cabina şoferului.

— Liuba! şopti îndrăgostitul, care era tuns chilug. Bună, Liuba! M-am întors!

SFÂRŞIT

P.S. Pe fiul lor, soţii Detocikin l-au botezat Maxim.

ZIGZAGUL NOROCULUI

27 DECEMBRIE, ziua

Cea mai importantă profesiune pe pământ e aceea de fotograf. Pentru că oamenii mor, dar fotografiile lor rămân. Pe la neamuri.

Dacă omenirea ar fi avut mai multă previziune, ar fi inventat fotografia încă din epoca primitivă. Aşa s-ar fi păstrat dovezi incontestabile că munca a ridicat maimuţa pe treapta existenţei umane.

Lipsa documentelor fotografice subminează atât încrederea în istorie, cât şi în ştiinţă.

Nimeni n-ar mai fi discutat azi dacă Cristos a existat sau este un mit. Dacă fiul Domnului a fost om, înseamnă că nimic din ce este omenesc nu-i era străin. Aşadar, Isus Cristos n-ar fi rezistat tentaţiei, ar fi intrat într-un atelier fotografic, şi ne-ar fi lăsat ca amintire imaginea lui nemuritoare.

Nu s-ar mai fi iscat discuţia cine a descoperit America. Nici Cristofor Columb, nici vikingii, nici japonezii din vechime, n-ar fi putut ridica vreo pretenţie. Căci amatorul fotograf din secolul şapte, care s-ar fi vârât pe gâtul expediţiei, l-ar fi imortalizat pe marele explorator necunoscut în istoricul moment când acest compatriot al nostru – fireşte, cine altul vreţi? – descoperea America, să ne batem capul cu ea!

Strămoşii noştri nici nu bănuiau ce mizerabilă e

viaţa fără fotografii.

Cavalerii care galopau în cruciade n-aveau, pur şi simplu, posibilitatea să ascundă sub armură imaginile preafrumoaselor doamne. Astăzi lucrul acesta nu mai reprezintă o problemă pentru cei care pleacă în deplasare.

Contemporanii lui Ivan cel Groaznic, de pildă, nu puteau ţine pe birou fotografia ţarului lor iubit; nici macar nu exista. În zilele noastre un sculptor a fost nevoit să-i deschidă mormântul şi să-i dezgroape ţeasta, ca să poată reconstitui după ea portretul de care aveam cu toţii cea mai urgentă nevoie. Contemporanii artistului afirmă că portretul seamănă.

Ei, să fi existat fotografia pe vremea lui Ivan! Ţarul ar fi chemat un fotograf la vila lui ca să-l pozeze, plătind cu viaţa; în schimb, portretul autentic al monarhului ar fi împodobit manualele şcolare.

Înainte de apariţia fotografiei viaţa era scumpă. Cât trebuia să te coste portretul făcut de un oarecare Rafael, Rembranat sau Kiprenski, faţă de preţul scumpului tău chip format 18x 24, comandat în zilele noastre!

Din fotografie s-au născut cinematograful, televiziunea şi pictura noastră contemporană. Dar în timp ce artiştii plastici ascund cu grijă că-s fotografi, fotografii declară că sunt artişti...

Atelierul „Portretul tău“ se afla pe strada principală a unui oraş principal dintr-o regiune secundară. Salariaţii „Portretului tău“ îşi iubeau meseria, dar în momentul acela n-o prea puneau în practică: nimeni nu venea să se fotografieze! Era sfârşit de decembrie, ceea ce în traducere modernă înseamnă sfârşitul lunii, sfârşitul trimestrului şi, mai rău de toate, sfârşitul anului, când trebuie să prezinţi raportul, iar

tu n-ai nimic de raportat.

Kirill Ivanovici Polotenţev conducea „Portretul tău“ de douăzeci de ani şi era obişnuit cu situaţiile disperate. Ba, se poate spune chiar că ele deveniseră ceva obişnuit în viaţa lui. Dacă stai să te gândeşti, directorii nu sunt oameni care conduc, ci care caută ieşiri din situaţii grele. Toţi aceşti douăzeci de ani Polotenţev luptase vitejeşte cu planul şi în unele bătălii ieşise chiar biruitor. Kirill Ivanovici ştia că oamenii au nevoie de fotografii, mai ales în momentele cruciale ale vieţii. Tocmai de aceea îşi trimitea meşterii în haiducie pe la oficiile de stare civilă şi maternităţi, la aeroporturi, gări, înmormântări şi în cartierele de locuinţe noi. Dar acum, la sfârşit de an, toate aceste mijloace încercate nu salvau situaţia şi trebuia născocit ceva nou, proaspăt. Vajnicul Polotenţev n-avea chef să fie trimis la fier vechi înainte de vreme. Ştia bine: cu cât sunt mai grele împrejurările, cu atât colectivul e mai unit.

— Renumele fotografiei noastre este în pericol! anunţă el emoţionat, pe înţelesul tuturor. Aştept propuneri.

La adunare participau unsprezece oameni. Al doisprezecelea era în concediu, iar al treisprezecelea, Vladimir Antonovici Oreşnikov, fusese reţinut de întâmplări neprevăzute, sau mai exact întârziase, întrucât nu era şef.

Vladimir Antonovici se uita la vitrina magazinului „Articole tehnico-artistice”, în care îşi etalau frumuseţea aparate de filmat pentru amatori, aparate de proiecţie şi de mărit, teleobiective şi multe altele, la fel de îmbietoare.

Nu-şi lua ochii de la noul aparat fotografic „Zenit-112“, cel mai bun din lume, pe care îl compromitea

doar eticheta cu un preţ inaccesibil pentru punga sa. Aparatul ăsta era visul de fiecare zi al tânărului fotograf. Era convins că atunci când splendoarea asta va intra pe mâna lui talentată, o să poată cuceri chiar şi coperta revistei *Ogoniok.* Lui Oreşnikov i se făcuse lehamite să fotografieze numai pentru buletine, legitimaţii şi bilete sezoniere. Ar fi vrut să pozeze aspecte din torentul vieţii, pentru revistele subţiri şi ziarele groase. Aspira la glorie, ceea ce nu e de loc condamnabil.

Îl distrase de la vitrină o fată care lipea afişe. Tocmai dădea cu bidineaua peste unul:

„Pentru prima oară în oraşul nostru! La 29 decembrie are loc tragerea obligaţiilor de 3% cu câştiguri. Cetăţeni! Cumpăraţi obligaţii!”

Oreşnikov nu ştia că acest afiş modest avea să joace un rol de seamă în viaţa lui.

Oftă şi se grăbi spre slujbă. Intră în birou, îşi scoase paltonul şi rămase într-un pulover negru. Purta pantaloni strâmţi, dar evazaţi în dreptul gleznei. Îşi potrivi în faţa oglinzii bretonul scurt, ca al patricienilor romani de pe vremuri (astăzi se piaptănă aşa elevii din clasa întâi şi scriitorii la modă), împinse draperia şi apăru în atelier, de unde numai el mai lipsea.

Colectivul tăcea monolitic, în căutarea unei ieşiri din labirintul plano-financiar. Într-o clipită Oreşnikov cumpăni lucrurile.

— Dragi prieteni, spuse el răspicat. Oamenilor nu le arde acum de fotografii. Sunt ocupaţi. Se spală, se tund, cumpără brazi, şampanie şi mandarine. Trebuie să-i înţelegem, iar a înţelege înseamnă a ierta. Tocmai de aceea m-am gândit la o mică iniţiativă colectivă.

— Împărtăşeşte-ne ideea ta, Volodea! se însufleţi

Polotenţev.

— Ce fac ăia de la teatru când n-au piese? întrebă Vladimir Antonovici.

— Nu ştiu... răspunse laborantul Iura. Mai mult ca sigur că nu fac nimic...

— Răspuns incorect! spuse Oreşnikov. În asemenea cazuri, actorii îşi scriu singuri piesele... Şi ce fac cei de la Salvare când nu-şi îndeplinesc planul de beţivi?

— Se matolesc ei! exclamă, bucuros că ghicise, retuşorul Petea, care avea toată stima pentru respectiva instituţie.

— Deştept băiat! îl încurajă Oreşnikov. Dar ce fac la maternităţi, când nu-şi îndeplinesc planul? Pardon, n-am găsit cel mai fericit exemplu, îşi tăie oratorul aripile fanteziei. Dacă n-avem pe cine fotografia, ne vom poza noi înşine!

Se aşternu iar liniştea, apoi izbucni un hohot de râs. Era fotografa Lidia Sergheevna, care, ştiindu-se nurlie, îşi permitea cam multe.

Polotenţov o chemă la ordine:

— Lidia Sergheevna, consider că râsul dumitale constituie o jignire. Vladimir Antonovici a făcut o propunere interesantă, care merită să fie discutată.

Primul ecou al iniţiativei veni din partea preşedintei comitetului sindical, Alevtina Vasilievna, o femeie tânără, energică, nemăritată şi, din păcate, bucăţică ruptă din tatăl ei, bărbat ceva mai frumos decât dracul. Alevtina îşi consuma în activitatea obştească toată gingăşia ei feminină neconsumată.

— Tovarăşi! strigă ea cu patos. Nu vom prelucra şi, cu atât mai mult, nu vom sili pe nimeni. Totul se face pe bază de voluntariat. Ni se prezintă o nouă ocazie să ne manifestăm simţul de răspundere. Ca totdeauna, fiecare va acţiona din îndemnul inimii şi

conform datoriei cetăţeneşti. Eu, de pildă, mă fotografiez în trei poziţii: anfas, din profil şi întreagă. Ira, înscrie-mă!

Laboranta Ira, care făcea procesele-verbale la toate şedinţele, inaugură cu numele Alevtinei lista de voluntari, apoi îi aruncă lui Iura o privire întrebătoare. Cu cinci luni în urmă se îndrăgostiseră unul de altul. Intriga amoroasă decurgea în bezna laboratorului, şi în această perioadă „Portretul tău“ dăduse un număr apreciabil de rebuturi.

— Ne pozăm şi noi, eu şi cu Ira, dar în trei poziţii nu ne dă mâna, oftă Iura.

— Ce, sunteţi mai săraci ca alţii? trecu la atac Alevtina, care mai adineaori făcuse elogiul democraţiei.

— Să ne punem în situaţia lor, se amestecă Oreşnikov în dispută. Oamenii strâng bani pentru locuinţă. Nu pot să-şi dureze o familie pe vânt. Şi pentru construirea fericirii îţi trebuie bani.

Alevtina rămase neînduplecată:

— Ira vrea să se mărite şi noi să nu îndeplinim planul din cauza asta?

— Bine, cedă Ira, o să ne fotografiem în trei poziţii.

— Tare-aş vrea să-mi explice cineva care-i deosebirea între voluntar şi silit, replică Oreşnikov. Dar, nu se ştie de ce, tocmai aceste cuvinte nu atraseră atenţia nimănui.

— Eu o aduc pe mama să se pozeze, făgădui retuşorul Petea.

— Straşnică idee! se însufleţi directorul. Hai să ne cărăm aici neamurile, copiii, bunicii, prietenii, toţi pe care putem pune mâna...

— Mi-e teamă că primele pentru îndeplinirea planului, rânji Lidia Sergheevna, n-or să ne acopere

cheltuielile.

— Dar nici nu ne gândim la avantaje personale, o certă blând Alevtina Vasilievna. Respirăm într-o atmosferă de avânt fără precedent! De altfel, Lidia Sergheevna, nu te obligă nimeni.

— Pozează-te, Lidia Sergheevna, spuse împăciuitor Oreşnikov, care ştia să aprecieze frumuseţea feminină. Să fie cel puţin o poză la care să te uiţi cu plăcere.

— Să începem cu o fotografie în grup, rezumă directorul.

Propunerea fu susţinută cu plăcere. Fiecare nutrea o simpatie profundă faţă de celălalt. Colectivul nu era sfâşiat de neînţelegeri; dimpotrivă, se baza pe prietenie. Făceau sărbătorile împreună, petreceau împreună la onomastici, luau parte împreună la manifestări culturale şi organizau excursii cu schiurile.

Adunarea avea loc în atelier. Femeile se aşezară pe scaune, iar bărbaţii, printre care şi Oreşnikov, se rânduiră în picioare la spatele lor, formând un grup pitoresc. Kirill Ivanovici apăsă cu mâna lui pe autodeclanşator, parcă ar fi tăiat o panglică purpurie, apoi alergă să se aşeze pe un scaun liber, între Lidia Sergheevna şi Alevtina Vasilievna.

Maşinăria se declanşă cu un zgomot şuierător şi imediat răsună o voce străină:

— Mai trăieşte careva pe-aici? O bătrână dădu în lături perdelele.

— O clipită! o rugă Alevtina Vasilievna să aştepte. Tovarăşi, mai avem un punct pe ordinea de zi. Kostea e în concediu, aşa că trebuie să strângă altcineva cotizaţiile la casa de ajutor reciproc.

Nu se găsi niciun amator. Nimeni nu voia să-şi ia

balamuc pe cap, întrucât, precum se ştie, stoarcerea cotizaţiilor e o muncă de ocnă.

Casele de ajutor reciproc au fost organizate pentru ca să-i scutească pe membri să facă apel la prieteni în momentele grele ale vieţii, înveninând astfel raporturile dintre ei, şi să se adreseze casei, adică lor înşişi.

Dacă un membru ia bani şi nici nu-i trece prin cap să-i înapoieze, i se reţin din salariu. Măsura e foarte umană. Cândva, datornicii înfundau puşcăria, iar un trib indian are şi acum obiceiul să le ia dreptul de a purta un nume.

Casa de ajutor reciproc e democratică. Cotizaţiile se fixează după salariu, iar împrumuturile se dau după nevoi.

Oreşnikov ieşi din nou în primul plan.

— Dragii mei concetăţeni! Mi-a mai venit o idee. Îmi pun candidatura pentru postul de casier, în locul lui Kostea, care era un liberal şi nu se pricepea să scoată banii de la noi.

Toţi se uitară uimiţi la nătărăul de activist benevol. Dar, aşa cum se va vedea curând, era el activist, însă nătărău nicidecum!

— E cineva contra candidaturii tovarăşului Oreşnikov? întrebă chiar el.

Fireşte că n-a fost nimeni.

— Prin urmare, sunt ales. Alevtina, dă-mi, te rog, cheia de la seiful sindicatului. Haideţi, oameni buni, ieşiţi cu gologanii!

La uşă se produse o busculadă, dar Oreşnikov îşi şi pusese ochii pe prima victimă.

— Kirill Ivanovici, de câte luni n-aţi mai dat cotizaţia? îl atacă el pe director, prinzându-l în prag.

Alevtina Vasilievna, care pe lângă funcţia de

preşedintă a comitetului sindical se mai ocupa şi de luarea comenzilor, ieşi grăbită în întâmpinarea clientei.

— Trageţi în poză pentru cimitir? se informă băbuţa. Aşa, ca o farfurioară?

— Pe ceramică vreţi să spuneţi, o corectă Alevtina. Vă trebuie pentru un monument?

— Dacă l-or pune, răspunse enigmatic bătrâna. Deşi li s-au lăsat bani prin testament.

— Aveţi la dumneavoastră fotografia decedatului?

— Nu, trebuie făcută.

— Şi unde se află decedatul? se interesă Alevtina, ca să treacă adresa pe chitanţă.

— Decedatul sunt eu! o informă băbuţa, ca ceva de la sine înţeles. Numai că n-am dat încă ortul popii.

Alevtina se cutremură.

— Ce-ţi închipui, fătuco, spuse bătrâna, nebănuind câtă dreptate are, că dacă mor au să mai comande poză? Tot eu trebuie să le fac pe toate. Şi spune-i fotografului să mă scoată mai tânără. Cui îi place să se plimbe prin ţintirim ca să se uite la babe?

— Lidia Sergheevna, ocupă-te de tovarăşa, strigă Alevtina Vasilievna şi astfel o salvă, căci Oreşnikov încerca să obţină cotizaţia de la nurlia sa colegă.

— Lidia Sergheevna, ţipa Oreşnikov. Eşti cel mai rău platnic din câţi mi-a fost dat să văd! Asta-i lipsă de conştiinţă. Doar e casa noastră de ajutor reciproc, ba putem spune, chiar de dragoste reciprocă.

— S-a văzut omul înălţat în grad şi pe dată i s-a urcat la cap! i-o tăie Lidia Segheevna. Ar trebui să te-nsori, Volodea!

— De acord, dar n-am cu cine. Brigitte Bardot a luat nu ştiu ce milionar neamţ, iar Sophia Loren pe unul italian. Din oraşul ăsta te-aş alege cu plăcere pe

dumneata, însă eşti de asemeni măritată.

— Iar dumneata de asemeni nu eşti milionar. Lidiei Sergheevna nu-i plăcea să rămână datoare la vorbă.

— Eu am totul înainte, spuse Oreşnikov cu subînţeles.

— Lidia Sergheevna, eşti aşteptată, îi aminti Alevtina enervată.

— Aşadar, nu plăteşti?

— Nu. Lidia Sergheevna zâmbi fermecător şi plecă s-o imortalizeze pe băbuţă. Să fi ştiut ea cum o să sentoarcă roata, ar fi alergat după Oreşnikov şi l-ar fi rugat în genunchi să-i încaseze cotizaţia pe toată viaţa.

Câte nu colecţionează oamenii! Dacă-s timbre, se cheamă filatelie; dacă-s ilustrate – filocartie; dacă-s etichete de chibrituri – filuminie; dacă-s etichete de valize – cofrocartie; dacă-s monede vechi – numismatică; dacă-s monede noi – cupiditate. Un singur lucru nu se ştie: cum se numeşte colecţionarea cotizaţiilor la casa de ajutor reciproc.

Oreşnikov se apropie de Alevtina Vasilievna:

— Alevtina, ar fi cazul să dai exemplu!

— Acum n-am bani, recunoscu preşedinta comitetului sindical.

— Împrumută! îi ceru neînduratul perceptor.

— De la cine să-mprumut?

— De la mine! Şi Oreşnikov băgă mâna în buzunar.

După ce adună cu greu dania oamenilor muncii, îi puse pe toţi să semneze în borderou, îşi adăugă obolul şi semnă ultimul. Pe urmă puse banii într-un plic, deschise casa de fier, încuie banii şi începu să aştepte cu nerăbdare sfârşitul zilei de lucru. Cu puţin timp înainte de închidere, Oreşnikov făcu un gest

ciudat, care le scăpă colegilor. Trecând pe lângă fereastra ce dădea în curte, îi trase cremona.

La încheierea activităţii, salariaţii atelierului porniră grăbiţi spre casă, la familii şi televizoare.

Oreşnikov o zbughi o dată cu ceilalţi, dar peste vreun sfert de ceas fu înapoi. Trecu agale pe lângă vitrinele stinse, cu aerul unuia care taie frunze la câini, intră ca din întâmplare în curte şi se opri lângă fereastra pe care o lăsase cu bunăştiinţă neasigurată.

Ajuns aici, favoritul colectivului îşi dădu arama pe faţă. Dacă toţi oamenii şi-ar da din când în când arama pe faţă, cine ştie ce s-ar întâmpla! Dar oamenii sunt vicleni, prefăcuţi, nu degeaba tocmai din rândurile lor se recrutează actorii şi diplomaţii.

Vladimir Antonovici zâmbi sarcastic şi sări pe fereastră, apoi o închise în urma lui, să nu-i fie frig.

Se comporta calm, ca un adevărat spărgător, dar la drept vorbind nu prea se simţea în apele lui.

Se opri şi trase cu urechea. În laborator susura apa dintr-un robinet. Se duse şi îl închise, ca să nu-i picure pe nervi. Se pregătea să iasă, când zări într-un cotlon întunecos două siluete care se sărutau cu foc. Când se uită mai bine, descoperi că erau Iura şi Ira.

— Ei! strigă Oreşnikov. Ziua de lucru s-a terminat.

Laboranţii fără cămin săriră ca arşi. Ira începu să-şi aranjeze părul cu un gest obişnuit, în timp ce Iura spunea:

— Mulţumesc, Volodea. Ce repede trece timpul...

— La revedere, insinuă Oreşnikov.

— La revedere, şopti Ira.

— La revedere, repetă Iura.

Şi, în sfârşit, plecară.

O dată scăpat de martori, Oreşnikov se apropie fără grabă de seif. În imaginaţie se strecura pe

vârfuri, după ce se descălţase.

Scoase cheia din buzunar, o vârî în broască şi deschise neglijent uşiţa. În imaginaţie transpirase, trăsese perdelele la ferestre, stinsese lumina şi-şi pusese mănuşi, ca să nu lase amprente.

Vladimir Antonovici scoase plicul cu bani şi, fără să şovăie, îl trecu din buzunarul obştesc în cel personal. Pe dinafară arăta calm, dar pe dinăuntru era ca o zdreanţă.

În clipa aceea i se năzări că s-a trântit uşa de la intrare.

— Au! ţipă el, atât cu vocea lăuntrică cât şi cu cea exterioară. Pentru orice eventualitate acoperi cu spatele deschiderea seifului, însă alarma se dovedi falsă: cineva trântise portiera unei maşini, în stradă.

După ce se linişti, Oreşnikov se comportă şi mai ciudat, în loc să fugă cât îl ţineau picioarele, se aşeză la o masă şi începu să mâzgălească ceva pe o foaie de hârtie. Când sfârşi treaba, intră indiferent în cabinetul directorului, luă ştampila rotundă, suflă în ea şi o aplică pe hârtia care din momentul acela deveni document.

Pe urmă se înapoie la seiful văduvit şi puse documentul misterios în locul sumei însuşite.

Dacă am putea pătrunde în seif şi am citi hârtia, unele lucruri s-ar lămuri. Din păcate, e imposibil să pătrunzi pe cale legală într-un seif încuiat, să recurgi la şperaclu e imoral, iar cheia o pusese în buzunar fotograful Oreşnikov.

Terminase operaţia şi se simţea bine. În imaginaţie îşi scoase mănuşile, aprinse lumina, dădu la o parte perdelele şi-şi încălţă ghetele pe care de fapt nu şi le scosese. Apoi – nu numai în imaginaţie, ci şi aievea – ieşi pe fereastră în ger, străbătu curtea şi dădu în

strada principală, scăldată de luminile marelui oraş.

Fireşte că Oreşnikov ar fi putut să renunţe la spectacolul cu săritul pe fereastră şi jefuirea seifului a cărui cheie o poseda; era foarte simplu să scoată plicul cu bani la sfârşitul zilei de lucru, dar aşa n-ar fi fost interesant.

Acum îşi purta banii şi picioarele cât mai departe de atelierul fotografic, iar ninsoarea îi acoperea urmele.

27 DECEMBRIE, seara

După ziua de lucru, orice colectiv se desface în părţile sale componente. Oamenii care lucrează împreună trăiesc, slavă Domnului, separat. Şi grijile lor sunt cu totul diferite.

Iura şi Ira, speriaţi de Oreşnikov, alergară într-un suflet până la o străduţă îngustă, ticsită de lume. Pe zăpada de un galben murdar tropăiau sute de oameni. Se băteau cu palmele peste şolduri, îşi suflau în degetele înţepenite, se mutau de pe un picior degerat pe altul. De jur-împrejur, pe zidurile caselor, pe trunchiurile copacilor, pe ţevile de apă şi chiar pe cutiile de gunoi – niciun locşor liber. Pretutindeni erau lipite bileţele cu texte ademenitoare.

Ira scoase din poşetă două cartoane prinse cu sfoară, atârnă unul de gâtul lui Iura, iar cu celălalt se împodobi ea. Pe urmă o porniră la plimbare, înainte şi-napoi, printre alţi orăşeni înjugaţi la fel ca ei.

Neiniţiaţii n-ar fi în stare să priceapă ce-i asta – târg de vechituri, sau club de conspiratori?

Nici una, nici alta!

E greu să găseşti un om mulţumit de locuinţa lui. Toţi vor să facă schimb, şi de aceea în toate oraşele există birouri speciale. Iar în faţa birourilor de schimb e un adevărat talcioc, spre disperarea celor care locuiesc în apropiere.

Cartoanele purtate de laboranţi glăsuiau: „Schimbăm cameră 12,1 m.p. într-un apartament cu cinci camere, toate dependinţele, telefon, contra două camere de cel puţin 10 metri fiecare”.

Tinerii fură atacaţi mai întâi de un tip straniu, boţit zdravăn, pare-se după un chiolhan. Era şi el decorat cu un anunţ:

„Schimb cameră 5,77 m.p. casă de lemn, fără dependinţe, contra ceva asemănător”.

— Nu merge? îl întrebă el pe Iura. Acesta clătină din cap, şi se despărţiră.

— Bună seara, se adresă Irei un apartament de trei camere, care se voia schimbat cu unul de patru. Apartamentul apărea sub forma unei creaturi înfofolite, din cap până-n picioare, în blănuri şi pături.

— Salut, se bucurară îndrăgostiţii. De mult nu v-am mai văzut!

— Am fost bolnav, răspunse apartamentul de trei camere. Am răcit pe locul ăsta blestemat! Văd că sunteţi îmbrăcaţi cam uşurel. Fără pâslari, în loc de schimb nimereşti la spital!

— N-avem pâslari, mărturisiră Ira şi Iura. Cum vă merge?

— De patru camere nu se construiesc. Cică nu-i nevoie. Aveţi de gând să daţi filodormă?

— Doamne păzeşte! De unde bani? Vrem să ne căsătorim şi n-avem unde sta. La părinţii Irei stau şi-aşa claie peste grămadă, iar eu locuiesc cu frate-miu în doisprezece metri.

— Asta-i camera pe care o schimbaţi?

— Mda!

— Fără filodormă n-o ia nimeni!

— Poate s-o găsi cineva...

— Aşa tâmpiţi, mai rar!

— Şi totuşi există, interveni Ira cu nădejde în glas.

Spre deosebire de Ira şi Iura, Kirill Ivanovici Polotenţev avea un apartament de şapte camere, poate cel mai mare din oraş.

Ca să i se asigure spaţiul lui Kirill Ivanovici, au trebuit comasate două apartamente de trei camere. Kirill Ivanovici şi soţia lui, Vera Fominicina, îşi găsiseră adăpost într-o bucătărioară din care se obţinuse, scoţând plita şi chiuveta, o cameră excelentă de şase metri, cu geam. Două băi şi două toalete fuseseră menţinute, fiindcă altfel s-ar fi făcut coadă.

Explicaţia este că directorul atelierului fotografic, om în general paşnic, avea zece copii. Populaţia apartamentului număra şaisprezece suflete: Kirill Ivanovici cu soţia, cei zece copii amintiţi, dintre care băiatul cel mare, Seva, era însurat, iar fiica cea mare, Nataşa, măritată; Seva şi nevastă-sa, Muza, izbutiseră să se pricopsească cu un fiu, Levocika; încă mai trăia şi-şi băga nasul în toate mama Verei Fominicina, căreia toţi îi ziceau bunicuţa Katia.

Kirill Ivanovici se întorcea de la slujbă. Când intră în curte dădu cu ochii de Levocika, nepotu-său, care avea respectabila vârstă de patru ani şi stătea la taclale cu un prieten din vecini.

— Mie mi-a luat tata un elicopter cu arc! se lăuda prietenul.

— Iaca na! Mie mi-a promis bunicul o rachetă cu arc, i-o întoarse Levocika.

Prietenul se gândi o clipă cum să-l înfunde şi, în sfârşit găsi:

— Mie mi-a murit bunicul!

Levocika nu se dădu bătut:

— Iaca na! Nici bunicu-meu n-o mai duce mult.

Kirill Ivanovici se opri şi simţi clar o împunsătură în

inimă. Nepoţelul îl întâmpină vesel:

— Ce mi-ai adus, bunicule?

Pentru evitarea haosului în colhozul Polotenţev, Vera Fominicina făcuse o listă cu obligaţiile de serviciu, afişată în coridor lângă cuier.

Astăzi îndeplinea sarcina de dispecer Kolea, al optulea copil în ordine cronologică, elev în clasa a treia.

— Raportul! îi ceru Polotenţev-senior, încercând să-l dezbrace pe Levocika, în ciuda opoziţiei lui înverşunate.

— Vasăzică, aşa, începu Kolea. Muza a plecat la dentist, iar Seva s-a dus cu ea, fiindcă zicea că i-e frică. Mama e la congresul metalurgiştilor. Am ajutat-o să-şi scrie cuvântarea. Ghena a încasat un doi la algebră, în schimb Liuba a luat examenul.

— Care? întrebă Polotenţev-senior.

— De analiză spectrală, răspunse promt copilul modern. Iar Nataşa e însărcinată... Şi, înainte ca taică-su să-şi vină în fire, ofiţerul de serviciu îşi încheie raportul: Am adus rufele de la spălat, iar profesorul de la atelier zice că-mi trebuie şevalet.

Kirill Ivanovici venea totdeauna acasă cu inima cât un purice. Cele zece odrasle aveau veşnic nevoie de câte ceva, şi neapărat!

— Ce, acu nu mai poţi fără şevalet?

— Toţi spun că am talent. Şi ţie îţi place să te lauzi: să vezi ce straşnic pictează Kolea al meu...

— Nu-s bani! rosti părintele sfântul adevăr.

Încearcă să îmbraci, să încalţi şi să hrăneşti ciurda asta dintr-o leafă de director la un atelier fotografic!

— Uite o cerere în scris, şi Kolea îi întinse hârtia. Te rog s-o ai în vedere când împarţi salariul şi alocaţia pentru copii.

Între timp se întoarse de la congres Vera Fominicina, şefa colhozului. Era singura mamă-eroină din oraş şi, în calitate de monument al naturii locale, o târau la toate adunările, şedinţele şi mitingurile. Să laude o iniţiativă, să citească un salut sau să-i înfiereze pe imperialişti devenise pentru ea un fleac, în timp ce copiii creşteau după principiul autoservirii. Şi creşteau bine!

Cu toate acestea, Vera Fominicina domnea în familie, iar Kirill Ivanovici avea la curte o situaţie modestă, ceva cam de ministru fără portofoliu.

Vera Fominicina intră, se opri în prag şi depuse pe podea sacoşa în care se aflau şaisprezece prăjituri, câte una de cap.

— Kolea are nevoie de şevalet, o înştiinţă Kirill Ivanovici.

— Fireşte. Iar lui Petea îi trebuie o cămaşă albă.

— De ce n-o pune pe a lui Lioşa?

— Nu poate. Acum nu se mai poartă gulere de astea.

— Nataşa e gravidă!

— Cine ţi-a spus? zâmbi Fominicina. Familia lor era totdeauna bucuroasă de noi rezerve.

— Eu i-am spus, interveni Kolea, trăgându-se lângă cutia cu prăjituri. Eu sunt azi de serviciu.

— Lui Lioşa îi trebuie bicicletă de curse, îşi aminti mama.

Bicicleta de curse era o lovitură sub centură. Polotenţev nu găsi ce să-i răspundă.

— Nu trebuia să ne încurcăm cu atâţia copii, recurse Vera Fominicina la gluma tradiţională.

— Tot timpul au nevoie de câte ceva. Asta-i fără sfârşit, iar eu nu-s milionar.

— Bogăţia ta sunt copiii.

Kolea compromise această scenă înduioşătoare. I se făcuse poftă de prăjitură. Luă din cuier trâmbiţa pionierească şi sună semnalul „Lingura şi strachina!” Pe toate uşile năvăliră în sufragerie Polotenţevi de felurite sexe şi vârste.

În timp ce familia lui Kirill Ivanovici îşi lua zgomotos cina, Lidia Sergheevna se întorcea acasă.

Chiar cea mai frumoasă femeie încetează să mai semene a femeie dacă după o zi de lucru foloseşte serviciile transportului orăşenesc. Când a fost îmbrâncită din tramvai, devenise pur şi simplu de nerecunoscut. Semăna cu o găină pe care cineva s-a apucat s-o jumulească, dar s-a oprit la jumătate, şi sufla ca o brigadă de hamali pe vremea când n-aveau cărucioare. Aşa apăru acasă, în starea asta jalnică.

— Cine te-a boţit în halul ăsta? o întâmpină acru soţul ei.

Lidia Sergheevna căzu pe un scaun, însă el n-o lăsă să-şi vină în fire şi o luă la rost, ca de obicei:

— Pe unde-mi hoinăreşti?

Nimeni nu cunoştea numele acestui bărbat anost. Toţi îi spuneau „soţul Lidiei Sergheevna”. Alături de nevastă-sa era la fel de şters ca o salată orientală lângă un leopard.

— E gata masa? întrebă ea obosită. Sunt tare flămândă.

— Ştiu că te-ai măritat cu mine ca să colind magazinele. Să gătesc şi să spăl vasele! Da, am o mutră banală, nu-s fotbalist celebru, nu-s poet la modă şi nici general. Sunt un simplu radiolog. Stau toată ziulica-n întuneric...

— Taci odată, că m-am săturat! Te iubesc. Numai pe tine. Calmează-te.

— Ştiu c-ai să mă părăseşti! nu se lăsă gelosul. În altă ordine de idei, am făcut piftie. Dar tu de ce-ai venit aşa târziu?

— Ştii, am vrut să-mi fac manichiura, însă în ajun de Anul Nou e imposibil să răzbaţi la vreun salon de coafură, se justifică Lidia Sergheevna cu glas monoton.

— Şi în timpul serviciului n-ai putut să te duci? sări soţul, care ştia că de obicei nevastă-sa îşi rezolvă treburile personale în orele de lucru.

— N-am putut. Am avut şedinţă.

— Şedinţă! Gândeşte-te puţin înainte de a minţi!

— Ştii, nu ne-am făcut planul, începu ea să povestească ce se întâmplase, şi am hotărât să ne fotografiem noi înşine. N-ai vrea să vii şi tu să te pozezi?

Asta era prea de tot. Bărbatul începu să urle...

Urla pentru că nu putea să aibă încredere într-o soţie frumoasă. Urla pentru că se temea să n-o piardă. Urla pentru că o iubea. Iar în timp ce el urla, Lidia Sergheevna mânca piftie.

Dar dacă viaţa de familie a Lidiei Sergheevna putea fi socotită destul de aşezată, cu Alevtina Vasilievna lucrurile erau mult mai complicate.

Când s-a întors acasă, maică-sa a întâmpinat-o în hol şi i-a şoptit la ureche:

— Ţi-a venit un logodnic.

Alevtina se îmbujoră la faţă şi fugi să se schimbe. Apăru în sufragerie îmbrăcată cu rochia cea mai bună, împodobită cu o fundă bogată care-i înlocuia bustul absent.

Aşezat la masă, bea ceai cu dulceaţă un logodnic de vreo cincizeci de ani, iar într-un colţ se ascundea

după fumul de tutun tatăl Alevtinei, Vasili Alexandrovici, căruia peţitul îi provoca greaţă.

În ultimii zece ani, după o serie de tentative neizbutite, pretenţiile Alevtinei faţă de candidaţii la postul de soţ scăzuseră vertiginos. Tocmai de aceea logodnicul nu i se păru respingător. La drept vorbind, nu era nici cocoşat, nici chior, nici nu purta aparat auditiv. Persoana rosti clar, fără să sâsâie şi fără să se bâlbâie:

— Ei, bună ziua!

— Bună ziua, răspunse Alevtina, întinzându-i mâna făcută căuş.

Logodnicul nu se sculă de pe scaun şi nu-i sărută mâna.

— Mă cheamă Ivan Stepanovici Kalacev. Da pe tine?

— Alla, răspunse ea, aşezându-se fâstâcită pe marginea scaunului.

— Bea-ţi ceaiul, Ivan Stepanovici, se amestecă mama în discuţie. Dulceaţa e făcută de Alla, cu mâna ei.

Ivan Stepanovici se uită la logodnică şi înfăţişarea ei nu-i plăcu. Să se scoale şi să plece imediat n-ar fi stat frumos, aşa că deschise o conversaţie politicoasă:

— Vasăzică, lucrezi la un atelier fotografic?

— Da... şopti Alevtina.

— Ei, nu face nimic. La noi orice muncă-i onorabilă.

Tatăl tuşi înecându-se de fum şi de furie.

— Văd că ştii să faci dulceaţă... Ivan Stepanovici n-avea de loc intenţia s-o jignească – doar nu era ea vinovată că arăta cum arăta.

— Alla găteşte minunat, continuă mama să-i dea ghes. Uite, când ai să vii data viitoare, o să-ţi facă o

plăcintă cu mere.

— Nu ştiu zău când oi mai scăpa, oftă Kalacev. Am o muncă zbuciumată, doar sunt director de autobază... Se uită la ceas şi exclamă fals: Oho, dar ştiu c-am stat. E timpul să plec. Mulţumesc pentru ceai.

— Cară-te! îi strigă Vasili Alexandrovici. Şi să nu te mai prind pe-aici!

— N-ai nicio grijă! îi răspunse demn ginerele ratat, ieşind pe coridor.

Alevtina era roşie ca racul, iar funda i se pleoştise.

În timp ce logodnicul îşi punea galoşii, mama încercă să salveze situaţia.

— Din cauza ta, îi spuse ea soţului, fata n-o să se mărite niciodată. Hai, condu-l! se răsti ea la Alevtina.

— Nu mă duc!

— Să ştii că nu mai am puteri de căutat logodnici!

Şi Alla se supuse.

— Vă conduc, îi spuse ea lui Ivan Stepanovici, ieşind în hol şi stăpânindu-şi plânsul.

— Dă-i drumul! îi îngădui fostul logodnic.

Ajunşi în stradă, Kalacev începu să-l judece aspru pe părintele Alevtinei:

— Da clonţos mai e taică-tu? Militar, desigur?

— În rezervă.

— Îşi permite cam multe.

— I-e silă de tot peţitul ăsta.

— Dar ţie?

— Şi mie.

Kalacev o privi cu interes.

— Atunci de ce-ai ieşit să mă conduci?

— M-a trimis mama.

— Şi ce zici, îţi plac?

— Nu eşti de loc simpatic, mărturisi deschis

Alevtina, înţelegând perfect că n-are ce pierde şi nefiind dispusă să se umilească.

— Nici tu nu eşti o podoabă, i-o servi Kalacev fără menajamente.

— De ce vrei să te mai însori la vârsta asta? îl întrebă Alevtina cu subînţeles. Ai nevoie de servantă?

— Păi, tu nici nu eşti bună de altceva! nu-i rămase dator Kalacev.

Alevtina îi aruncă o privire tristă:

— Dumneata crezi, Ivan Stepanovici, că-s urâtă. Nu-i aşa. Pur şi simplu n-am destui bani. Ei, dac-aş putea să-mi cumpăr pantofi cu toc cui, ciorapi ajuraţi, rochie de jerseu şi palton la modă, m-ar lua oricine de nevastă! Şi n-aş umbla c-o buleandră ca dumneata!

Terminând ce avea de spus, Alevtina se întoarse şi plecă fără să se mai uite înapoi.

Ivan Stepanovici privi în urma ei şi se gândi intrigat: „Chiar aşa. Poate că, dac-ai dichisi-o niţel, ar merge.”

În timp ce se uita după Alevtina, pe lângă el trecu Oreşnikov, purtând în minte un proiect îndrăzneţ, iar în buzunar banii colectivului meniţi să ducă la îndeplinire acest proiect.

Vladimir Antonovici ajunse la casa de economii nr. 5288/0331 şi împinse uşa turnantă de la intrare, fără să ştie că acest gest îi va schimba destinul în modul cel mai neaşteptat.

Funcţionara de la casa de economii, Olia, era mică de statură. Ca să poată fi văzută de public, îşi punea dedesubt două tomuri din Marea enciclopedie sovietică. De altfel, merita să fie văzută. Deşi toată viaţa ei conştientă numărase şi răsnumărase banii altora, fizionomia ei drăgălaşă nu purta amprenta invidiei. Fetele nostime din magazine, frizerii sau case

de economii aşteptau altădată un prinţ din basme ori, în cel mai rău caz, un milionar. Acum aşteaptă cosmonauţi sau, în cel mai rău caz, actori de cinema. Olia visa că într-o bună zi o să se deschidă uşa şi o să intre din întâmplare, ca să schimbe o sută, chiar Rîbnikov în persoană. Dând cu ochii de ea, are să-i spună:

— Mă lepăd de a mea soţie, actriţa Alla Larionova. Pe tine te-am aşteptat toată viaţa!

Dar zilele treceau, prefăcându-se în luni şi în ani, iar Rîbnikov nu mai venea.

În schimb, chiar în momentul închiderii, se ivi Vladimir Antonovici Oreşnikov, îşi băgă prin ferăstruica ghişeului figura simpatică, o văzu pe Olia, scoase un „ah!” în surdină şi întrebă:

— De ce n-am avut niciodată libret de economii?

Ochii li se întâlniră şi Olia înţelese că, în sfârşit, prinţul sosise!

— Vreţi să vă faceţi un libret de economii? i se adresă ea cu glas tremurat.

— Nu! răspunse Oreşnikov, fără să-şi dezlipească ochii de pe chipul ei.

— Atunci de ce-aţi venit? întrebă Olia, simţind cum se îndrăgosteşte.

— Am venit, spuse Oreşnikov în timp ce se îndrăgostea şi el, să cumpăr o obligaţie la împrumutul de trei la sută.

— Poftiţi! spuse Olia.

— Numai să-mi daţi, vă rog, obligaţia care va ieşi câştigătoare cu zece mii! Şi Oreşnikov îi întinse banii furaţi.

— Luaţi! Mânuţă norocoasă a Oliei trase obligaţia dintr-un teanc şi i-o întinse lui Oreşnikov.

— Ca să vezi! exclamă patetic Vladimir Antonovici.

Dacă n-aş fi jefuit azi o casă de bani, nu ne-am fi întâlnit niciodată!

Olia zâmbi şi zâmbetul ei îl dădu gata pe străjerul casei de ajutor reciproc.

— Te cheamă Olia, spuse Oreşnikov pe neaşteptate.

— De unde ştii? se miră făta.

— Telepatie, pesemne. Doar şi mata îmi ştii numele, nu?

— Volodea... pronunţă nesigur Olia.

— Exact! confirmă Oreşnikov. Şi hai să plecăm de-aici!

Olia îşi îmbrăcă ascultătoare paltonaşul, şi-o porni după Oreşnikov.

În stradă, Cenuşăreasa modernă îl întrebă sfioasă:

— Încotro, Volodea?

— Tare-aş merge undeva unde-i mai multă căldură şi-s mai puţini oameni, răspunse prinţul modern, zgribulindu-se. Ca să intri la o cofetărie trebuie să faci coadă, la cinema nu se găsesc bilete, muzeele s-au închis, în biserici nu se face foc, iar metrou nu există în oraşul nostru. Şi totuşi, Olia, ai avut noroc întâlnindu-mă. Să mergem!

În artă, ca şi în sport, nu contează recordurile, ci caracterul de masă. Important e să facă sport cu toţii, de la academician până la colhoznic. Şi e la fel de important ca toţi să scrie piese, de la colhoznic la academician. Dramaturgia va atinge adevărata ei înflorire atunci când piesele vor fi scrise de mase, nu de câţiva parveniţi. Pe calea dezvoltării dramaturgiei – ca şi pe celelalte căi, de altfel – s-au şi obţinut realizări. Numărul autorilor creşte de la un an la altul. Avem cam tot atâtea piese cât, să zicem, ministere,

adică foarte multe – cine le mai ţine socoteala? Iar teatrele n-au ce pune în scenă!

Au apucat să ajungă la teatrul orăşănesc tocmai când urma să înceapă spectacolul. Se juca o piesă cârpăcită de un actor local, în scopul îndeplinirii planului.

Bilete erau, dar Oreşnikov se duse la ghişeul administratorului:

— Bună seara, Mark Iakovlevici.

— Salut, Volodea, îi zâmbi administratorul. Cum îi merge lui taică-tu?

— E în convalescenţă, mâine vine la repetiţie. N-aţi avea două locuri la parter?

Mark Iakovlevici îi dădu cu plăcere două locuri în rândul al nouălea.

Au urcat scara de marmură spre foaier, unde atârnau portrete de artişti pozaţi în prima tinereţe. Oreşnikov conduse fata pe parchetul ceruit până la bufet, băură câte o cupă de şampanie, mâncară câte un ecler şi cavalerul mai cumpără şi bomboane, să aibă ce ronţăi în timpul spectacolului.

— Ştii, Olia, am jucat şi eu la teatrul ăsta, şi am făcut o carieră formidabilă. Am început cu soldatul numărul opt şi am ajuns până la replica: „Ai noştri au luat oraşul!” Asta a fost culmea creaţiei mele!

Olia izbucni în râs.

Răsună al treilea gong şi intrară în sală.

— Aici e cald, zise Olia aşezându-se, iar fotoliile-s moi...

— Şi, mai ales, putem spune că suntem singuri, remarcă Oreşnikov. Uită-te în jur!

Olia se uită. Afară de ei, la parter mai erau şase perechi răzleţe. Alte două se pitiseră la balcon, iar unii de la galerie se şi sărutau, fără să mai aştepte

stingerea luminilor.

Dar iată că lustra imensă de cristal îşi pierdu treptat strălucirea. Orchestra, alcătuită din şapte muzicanţi trişti, atacă o uvertură festivă. Cortina se ridică. Decorurile reprezentau un sat contemporan, cu blocuri de cinci etaje. O mulţime de colhoznici, îmbrăcaţi după ultima modă, inspirată din revista franceză „Vogue”, se uitau la erou şi la eroină. Dacă stăteai să numeri, erau mult mai mulţi actori pe scenă decât spectatori în sală. Eroul se lansă fără zăbavă în vâltoarea conflictului:

— Bagă de seamă, nu-ţi părăsi satul natal!

— Satul nu-mi satisface năzuinţele spirituale! se îndărătnici eroina.

— Curând vom trage linie de troleibuz pe uliţa mare! îi făgădui eroul. Şi-un staul-turn o să trântim, de douăzeci şi şapte de etaje!

— Da cum s-or căţăra vacile aşa sus? îl împunse eroina.

Actorii râseră în cor, deoarece în intenţia autorului era o replică umoristică, după care trebuie să râzi.

— Le vom ridica cu liftul! O, nu pleca, tu, lumina ochilor mei, nu-mi frânge inima... îşi începu el plângăreţ recitativul.

Oreşnikov şi Olia nu-şi luau ochii unul de la altul. Se simţeau minunat. Numai actorii îi deranjau, fiindcă vorbeau tare.

28 DECEMBRIE

A doua zi, salariaţii atelierului se jertfeau pe altarul hotărârii luate de adunarea generală. Cei şaisprezece Polotenţevi veniseră în grup, umplând atelierul de larmă, îşi aduseseră aportul, scoţându-le sufletul ambilor fotografi, şi se împrăştiaseră prin oraş.

Când veni rândul Alevtinei să-şi facă datoria, era plină de entuziasm.

— Pleacă-ţi capul! o rugă Vladimir Antonovici, fără să ştie că dă o lovitură de moarte unei sfinte porniri.

După ce îşi puse cărămida la temelia clădirii planului anual, Alevtina se întoarse la locul de muncă. Aici o aştepta un musafir nepoftit. Avea paltonul descheiat, iar sub el se vedeau un costum de zile mari, o cămaşă albă şi o cravată cu nodul de mărimea unui ou dietetic din categoria „extra”. Într-o mână îşi ţinea pălăria, în cealaltă, o floare.

Când îl văzu, Alevtina roşi.

— Salut, Alla, pronunţă Ivan Stepanovici Kalacev.

— De ce-ai venit? îl întâmpină ea ostilă.

— Să mă pozez, zâmbi Kalacev.

— Ce, nu mai sunt alte ateliere în oraş?

— Al vostru e cel mai bun.

— Vrei să te fotografiezi cu floarea în mână? îl luă Alevtina peste picior.

— Nu mă lua în balon! îi spuse Ivan Stepanovici cu reproş. Floarea e pentru tine. Şi află că iarna florile-s scumpe!

— Dar ce-ţi veni să fii aşa galanton?

Kalacev se gândi că a sosit momentul favorabil, că destul a întins coarda, că e timpul să ia taurul de coarne:

— Înţelege-mă, Alevtina! N-am închis ochii toată noaptea, am chibzuit, am cântărit. O nevastă mai potrivită n-am să găsesc. Nici eu nu mai sunt tânăr, nu arăt strălucit, îmi creşte burta, iar pe cap invers. Noi doi suntem o pereche potrivită. Nici eu n-am să te înşel, nici tu pe mine; cine-ar râvni la tine?

Alevtina nu mai auzise asemenea lucruri, niciodată şi de la nimeni. La drept vorbind, Kalacev stabilise un adevărat record!

— Cum s-o iau? şopti Alevtina descumpănită. Ca o declaraţie de dragoste?

Ivan Stepanovici pricepu că sărise peste cal.

— Dar ce-am spus? începu să se dezvinovăţească logodnicul, animat de intenţii serioase. Am să te iubesc şi am să-ţi dau toată leafa, până la ultima copeică! Alta nu s-ar mărita cu mine.

Alevtinei îi sări muştarul:

— Ivan Stepanovici, e drept că vreau să mă mărit! Tot timpul mă gândesc numai la asta, dar mai bine mor fată bătrână decât să trăiesc cu un om care mă umileşte!

— De ce te aprinzi? îi zise Ivan Stepanovici, cu maximum de gingăşie pe care i-l permitea inima. Am venit cu sufletul deschis. Îmi place şi firea ta, eşti dreaptă. Iar eu, înţelegi, sunt văduv. Nu pot trăi fără gospodină. Vrei să mergem diseară la cinema? Ei, ce zici? încheie el cu nădejde. Batem palma?

Alevtina găsi o ieşire din situaţie.

— Vladimir Antonovici, a venit un cetăţean să se fotografieze. Ocupă-te de el, te rog.

Şi ieşi.

Când îl văzu pe Ivan Stepanovici cu floarea în mână, Oreşnikov căzu pe gânduri şi-şi privi modelul cu un ochi creator.

— Vom face o compoziţie, îi spuse el inspirat. Bărbatul şi trandafirul!

— Nu-i nevoie, refuză Kalacev.

— Lăsaţi-vă în grija unui artist!

— Pentru nimic în lume! În cine, în necine, dar numai în artişti nu poţi avea încredere!

Ivan Stepanovici se aşează şi privi ţintă la obiectiv.

— Hai, fără scamatorii şi fără abstracţionisme.

În clipa aceea se apropie retuşorul Petea, plimbindu-şi limba pe cerul uscat al gurii:

— Iartă-mă, Volodea. Dă-mi trei ruble.

Petea era un pârlit, aşa că-şi plătea întotdeauna datoriile.

— N-am bani.

— Dă-mi din casa de ajutor reciproc, în mod oficial. (Setea îl făcea inventiv.)

— Păi, banii ăia i-am şi cheltuit, spuse Oreşnikov adevărul, însă Petea nu-l crezu, se supără şi plecă.

Ca să nu dea ochi cu Kalacev, Alevtina întârzia în biroul directorului. Îşi trecea vremea sfătuindu-se cu Kirill Ivanovici într-o problemă importantă.

— Nimeni n-are parale. Înainte de Anul Nou toţi au rămas lefteri, se tânguia Polotenţev.

— Nu putem călca tradiţia. Suntem ca o familie, şi asemenea acţiuni contribuie la întărirea colectivului, insistă preşedinta sindicatului.

— N-am nimic împotrivă, cedă Kirill Ivanovici, dar de unde bani?

— De la casa de ajutor reciproc.

Poletenţev deschise uşa şi-l chemă pe Oreşnikov:

— Volodea, deschide sipetul şi adă cotizaţiile.

— Pentru ce? se posomorî Vladimir Antonovici.

— Trebuie! spuse Alevtina.

— Ce, v-aţi coalizat toţi împotriva mea? se răzvrăti Oreşnikov.

Ieşi valvârtej din cabinet, trântind uşa, străbătu încăperile şi descuie seiful scrâşnind din dinţi, scoase hârtia pe care o pusese în locul banilor, se înapoie şi o băgă sub nasul directorului:

— Eu am împrumutat primul cotizaţiile. Poftim chitanţa!

Polotenţev şi Alevtina se holbară uluiţi la documentul acela fără seamăn.

— Ce ne facem? se întristă sincer Alevtina. Ne adunam împreună în fiecare ajun de An Nou...

Oreşnikov era şi el mâhnit:

— Dacă ştiam că e pentru cauza sfânta a unei petreceri între noi, nu-i cheltuiam nici să mă pici cu ceară.

— Bine, Volodea, zise directorul împăciuitor, înapoindu-i chitanţa. Aranjăm noi ceva.

— Şi pe ce i-ai cheltuit? Pe Alevtina n-o îmboldea doar curiozitatea feminină, ci sentimentul datoriei cetăţeneşti.

— Am cumpărat o obligaţie, declară optimist Oreşnikov. Trebuie să câştig patru sute douăzeci de ruble.

— De ce patru sute douăzeci? se informă Polotenţev amuzat. De ce nu zece mii?

— Vreau să-mi cumpăr un aparat „Zenit-112“.

Polotenţev izbucni în râs, însă Alevtina se încruntă.

— Mâine dau banii înapoi, le explică Oreşnikov. Din câştig.

La aceste vorbe, Kirill Ivanovici hohoti şi mai tare.

Alevtina continua să nu vadă nimic hazliu în comportarea lui Oreşnikov.

— Asta-i o faptă antisocială! Colectivul ţi-a încredinţat banii, iar dumneata i-ai cheltuit în interes personal.

— Dar e vorba numai de câteva zile, se justifică Vladimir Antonovici. Dacă am ghinion, fiindcă admit şi posibilitatea asta, depun obligaţia, înapoiez banii şi nu mai încerc niciodată jocul ăsta de noroc!

— Nevastă-mea e în comisia de tragere, îşi aminti Polotenţev, râzând într-una. Du-te, Volodea, de vezi cum câştigă alţii. Pentru o treabă atât de importantă îţi dau liber. Succes! Ai grijă să te învârteşti de-o sumă cât mai mare...

În ziua aceea nu s-a mai petrecut nimic interesant la atelier. Partea nostimă a început după lucru, când Lidia Sergheevna, prinsă în îmbulzeala generală, a pornit-o prin magazine. Azi avea parte de o porţie mai zdravănă ca de obicei.

Cu toate că anul de muncă se încheiase, cetăţenii mai păstrau multe forţe necheltuite. Pâlcuri netunse de oameni ai muncii luau cu asalt frizeriile, de parcă în timpul anului n-ar fi avut vreme să se tundă. Pâlcuri nespălate atacau băile, de parcă n-ar fi avut timp să se spele înainte. Pâlcuri treze asediau magazinele de băuturi, de parcă în tot cursul anului n-ar fi găsit destule pretexte să tragă la măsea.

În piaţa de brazi, unde orăşenii frenetici îşi smulgeau unul altuia brăduţii sfrijiţi, Lidia Sergheevna pierdu două ceasuri încercând să cumpere unul. În sfârşit, câştigă prin luptă un molift pe care bine făcuseră că-l tăiaseră, pentru că nu era de loc o podoabă a pădurii.

O dată cumpărăturile terminate, Lidia Sergheevna

se târî până la uşa casei. Nu mai avea putere să scoată cheia din geantă, de altfel mâinile îi erau ocupate. Bătu în uşă cu picioarele. Soţul nu-i deschise.

Atunci, Lidia Sergheevna sprijini de perete jordia-pom de iarnă, puse sacoşele pe jos, scoase cheia şi deschise uşa.

— Scumpule! striga ea. Am făcut rost de brad şi de *roquefortul* care-ţi place ţie!

Soţul nu reacţionă nici măcar la mirosul *roquefortului*.

Lidia Sergheevna începu să se neliniştească. Bărbatu-său trebuia să fie de mult acasă. Târând pomul după dânsa, intră în cameră.

În cameră nu era nimic!

Pe faţa Lidiei Sergheevna apăru expresia pe care o au femeile de obicei când sunt tunse chilug.

Puţin probabil să existe cineva căruia să-i placă, atunci când se-ntoarce acasă, să-şi găsească locuinţa curăţată.

Când îşi veni în fire observă că hoţul acţionase ciudat. Luase toată mobila, afară de toaleta cu oglindă. Şi cărase toate lucrurile, minus cele de damă. Înainte de-a fura şifonierul, scosese din el rochiile şi, ca să nu se şifoneze, le pusese pe umeraşe şi le atârnase de mânerele ferestrelor. Rufăria Lidiei Sergheevna era aşezată teanc pe jos, dar cu un ziar întins sub ea, iar pantofii erau înşiraţi lângă perete. Hoţul dispreţuise ostentativ articolele de damă. Fără îndoială că era misogin. Mai mult, lăsase un bileţel. Se lăfăia pe parchet, în centrul camerei, fixat cu un pantof negru, de lac.

Textul răvaşului era laconic:

„N-am luat nimic de la tine!”

Lidia Sergheevna pricepu şi izbucni în plâns. Un simplu furt n-ar fi făcut-o atât de disperată. La fel ca toate femeile din lume, ar fi preferat să fie jefuită decât s-o părăsească soţul. Încă nu ştia că foarte curând se va îndrăgosti de Oreşnikov, şi de aceea plângea cu sughiţuri.

Între timp viaţa îşi urma cursul. În amurg, Oreşnikov o conduse pe Olia până la atelierul „Portretul tău”. Intrară în curte, Vladimir Antonovici deschise geamul şi rosti galant:

— Poftim.

Olia avea încredere în iubitul ei şi sări pe geam, fără să-i treacă prin cap că ar comite o imprudenţă. Oreşnikov se căţără în urma ei, închise fereastra ca să nu mai intre cineva şi să-i deranjeze şi rămaseră amândoi în beznă. Însă Oreşnikov nu se purtă aşa cum se poartă în asemenea situaţii partea cea mai numeroasă, dar şi cea mai infectă, a populaţiei masculine de pe mapamond. Nu profită de împrejurări şi nu-i făcu fetei avansuri. O luă de mână, o invită în atelier şi aprinse lumina.

— Ascultă, Olia. Eu sunt un artist mare, şi toţi marii artişti lasă urmaşilor portretele iubitelor. Stai pe scaunul ăsta să te fotografiez. Şi îşi puse în cap o cârpă neagră, prăfuită.

Olia era zguduită de nobleţea alesului inimii ei. Începu să-l iubească şi mai tare, deşi încă de ieri îl iubea din toate puterile.

— Capul puţin mai la stânga, o rugă Oreşnikov.

Olia îşi întoarse capul la stânga.

— Nu, nu aşa. Oreşnikov ieşi de sub cârpă şi, atingându-i mângâietor obrajii, îi întoarse capul în direcţia cerută de artă. Apoi se înapoie la aparat, potrivi reflectorul, se uită la ea prin sticla mată şi, ca

orice maestru exigent, rămase iar nemulţumit.

Îi atinse din nou obrajii cu degetele, dându-i înclinaţia dorită. De data asta procedura dură ceva mai mult, iar Oreşnikov se întoarse cu mai puţină plăcere la aparat.

Când se apropie de Olia pentru a şasea oară, nu mai avu puterea s-o părăsească. E cu totul de neînţeles cum s-a întâmplat, dar s-au sărutat.

Faptul se petrecuse ca de la sine. Oreşnikov visa într-adevăr să-i facă portretul, şi nu era el vinovat că nu izbutise.

Dragostea se dovedise mai puternică decât arta!

— Întoarce aparatul, îl rugă Olia. Se uită la noi.

29 DECEMBRIE, ziua

Tragerea avea loc pe scena teatrului orăşenesc şi înlocuia cu succes matineul. Era prima tragere în acest oraş, iar sala se umpluse până la refuz cu amatorii de câştiguri. În fundul scenei trona comisia de tragere, alcătuită exclusiv din persoane cinstite. Printre ei se găsea, după merit, mama-eroină Vera Fominicina Polotenţeva. În faţă erau instalate două urne rotative, pline cu hârtiuţe. Hârtiuţele, strâns înfăşurate, ca nişte tubuleţe, ascundeau numerele obligaţiilor şi numerele seriilor. Conform tradiţiei, înalta cinste de a trage numerele norocoase era acordată unor pionieri. Oamenilor mari nu li se încredinţează niciodată treaba asta. Oamenii mari se ţin de matrapazlâcuri, pot să facă o mişcare dibace la momentul oportun şi să scoată din miile de hârtiuţe tocmai pe aceea care le trebuie. Iar în cazul de faţă, prin mâinile copiilor, ca şi prin gura lor, grăieşte adevărul. Oreşnikov apăru chiar la începutul ritualului, înainte de a părăsi atelierul, trecuse pe la toţi salariaţii şi insistase să-i ţină tovărăşie, însă niciunul nu poseda obligaţii. Toţi îi uraseră succes. Numai Alevtina Vasilievna tăcuse, dar pe urmă o strigase pe laboranta Ira, o rugase să-i ţină locul, îşi pusese paltonul şi se luase pe urmele lui Vladimir Antonovici.

Oreşnikov se aşează în rândul al şaptelea, pe locul numărul treisprezece, dar sări în sus îngrozit şi trecu alături, la paisprezece. Să nu fi făcut asta, precis că obligaţia lui n-ar fi ieşit câştigătoare.

Oamenii se îndeletnicesc din copilărie cu jocuri de noroc. „Ce-i viaţă noastră!” sună o replică dintr-o foarte populară operă, iar răspunsul nu se lasă aşteptat: „Un joc!”.

În altă operă, nu mai puţin populară, se afirmă: „Oamenii pier de dragul arginţilor!”

Vladimir Antonovici Oreşnikov tocmai se găsea în pragul pieirii.

— Urmează tragerea pentru câştigul de zece mii de ruble! anunţă la microfon preşedintele comisiei.

Urna prinse a se învârti. Iar când se opri, o pionieră cu figură de înger scoase o hârtiuţă răsucită şi i-o întinse preşedintelui. Acesta o desfăcu şi citi numărul obligaţiei.

— Zero-zero-treizeci-şi-cinci-patruzeci-şi-trei!

Oreşnikov băgă mâna în buzunar, scoase obligaţia şi se uită la ea. Acesta era numărul.

O clipă, inima i se opri în loc.

Un pionier cu figură de arhanghel trase din altă urnă altă hârtiuţă şi o dădu preşedintelui. Preşedintele o desfăcu şi pe asta, apoi anunţă numărul seriei:

— Zero unu!

Lui Oreşnikov îi stătu iar inima, din fericire nu pentru totdeauna. Şi numărul seriei corespundea.

În locul lui, un om normal ar fi procedat aşa: ar fi privit hoţeşte în jur, ar fi ascuns bine obligaţia şi s-ar fi făcut nevăzut în vârful picioarelor, străduindu-se să nu atragă atenţia.

— Aici! urlă Oreşnikov de răsună teatrul şi o zbughi

pe scenă. Iaca obligaţia!

Desfăşurarea calmă a tragerii fu întreruptă.

Întreaga sală se ridică în picioare şi începu să-l aplaude cu invidie.

Membrii comisiei îi strânseră mâna pe rând fericitului câştigător.

Vera Fominicina Polotenţeva îl recunoscu pe fotograf şi-şi trase microfonul în faţă.

— Dragi tovarăşi, rosti ea cu voce solemnă. Un cetăţean din oraşul nostru, un modest truditor, fotograf, tovarăşul Oreşnikov, a câştigat premiul cel mare! Să-l felicităm!

Sala începu să aplaude mai abitir decât înainte. Oreşnikov era în al nouălea cer. Îşi dădea seama că a fost născut pentru glorie şi pentru bani. Nu se fâstâci şi începu să facă reverenţe ca o prim-balerină. Îi venea să danseze, dar nu era muzică.

Alevtina intră alergând în sală şi-l văzu pe scenă, în torentul de aplauze. Nu pricepea nimic, însă o presimţire neagră i se strecură în suflet.

— Să trecem la câştigul următor, de cinci mii de ruble! Preşedintele comisiei încercă astfel să-i liniştească pe jucătorii aţâţaţi, dar eroul principal nu se dădea dus:

— Nu vă supăraţi, cu mine cum rămâne?

— Cum adică? se miră preşedintele.

— Aştept.

— Ce?

— Banii, răspunse Oreşnikov simplu.

Sala întâmpină favorabil insistenţa eroului. În clipa aceea, Alevtina avu revelaţia adevărului.

— Stimate tovarăşe, i se adresă politicos lui Oreşnikov. Înţeleg cât de mare este bucuria dumneavoastră. O împărtăşim şi noi. Sincer, adăugă

el, pentru orice eventualitate. Vă puteţi încasa premiul la orice casă de economii.

— Ura! zbieră fericit câştigătorul. Îşi aminti că Olia lucrează la o casă de economii.

Preşedintele bătu în retragere:

— Să nu vă duceţi chiar acum. Achitarea premiului se face după publicarea rezultatului oficial în ziare.

Oreşnikov sări la pionieră şi o sărută pe obraz. Pe urmă se repezi la pionier şi-l pupă pe frunte. Apoi se înapoie la preşedinte şi-l tratã ca pe un prunc: începu să-l gâdile sub bărbie, scoţând un chirăit dezmierdător.

Comisia de tragere se distra laolaltă cu publicul. Sala teatrului nu cunoscuse nicicând atâta veselie.

Oreşnikov părăsi scena în salturi şi o văzu pe Alevtina. Ca pe toţi oamenii fericiţi, nu-l preocupa decât propria sa persoană, şi nu observă dispoziţia ei sumbră.

— Poţi să mă feliciţi, Alevtina Vasilievna! Am câştigat zece mii!

Însă ea nu-l felicită, iar Oreşnikov nici nu observă.

— E obligaţia aia, ţii minte? continuă să trăncănească îmbogăţitul imprudent. Uite! şi-i întinse Alevtinei obligaţia.

În jurul lor începea să se strângă lume. Numărul curioşilor creştea mereu şi curând se formă un cerc gigantic şi agitat, al cărui epicentru era obligaţia. Normal. Niciunul dintre oamenii aceştia, dintre neamurile, prietenii sau cunoscuţii lor nu văzuseră nicăieri şi niciodată un petec de hârtie care să poată fi schimbat pe o sumă atât de astronomică.

Oreşnikov le-o prezentă pe Alevtina.

— Prieteni, asta e preşedinta comitetului nostru sindical. O femeie pe cinste! A venit să mă susţină. S-

o felicităm şi pe ea!

Ce-i drept, numai el bătu din palme.

În jur izbucniră hohote de râs, dar Alevtina suportă şi această încercare.

Acum nimeni nu mai dădea atenţie unui fleac de cinci mii, cum era câştigul următor.

— Omul ăsta ne împiedică să continuăm acţiunea, se adresă preşedintele membrilor comisiei.

Situaţia a fost salvată de Vera Fominicina Polotenţeva, care chemă un miliţian.

— Ia-l, te rog, pe tovarăşul câştigător şi condu-l unde-o vrea. Altfel, zevzecul ăsta riscă să rămână fără obligaţie.

Miliţianul îi dădu la o parte pe curioşi, se apropie de Oreşnikov, văzu că obligaţia se află în mâna Alevtinei şi se răsti:

— Dă-i-o înapoi! Ia te uită cine-mi eşti!

Alevtina fu nevoită să se supună reprezentantului ordinii publice.

Miliţianul îl conduse spre ieşire pe Oreşnikov care agita obligaţia şi striga:

— Doamnelor şi domnilor, cumpăraţi obligaţii la împrumutul de trei la sută cu câştiguri! Mulţumesc pentru atenţie! Păstraţi-vă banii la casa de economii! Beţi suc de roşii! Încheiaţi asigurări de viaţă! Plătiţi-vă la timp cotizaţiile!

S-a liniştit abia la ger.

— Unde vreţi să mergeţi? îl întrebă miliţianul.

— La atelierul fotografic „Portretul tău”. Ziua de lucru nu s-a terminat şi am fost învoit numai pentru tragere. Oreşnikov era nerăbdător să-şi împărtăşească bucuria tovarăşilor de muncă.

Micul detaşament o porni în jos. Ca să nu se întâmple vreo dandana, miliţianul îl luase pe Vladimiv

Antonovici la braţ. Alevtina se târa cu un pas în urma lor, în chip de supliment gratuit.

Văzându-l pe Oreşnikov sub escortă, salariaţii îşi părăsiră treburile şi se adunară ciotcă în birou.

— Cine-i şef aici? întrebă escorta.

— Eu, răspunse Polotenţev. Da ce-a făcut?

— Ceva ce nici n-aţi visat, răspunse nebulos miliţianul. Vi-l predau viu şi nevătămat, cu întregul conţinut!

Împlinindu-şi datoria, miliţianul se îndreptă către uşă. Bocănitul cizmelor sale potcovite răsună solemn în liniştea care se lăsase.

Oreşnikov le aruncă colegilor o privire plină de mândrie.

Când uşa se închise în urma miliţianului, Alevtina ieşi în faţă. Ea era cea pe care Oreşnikov o invitase cu deosebită căldură la tragere, ei îi arătase obligaţia norocoasă, pe ea o prezentase publicului cu atâta simpatie.

Alevtina rosti, cu o voce care nu prevestea nimic bun:

— Tipul ăsta a câştigat zece mii cu cotizaţiile noastre.

Peste atelier se pogorî o tăcere de mormânt. Numai Oreşnikov îşi ţinea coada sus. Îi sâcâia pe unul şi pe altul, nu pricepea că nu-i de loc momentul.

Literatura universală s-a opus din totdeauna influenţei nefaste a banilor, dar – vai! – n-a reuşit să facă mare scofală. Părerea foarte răspândită că arta influenţează raţiunea este mult exagerată.

Pentru salariaţii necâştigători, timpul se scurgea greu. Fiecare îşi mistuia singur amărăciunea.

Când jalea atinse punctul culminant, apăru bătrânica îngrijorată de viaţa ei transcendentală.

— Ei, gata? o întrebă ea pe Alevtina, arătându-i chitanţa. N-am vreme să aştept. Ştii, nu aduce anul ce aduce ceasul...

Alevtina scoase în tăcere un oval de ceramică cu portretul clientei.

— Cin'să fie frumuşica asta? se bucură băbuţa. Se instalase comod pe scaun, cu intentia vădită să nu-l părăsească repede. Eu, oare? Tânără... Păi aşa, o mai duc mult! Mulţumeşte-i fotografului din partea mea. Parcă văd cum au să vină oamenii la cimitir, au să se uite la mine şi-au să zică: ce tânără s-a stins! Ce păcat de ea, sărmănica...

Alevtina nu sufla o vorbă.

Bătrânica scoase din sacoşă şervetul pregătit, înveli cu grijă portretul şi, în sfârşit, se ridică:

— Acu, de nu l-aş sparge până la-nmormântare! spuse ea în chip de rămas bun. Ar fi semn rău.

Oreşnikov îşi făcu apariţia lângă Alevtina.

— Ia gândeşte-te, Alevtina Vasilievna: am câştigat zece mii!

Tupeul lui Oreşnikov, care nu voia să înţeleagă că s-a îmbogăţit pe socoteala altora, o făcu să turbeze.

— Am văzut cu ochii mei.

— Mai întâi şi-ntâi, îmi cumpăr un „Zenit-112". Plec de la atelier şi mă fac corespondent de presă. Va trebui să-mi cumpăr maşină. Ce zici, să-mi iau „Volgă", ori să aştept un „Fiat"?

— Ia-ţi un camion!

Lui Oreşnikov îi plăcu ideea că şi-ar putea permite să cumpere un camion.

— Oare cât o fi costând, mai scump decât un autoturism?

— Nu ştiu, nu m-am interesat.

— Ce părere ai avea, continuă Oreşnikov să arunce

cu banii în dreapta şi-n stânga, dacă mi-aş cumpăra un iaht? E drept că n-avem mare în oraş, nici prin apropiere. Ce-ar fi să mă mut în Crimeea şi să-mi iau şi vilă? Nu, o să-nceapă acoperişul a curge şi o să-mi iasă peri albi cu reparaţiile. Nu-i genul meu, să-mi bat capul cu cârpeli...

Faptul că Oreşnikov putea, dar nu voia să-şi cumpere vilă pe litoralul Mării Negre o dădu gata pe Alevtina. O zbughi pe uşă în ger, fără palton.

Vladimir Antonovici o urmări cu o privire nedumerită şi începu căutarea ţintei următoare. Îi pică în mână retuşorul Petea.

— Petea, am câştigat zece mii şi nu ştiu ce să cumpăr. Nu-s pregătit pentru asta!

— Mă bucur pentru tine, îi spuse Petea sincer. Am făcut şi eu un calcul. Poţi cumpăra 3484 de jumătăţi, să-ţi mai rămân 92 de copeici pentru gustărică. Dacă bei câte-un chil pe zi...

— Câte-un chil? făcu Oreşnikov uluit.

— Atunci ţi-ar ajunge cinci ani. Şi dacă vinzi sticlele...

— Uite, ideea asta originală nu mi-a dat prin cap. Să mă mai gândesc. Mulţumesc, încheie Oreşnikov şi trecu în laborator, la Ira şi Iura, pe care întâmplarea îi zguduise într-atâta încât nici nu se mai sărutau.

— Copii, am câştigat zece mii şi vreau să mă-nsor!

Tânără pereche nu catadicsi să-l felicite. În laborator lumina slab o lampă roşie, iar feţele nu se vedeau.

— Dacă-i fac logodnicei mele cadou o „Volgă” şi un apartament – de două camere, fireşte, continuă Oreşnikov să pălăvrăgească fără a ţine seama de alţii, şi dacă facem în călătoria de nuntă turul Europei cu un vapor alb...

— Ai pofti să strig „ura”? se înfurie Iura.

— Ne voalezi filmele! izbucni Ira în plâns.

Şi Oreşnikov îşi luă tălpăşiţa din laborator, fără să înţeleagă că spectacolul fericirii lui ilegale nu face plăcere nimănui.

Vladimir Antonovici se întoarse în atelier, unde Lidia Sergheevna stătea tristă lângă un aparat fotografic mare, model 1915.

— Primadono, îi strigă el familiar, sunt aproape milionar!

Lidia Sergheevna se uită la colegul alături de care lucrase un an întreg şi descoperi brusc faptul că nu arată de loc rău. E şi inteligent, şi spiritual, are farmec şi, în general, e un om minunat. Cu atât mai mult cu cât soţul o părăsise, iar colegul câştigase zece mii.

— Volodea, spuse ea cu glas provocator. Te felicit! Şi dumneata poţi să mă feliciţi: m-am despărţit de bărbatu-meu, l-am trimis la toţi dracii. Ştii, e un om de nimic, un scandalagiu...

Oreşnikov îşi dădu seama că începuse să-l placă pe el, fapt care îl măgulea.

— Dumneata, Volodea, ar trebui s-o termini cu viaţa de holtei! declară hotărât Lidia Sergheevna. Ţi-au crescut şansele.

— Te joci cu focul, Lidia Sergheevna! o avertiză Oreşnikov.

— Noi doi avem aceeaşi fire! (Lidia Sergheevna nu se temea că se arde.) Numai noi suntem aici spirite creatoare...

— Dar Petea? Oreşnikov nu găsise momentul cel mai potrivit ca să-şi apere tovarăşul.

— Petea e a cincea roată la căruţă! observă retuşoarea. Noi doi trebuie să sărbătorim câştigul. O putem face la mine. Îţi notez imediat adresa...

— Data întâlnirii o precizăm mai târziu. Oreşnikov bagă în buzunar hârtiuţa şi o părăsi cu aerul degajat al cuceritorilor de inimi.

— Kirill Ivanovici, zise Oreşnikov oftând, după ce dăduse buzna în cabinetul directorului, fără să bată la uşă. Dacă stai să te gândeşti, zece mii nu-s decât un fleac. „Zenitul-112“ costă 420 de ruble. Atâta îmi pot permite, însă o „Volga”, de exemplu, e cinci mii jumătate – pur şi simplu jecmăneală. Automobilul, apartamentul, iar pentru mobilă trebuie să mai împrumut.

— Volodea, nu stârni gâştele! Polotenţev îl privea cu reproş. În cazul de faţă, gâscă sunt eu!

29 DECEMBRIE, seara

Oreşnikov o aştepta pe Olia la intrarea în parcul oraşului. În parc uruia, fierbea şi se zbuciuma bâlciul de Anul Nou.

Olia întârzia, Oreşnikov suferea. Fericirea din el dădea năvală şi n-avea asupra cui s-o reverse.

Când apăru fata, se simţi în al nouălea cer. Fu lângă ea dintr-un salt, se aplecă la urechea ei şi strigă vesel:

— Ia ghiceşte ce mi s-a întâmplat!

— Cum să ghicesc? zâmbi Olia.

— Să-ţi dau un punct de reper. Am o obligaţie. Ţii minte că am cumpărat-o de la tine şi te-am rugat să-mi alegi un număr norocos. Azi a fost tragerea. Ei, ai ghicit?

— Ai câştigat patruzeci de ruble!

— Mai mult!

— O sută? ridică Olia miza.

— Mai mult!

— Cinci sute? se hazardă ea.

Oreşnikov repetă misterios:

— Mai mult!

— Doar n-o fi o mie!

— Mai mult!

— Ai câştigat două mii cinci sute, pronunţă fata în şoaptă.

Oreşnikov zâmbi condescendent.

— Mai mult!

— Cinci mii! Oliei i se învârtea capul.

Oreşnikov îi spuse duios:

— Olia, să nu fim meschini!

Se produse pauza fatală. Olia nu îndrăznea să pronunţe cifra următoare.

— Hai, o îmbărbăta Oreşnikov. Curaj!

— Imposibil, îşi luă Olia inima în dinţi. Să fi câştigat zece mii?

— Cum te văd şi cum mă vezi! pronunţă el triumfător, parcă ar fi fost meritul său.

Olia deveni radioasă.

— O, Volodea, cât mă bucur pentru tine! şi-l sărută în văzul întregului bâlci.

Oreşnikov se însufleţi.

— Acum înţeleg care-i rostul vieţii! Rutina cenuşie de fiecare zi mă astenizează! Până azi n-am avut noroc, maximum ce-am obţinut a fost să ajung asistent de regizor la studioul regional de televiziune. Dar şi atunci am scăpat în eter nu ştiu ce drăcovenie, şi uite-mă fotograf!

— Ai făcut destul de mult, Volodea. Fata îl privea cu ochi îndrăgostiţi.

— Vrei să spui că destul de mult n-am făcut. Am douăzeci şi opt de ani, bătuţi pe muchie. Trebuie să recâştig timpul pierdut. Ne mutăm la Moscova, Olia!

— Cu tine merg şi la capătul lumii!

— Am impresia că nu sunt mulţi ca noi pe-acolo...

— Mare lăudăros mai eşti!

— Asta-i originalitatea mea! nu se lăsă Oreşnikov, căruia banii i se urcaseră la cap. La Moscova or să mă ia fotocorespondent la revista *Ogoniok*.

— De unde ştii?

— Telepatie, îi aminti el.

Au izbucnit în râs, au intrat în parc şi s-au contopit cu puhoiul ce se îmbulzea în bazar. Pe o estradă în aer liber se desfăşura reprezentaţia de Anul Nou, sub conducerea lui Moş Gerilă, înfofolit într-un costum de-o tonă. În jurul său se veseleau furtunos tinerii orăşeni care mai credeau în basme.

— Ăsta-i tata! spuse Vladimir Antonovici cu duioşie.

— Eşti fiul artistului Oreşnikov? se miră Olia. L-am văzut de multe ori la teatru.

Au intrat în hora copiilor, cântând şi ţopăind împreună cu ei.

Uite bradul, măi prieteni,
Cu o sută de lumini,
Pocnitori atârnă-n cetini
Şi o stea ca din minuni!

cântau cei doi tineri cu entuziasm.

Printre numeroşii copii străini, Moş Gerilă îşi văzu odrasla şi simţi o căldură în inimă, deşi băiatul depăşise de multişor graniţa copilăriei.

Fiul o arătă din ochi pe Olia şi schimbă cu tatăl său o privire complice.

Steguleţe colorate,
Păsărele argintate,
E şi Moş Gerilă, iată,
Cu mustăţile-i de vată!

cânta corul.

— Iar acum veniţi aici, strigă Moşul, la cadouri mari şi mici!

Şi toţi copiii, afară de Olia şi de Oreşnikov, se

repeziră după daruri.

Oreşnikov îi făcu tatălui său un semn de rămas bun, Moş Gerilă dispăru după culise, iar el o conduse pe Olia spre gherete, ca să-i facă de Anul Nou un dar pe măsura averii sale.

Vladimir Antonovici se purta ca un nabab.

— Vasăzică, ne facem un apartament de două camere şi dăm bani peşin, ca să nu ne stea pe urmă ratele-n gât! Ştii cumva să conduci?

— Nu! se întristă Olia.

— Ai să-nveţi, o asigură Oreşnikov protector.

— Sigur că da!

Se strecurau prin trecerea îngustă dintre gheretele cu mărfuri.

— Şi acum, Olia, facem banii praf. Ce-i drept, încă nu i-am primit, dar asta n-are importanţă. O să fie ca un fel de repetiţie generală. Ne uităm la toate, ochim ce ne trebuie, ne socotim... Ia hai aici! Şi Oreşnikov o trase într-un pavilion de placaj, pe care se lăfăia firma „Blănuri”. Paltonaşul tău e prea modest. Aveţi ceva elegant? întrebă el. Mi-ar trebui o blană pentru nevastă-mea.

Fata zâmbea recunoscătoare.

— Şi nu vreo parşivenie de nylon, se dezlănţui Oreşnikov. Blană naturală!

— Avem, de nurcă, îi răspunse vânzătoarea.

— Ia încearc-o!

Olia îmbrăcă haina, care-i venea grozav de bine, şi îi şopti roşind:

— Splendidă!

— Cât costă? se interesă Oreşnikov.

— Două mii patru sute, pronunţă calm vânzătoarea.

Oreşnikov rămase cu gura căscată.

— În bani vechi sau noi?

— Noi.

— Douăzeci şi patru de mii pentru nişte şobolani de apă?

— Vidra e una şi nurca alta, se indignă vânzătoarea şi scoase blana de pe Olia.

— Mda, nu ne dă mâna! se întristă fata.

— Da asta cât e? Oreşnikov arătă un palton de caracul.

— O mie două sute.

— Şi la preţuri normale n-aveţi nimic?

— Avem. Vânzătoarea îşi pierduse interesul faţă de cumpărători. Urson.

— Zdrenţe de astea nu luăm nici pe degeaba!

Îi întinse Oliei paltonul ei ponosit.

— Şi cu el îmi placi!

Unii nu rezistă la glorie, alţii la putere, alţii la bogăţie. Dar gloria e trecătoare, puterea poţi s-o pierzi, banii se pot duce pe apa sâmbetei... Sunt oameni care nu mai pot reveni la starea lor normală, alţii însă reuşesc. Ce se va întâmpla cu Oreşnikov?...

Au ieşit din magazin.

— Şi ăsta se numeşte comerţ de Anul Nou! se indignă Vladimir Antonovici. Pur şi simplu n-ai de unde alege un cadou!

Olia abia îşi stăpânea lacrimile. Din cauza blănii n-ar fi plâns, dar Oreşnikov o dezamăgise. Idolul îşi dăduse el singur brânci de pe postament şi se spărsese în cioburi mic-burgheze.

— Să mergem după mobilă, îi propuse Vladimir Antonovici gospodăreşte, fără a bănui că-şi jignise logodnica. Pentru apartamentul nostru.

— Nu vreau!

— Ai dreptate, se bucură el. E prea devreme să

cheltuim pe mobilă.

Trecură pe lângă un cărucior cu îngheţată.

— Dă-mi un eschimos! Vladimir Antonovici se hotărâse, în sfârşit, să facă o cumpărătură. Şi-i întinse Oliei îngheţata. Nu te supăra, Olia. Să ştii că nu-s cârpănos, ci numai chibzuit.

Fata aruncă îngheţata în zăpadă.

— Să nu te mai văd în ochi! Niciodată! şi o luă la sănătoasa.

Oreşnikov se simţi jignit.

— Ian te uită, îi strigă el din urmă, fără să se urnească din loc. N-ăi fi tu buricul pământului. Nu eşti chiar aşa, ruptă din soare!

Se aplecă, ridică îngheţata, desfăcu foiţa de staniol şi o mâncă.

Terminând cu Olia şi cu îngheţata, Oreşnikov plecă să cineze. N-a găsit loc la autoservire. Se fâţâia printre mese cu tava în mână. N-avea unde se aşeza, iar să mănânci omletă şi chefir ţinând tava în mâini e incomod. În sfârşit, se eliberă un loc într-un colţ al sălii şi Oreşnikov îl văzu primul. Puse mâncarea pe masă, se descotorosi de tavă şi se aşeză.

Soarta îi rezervase loc la o masă unde molfăia mohorât sardele un personaj anost, până ieri considerat soţul Lidiei Sergheevna.

Oreşnikov nu-l văzuse niciodată, iar soţul Lidiei Sergheevna nu-l întâlnise vreodată pe Oreşnikov. Fiecare din ei avea ce împărtăşi unui necunoscut, faţă de care e mult mai uşor să te spovedeşti decât în faţa unui cunoscut.

— Iaca, am plecat de la nevastă-mea, începu fostul soţ. Parcă n-ar fi aşa rău, numai că sunt silit să mănânc sardelele astea imposibile.

— Pesemne că soţia gătea bine, susţinu Oreşnikov

discuţia.

— Nu, eu găteam!

— Eu am vrut să-i cumpăr azi la a mea o haină de blană. Altceva decât nurcă nu-i de nasul dumneaei!

— Toate-s aşa! îi ţinu isonul fostul soţ şi se simţiră cuprinşi de simpatie reciprocă.

— Uite, a mea, continuă fostul soţ să caute compasiune, niciodată nu venea la timp acasă. Hoinărea naiba ştie pe unde. Zilele trecute a venit târziu, am întrebat-o unde a întârziat şi m-a minţit de la obraz: cică la coafor.

— Eu i-am luat azi o îngheţată eschimos şi a zvârlit-o în zăpadă! Nu mănâncă decât casată!

— Toate-s aşa! repetă întunecat proaspătul holtei.

— Şi, în general, ascultă, i se adresă Oreşnikov prieteneşte, ştii ce fel de nevastă îmi trebuie mie? Când merg cu ea pe stradă, să întoarcă toţi capul.

— Eu, dimpotrivă, aş prefera o femeie liniştită, modestă, spuse radiologul, sătul până peste cap de frumuseţea nemaipomenită a neveste-sii.

— De ce-om fi lâncezind aici? Cunosc eu una, o femeie fermecătoare. Tocmai şi-a gonit bărbatul! îi destăinui Oreşnikov amănuntul esenţial. E un om de nimic, un scandalagiu.

— Şi asta se poate, conveni interlocutorul său-

— Am adresa. Să mergem la ea, propuse Vladimir Antonovici. Îţi fac eu cunoştinţă.

— Hai, se învoi bucuros noul cunoscut al lui Oreşnikov. Numai să iau nişte vin.

Oreşnikov nu-l contrazise. Fostul soţ alergă la „Gastronom”, cumpără o sticlă de porto „Trei şeptari“ şi Oreşnikov îl conduse la fosta lui soţie, lucru pe care celălalt nu-l bănuia deocamdată.

Primele semne de nelinişte i s-au strecurat în

sufletul nostalgic atunci când au ajuns pe strada de unde cărase mobilele cu o zi înainte. Pe urmă s-au apropiat de casa unde era trecut în cartea de imobil, şi neliniştea lui spori. Deşi blocul avea patru intrări, au intrat chiar pe intrarea lor. Fostul soţ mai trăgea nădejde că au să urce la alt etaj. Nădejdea i se spulberă. Radiologul era iritat la culme, dar pe palier dădeau uşile a patru apartamente. Nefericitul aştepta o minune, însă minunea nu s-a produs.

Implacabilul Oreşnikov, care nu bănuia nimic, sună la uşa cu pricina. Uşa se deschise. În prag se afla chiar soţia fostului soţ.

Lidia Sergheevna l-a văzut întâi numai pe Oreşnikov.

— Noroc, Volodea, se bucură ea. Ce bine că... şi-i rămaseră vorbele în gât, fiindcă-l observase pe al doilea bărbat, cunoscut şi el.

— Lidia Sergheevna, iartă-mă că vin aşa târziu. Am adus un prieten, ciripi senin Oreşnikov.

— Cine-i ăsta? întrebă fostul soţ, arătând spre concurentul său. Cine-i Volodea ăsta? De ce-şi aduce prietenii noaptea la tine?

Lidia Sergheevna nu găsea ce să răspundă, iar Oreşnikov pricepu îngrozit pe cine adusese.

— Să nu facem scene de familie pe palier! Vladimir Antonoviei încerca să câştige timp ca să găsească o ieşire din această situaţie idioată.

Intrară în locuinţă. Casa avea de toate, afară de mobilă.

— Şi pe ce se stă aici? Oreşnikov se uita mirat în jur.

— Unde-ai dus mobila? Lidia Sergheevna se întoarse furioasă către cel care furase mobilierul.

— E mobila mea! răspunse neînduplecat radiologul.

Din lucrurile tale n-am luat nimic. Şi nu încerca să mă duci cu vorba, spune imediat cine-i ăsta!

— Suntem colegi, se grăbi să-l liniştească Vladimir Antonoviei, temându-se că soţul ar putea sări la bătaie. Lui Oreşnikov nu-i surâdea perspectiva de a lovi un om în propria-i locuinţă şi în faţa neveste-sii. Se hotărî deodată să facă cunoştinţă. Cum te cheamă? întrebă el.

— N-are importanţă, i-o tăie soţul.

— Dragul meu, am câştigat zece mii! Am vrut să sărbătoresc evenimentul împreună cu Lidia Sergheevna şi te-am invitat şi pe dumneata, să ne distrăm împreună.

— Tu ai câştigat zece mii şi eu am plătit vinul! izbucni radiologul.

— Termină cu zbieretele! îl atacă Lidia Sergheevna. Unde crezi că te afli?

— Acasă! răspunse maşinal gelosul şi continuă furios: Mă aflu chiar în casa din care m-ai gonit, fiindcă sunt un om de nimic şi un scandalagiu, după cum m-a informat fantele tău!

— Eu nu-s fante, protestă Oreşnikov. Eu sunt coleg.

— Nu eşti coleg, nici fante, ci un intrigant! ţipă înverşunată Lidia Sergheevna, îşi înhăţă blana şi o zbughi pe uşă.

Rivalii rămaseră singuri.

— Ce-mi cauţi noaptea aici? nu se lăsă stăpânul casei.

— Doar n-am venit singur, îi spuse Oreşnikov împăciuitor, te-am adus şi pe tine. Ia gândeşte-te: dacă aveam o întâlnire, ce nevoie aş fi avut de tine?

Muntele de gelozie se rostogoli de pe umerii fostului soţ, care începu să zâmbească idiot.

— Adevărat.

— Ar trebui să te împaci cu ea, îl sfătui Vladimir Antonovici. Unde găseşti una mai bună?

— Mai bună ca ea nu există! declară provocator omul al cărui nume Oreşnikov tot nu-l aflase. Să bem în sănătatea ei!

— Hai, încuviinţă Oreşnikov.

Lidia Sergheevna nu ştia că Oreşnikov bea în sănătatea ei. Acum îl ura, iar ura, precum se ştie, e prima treaptă de pe scara dragostei. Lidia Sergheevna voia să se răzbune. Îşi făcuse un plan, aşa cum numai o femeie modernă poate concepe. N-avea de gând să-l ucidă cu pumnalul, să-l otrăvească, ori să trimită pe cineva ca să-l provoace la duel. Nu. Răzbunarea ei era în spiritul epocii, şi avea nevoie de complici.

Seara, târziu, Lidia Sergheevna dădu buzna în casa Alevtinei.

— Alevtina Vasilievna! Vin la dumneata, ca preşedintă a comitetului sindical!

30 DECEMBRIE, ziua

Fericirea nu stă în bani, dar nici fără bani nu e bine. Nu există om care ar vrea să primească un salariu mai mic decât are, deşi, după cum se ştie, nu lucrează de dragul banilor. Fireşte, banii nu sunt lucrul cel mai important, însă omul fără un sfanţ în buzunar e aidoma unei păsări care nu zboară, adică aidoma unei găini. Asta se referă, bineînţeles, la oamenii străini de mentalitatea noastră, findcă oamenii noştri sunt totdeauna avântaţi în zbor.

E greu să accepţi că pe capul unui om care nu-i cu nimic mai bun decât tine, ba poate-i chiar mai rău, s-a revărsat o ploaie de aur. Cei răsfăţaţi de soartă n-au niciun fel de circumstanţe atenuante – inteligenţă sau talent, să zicem. Nedreptatea, când miza este câştigată de cel nedemn, poate să-l scoată din minţi chiar pe un om bun.

Când Oreşnikov s-a prezentat dimineaţa la lucru, a găsit un anunţ scris nu se ştie de cine:

La 30 decembrie va avea loc o şedinţă sindicală.

Ordinea de zi:

1. ÎNTRECEREA CU ATELIERUL „BUREVESTNIK“.
2. CAZUL LUI V. A. OREŞNIKOV.

Şedinţa începe la ora 12.

Prezenţa nu este obligatorie.

Trăsătura fundamentală care-l deosebeşte pe om de animal e dragostea pentru şedinţe. Posibilitatea de a aproba ordinea de zi, de a lua cuvântul la discuţii, de a respecta regulamentul, de a alege comisia de cenzori, de a striga din sală, de a adopta rezoluţii şi de a şti dinainte în timpul cărei cuvântări trebuie să dai fuga în sală şi când la bufet – toate acestea ridică fiinţa umană mai presus de restul lumii animale. Necuvântătoarele au numai cirezi, herghelii, cârduri, roiuri şi aşa mai departe, însă niciodată şedinţe.

Nu poţi decât să te întristezi la gândul ce s-ar fi întâmplat cu civilizaţia şi dacă ar fi existat în general, în cazul când şedinţele nu s-ar fi încetăţenit la timp în viaţa noastră de toate zilele. Cina cea de taină, masa rotundă a regelui Arthur şi vocea de la Novgorod sunt predecesoarele consfătuirilor noastre de astăzi. Precum se ştie, toate hotărârile pozitive din istoria omenirii s-au luat în colectiv. Şi e foarte înţelept, pentru că o personalitate eminentă, dar izolată, poate să ducă lucrurile naiba ştie unde şi să învârtească naiba ştie ce!

Nu încape îndoială că hotărârea forumului l-a inspirat pe Nero să dea foc Romei. Conform unei rezoluţii adoptate de catolici a fost pusă la cale acea operă de caritate cunoscută sub numele de noaptea sfântului Bartolomeu. Cândva, s-a hotărât în unanimitate să se ridice pe malul râului Moscova catedrala Mântuitorului. Pe urmă, tot în unanimitate, s-a hotărât dărâmarea ei.

Da, şedinţele sunt o forţă. E straşnic mai ales faptul că orice participant poate urca la tribună şi poate spune tot ce gândeşte, stenografiindu-i-se fiecare cuvânt. Şi nu i se întâmplă nimic!...

Alevtina scoase din sertarul biroului tăbliţa cu „Închis pentru inventar", o fixă pe uşa de intrare, iar pe dinăuntru întoarse cheia în broască.

Totul era pregătit.

Primul punct, întrecerea cu „Burevestnik"-ul, a fost lichidat în doi timpi şi trei mişcări.

— Trecem la al doilea punct de pe ordinea de zi, anunţă Alevtina.

Dar iată că cineva bătu violent în uşă, tulburând liniştea ce se lăsase.

Retuşorul Petea, care şedea mai aproape de ieşire, plecă în cercetare.

— Avem inventar, îi explică el politicos necunoscutului. De ce credeţi că am pus tăbliţa?

— Nu mai pot eu de tăbliţă! răspunse bădăranul. M-am pozat, daţi-mi fotografiile.

— O clipă, făcu Petea şi se duse să ceară sfatul celorlalţi. Un bandit a venit după fotografii.

— Zece minute pauză! nu-şi pierdu cumpătul Kirill Ivanovici. Împrăştierea!

Salariaţii alergară care încotro.

Alevtina deschise şi îşi văzu ursitul.

— Ce-s chestiile astea? pronunţă Kalacev în loc de salut. Parc-aţi surzit cu toţii.

— E inventar, se fâstâci Alevtina.

— Nu pare! Ivan Stepanovici se uită în jur cu aer de cunoscător. Când se face inventar e dezordine. Am venit după poze şi, cu ocazia asta, să te văd.

— Chitanţa, vă rog, îi ceru sec Alevtina.

— Na!

Alevtina scotoci într-un sertar, găsi plicul şi i-l întinse.

— Poftiţi. Asta-i tot?

— Stai să mă uit. Ivan Stepanovici deschise plicul şi scoase fotografiile. Oho! Fotogenic, nu glumă... Pot să mă fac actor de cinema, glumi el şi râse singur. Chiar că-s simpatic în poză...

— Poate le admiraţi acasă, eu sunt foarte grăbită.

— Vezi? Acu te porţi grosolan cu mine, îi spuse Kalacev cu reproş. Şi eu care am de gând să-ţi dau o fotografie! Cu dedicaţie!

— Altă dată. Diseară de pildă. Alevtina se jertfea ca să-i facă vânt curtezanului. Accept să ne întâlnim.

— Dă-mi un stilou! porunci Kalacev.

Salariaţii apăruseră ca din întâmplare şi se uitau fără echivoc la plicticosul vizitator.

— Ce se holbează aşa la mine? se miră Kalacev, ţinând stiloul în mână şi pregătindu-se să scrie dedicaţia. Aha, despre asta-i vorba! (Se întâmplă să vadă tocmai atunci anunţul şedinţei) Întrecere! citi el. Bun, just! Al doilea punct, cazul... care-i Oreşnikov ăsta?

— Un fotograf. Alevtina răspundea printre dinţi.

— Şi ce poznă a făcut?

— Nu vă priveşte! se amestecă Lidia Sergheevna, pe care n-o mai ţineau nervii. Ne stingheriţi, tovarăşe! Aţi primit fotografiile? Nu aveţi nicio reclamaţie? Atunci nu ne mai răpiţi timpul!

Kalacev tresări.

— Da tu cine eşti?

Iura sări în ajutorul Lidiei Sergheevna.

— Fiţi politicos, tovarăşe! Şi plecaţi de aici, altfel chemăm miliţia.

Ivan Stepanovici nu se pierdu cu firea:

— Ia daţi-mi condica de reclamaţii! Ia te uită, cu cine am de-a face!

— Ivan Stepanovici! porni iar Alevtina la luptă. E închis. V-am servit numai din amabilitate.

— Halal amabilitate! Las că v-arăt eu vouă! Unde-i directorul?

— Când e închis, nu se dă condica de reclamaţii, spuse retuşorul Petea.

— Dar şedinţe în timpul producţiei se ţin? îl încolţi Ivan Stepanovici. Auzind zgomot, Oreşnikov intră şi el.

— A, pe tine te cunosc! se bucură Kalacev. Tu m-ai pozat.

— Sunteţi mulţumit? îl întrebă Vladimir Antonovici, cu politeţe profesională.

— Extra! îl lăudă Kalacev. Ia spune-mi, cui i se freacă ridichea?

— Mie, îi comunică vesel Oreşnikov. Am câştigat zece mii, şi-s invidioşi cu toţii.

— Ce, vor să-ţi înhaţe banii? raţionă la moment Ivan Stepanovici. Să nu-i dai!

— Păi, nici nu-i dau!

În birou se ivi Kirill Ivanovicî.

— Ce s-a întâmplat, cetăţene?

— S-a întâmplat, răspunse Ivan Stepanovici răspicat, că vreau să particip şi eu la şedinţă! Şi-l curpinse într-o privire triumfătoare. Sunt şi eu membru de sindicat!

— Imposibil, se opuse directorul. E o chestiune internă a colectivului nostru.

— Sindicatele, continuă Kalacev să se umfle-n pene, n-au secrete faţă de oamenii muncii! Tu eşti directorul pesemne.

— Just! dădu glas deodată Oreşnikov. Să ia şi

tovarăşul parte la şedinţă!

— Vorbeşti prostii! sări Alevtina.

— Taci, Alevtina! ţipă la ea Kalacev, parcă i -ar fi fost soţ. Eu nu permit nimănui niciun fel de maşinaţii! Aţi atârnat anunţul „Închis pentru inventar”, înşelaţi clienţii şi – arătând spre Oreşnikov – vă bateţi joc de băiatul ăsta!

— Toţi sunt contra mea, se plânse Vladimir Antonovici.

— Toţi contra unul, nu-i cinstit! îl susţinu Kalacev.

— Unde se ţine şedinţa? Condu-mă acolo.

Şi Oreşnikov, luându-şi la braţ avocatul picat din cer, îl duse înăuntru.

— Staţi lângă mine, îl pofti el.

— Nu-i las eu să te calce pe bătături, îi promise Kalacev şi se aşeză.

Cei rămaşi în birou tăceau uluiţi.

— Nu trebuie lăsaţi singuri, dădu glas Alevtina în culmea enervării.

Polotenţev se scărpină în ceafă. Situaţia era stupidă – n-avea de loc chef să procedeze la o operaţie aşa delicată în prezenţa unui străin. Dar... în momentul acela Lidia Sergheevna păşi hotărâtă spre atelier.

— Aşteaptă, Lidia Sergheevna, încercă Alevtina s-o oprească.

— Ce să aştept? se oţărî frumoasa şi dispăru după perdea.

Gestul ei a fost ca un semnal. Kalacev îi întâmpină prietenos pe cei care intrau:

— Suntem cu toţii? Putem începe?

Nu le rămânea altceva de făcut.

— Dragi tovarăşi, începu Polotenţev cu elan, trase cu coada ochiului spre Kalacev şi o porni pe drumul

bătătorit. Trăim într-o epocă minunată, când întregul nostru popor se pregăteşte, ca un singur om, să întâmpine cu cinste Anul Nou. Pe fondul succeselor pe care le-am obţinut până la această dată solemnă, apare deosebit de ruşinoasă comportarea unor făţarnici şi renegaţi, agenţi ai ideologiei de mic proprietar privat! Ei, aceşti agenţi, compromit rândurile noastre.

Polotenţev se aşeză. Oreşnikov îl împunse pe Kalacev cu cotul.

— Asta-i aluzie la mine.

— Tovarăşi! sări Lidia Sergheevna de la locul ei. În cuvântul său strălucit şi plin de conţinut, tovarăşul Polotenţev i-a ţintuit la stâlpul infamiei pe acei care pângăresc morala societăţii noastre, care s-au vândut... aici se poticni, întrucât nu ştia exact cui s-a vândut Oreşnikov, dar se descurcă repede. Pe scurt, nu permitem! strigă Lidia Sergheevna în concluzie.

— Uite ce-i, copii, le ceru Kalacev autoritar. Să n-o mai facem pe proştii, doar sunt şi eu omul vostru. Logodnicul Alevtinei. Şi, ca să zicem aşa, o iubesc!

Toţi se uitară la Alevtina, care se îmbujoră la faţă şi-şi plecă ochii în jos. Era încântată. Pentru prima oară în viaţă i se făcea o declaraţie de dragoste, şi încă în public.

— Alevtina Vasilievna, mă bucur sincer pentru dumneata, o felicită Oreşnikov. Şi pentru dumneavoastră, se întoarse el către Kalacev. În clipa aceea, ceva îl făcu să-şi amintească de Olia şi simţi o uşoară strângere de inimă.

— Ei, dacă-i de-al nostru, spuse Polotenţev – şi un oftat de uşurare străbătu atelierul – să lăsăm jena la o parte.

Petea se sculă în picioare şi vorbi agitat:

— Îţi dai seama ce-ai făcut, Volodea? Nu ţi-e ruşine? Toţi te iubim.

— Dar ce-am făcut? se apără Vladimir Antonovici. Ce vină am eu că ideea asta fericită mi-a venit mie, şi nu vouă? Dacă vă ceream oficial, îmi dădeaţi banii! Doar nu i-am furat, am lăsat chitanţă.

Alevtina încercă să apeleze la conştiinţa lui:

— Kirill Ivanovici are zece copii. Petea e plin de datorii. Ira şi Iura au nevoie de locuinţă. Eşti un egoist, Oreşnikov.

— Nici nu ţi-a trecut prin cap că n-ai câştigat singur, ci împreună cu noi toţi, zise Iura cu reproş.

Polotenţev puse capăt discuţiilor.

— Volodea, predă obligaţia! Câştigul aparţine tuturor!

— N-o dau! se răţoi Oreşnikov.

— Obligaţia e un bun comun! ţipă colectivul.

— Nu, e a mea!

Şedinţa intrase în impas.

Kalacev urmărea cu interes dezbaterile. Nu pătrunsese încă în miezul problemei.

În aceste împrejurări critice, Lidia Sergheevna dădu dovadă de o perspicacitate uimitoare.

— Ştiu că eşti cavaler, Volodea, şi că n-ai să ofensezi o femeie.

Oreşnikov începu să se alarmeze. Lidia Sergheevna se apropie de el, zâmbind fermecător. Oreşnikov sări de pe scaun şi bătu în retragere. Lidia Sergheevna înainta implacabil. Oreşnikov simţi în spate peretele. Mai departe nu se putea retrage. Lidia Sergheevna ajunse lângă dânsul, îşi suflecă mânecile şi începu să-i descheie haina.

— Ce faci? strigă Vladimir Antonovici cuprins de panică.

Toţi urmăreau operaţia, cu sufletul la gură.

— Straşnică muiere! grohăi admirativ Kalacev.

Lidia Sergheevna îi scotoci buzunarul de la piept, scoţând un pieptene, un nasture şi un pix cu pastă.

— Nu-i frumos să umbli prin buzunarele altora, o mustră Oreşnikov. Copiii sunt dezvăţaţi de obiceiul ăsta încă din fragedă pruncie!

— Când e în inţeresul societăţii, lucrurile se prezintă cu totul altfel! Lidia Sergheevna puse la loc pieptenele, nasturele şi pixul, apoi trecu la explorarea altor buzunare.

Apropierea Lidiei Sergheevna îl ameţea pe Oreşnikov.

— Ajutor! Hoţii! spuse el duios, şi adăugă: Aş prefera să mă percheziţionezi în *tête-à-tête*, adică între patru ochi.

Kalacev se porni pe nechezat.

Cu degetele ei fine, create pentru mângâieri şi pentru clape albe, Lidia Sergheevna extrase din buzunarul drept obligaţia sacră. Kalacev i-o luă din mână şi o strecură în buzunar:

— Deocamdată să stea aici...

— Mulţumesc. Oreşnikov întinse mâna după obligaţie, considerându-l pe Kalacev drept aliat, însă acesta îl opri şi se uită la el bănuitor.

— Nu te grăbi. Încă nu m-am lămurit pe deplin, dar încep să înţeleg câte ceva...

Acesta a fost momentul de cotitură în comportarea lui Oreşnikov. A priceput că trebuie să salveze măcar ce se mai putea salva.

— Vă rog să-mi daţi cuvântul. Dragi prieteni, am fost nedrept şi colectivul m-a îndreptat. Fireşte, câştigul trebuie împărţit la toţi. Şi, cu toate că am iniţiat afacerea cu obligaţia, nu pretind o retribuţie

suplimentară. Propun să împărţim în mod egal.

— Eu am altă propunere, exclamă Petea cu o figură inspirată. Hai să nu mai împărţim nimic, să organizăm un zaiafet gigantic şi să bem banii ăştia amăgitori. În schimb, o s-avem ce ne aminti toată viaţa!

Nimeni nu-i luă în seamă propunerea.

— Cum adică egal? se trezi Lidia Sergheevna. Eu am salariu mai mare decât, să zicem, Alevtina. Şi dau cotizaţie mai mare la casa de ajutor reciproc. Fiecare dă unu la sută din leafă. Prin urmare, mie mi se cuvine mai mult!

Lidia Sergheevna nu înţelegea că îşi sapă singură groapa, în care avea să cadă acuşi-acuşi. Femeile frumoase sunt totdeauna proaste. În orice caz, aşa cred femeile urâte, iar asta le serveşte drept consolare.

Alevtina se folosi cu isteţime de gafa nurliei.

— Vladimir Antonovici, spuse ea mieros. Când ai strâns cotizaţiile, m-am împrumutat de la dumneata. Poftim, ia-ţi banii înapoi. Şi-i înapoie datoria, cu un aer solemn.

— De ce te grăbeşti? întrebă Vladimir Antonovici, care nu pricepea încotro bate Alevtina. Aceasta îi zâmbi şi se întoarse către Lidia Sergheevna, cu o figură triumfătoare:

— Aşadar, primeşti mai mult decât mine, Lidocika. Dar ai uitat, Lidocika, că nu ţi-ai plătit de patru luni cotizaţia. Aşa că partea dumitale nu era în casă. Propun excluderea Lidiei Sergheevna din casa de ajutor pentru neplata cotizaţiilor! Cine e „pentru”, rog să ridice mâna!

În aceeaşi clipă ţâşniră în sus nouă mâini. Votaseră Polotenţev, Alevtina, Ira, Iura şi cinci salariaţi anonimi, a căror personalitate n-a fost înregistrată de istorie.

— Cine e contra?

Singur Oreşnikov ridică mâna.

— Cine se abţine?

Acum ridică mâna Petea.

— Propunerea s-a adoptat în unanimitate! rezumă din obişnuinţă Alevtina.

— Nu-i corect, nu-i just! încercă Vladimir Antonovici să întoarcă roata Fortunei. Să împărţim între noi toţi, şi neapărat în părţi egale. Aşa va fi drept!

Într-adevăr, aşa gândea acum. Pierzându-şi cea mai mare parte din avere, devenise din nou om.

Tocmai atunci Petea avu o nouă revelaţie.

— Tovarăşi, strigă el, şi faţa îi deveni iar inspirată. Dacă nu vreţi un chef, hai să ne luăm toţi concediu fără plată, s-o ştergem în Caucaz, în munţi, la şaşlâk şi la vin.

— Mai taci, Petea! îl opri Polotenţev istovit.

— Lidia Sergheevna! Alevtina întorcea şedinţa pe făgaşul ei. Te rog să părăseşti sala!

Aşa a pedepsit-o Dumnezeu, dacă o fi existând, pe Lidia Sergheevna, pentru că în noaptea din ajun urzise un complot.

Lidia Sergheevna se sculă de pe scaun şi o porni împleticit către uşă.

— Nu pleca! ţipă Oreşnikov. Ce faceţi, oameni buni? Doar aţi învăţat la şcoală: Omul – ce mândru sună acest cuvânt!

— Mai bine uită-te la dumneata! îi replică Iura, iar Ira adăugă:

— Nu uita că ai încercat să pui laba pe toţi banii!

— Mi-e ruşine să-mi aduc aminte! recunoscu Oreşnikov. M-am purtat urât, cum vă purtaţi şi voi acum.

Lidia Sergheevna era zguduită. Bărbatul pe care îl

trădase fusese singurul care-i ţinea partea.

Agăţată de perdeaua de pluş care despărţea atelierul de restul lumii, Lidia Sergheevna se uita la Oreşnikov, iar privirea ei afirma limpede că dragostea e mai preţioasă decât banii. Da, în clipa aceea tragică ura se prefăcuse în dragoste!

Îşi desprinse cu greu privirea pătrunzătoare de la Oreşnikov şi plecă.

Iar Kalaeev elucidă, în sfârşit, fondul evenimentelor.

— Aha, va' zică ce pramatie mi-eşti! îl apostrofă el pe Oreşnikov. Faci speculă cu banii colectivului! Şi eu, naivul, ţi-am luat apărarea! Tovarăşi! li se adresă el cu înflăcărare. Trebuie să-l excludeţi şi pe dânsul!

Toţi ştiau aritmetică şi nu era de loc greu să ghiceşti ce soartă îl aştepta pe Oreşnikov.

Banii îl pervertesc pe om şi îl vor perverti multă vreme. Fireşte că salariaţii „Portretului tău" se purtaseră incorect. Din nişte oameni buni, cumsecade se transformaseră în oameni cu trăsături de caracter urâte. Dar să nu-i judecăm prea aspru. Vorbind cinstit, fără ipocrizie, e greu să te stăpâneşti şi să nu-ţi piezi capul atunci când ţi se flutură prin faţa ochilor o sumă respectabilă. Şi totuşi salariaţii atelierului ar fi trebuit să adopte altă atitudine. Comportarea lor a fost nedemnă, prin urmare netipică, măcar şi prin faptul că omul nu se trezeşte prea des cu bani mulţi picaţi din senin.

Exclus, Oreşnikov îşi compuse o ieşire de efect, nu ca Lidia Sergheevna. Ştia să piardă cu demnitate, căci descindea în linie directă din d'Artagnan, Gérard Philip şi tripleta de înaintaşi a echipei de hochei „Spartak". Se ridică şi glăsui, de parcă nu s-ar fi întâmplat nimic:

— Dragi prieteni! Părăsind şedinţa, îmi permit să vă dau câteva sfaturi practice.

Primul: când încasaţi banii, nu uitaţi să restituiţi casei de ajutor douăzeci de ruble, cum aş fi făcut eu.

Al doilea: când veţi fi întrebaţi unde aţi cumpărat obligaţia, să ştiţi că e de la casa de economii Nr. 5288/0331. M-aţi exclus din joc şi sunt dezolat, dar Kipling a spus: „Şi dacă întâmpini fără să clipeşti atât norocul cât şi nenorocirea, care nu-s decât două feţe ale aceluiaşi lucru, atunci eşti om, fiul meu!”

Încheindu-şi discursul puţin afectat, Oreşnikov se îndreptă spre ieşire.

Nervii ascultătorilor n-au mai rezistat.

— Bătrâne, mi-e milă de tine! strigă mişcat retuşorul Petea. Am o propunere care să le convină tuturor – şi faţa îi redeveni radioasă. Dacă nu vreţi zaiafet şi nu vă plac munţii, hai să cumpărăm un autobuz, plătind frăţeşte, şi să plecăm dumineca la iarbă verde, să prindem peşte, să bem vin...

— Petea! zise Ira cu reproş. Nu poţi să te mai gândeşti şi la altceva?

— Nu! recunoscu el cinstit şi-i aruncă lui Oreşnikov o privire vinovată. Bătrâne, aş vrea să se simtă toţi bine...

— Iartă-ne, Volodea, spuse Polotenţev, dar dumneata singur eşti vinovat.

— Volodea, te iubim foarte mult! îl încredinţă Alevtina, cu ochii la Kalaeev.

— Vino la inaugurarea casei! îl invitară Ira şi Iura, care în vis îşi şi cumpăraseră apartamentul.

Kalaeev se sculă de pe scaunul prezidenţial şi-i întinse mâna.

Toţi îl compătimeau, tuturor le era milă de el, era însă o milă gratuită.

Oreşnikov răsuci mânerul ferestrei, sări în stradă şi se topi în viforniţă.

Reapăru din viscol pe lângă casa de economii nr. 5288/0331. La ghişeul Oliei se aflau câţiva oameni. Oreşnikov se aşează la coadă. Olia nu-l observase şi se fâstâci când el îşi vârî pe neaşteptate capul prin ferestruică.

— Bună ziua, o atacă Oreşnikov cu tupeu, ca şi cum nu s-ar fi certat niciodată. Cum mai merge?

Olia îşi reveni la iuţeală.

— Mulţumesc, bine.

Când doi tineri îşi vorbesc prea politicos, înseamnă că-s certaţi.

— Supărăcioase mai sunt unele fete! zise Oreşnikov degajat. Nici nu-i trecea prin cap să-şi ceară scuze şi evita stăruitor atât pe „tu”, cât şi pe „dumneavoastră”.

— În timpul serviciului, îi răspunse Olia sec, nu pot să discut cu clienţii în particular.

Oreşnikov se întoarse: nu era niciun om în spatele său.

— Nu încurc pe nimeni.

— N-are a face!

— Adevărat, consimţi rece fotograful. Am venit oficial.

— Poftim.

— Când o să aduc obligaţia aceea, casa de economii îmi poate da banii pe loc?

— Întrucât e vorba de o sumă mare, obligaţia trebuie trimisă la expertiză.

— Şi durează mult?

— Va trebui să aşteptaţi o zi.

— Mă aranjează.

Într-adevăr, întârzierea asta îi convenea lui

Oreşnikov.

— N-am acum obligaţia la mine, aşa că o să trec mai târziu.

— Dacă obligaţia n-o fi falsă, cum s-a întâmplat în câteva rânduri, casa de economii vă va elibera suma de zece mii, îl lămuri Olia pe un ton de gheaţă.

— Dacă omul e în timpul serviciului, nu înseamnă că are dreptul să jignească solicitatorii. Oreşnikov încerca să transforme totul într-o glumă, dar Olia n-avea chef să glumească.

— Puteţi face reclamaţie.

— Trebuie să-ţi spun, Olia – Oreşnikov nu mai rezistă şi începu s-o tutuiască – că purtarea ta mă mâhneşte, deşi nu înţeleg nici eu de ce.

Şi cu aceste cuvinte, plecă. Olia nu alergă după el, însă izbucni în plâns. Ce-i drept, Oreşnikov n-avea cum să ştie. Acum nu se mai gândea la fată. Mintea lui era preocupată de un plan, a cărui realizare necesita un ajutor. Singurul candidat putea fi Lidia Sergheevna, care fusese şi ea exclusă de la împărţeală. Vladimir Antonovici s-ar fi dus la ea acasă, dar se temea să nu dea peste radiologul gelos, care să-i facă o scenă şi să strice toată treaba.

Şi oropsita Lidia Sergheevna se gândea la Oreşnikov. În timp ce mergea spre casă, sentimentele ei pentru Vladimir Antonovici creşteau într-una, luând proporţii nemaivăzute.

Căută maşinal cheia, descuie uşa, şi scoase paltonul, îl atârnă în cuier, trecu în cameră, se aşeză pe divan şi o podidiră lacrimile. Plângea fiindcă rămăsese fără bani, iar Oreşnikov nu era alături, s-o mângâie. Nu observă că în cameră reapăruseră divanul, şifonierul, masa şi restul mobilei, în frunte cu soţul ei.

Radiologul stătea la fereastră şi aştepta s-o vadă bucurându-se, dar nu-l răbdă inima şi izbucni:

— M-am întors, am adus lucrurile, şi tu boceşti! Înseamnă că nu eşti mulţumită de întoarcerea mea!

Auzind glas de bărbat, Lidia Sergheevna se cutremură.

— A, tu erai! îngăimă ea, când îl recunoscu.

— Da, eu! şi soţul făcu să i se simtă imediat prezenţa. De ce vii aşa devreme?

— Am avut şedinţă.

— Şedinţă! zbieră el. Raţionează puţin înainte de a minţi!

— M-au exclus din casa de ajutor reciproc...

— Şi de asta plângi? Vezi să nu te cred!

Dar Lidiei Sergheevna nu-i ardea acum de scene familiale. Formă un număr de telefon şi Oreşnikov ridică imediat receptorul: tocmai se pregătea s-o sune pe Lidia Sergheevna.

— Dumneata eşti, Volodea? îi auzi el glasul. Vin îndată...

Soţul îi auzise şi el cuvintele şi începu să bată furios din picior.

Lidia Sergheevna aşează receptorul în furcă:

— O să-ţi explic mai târziu. Acum n-am timp.

Se îmbrăcă şi plecă la Oreşnikov.

Bărbatul încetă să bată din picior. Luase o hotărâre şi acţionă energic. Sări ca ars în stradă şi opri primul camion ieşit în cale.

— Tovarăşe şofer! se rugă gelosul. Nu m-ai putea ajuta să transport urgent nişte mobilă?

Între timp, evenimentele se precipitau. Deţinătorii obligaţiei plecaseră s-o schimbe în bani peşin.

În frunte mergea Kalacev, la braţ cu Alevtina. Mergeau încet, fiindcă aveau o discuţie amoroasă, iar

despre dragoste nu se vorbeşte în fugă.

— Să ţii seama, Alevtina, că nu te iubesc pentru bani. Mi-ai căzut cu tronc înainte, când nu ştiam de câştig.

— Ţin seama. Numai că eu nu m-am îndrăgostit încă de dumneata, deşi încep să-mi schimb părerea în bine.

— Schimb-o mai repede! continuă Kalacev s-o curteze. De mult ţi-a venit vremea să te măriţi.

— Iaca, acu o să mă-mbrac, cochetă Alevtina, şi n-o să arăt mai rău decât Lidia Sergheevna.

— M-am obişnuit cu tine şi în forma asta, îi şopti el duios la ureche.

Alevtina zâmbi recunoscătoare.

La casa de economii, Ivan Stepanovici scoase obligaţia, o întinse controloarei prin ferăstruică şi-i spuse:

— Fato! Uite, ăştia pe care i-am adus au câştigat zece mii. Ai bani destui?

În timp ce Olia căuta numărul obligaţiei în tabel, Kalacev se pregătea să plece.

— Nu mai aveţi nevoie de mine.

Toţi îi erau recunoscători, se minunau de nobleţea şi de dezinteresul său.

— Am să dau pe la tine diseară, îi spuse el intim Alevtinei.

— Te aştept, îi răspunse iubita.

Între timp Olia se convinse că aceasta e obligaţia câstigătoare. Ştia prea bine că premiul cel mare îl câştigase biletul pe care i-l trăsese ea lui Oreşnikov, cu mâna ei iubitoare – de asta şi avusese noroc.

În mintea ei se născu o bănuială cumplită! „O bandă de tâlhari a tăbărât pe Volodea al meu, deşi nu-l mai iubesc, şi desigur că l-au ucis!”

— De unde aţi luat obligaţia asta? îi întrebă ea pe ucigaşi, frământându-şi creierul în căutarea unei soluţii: să cheme miliţia, să ceară ajutorul casierei, sau să se răfuiască singură?

— Am cumpărat obligaţia aici, la casa de economii nr. 5288/0331, răspunse un cor de glasuri.

Bănuiala Oliei se transformă în certitudine.

— Prin urmare, aţi cumpărat-o de la mine. Când anume?

Toţi îşi aminteau ziua când strânsese Oreşnikov cotizaţiile:

— Acum trei zile!

„L-au torturat înainte de a-l omorî şi i-au smuls toate amănuntele”, se gândi Olia îngrozită.

— Buletinele dumneavoastră! le ceru curajoasa fată, convinsă că vor scoate pistoalele. Când gangsterii începură a se căuta ascultători prin buzunare, Olia îşi reţinu cu greu un ţipăt.

Polotenţev strânse buletinele şi i le întinse.

Olia luă actele şi concepu la iuţeală un plan genial.

— Aşa. Obligaţia o trimit la expertiză, poate că-i falsă. Totodată vom controla şi buletinele, poate nici ele nu-s autentice!

— De acord, răspunse corul.

— Veniţi mâine, continuă isteaţa Olia. Am să comand banii şi o escortă înarmată, continuă ea, cu subînţeles.

— Mulţumim frumos! ziseră criminalii şi plecară supuşi.

Olia ascunse bine obligaţia, îşi puse buletinele în poşetă şi o sperie pe casieră:

— Plec. E ceva în legătură cu un jaf şi cu o crimă!

Îşi îmbrăcă paltonaşul vechi, se strecură pe vârfuri până la ieşire, deschise prudent uşa şi se uită în toate

părţile. Sceleraţii nu se aflau prin apropiere. Făcu un salt într-o parte şi dispăru, ducând cu ea buletinele lor...

30 DECEMBRIE
seara

Cine crede că nobil este omul care săvârşeşte fapte nobile se înşală amarnic. Nobil este omul care nu săvârşeşte fapte ignobile.

E uşor să procedezi principial şi fără compromis în problemele mari, de anvergură: cum să se dezvolte relaţile de bună vecinătate cu Noua Zeelandă, când să se facă recensământul populaţiei şi încotro să porneşti mai întâi, spre Uranus sau spre Neptun? Mult mai greu e să fii la înălţime în cazurile mărunte, obişnuite, de fiecare zi.

Dacă, de pildă, unul dintre bărbaţii care stau jos în metrou vede o femeie şi nu-şi bagă nasul în ziar, ci se scoală şi-i cedează locul, înseamnă că e un exemplar neobişnuit şi merită să fie trimis ca mostră la Expoziţia realizărilor economiei naţionale.

Dacă, să zicem, cineva n-a scris în viaţa lui o anonimă, ci, dimpotrivă, a rezistat tentaţiei, omul acesta e un model de cinste şi merită să fie dat ca exemplu în public.

Dacă un norocos găseşte un portofel şi nu-şi bagă conţinutul în buzunar, este un om de onoare şi trebuie lăudat în ziar, la rubrica „Aşa procedează oamenii sovietici”.

Vera Fominicina Polotenţeva avea o bază etică fermă, nu-şi pierdea capul pentru nicio sumă de bani,

cât ar fi de mare.

— V-aţi distrus profilul moral! îi spunea ea soţului, după ce terminară cina şi se retraseră în cămăruţa transformată din bucătăria de prisos.

— Avem atâtea găuri în buget, se apără Kirill Ivanovici. Trebuie astupate cu bani!

— Noi nu ne trădăm principiile, îi replică mama-eroină, cu glas de beton armat. Mi-e ruşine pentru colectivul vostru. Nu trebuia să-l excludeţi.

— Şi ce trebuia să facem? întrebă Polotenţev.

— Să-l luaţi sub tutelă şi să-l reeducaţi! Da, stăm prost cu banii. Da, copiii sunt un sac fără fund, însă nu vom face compromisuri cu convingerile noastre!

Vera Fominicina strălucea prin integritatea caracterului ei.

— Te iubesc, Vera! nu se putu stăpâni Polotenţev.

— Şi eu te iubesc! mărturisi ea.

— Ce să facem concret în povestea asta cu câştigul? Şi Polotenţev îşi sprijini fruntea ostenită de umărul solid al nevestei.

— Hotărâţi voi singuri, îi spuse tovarăşa de viaţă şi-l mângâie pe cap.

Polotenţev se duse hotărât şi încuie uşa ca să nu-i deranjeze vreunul dintre copii.

Lidia Sergheevna plecase la Oreşnikov cu intenţii serioase. Când frumoasa femeie ieşi din lift cuprinsă de pasiune, inima îi bătea atât de tare, încât Oreşnikov o auzi şi deschise uşa.

— Volodea, îi spuse ea cu vocea întretăiată, mă simt atât de vinovată faţă de dumneata! Eu sunt cea care am pus totul la cale...

— Să nu mai pomenim de ce-a fost. Intră!

— Nu îndrăznesc să trec pragul casei dumitale!

— Trece-l! îi îngădui Vladimir Antonovici mărinimos. Acum suntem tovarăşi de nenorocire, doar şi pe mine m-au exclus!

Înţelegând ce lovitură financiară îi dăduse omului iubit, intriganta se muie şi începu să-şi piardă cunoştinţa. Oreşnikov cuprinse în braţe minunata povară şi o duse în camera lui. În timp ce el gâfâia din cauza greutăţii, Lidia Sergheevna se topea de fericire.

— Volodea! pronunţă ea numele scump şi-şi întredeschise pleoapele. Am venit să-ţi fac o propunere.

— Ce anume?

Naivitatea îi făcea cinste.

— Aia!

— Fă-o!

Femeia se ridică şi se înclină ceremonios:

— Îţi cer mâna!

— În ce sens? se minună Oreşnikov.

— În sensul propriu! îi sugeră Lidia Sergheevna. Vreau să fii soţul meu!

Vladimir Antonovici nu găsi ce să-i răspundă.

Între timp, soneria începu să ţârâie. Cum ei nu-i dădeau nicio atenţie, Oreşnikov-senior deschise uşa.

— Aici locuieşte artistul Oreşnikov? întrebă Olia cu voce tragică.

— Da, eu sunt, recunoscu prudent actorul, temându-se că-i vreo admiratoare ţicnită. Figura fetei i se părea cunoscută, dar nu-şi amintea de unde.

— Unde-i fiul dumneavoastră?

Bătrânul nu ştia de venirea Lidiei Sergheevna.

— Chiar adineaori era întins pe divan.

— Mort? ţipă Olia. Ştiam eu că l-au ucis şi i-au furat obligaţia!

Pentru orice eventualitate, ca să nu dea de bucluc,

bătrânul se trase un pas înapoi şi o privi înspăimântat.

— Nu cred... ba chiar sunt sigur că nu. E viu. Poate chiar prea!

Asta-i tot ce-am vrut să ştiu! strigă Olia enigmatic şi fugi pe scară.

Oreşnikov-junior, ocupat cu defensiva, nu află de vizita Oliei.

— Dar eşti măritată, se împotrivea Vladimir.

— Ce, ăsta-i bărbat? oftă amar frumoasa.

— Păi, nici eu nu pot să mă însor cu dumneata. Aş face-o cu plăcere, dar am o logodnică. O cheamă Olia.

— Dă-i papucii! se rugă Lidia Sergheevna, plină de iubire până-n gâtul ei de lebădă. Faci o greşeală de neiertat dacă te însori cu alta! M-am îndrăgostit de dumneata, Volodea, şi asta mi se întâmplă prima oară în viaţă. Pentru dumneata sunt în stare de orice. Am să colind magazinele şi pieţele, am să gătesc şi am să spăl vasele. O să duc eu rufele la spălat, o să învăţ să repar siguranţele, să calc pantalonii şi să lustruiesc parchetul. Când ai să mergi cu mine pe stradă, toţi au să întoarcă capul. Hai, te rog, însoară-te cu mine!

Oreşnikov era mişcat. Oamenilor le place să li se facă declaraţii de dragoste.

— Dar eu aveam de gând să mă însor cu Olia! îşi repetă el argumentul, ca un catâr.

— Unde-o fi Olia asta nu ştiu, dar eu sunt aici, alături, numai să întinzi mâna... pronunţă nurlia în şoaptă.

Rezistenţa lui Oreşnikov scădea, şi o rugă jalnic:

— Zău, Lida, nu trebuie...

Ofensiva părţii atacante era atât de captivantă, încât Vladimir Antonovici era gata să cadă prizonier. Semăna cu un biet iepuraş, care se îndreaptă de

bunăvoie spre îmbrăţişarea pitonului. Iar pitonul, aşa cum scrie în toate cărţile, e cel mai frumos şarpe de pe lume şi de aceea e mai plăcut să te sufoci în îmbrăţişarea lui decât în oricare alta.

Era o seară molcomă de iarnă. Fulgi albi, de Crăciun, se cerneau pe pământul păcătos.

Olia mergea grăbită. Când ajunse lângă o casă veche, cu doi lei la intrare, scoase din poşetă unul dintre buletinele confiscate şi controlă adresa. Pe urmă intră pe uşa principală şi sună la primul etaj. Îi deschise Petea. Văzând-o pe fata de la casa de economii, se sperie:

— Ce s-a întâmplat? Obligaţia e falsă?

— Nu, cred că e bună. Am ceva de vorbit cu dumneavoastră.

Petea o invită înăuntru şi o ajută să-şi scoată paltonul.

— Hai să luăm câte una mică. Face bine când vii de la ger, se bucură Petea, căruia nu-i plăcea să bea singur.

— Spuneţi-mi, vă rog, nu-i aşa că obligaţia era a lui Volodea?

Petea scotea din dulap sticla şi păhărelele.

— Da, încuviinţă el şi o privi mirat. Îl cunoaşteţi?

— Îl cunoşteam... Dar cum a ajuns obligaţia asta în mâinile dumneavoastră?

— Prin urmare, ştiţi că a câştigat zece mii?

— Ştiu totul despre el, spuse Olia cu amărăciune.

Petea se uită la ea cu atenţie.

— Vasăzică, v-aţi certat, ghici el.

Olia nu se putu retine şi izbucni:

— Da!

— Să bem pentru împăcarea voastră! şi Petea

ridică paharul.

— N-am să mă-mpac niciodată cu el! Şi Olia bău cu îndârjire.

— Gustaţi ceva, o pofti Petea. Volodea e băiat bun, doar că-i cam lasă-mă să te las. Şi să ştiţi, o încredinţă el, convins că aduce argumentul cel mai tare în favoarea prietenului său, nu bea, ca mine.

— Şi totuşi, de ce i-aţi luat obligaţia? îl întrebă Olia.

Iar Petea, ruşinat, îi spuse toată povestea.

Acum Olia ştia într-adevăr totul despre Oreşnikov, exceptând faptul că se afla în captivitatea seducătoarei sale colege.

Lidia Sergheevna era întinsă pe divan, acoperită cu un pled, iar Vladimir Antonovici se aşezase la picioarele ei.

— E târziu, Lida. Să mergem, te conduc. Cu oarecare întârziere, Oreşnikov se căia de capitularea sa.

— Ce să mai fac acasă? îi răspunse alene Lidia Sergheevna.

— Soţul tău o să fie îngrijorat... îşi urmă amantul linia.

— Nu mă goni! Te iubesc şi rămân aici pe vecie!

Oreşnikov înţelese că se afla într-o situaţie fără ieşire şi că o merită. Trebuia să se descurce cumva.

— Vino-ncoace, îl chemă Lidia Sergheevna.

— Stai puţin, să mă gândesc.

— La ce, scumpule?

Oreşnikov se ridică şi începu să măsoare camera în lung şi-n lat.

— Oare e drept, întrebă el cu patos, să ne ia partea noastră?

— Acum nu vreau să mă gândesc la asta...

— Nu lăsa atâta bănet să se ducă pe apa sâmbetei! continuă Vladimir Antonovici s-o atragă în cursă.

— Nu-l las, pur şi simplu nu-l am. Lidia Sergheevna muşcase destul de repede din momeală. Dar asta-i o bătaie de joc, o samavolnicie!

— Ai dreptate, turnă Oreşnikov gaz peste foc. Trebuie să ne luăm partea ce ni se cuvine legal, iar tu ai să mă ajuţi. Îmbracă-te!

Curând după aceea, Oreşnikov şi Lidia Sergheevna mergeau pe strada principală. Toţi bărbaţii se întorceau şi-l invidiau, însă lui nu-i făcea nicio plăcere. Îşi eliberă braţul vrând să-şi recapete libertatea, dar asta nu se potrivea cu interesele Lidiei Sergheevna. Îl luă ea la braţ şi Oreşnikov se simţi ca strâns în cleşte.

Pe aceeaşi stradă veneau din partea opusă Olia şi Petea. Când îl văzu, Olia îşi luă într-o clipită însoţitorul la braţ.

Cele două perechi s-au oprit faţă-n faţă. Oreşnikov se uita vinovat la Olia. Lidia Sergheevna îi surprinse privirea şi, pricepând cu cine are de-a face, zâmbi triumfător. Olia se uita la ea cu dispreţ, iar pe Oreşnikov se străduia să nu-l vadă de fel. Petea se holba la toţi pe rând, căutând să înţeleagă ce se petrece.

Intuiţia feminină o făcu pe Lidia Sergheevna să simtă pericolul, şi-l târî pe Oreşnikov după ea. Olia îl trase imediat pe Petea, şi perechile se despărţiră, plecând în direcţii opuse.

Oreşnikov nu se putu stăpâni şi întoarse capul. Olia nu rezistă nici ea şi întoarse de asemeni capul, aşa că, deşi distanţa dintre ei creştea, continuau să se uite unul la altul.

În dragoste, ca şi la loterie, nu se ştie niciodată

dinainte cine va câştiga. Alevtina aşteptase mult. Dar trăsese în sfârşit biletul câştigător, sub forma lui Ivan Stepanovici. Kalacev îşi respectase promisiunea şi se prezentase la logodnică aducând un tort uriaş, de nouă ruble.

Alevtina l-a condus în sufragerie.

— Bună seara, Vasili Alexandrovici şi Maria Petrovna, îşi salută el călduros viitorii socri şi instală tortul pe masă.

— De ce a venit? se minună Vasili Alexandrovici adresându-se fiicei, care îşi pusese cea mai bună rochie. Dacă nu mă înşală memoria, susţinea că n-o să mai pună piciorul în casa asta!

— M-am pripit, Vasili Alexandrovici! recunoscu Kalacev.

— Ce caută aici? urmă bătrânul, continuând să nu-l bage în seamă pe Kalacev şi vorbind numai cu fata.

— Am intenţia să mă însor cu fiica dumneavoastră! i-o trânti Ivan Stepanovici. Vă cer consimţământul, iubiţi şi stimaţi Vasili Alexandrovici şi Maria Petrovna!

— Eu sunt de acord, răspunse mama în grabă, temându-se că logodnicul s-ar putea răzgândi.

Vasili Alexandrovâci se prefăcea cu încăpăţânare că nu observă prezenţa lui Kalacev.

— Ce logodnic mai e şi ăsta, Alla? Păi, ar fi cazul să iasă la pensie!

— Aici exageraţi! Ivan Stepanovici înţelegea că bătrânul îşi ia revanşa pentru întâlnirea trecută şi se hotărî să suporte umilinţa până la deznodământul victorios.

— Şi tu eşti de acord? o atacă direct Vasili Alexandrovici pe fiică-sa.

— Este! îl încredinţă Kalacev.

— Este! Confirmă şi mama.

— Eu pe tine te întreb, Alevtina! se răsti bătrânul.

— Da, sunt! recunoscu Alevtina.

Logodnicul se simţea intimidat.

— Ce-ţi trebuie hodorogul ăsta? se miră sincer tatăl, care-şi iubea fata ca ochii din cap.

Mama se grăbi să intervină:

— Nu-l asculta, Ivan Stepanovici!

— Acum trebuie să-l ascult şi să-l stimez, vrei-nu vrei! zise Kalacev ca un adevărat fiu.

Alevtina îi aruncă bătrânului o privire rugătoare şi acesta, în sfârşit, se dădu bătut:

— Faceţi cum vreţi!

— Uite că ne-am înţeles! se bucură Ivan Stepanovici. Mulţumesc, tăticule!

Şi, înainte ca Vasili Alexandrovici să-şi vină în fire, se repezi la el să-l sărute.

31 DECEMBRIE

E greu de înţeles de ce toţi oamenii se bucură de sosirea Anului Nou şi chiar îl sărbătoresc, în loc să plângă.

Dacă stai să te gândeşti, sărbătoarea Anului Nou e un eveniment jalnic în scurta noastră viaţă, căci ne mai apropiem cu un pas de graniţa fatală. Însăşi procedura întâmpinării noului an accelerează procesul acesta de apropiere.

În loc să doarmă, întru menţinerea sănătăţii lor, oamenii calcă toată noaptea regimul, făcându-şi de cap cu bani adunaţi de la unul şi de la altul: dansează, cântă, zbiară, mănâncă, beau, se zbuciumă şi flirtează.

În noaptea de Anul Nou progresul stagnează. Savanţii nu inventează explozibile, poeţii nu fabrică rime, hoţii nu fură, pedagogii nu dăscălesc, frizerii nu bărbieresc, groparii nu sapă, nimeni nu citeşte cărţi, părţile beligerante nu trag una asupra celeilalte, pentru că mâinile tuturor sunt ocupate cu paharele...

Dar mai există şi oameni bravi, care nici în noaptea de Anul Nou nu trădează interesele societăţii şi împing curajos progresul înainte. Sunt şoferii de autobuze, chelnerii, garderobierele, muzicanţii, medicii de la Salvare şi bucătarii. Mâinile lor nu sunt ocupate cu trândavele pahare, ci cu activele volane, tăvi, paltoane, acordeoane, seringi şi polonice.

În noaptea de Anul Nou mai lucrează şi

televiziunea, dar asta n-are legătură cu progresul.

Aşadar, a sosit ultima zi din anul vechi, 31 decembrie!

Înainte de închiderea casei de economii, salariaţii atelierului fotografic se îngrămădiseră la ghişeul Oliei. Oreşnikov şi Lidia nu se aflau printre ei. Banii i-a încasat Kalacev, în calitate de persoană neutră şi demnă de încredere.

Olia le-a adresat un mic discurs, răzbunându-se atât pe Oreşnikov, cât şi pe Lidia Sergheevna.

— Stimaţi tovarăşi! Vă felicit cu ocazia Anului Nou şi pentru câştig. Sper că veţi cumpăra şi pe viitor obligaţii la împrumutul de trei la sută.

— Mulţumim frumos! Vă felicităm şi noi, îi răspunseră veseli îmbogăţiţii.

În stradă, Alevtina nu reuşi să meargă alături de logodnicul său. Pe Kalacev îl susţineau cu grijă, de-o parte şi de alta, Kirill Ivanovici şi Petea – nu cumva, ferească Sfântul, să se-mpiedice, să cadă ori să dea peste el vreo maşină.

— Ascultaţi, spuse Petea fără să lase braţul lui Ivan Stepanovici. Ziua de azi trebuie sărbătorită.

— E tradiţia noastră, încuviinţă Polotenţev.

— Eu sunt pentru, adăugă Kalacev.

Procesiunea se opri în faţa unui magazin alimentar.

În timp ce fericiţii câştigători pustiau magazinul, Lidia Sergheevna se afla singură în apartamentul ei gol şi avea o comportare mai mult decât stranie.

Ceasul arăta nouă seara. Toate femeile din oraş se găteau înfrigurate cu rochiile lor de bal, numai Lidia Sergheevna îşi punea un costum de schi. Ai fi putut crede că are de gând să-şi petreacă noaptea de Anul Nou pe pârtie.

Deodată se auzi scârţâitul uşii. Lidia Sergheevna se

repezi să vadă cine naiba a mai venit.

În prag, cu o sticlă de şampanie în mână, stătea sfios soţul ei, în timp ce pe scară urcau nişte hamali cu mobila.

Când o văzu, soţul se grăbi să-i explice:

— M-am întors definitiv! Ştiu că te bucuri. Şi eu sunt fericit. O să întâmpinăm Anul Nou împreună!

Lidia Sergheevna tăcea. Era evident că soţul apăruse într-un moment inoportun.

— Am fost nedrept! recunoscu el. N-o să mai fiu gelos. Am încredere în tine. Ştiu că mă iubeşti. De ce ţi-ai îmbrăcat costumul de schi?

Lidia Sergheevna înţelese că povestea o ia de la început şi regretă că nu are în mână măcar un băţ de schi.

Hamalii o dădură la o parte şi aduseră înăuntru şifonierul.

— Nici nu-ţi închipui cât de scump e transportul mobilei! se plânse gelosul. Şi au zgâriat tot lustrul...

Telefonul a sunat exact la nouă şi jumătate, cum fusese înţelegerea. Lidia Sergheevna o luă înaintea soţului şi înhăţă receptorul.

— Da, eu sunt, spuse eleganta schioară. Bine, vin!

— Unde pleci chiar când se apropie Anul Nou? se miră el. Ei, n-auzi?

— Ai făcut-o fiartă tot jucându-te cu mobila! catadicsi în sfârşit Lidia Sergheevna să-i răspundă. M-am îndrăgostit de altcineva!

— Lida! o imploră soţul. Dacă mă părăseşti, mă arunc pe fereastră!

— Nu mai vorbi prostii! îl repezi Lidia Sergheevna şi o luă la fugă pe scări, cu graţie sportivă.

Soţul ţopăi în urma ei şi strigă ameninţător:

— Lida! Nu uita că stăm la etajul şase!

— Ştiu! îi răspunse ea de jos.

Radiologul intră grăbit înapoi şi deschise larg fereastra. Aerul îngheţat năvăli în cameră.

Bărbatul părăsit se căţără ager pe pervaz şi aşteptă să-i apară soţia la intrarea blocului.

— Lida! urlă nefericitul, când îşi văzu călăul pe trotuar. Acu sar!

Lidia Sergheevna îşi ridică ochii.

— Nu sta la fereastră, că răceşti! îi strigă ea grijulie şi plecă la celălalt.

Cineva atinse piciorul radiologului, care sări speriat înapoi, ca să nu cadă de-adevăratelea.

— Înainte s-o ştergi pe fereastră, îi spuse un hamal, scoate gologanii, boierule! Am terminat.

— Duceţi-le pe toate înapoi, vă plătesc! suspină radiologul.

— Nu mai ţine! Avem şi noi neveste, se-apropie Anul Nou!

Se făcuse ora zece. Oraşul se aşeza la masa de sărbătoare. Ca să conducă anul vechi pe ultimul drum, Oraşul se veselea şi ciocnea pahare.

Numai biata Cenuşăreasă Olia, cu mămica şi cu tăticul ei, nu aştepta oaspeţi. În micul apartament de la ultimul etaj, chiar sub acoperiş, era pusă masa pentru trei persoane.

Cenuşăreasa era tristă. Împodobea un pomuleţ de polietilena, care se găsea mai uşor decât brazii adevăraţi.

— „*De la poale până-n vârf,* cânta Olia melancolic, pe melodia unui marş funebru, în timp ce tatăl şi mama se uitau la televizor, *uite bradul, măi prieteni; cu o sută de lumini, pocnitori atârnă-n cetini!...”*

Iar oraşul pronunţa toasturi, bea, mânca. Oraşul începea să se cherchelească.

Şi la atelierul fotografic masa era pusă.

În centru, alături de şampanie, într-o cuvă pentru developat negative, se aflau cele zece mii de ruble.

La masă tronau cei zece câştigători şi Kalacev.

Banchetul era în toi. Ivan Stepanovici ţinea o cuvântare:

— Ridic acest pahar în cinstea colectivului vostru unit, care şi-a îndeplinit cu succes planul anual. Vă invit pe toţi la nunta noastră, la care colectivul meu de la autobaza nr. 3 va veni cu efectivul complet.

Toţi strigară „Mulţumim!” şi băură.

Alevtina se uită la ceas şi ţipă speriată:

— E timpul să facem împărţeala, altfel nu ajungem să prindem Anul nou acasă.

Atunci se ridică retuşorul Petea şi spuse cu sentiment:

— Insist în continuare să împărţim egal, inclusiv cu Oreşnikov şi cu Lidia Sergheevna. Altfel cum o să privim mâine în ochii lor?

— Petea are dreptate, încuviinţă Kirill Ivanovici. Excluzându-i pe tovarăşii noştri, ne-am distrus profilul moral, repetă el cuvintele soţiei.

— Bine, consimţi Ira, să-l primim pe Oreşnikov înapoi.

— Şi pe ea? întrebă Alevtina.

— Nu suntem de acord, se indignă Ira la iuţeală, iar Iura adăugă:

— Nu şi-a plătit cotizaţiile.

Alevtina se ridică plină de măreţie.

— Prieteni! Trebuie s-o primim, dădu ea glas, simţind privirea aprobatoare a lui Kalacev. Sărmana! E o femeie singură. Soţul a părăsit-o, iar când nimeni nu iubeşte o femeie, singură i-e foarte greu. Cât despre cotizatii, o să le dea.

Alevtina era în clipa aceea atrăgătoare. După cum se ştie, dragostea înnobilează femeia, o face frumoasă, ba chiar bună.

Dar, mai ales, Alevtina se simţea trumfătoare. În sfârşit ea – pe care toţi, nu se ştie de ce, o considerau urâţică – putea să ocrotească o femeie pe care toţi, nu se ştie de ce, o socoteau frumoasă.

— Fără discuţie că Alevtina are dreptate, spuse Polotenţev mişcat. Of, banii ăştia ne-au luat minţite. E timpul să ne venim în fire! Mă mândresc de faptul că în colectivul nostru nu se fac compromisuri cu convingerile. Hai să votăm pentru amândoi o dată.

Dar n-au mai apucat să voteze.

Perdeaua s-a dat la o parte şi în atelier a intrat solemn Moş Gerilă, dichisit ca la carte, purtând în spate un sac în care, desigur, se aflau daruri.

— La mulţi ani, fruntaşi ai producţiei fotografice! îi felicită el pe colegii înmărmuriţi. Organizaţia orăşenească a luat valoroasa iniţiativă să împart chiar eu darurile în întreprinderile care au depăşit planul. Ura!

— Ura! răspunseră nesiguri cei de faţă.

— Straşnic! aprobă Kalacev iniţiativa.

— În numele şi din însărcinarea... continuă Moş Gerilă, vă felicit pentru depăşirea planului anual cu două zecimi la sută. Noi ştim că cele două zecimi v-au costat scump. Apreciem colectivul vostru pentru entuziasm, pentru abnegaţie şi pentru prietenia ce domneşte aici, pentru faptul că sunteţi toţi pentru unul şi unul pentru toţi! Şi acum, poftiţi la daruri!

Şi aruncă sacul din spinare.

Curios, dar nimeni n-avea chef să se scoale de la masă.

— Dacă trebuie, trebuie! porunci Kalacev sever.

Duceţi-vă. Eu stau aici de pază.

În faţa lui Moş Gerilă se formă o coadă.

— Şi dumneata, tovarăşe! îl chemă stăpânul iernii pe Kalacev.

— Eu nu-s de-aici.

— Dar eşti tovarăşul Kalacev, directorul celei mai bune autobaze din oraş! Moş Gerilă se dovedea uluitor de bine informat.

Măgulit, Kalacev îşi părăsi postul de pază.

Spre groaza lor, magul stinse lumina şi începu a scoate darurile în beznă.

— Du-te acasă şi bucură-ţi nevasta! Tu primeşti un sfertuleţ! Şi Moş Gerilă înmână primul cadou lui Polotenţev.

În timp ce se desfăşura ceremonia, o siluetă ademenitoare, în costum de schi, lunecă pe geam şi alergă spre masă. Răsună o bubuitură: căzuse sticla de şampanie.

Umbra o zbughi înapoi şi sări cu dibăcie.

Când îi veni cuiva în minte să aprindă lumina, fireşte că banii nu mai erau acolo.

— Ajutor! Hoţii!

Şi începu învălmăşeala.

Prin curte alerga o siluetă având ceva comun cu Lidia Sergheevna.

— Moş Gerilă e un pungaş! ghici Kalacev primul.

— Sunt complici! ţipă Alevtina.

Moşul îşi smulse barba şi toţi îl recunoscură pe Oreşnikov.

— Iac-aşa! Ne-aţi văduvit pe nedrept de partea noastră şi am fost nevoiţi să recurgem la această faptă urâtă!

Vladimir Antonovici lăsă în voia soartei sacul cu daruri, îşi ridică poalele halatului şi o luă la sănătoasa.

Se ştie, din cele mai vechi timpuri, că banul îl perverteşte pe om; dar lipsa banilor îl strică şi mai rău. Cum s-o fi rezolvând dilema asta? Nimeni n-are habar!

Oreşnikov o ajunse în stradă pe Lidia Sergheevna şi fugiră împreună, lăsând în urmă pe trecătorii care alergau şi ei, fiindcă până la Anul Nou mai rămăseseră doar câteva minute.

Din atelierul „Portretul tău“ se revărsă gloata jefuiţilor şi începu urmărirea.

Nu strigau: „Puneţi mâna pe hoţ!” Nu voiau să se dea în spectacol, şi alergau tăcuţi. În frunte se găsea conducătorul întreprinderii, iar plutonul de alergători era încheiat de Ivan Stepanovici Kalacev, care lua parte la urmărire, în calitate de voluntar.

— Eşti genial, Volodea, îi spunea Lidia Sergheevna din fugă. Te ador!

— Dă banii încoace, îi ordonă Oreşnikov fără a scădea ritmul. Pe dumneata ar putea să te ajungă, dar să mă-nhaţe pe mine nu-i aşa simplu.

În imaginaţie, Vladimir Antonovici ţinea în mâini aparatul „Zenit-112“.

Lidia Sergheevna îi dădu pachetul. Oreşnikov se miră cât era de gros.

— De ce ai luat toţi banii? Ce, ţi-ai pierdut minţile?

Oreşnikov se opri.

— N-am avut timp să număr, se justifică fugara, trăgându-şi complicele într-un gang. Urmăritorii trecură mai departe.

— Suntem salvaţi! suspină Lidia Sergheevna.

Oreşnikov numără din teanc partea care i se cuvenea lui şi Lidiei Sergheevna, apoi ieşi din gang şi strigă:

— Aţi apucat-o greşit! Suntem aici!

Urmăritorii se întoarseră în tăcere cu 180 de grade.

— De ce-ai făcut asta? întrebă Lidia Sergheevna.

— Aşa trebuia!

Oreşnikov puse teancul de bani pe trotuar şi-l fixă cu o cărămidă.

— Luaţi-vă restul! strigă el şi se îndepărtă la câţiva paşi, atent să nu ia altcineva banii.

Polotenţev se aplecă şi ridică tezaurul.

— Câţi sunt?

— Cât vi se cuvine, răspunse Oreşnikov.

— Ce facem acum, tovarăşi? întrebă Polotenţev.

— Să-i prindem, propuse Iura. Doar nu i-au dat pe toţi!

Urmărirea a fost reluată. Kirill Ivanovici, primul, rămase în urmă: începuse să gâfâie. Acum depăna mărunt din picioare, alături de Kalacev.

— Ca să vezi, se plângea Polotenţev. Şi noi, care tocmai ne pregăteam să-i reprimim!

— Acum, pentru nimic în lume! interveni Iura, care alerga în avangardă.

— Dar ei nu ştiau că aveam de gând să-i primim, luă Petea apărarea fugarilor. Şi tare-aş vrea să ştiu de ce-i urmărim, dacă şi-au luat numai partea lor!

— Petea are dreptate! exclamă Polotenţev.

— Ar trebui să terminăm şedinţa, propuse Alevtina.

— Haideţi să aranjăm lucrurile oficial. Cum o hotărî poporul, aşa să fie! Vă rog pe toţi să votaţi „pentru“ şi să încetaţi urmărirea până când nu fac un infarct, se rugă Polotenţev. Cine e „pentru”?

Votarea se făcu tot din fugă. Toţi ridicară mâinile.

— În unanimitate! conchise preşedinta sindicatului.

— Volodea, Lida, opriţi-vă! strigă Petea. V-am primit înapoi. Veniţi încoace.

Ambele grupe, urmăriţi şi urmăritori, se opriră din

nou, suflând din greu, şi trecură la tratative paşnice.

Scena se desfăşura în piaţa centrală, pustie. În timpul ăsta tot oraşul destupa şampania, împuşcând cu dopuri.

— De ce toată tevatura asta? îi întrebă Polotenţev, gâfâind. Nu vi-e ruşine obrazului? Aţi organizat jaful tocmai când ne hotărâsem să vă primim înapoi.

— Nu vă cred! exclamă Lidia Sergheevna. Asta o spuneţi acum!

Petea îl privi pe Oreşnikov în ochi şi-i trânti nişte vorbe cumplite:

— Aş bea ceva, Volodea, dar cu tine n-aş face-o!

Oreşnikov se schimbă la faţă, înţelegând că a subapreciat minunatele calităţi ale colectivului. Zâmbi trist:

— Mda, asta nu-i fapta cea mai lăudabilă din viaţa mea. Iertaţi-mă...

De obicei, omul care se consideră mai nobil decât ceilalţi se înşală. Vladimir Antonovici recunoscuse toată profunzimea meschinăriei sale şi asta a fost începutul salvării lui.

Orologiile oraşului porniră să bată miezul nopţii, vestind sosirea Anului nou. Toţi tăcură, pătrunşi de importanţa momentului. Când orologiile îşi terminară treaba, strigară în cor: „La mulţi ani şi multă fericire! Ura!”

— După câte văd, trebuie să-mi cer din nou scuze şi să recunosc înfrângerea mea morală, spuse Oreşnikov cu glas scăzut. Aţi fost mai buni decât mine. Ei nu-i nimic! Mă bucur!

— Kirill Ivanovici, împarte banii! rupse tăcerea Kalacev, pe care povestea începuse a-l plictisi. Împarte-i şi termină bâlciul!

— Bine, hai să-ncepem, încuviinţă Polotenţev, şi se

apucară să împartă averea în centrul pieţei. Anul Nou nu începea de loc prost pentru ei.

Oreşnikov şi Lidia Sergheevna plecaseră, iar plecarea lor nu fusese observată de nimeni.

— Mergem la tine, Volodea. La mine nu se poate, că s-a întors radiologul.

— Grozav! se bucură Oreşnikov. Te conduc la el. Şi, fiindcă mi-am adus aminte, ia-ţi partea.

— Las-o la tine! Tu ai sa dispui de toate în familie! Doar pornim în viaţă cot la cot!

— Ba porneşte fiecare pe drumul lui!

— Vrei să mă laşi, Volodea? Vocea Lidiei Sergheevna tremura.

— Hai, o rugă Vladimir Antonovici, lasă-mă să plec la Olia. Te rog foarte mult!

— Te iubesc şi am să lupt pentru tine! Femeile de soiul Lidiei Sergheevna nu se predau niciodată fără luptă.

Oreşnikov îi întinse banii, tăcut. Lidia Sergheevna îi luă. Mai stătură un moment alături şi se despărţiră. Schioara se târî spre radiologul ei, în timp ce Moş Gerilă se îndreptă vioi către Cenuşăreasă.

Moş Gerilă sări din lift şi sună la uşă.

Olia ieşi în antreu şi întrebă, fără să deschidă:

— Cine-i?

— Moş Gerilă, îi răspunse o voce cunoscută. La mulţi ani!

— De ce ai venit?

— M-am purtat ca un măgar! Iartă-mă, te rog, şi dă-mi drumul înăuntru.

— Nici nu mă gândesc, spuse principiala Cenuşăreasă, care totuşi se bucura de venirea lui.

— Atunci dă-mi ceva de mâncare, o rugă jalnic Moş Gerilă.

— Vezi să nu! îi ghici Olia intenţiile fără greutate. Abia aştepţi să deschid uşa!

— Aştept! recunoscu Oreşnikov.

Olia zâmbi.

— Păi, dacă deschid, intri.

— Intru!

— Şi pe urmă nu te mai scot până la ziuă!

— Nu mă scoţi, conveni Oreşnikov. Hai, deschide!

Olia deschise uşa şi izbucni în râs când îl văzu costumat în Moş Gerilă.

— Vezi, chiar c-am descins dintr-o poveste de Anul Nou!

— Mă bucur că ai venit, moşule! îi spuse Olia sincer.

— Apropo! Oreşnikov stătea tot pe palier. Trebuie să-ţi spun că de pe urma obligaţiei eu m-am ales cel mai câştigat!

— Ce-ai câştigat, prostuţule?

— Pe tine, Olia!

Şi Oreşnikov trecu pragul care-l despărţea de fericire. Poveştile de Anul Nou sfârşesc totdeauna cu bine. Altfel nici nu le-ar publica nimeni.

IANUARIE

Să faci rost de bani e numai jumătate de treabă, să-i cheltuieşti cu folos e o artă la fel de subtilă...

Kirill Ivanovici şi Vera Fominicina şedeau în sufragerie, la o masă cât toate zilele. Masa era plină cu cererile copiilor pentru diverse obiecte.

Vera Fominicina luă o cerere şi citi:

„Rog un şevalet. Kolea-“

— Ar trebui aprobată, propuse Kirill Ivanovici care-şi punea în Kolea mari speranţe.

Vera Fominicina dădu din cap, puse pe cerere o rezoluţie favorabilă şi dădu citire următoarei:

„Rog o bicicletă de curse. Lioşa.”

— Bicicleta de curse e un dezmăţ! se indignă tatăl.

— Băiatul vrea să devină campion! încercă să-l apere mama, dar tatăl se zbârli:

— Pe bicicletă nu dau bani! Ai uitat că trebuie să ne luăm cu toţii bocanci?

— Ai dreptate, încuviinţă Vera Fominicina. Dar ce-ar fi dacă în loc de toate şevaletele astea i-am înscrie pe Seva şi pe Muza pentru o garsonieră?

— De ce lor tot, şi celorlalţi nimic? Nu, nici aşa nu merge... Kirill Ivanovici era mâhnit. Mi se părea că am câştigat o groază de bani, şi când colo ne ajung pentru te miri ce!

— Nu ne trebuiau zece copii! glumi Vera Fominicina, ca de obicei.

Uşa se deschise şi în cameră apăru un puşti de

vreo şapte ani, cu intenţii vădit agresive:

— Tată şi mamă, cumpăraţi-mi o tobă!

— Vitea! se răsti tatăl. Ieşi imediat, şi închide uşa!

— Eu sunt Valerik, nu Vitea! se supără copilul.

Spre deosebire de Polotenţevi, Ira şi Iura n-aveau de gând să-şi cheltuiască banii pe fleacuri. Urmăreau un scop clar – locuinţa.

Se plimbau pe stradă, aranjând în gând mobila prin viitoarele camere. Tocmai treceau pe lângă un magazin universal, însă nu intenţionau să intre: n-aveau ce face acolo.

— Hai să intrăm. Aşa, să ne mai uităm şi noi! propuse Ira, care, ca orice femeie, adora îmbulzeala din magazine.

— Las’că te ştiu eu. N-ai să te poţi abţine, o să cumpărăm tot felul de aiureli şi nu ne mai rămân bani de apartament, se împotrivi Iura.

— Numai să ne uităm, îţi dau cuvântul.

Iura se supuse, trecură pragul magazinului, şi asta a fost greşeala lor fatală.

La început au dat peste raionul de articole electrice, care se afla chiar la intrare, parcă anume.

— Ce lampadar spendid! se entuziasmă Ira. N-am mai văzut unul atât de frumos!

— Să mergem, să mergem! o trase de mânecă nefericitul logodnic, cuprins de negre presimţiri.

— Dacă ne luăm numai lampadarul şi nimic altceva, ne ajunge! se rugă Ira.

— Mai întâi să ne luăm apartament, observă logic Iura, şi pe urmă o să-l mobilăm.

— Da, dar pe urmă nu mai găsim asemenea lampadare!

Lampadarul a fost începutul căderii lor în păcat.

Iura cu lampadarul la subsuoară şi Ira cu abajurul în mână trecură la raionul de televizoare, care – fatalitate! – se afla alături.

— Ia te uită, un televizor „Vecer”! exclamă mâna-spartă. Nu se găseşte niciodată.

— Dacă mai cumpărăm acum şi televizor, adio apartament, îi aminti Iura. Dar era prea târziu: începuseră a se rostogoli pe pantă...

Prin faţa magazinului universal se plimba Kalacev, aşteptând-o pe Alevtina, care-i dăduse acolo întâlnire. În sfârşit, aceasta se desprinse din gloata cumpărătorilor şi se repezi radioasă să-şi întâmpine logodnicul.

Kalacev se cutremură.

Alevtina îşi văzuse, în cele din urmă, visul cu ochii. Într-un mantou fantastic, cu guler de vulpe argintie şi garnisit la poale tot cu vulpe, plutea mândră spre Ivan Stepanovici. Pe capul ei trona o pălărie modernă, care, împreună cu mantoul, o sluţea cum nu se poate mai rău. Se dovedi astfel că până şi Alevtina mai putea fi pocită.

Trecu prin faţa lui Kalacev ca un manechin, îşi descheie mantoul şi-i spuse:

— Fii atent la rochia de dantelă cu flori. Partea de sus e sac, în jos e strâmtă...

Rochia nu-i ajungea la genunchi, dezvăluind ciorapii ajuraţi. Alevtina îşi expuse un picior, îndoindu-l uşor.

Kalacev roşi pentru prima oară în viaţă. Îi era ruşine de trecători. Acum avea un pretext să fugă de logodnică o dată pentru totdeauna, dar dovedi că e bărbat adevărat şi om cumsecade, iubitor.

— Îţi vine foarte bine, Alla! pronunţă el

deznădăjduit. Da, foarte!

— Lidia Sergheevna o să crape de invidie! declară Alevtina triumfătoare.

— Sigur c-o să crape!

Kalacev o luă curajos la braţ şi o conduse în văzul tuturor.

Alevtina era aşa de fericită că nu mai observa nimic, iar Ivan Stepanovici se străduia să nu privească în jur, ca să nu dea ochi cu vreun cunoscut.

Tocmai de aceea au trecut pe lângă Ira şi Iura, fără să-i vadă.

Zdrobiţi de durere, risipitorii şedeau pe două fotolii noi. Fotoliile erau puse de-a dreptul în zăpadă. Alături se lăfăia lampadarul, iar pe o măsuţă joasă se înălţa cutia de carton cu televizorul „Vecer”.

— Unde le ducem? întrebă Iura cu glas pierit.

— Eu port toată vina, recunoscu Ira.

Să le lăsăm la casa de bagaje? căuta Iura o soluţie.

— Ca să stea acolo până la moartea noastră?

— Da, şi pentru asta mai trebuie să plătim, oftă Iura.

— Am găsit! se lumină Ira de speranţă. Le dăm la consignaţie. Pierdem numai şapte la sută, şi putem să ne înscriem la casă...

În timp ce colegii Lidiei Sergheevna îşi tocau banii, ea nu cheltuise nicio copeică. Păstra resursele materiale intacte pentru asaltul decisiv.

Se duse la casa de economii şi o abordă imediat pe Olia care pe tomurile Marii enciclopedii sovietice, îşi vârî capul pe ferăstruică şi-i spuse fără echivoc:

— Olia, dă-mi-l pe Volodea!

— Nu-l dau! îi răspunse Olia.

— Dă-l!

— Nu-l dau!

— Dar îl iubesc! exclamă patetic Lidia Sergheevna, însă Olia zâmbi ironic:

— Şi ce dacă? Şi eu îl iubesc!

Discuţia se împotmolise.

— Olia, dumneata eşti tânără, ai toată viaţa înainte ai tot timpul să-ţi afli fericirea, nu ca...

Întrucât Olia tăcea, o întrebă cu amărăciune:

— Deci, nu-l dai?

— Pentru nimic în lume!

Lidia Sergheevna întoarse capul, se convinse, că nu mai e nimeni, scotoci în poşetă, scoase un pachet voluminos şi i-l întinse norocoasei rivale.

— Aici sunt opt sute treizeci şi trei de ruble! Bani, nu glumă! I-ai, şi dă-mi-l pe Volodea!

— Ce, vrei să-l cumperi?

— De ce aşa brutal, Olia? încercă Lidia Sergheevna s-o intimideze, dar fără niciun rezultat. Înţelese că s-a sfârşit cu viaţa. Bine, îi zise ea. Atunci dă-mi obligaţii de toţi banii.

Omul pe care tocmai intenţionase să-l cumpere dar nu fusese vândut, nu putea evita mâna destinului, cheltuindu-şi şi el banii cu înfrigurare.

La bazarul de Anul Nou, Vladimir Antonovici se opri în faţa vitrinei unde îşi etala farmecele aparatul fotografic „Zenit-112“şi se uită la el cu jind. Deşi avea în buzunar destui bani ca să cumpere două aparate, zâmbi trist şi trecu la pavilionul „Blănuri”, unde se făcuse deunăzi de râs în faţa Oliei şi a lui însuşi.

— Salut, se adresă el vânzătoarei. Aş vrea un mantou de blană. Numărul patruzeci şi şase, de opt sute treizeci şi trei de ruble. Pe cât posibil, bun.

— Îl luaţi fără probă? se miră vânzătoarea.

— A fost probat. Ajunge.

Epilog

Au trecut câteva zile. Kirill Ivanovici şedea în cabinet, având ca fundal un steguleţ roşu, pe care stătea scris: „Fruntaşilor în întrecere”. Tocmai le fusese înmânat pentru succesele în îndeplinirea planului anual.

— Trebuie să cinstim steagul! îi spunea Alevtina lui Polotenţev. Aşa-i tradiţia!

— Sigur că trebuie, dar de unde luăm bani? Nu mai are nimeni!

— Să luăm de la Oreşnikov, de la casa de ajutor. Oreşnikov fu chemat în grabă. Pe drum îl agăţă Petea, care-şi lingea buzele uscate.

— Volodea, dă-mi trei ruble!

— Ce, gata? îl întrebă Vladimir Antonovici cu compătimire.

— Gata, oftă Petea.

— N-am bani! şi Oreşnikov intră în cabinetul lui Polotenţev. Kirill Ivanovici îi arătă steagul:

— Trebuie să organizăm o agapă colegială! Descuie-ţi reciprocul.

— Ce, v-aţi coalizat cu toţii împotriva mea? izbucni Oreşnikov. Ioc bani! I-am cheltuit iar. Vladimir Antonovici se căută în buzunar şi scoase o obligaţie. Poate-o fi şi asta cu noroc. Pentru toţi, preciză el.

Viaţa îi învaţă totuşi câte ceva pe oameni.

P.S. N-au mai câştigat niciodată.

P.P.S. Nuvela n-a fost comandată de Ministerul Finanţelor.

CRIMA DIN BIBLIOTECĂ

Telefonul îl trezi pe anchetatorul Iacimenev exact la miezul nopţii. Dacă nu-l trezea telefonul, discuţia ce urmează n-ar fi avut loc şi ne-ar fi venit foarte greu să începem această lugubră istorie.

— Tu eşti, Iacimenev?

— Cine-i la telefon?

— Asasinul! îi răspunse calm o voce necunoscută.

— Lasă glumele nesărate! se înfurie Iacimenev, puse receptorul în furcă şi se întoarse pe partea cealaltă. Telefonul se afla pe o măsuţă lângă pat, pentru ca în caz de nevoie anchetatorul să poată fi uşor trezit.

Dar impertinentului nu i-a fost lene să mai sune o dată.

— De ce-mi închizi telefonul în nas? întrebă el aspru.

— Cine-i acolo? repetă stupid Iacimenev.

— De fapt sunt o fantomă, însă cum tu eşti marxist, n-ai să mă crezi!

— Şi pe cine ai ucis, fantomă? întrebă somnoros Gheorghi Borisovici Iacimenev.

— Pe cine se cuvine. Cadavrul zace aici, alături de mine. Şi îţi telefonez de la biblioteca Academiei de ştiinţe pedagogice, unde am săvârşit fapta!

— Cine-i nefericitul? se trezi de-a binelea anchetatorul. Necunoscutul îi răspunse prompt:

— Academicianul Zubarev.

— Serghei Ivanovici? preciză Iacimenev. Chiar el?

— Chiar el!

— De ce ai ucis floarea ştiinţei noastre? Iacimenev încerca să ghicească după voce care dintre prieteni se ţine de şotii.

Răspunsul fu neaşteptat:

— Pentru lipsă de principialitate. Ca să le fie şi altora de învăţătură!

Anchetatorul izbucni în râs.

— Nu văd nimic hazliu! se supără misteriosul interlocutor. Şi te-am sunat ca să nu-ţi bagi nasul tău iscoditor în afacerea asta sângeroasa! Altfel n-o să-ţi fie nici ţie moale!

— Ai terminat? Iacimenev rămăsese convins că e vorba de o farsă. Poate că aşa, din politete, ai să-ţi spui în sfârşit numele?

Răspunsul a fost un hohot sinistru.

— Hai, că m-ai plictisit! Iacimenev nu se speriase şi voia să închidă aparatul, când auzi un glas cochet de femeie:

— Gheorghi, dă dispoziţie să se ridice cadavrul! Mi s-a făcut silă de el!

— Lăsaţi-mă să dorm! se rugă Gheorghi Borisovici. Mâine trebuie să fiu la serviciu dis-de-dimineaţă. De ce nu sunteţi oameni?

— Nu putem fi oameni pentru că suntem fantome!

Iacimenev îşi pierdu răbdarea, închise telefonul şi-şi puse perna pe cap. Dar nu izbuti să adoarmă. Nu fiindcă l-ar fi îngrijorat discuţia aceea absurdă din miez de noapte, nici nu-şi mai amintea de ea. Avea însă o fiică de nouăsprezece ani, singurul lui copil, motiv mai mult decât suficient ca să suferi de insomnie cronică. La fel ca multor fete de vârsta ei, fiicei lui Iacimenev îi intrase în cap să se mărite, ceea ce nu-l bucura pe tată de loc. Gândul că un om străin

avea să devină pentru fată mai important decât părinţii, că se va instala în locuinţa lor şi se va bărbieri cu aparatul său electric – uitând, fireşte, sa scuture apoi firele de păr – îl făcea pe Iacimenev să turbeze.

— De ce crezi c-o să se bărbierească cu aparatul tău? auzi el în imaginaţie vocea protestatară a soţiei, care de fapt dormea paşnic în patul vecin. Are şi el maşină de bărbierit.

— Nu-i vorba de maşină, ci de principiu, o contrazise Iacimenev. Nu vreau în general să se mărite fata. Întâi să-şi termine institutul!

— Dar se iubesc...

— Şi dacă mâine n-au să se mai iubească?

Dialogul imaginar a fost întrerupt de soneria telefonului. Anchetatorul se uită la ceas. Era patru dimineaţa.

— Gheorghi Borisovici! auzi el vocea alarmată a lui Zinovi Fomin, ajutorul său. S-a mai comis o crimă!

— Un asasinat! se încruntă Iacimenev.

— Într-o bibliotecă a fost descoperit cadavrul unui bărbat! raportă Fomin.

— Academicianul Zubarev, continuă anchetatorul, cu gândul la faptul că, din păcate, căsniciile moderne se destramă repede.

— De unde ştiţi? Fomin nu înceta să se mire de genialitatea şefului, dovadă că era un subaltern genial. Sunt ofiţer de serviciu pe oraş şi tocmai mi-a telefonat intendenta de la academie.

— Iar mie mi-au telefonat criminalii, acum patru ore! Iacimenev se aşează pe marginea patului, căutându-şi pe dibuite papucii. Vin imediat, făgădui el, chinuindu-se să-şi îmbrace cămaşa fără a lăsa receptorul din mână.

— Desigur că n-au spus cine sunt, se necăji Fomin.

— De ce nu? îl contrazise anchetatorul, cu un zâmbet ironic. Au spus că-s fantome.

— Am înţeles! Isteţul asistent încercă să formuleze din zbor prima versiune. Probabil că s-au înfăşurat în cearşafuri albe. Au mizat pe faptul că oamenii superstiţioşi îi vor lua drept fantome.

— Lasă, Zinovi, îl rugă Iacimenev. Mai bine trimite-mi maşina.

— N-avem maşină, îl înştiinţă Fomin amărât. A plecat la Bolşevo unde a fost spartă o dugheană!

— Se poate compara o spargere cu o crimă? Iacimenev începuse să-şi tragă pantalonii.

— Din păcate, spargerea s-a produs înaintea crimei! Lui Zinovi îi era milă de şeful său, dar n-avea ce-i face.

— Cheamă un taxi, îl plătim cu taloane.

— E sfârşitul lunii şi taloanele s-au terminat! îi spulberă Fomin ultima speranţă. Va trebui să faceţi rost singur de maşină.

— Contabilitatea n-o să-mi deconteze banii! oftă Iacimenev. Bine, vin îndată!

Trecu în bucătărie să-şi facă o cafea. Cafeaua e băutura naţională a detectivilor, le dă vigoare şi-i acordează pe struna poliţistă. Gheorghi Borisovici Iacimenev era un demn coleg al unor detectivi ca Sherlock Holmes, dacă l-aţi citit pe Conan Doyle, ca Maigret, dacă l-aţi citit pe Simenon, şi ca Poirot, dacă aţi citit-o pe Agatha Christie. Lăsa impresia că e moale la treabă, chiar leneş. Avea nişte mâini mari, de muncitor, părul ca savanţii – începuse să-i încărunţească şi să se rărească – şi ochi naivi, de colhoznic. Trecuseră nouăsprezece ani de când Gheorghi Borisovici curăţa cu succes rândurile

societăţii de elementele indezirabile, dar tot mai avea de lucru.

Bea cafeaua şi se gândea cine-o fi avut interes să-l ucidă pe renumitul savant Serghei Ivanovici Zubarev. Acum câteva zile îl văzuse la televizor, unde academicianul, om încă în puterea vârstei, prezida juriul clubului „Veseli şi isteţi”. Când îşi făcuse cumpărăturile în piaţă duminica trecută, carnea de vacă o primise învelită într-o pagină din revista *Ogoniok*, cu fotografia lui Zubarev. Academicianul, în haine negre, cu cămaşă albă şi cravată, zâmbea duios şi strângea mâna unui aborigen gol-goluţ, dintr-un arhipelag al Oceanului Pacific. Alaltăieri, la „ultimile ştiri”, auzise că Zubarev a inaugurat o expoziţie internaţionala de desene ale copiilor, iar în *Vecerneia Moskva* de aseară, pe care o citise înainte de culcare, văzuse un interviu cu Zubarev asupra noii sale monografii despre Ivan cel Groaznic.

„Dacă ar fi fost specialist în tehnică, raţiona Iacimenev, crima ar putea fi pusă în legătură cu acţiunile spionilor străini. Dar academicianul Zubarev era o autoritate în domeniul ştiinţelor umanistice, ceea ce nu prezintă interes pentru nimeni.”

— Cine a fost ucis? îl întrebă soţia, care intrase în bucătărie în cămaşă de noapte şi, văzându-l că bea cafea, pricepuse totul.

— Un grangur mare, îi răspunse Iacimenev enervat. Nu mă aştepta cu masa. Acum o să mă ia la frecuş toţi şefii!

— Cum să nu vii la masă? explică ea. La ora trei ne ducem la Casa de căsătorii, apoi ne întoarcem să luăm masa cu părinţii băiatului.

— Ce vină am eu că s-au apucat să-l omoare tocmai azi?

— Dar alţi anchetatori nu mai există? Ai rămas singurul în toată Moscova?

Iacimenev se îndreptă spre ieşire:

— Am să mă străduiesc, dar dacă întârzii, începeţi fără mine.

— Încearcă numai să întârzii, îi strigă ea din urmă…

Totul a început ca într-un preacinstit roman poliţist.

Iacimenev ieşi în strada întunecată unde, bineînţeles, ploua cu găleata. Era o beznă să-ţi dai cu degetele-n ochi şi nu se zărea nici urmă de maşină.

Avu totuşi noroc. Prinse repede un taxi şi, peste treizeci de minute, plătind din buzunar bani pe care n-avea să-i mai vadă înapoi, se afla în stradela Krivobedrennîi, şi se uită la o vilă cu etaj, care mai păstra pe alocuri urmele fostului stil „empire”. Două bisericuţe, căsuţele fără caturi şi pavajul de bolovani dădeau un farmec deosebit acestui colţ din vechea Moscovă. Numai un bloc-turn cu opt etaje îi amintea lui Iacimenev că acţiunea nu se desfăşoară în 1913, anul de la care statisticii noastre îi place aşa de mult să-şi înceapă cronologia.

Pe uliţă era pustiu. Numai în cabina telefonică din faţa vilei se ascunsese un individ mărunţel şi bondoc. Se rostogoli afară şi-i zâmbi radios anchetatorului.

— Permiteţi să raportez, Gheorghi Borisovici! Ţin sub observaţie această străduţă misterioasă, dar n-am descoperit nimic suspect. Toţi s-au ascuns în casă, ori pur şi simplu dorm.

Era Ivan Şalîto, al doilea ajutor indispensabil al lui Iacimenev.

Anchetatorul îşi iubea tinerii asistenţi. Poate că nu se puteau lăuda cu o profunzime a gândirii, cu spirit fin de observaţie şi cu capacitatea de a se orienta fulgerător, în schimb acopereau din plin aceste lipsuri

prin zelul şi devotamentul lor. În lipsa altor cadre, mai agere la minte, Iacimenev se străduia din răspunteri să-şi asigure urmaşi în persoana lui Ivan şi a lui Zinovi.

— Da Fomin unde-i?

— Păzeşte mortul! Tot acolo e şi restul trupei – expertul, fotograful şi doctorul.

Zgribulit de frig, Iacimenev zâmbi trist.

— Dacă eram un detectiv străin, intram în bistroul de peste drum şi mă încălzeam cu un păhărel de pernot. Dar, Vanea, în primul rând nu-s detectiv străin, iar în al doilea cel mai apropiat bufet e la trei kilometri de aici şi nu vinde vodcă până la zece dimineaţa. Înseamnă că n-am altă soluţie decât să încep cercetările.

Cu aceste cuvinte, Iacimenev păşi spre uşa principală, lângă care se afla o tăbliţă sub sticlă: „Academia de ştiinţe pedagogice. Sectorul de istorie a culturii”, iar Ivan Şalîto se întoarse la cabina telefonică.

Ajuns în vestibul, Iacimenev se uită în jur, dar nu văzu nimic deosebit. La intrare erau nişte coloane de stuc, imitând marmora. O scară largă, cu mochetă roşie, ducea la etaj. Pe pereţi atârnau reproduceri de tablouri ce reînviau pagini glorioase din istorie: *Ultima zi a oraşului Pompei*, *Dimineaţa executării streliţilor* şi *Prinţesa Tarakanova.*

În stânga, pe un cuier, Gheorghi Borisovici văzu două mantale miliţieneşti şi paltonul doctorului. Se dezbrăcă, îşi atârnă pardesiul de postav alături de gabardina doctorului şi aprinse o ţigară, trăgând fumul cu nesaţ. Când anchetatorii fumează, au aerul că gândesc profund. Cine ştie, poate că este chiar aşa.

În vestibul era cald, Iacimenev se moleşi şi adormi. Dormea şi fuma, fuma şi dormea.

Zinovi Fomin, un lungan sfrijit, coborî în fugă.

— Permiteţi să vă trezesc, Gheorghi Borisovici! se adresă el respectuos şefului.

— Nu dorm, îi răspunse Iacimenev fără să deschidă ochii.

— Permiteţi să raportez că dormiţi în picioare, ca un cal de artilerie!

Complimentul îl trezi pe Iacimenev, care trecu la subiect:

— Ei, ce-i acolo?

— Păi, nu urcaţi să vedeţi cadavrul? se miră Femin.

— Pe urmă, pe urmă... se apără Iacimenev.

De fapt, Gheorghi Borisovici nu se temea de nimic pe lume, afară de întuneric, de sânge şi de cadavre. Dar astea erau singurele sale slăbiciuni.

— Doctorul spune, continuă Fomin, că moartea a survenit la unsprezece noaptea.

— Mai aproape de douăsprezece, îl corectă maşinal Iacimenev.

Fomin îl punea în temă vorbind cu zel:

— Fractură de craniu. Zubarev a fost lovit în cap cu un corp contondent.

— Obiectul n-a fost găsit, firește.

— Cum aţi ghicit?

— Dacă arma crimei ar fi fost descoperită, dumneata, Zinovi, mi-ai fi spus ce este! Continuă!

— Când oi învăţa şi eu odată să raţionez ca dumneavoastră? se entuziasmă Fomin.

— Ai viitorul înainte, Zinovi! îl consolă Iacimenev. La anii dumitale nici eu nu ştiam pe ce lume mă aflu!

— De ceas şi de bani nu s-au atins. Jaful se exclude. Motivele crimei sunt neclare.

— Criminalul a încercat să mă convingă, îl întrerupse Iacimenev, că Zubarev a fost ucis pentru lipsă de principialitate. Dar dacă în ziua de azi s-ar ucide pentru atâta lucru, ar începe un masacru general.

— Bandiţii au lăsat în bibliotecă o sumedenie de corpuri delicte, după care pot fi uşor identificaţi. Şi Fomin le enumeră: O pereche de ochelari cu ramă de aur, o broşă tip camee, o batistă bărbătească mânjită cu ruj de buze, un bilet pentru azi la trenul Moscova-Kuibîşev, vagonul şase, locul treisprezece, şi o sacoşă cu alimente, în ea se află o sticlă de chefir şi trei sute nouăzeci de grame de salam cu şuncă. Desigur că a cumpărat patru sute, zece i-au dat lipsă la cântar.

— Hm, Zinovi, cam prea multe suveniruri, îşi roti anchetatorul privirile. Asta nu-mi place. Iar afară e o vreme câinească. Mă tem c-o să avem mult de furcă aici.

— Şi încă un amănunt, cât pe ce să uit, un manuscris făcut ferfeniţă!

— Lipiţi-l! ordonă Iacimenev. Şi prin bibliotecă ce-i? Nimic rupt, nimic spart?

— Afară de capul academicianului, nimic! raportă Fomin.

— Urcaţi la etaj, spuse Iacimenev, şi rugaţi-l pe expert să ia amprentele digitale de pe receptorul telefonului. Criminalul mi-a declarat că vorbeşte chiar din bibliotecă. Şi, afară de asta, expertul să-mi lase toate corpurile delicte.

— Am înţeles! şi Fomin zbură să-i execute ordinele.

Metoda lui Iacimenev – din cauza căreia nu putuse face carieră ani îndelungaţi – consta în aceea că, oricât ar părea de paradoxal, nu-i căuta pe vinovaţi. Se străduia totdeauna să se convingă de nevinovăţia

persoanelor suspecte. Când îi descoperea pe toţi nevinovaţii, vinovaţii ieşeau singuri la iveală.

Gheorghi Borisovici nu-şi trădă nici de astă dată principiile şi porni să caute nevinovaţii. Începu cu intendenta care descoperise cadavrul.

Intendenta bea ceai în cămăruţa de sub scară şi citea un roman istoric, de parcă nu s-ar fi întâmplat nimic.

— Îmi daţi voie? întrebă anchetatorul crăpând uşa.

— De ce mai întrebaţi, îi răspunse oţărâtă intendenta, dacă tot o să intraţi?

— Chiar aşa, încuviinţă blajin Iacimenev; intră şi, pricepând că nu poate fi vorba de invitaţie, se aşeză singur pe un taburet de pluş.

Remarcă în sinea lui că bătrâna e solidă şi ar putea foarte bine să dea o lovitură nimicitoare. Al doilea lucru pe care-l observă fu bărbia ieşită înainte, trădând tărie de caracter. Îi displăcură în mod deosebit mustăţile babei.

Dar anchetatorul era credincios principiilor sale, aşa că-şi învinse antipatia faţă de sinistra intendentă.

— Vă rog să lăsaţi cartea. Cum vă numiţi?

— Din câte îmi amintesc, se burzului baba, bărbaţii trebuie să se prezinte primii.

— Vă rog să mă iertaţi! Mă numesc Gheorghi Borisovici şi sunt anchetator.

— Aha! Iaca, eu nu izbutesc niciodată să citesc un roman poliţist până la capăt. Ştiţi, literatură de mâna a şaptea! Pe mine mă cheamă Nadejda Dmitrievna.

— Ce citeaţi acum, Nadejda Dmitrievna? Iacimenev încercă să-i câştige încrederea.

— *Regina sugrumată.* E din seria *Regii blestemaţi*, de Maurice Druon. L-aţi citit?

— N-am apucat încă, recunoscu spăsit Gheorghi

Borisovici.

— Ce epocă de ignoranţă, constată intendenta şi îl sfătui condescendent: Citiţi-l totuşi. Autorul cunoaşte bine materialul, deşi scrie cam arid...

— Neapărat! îi făgădui Iacimenev şi se gândi uşurat că vocea ei nu seamănă cu şăgalnicul contralto, pe care-l auzise la telefon. Spuneţi-mi, Nadejda Dmitrievna, Zubarev era iubit la dumneavoastră?

— Nu era mai rău decât alţii, dar cam bădăran Ce-i drept, acum toţi sunt bădărani!

— Chiar toţi? o contrazise slab Iacimenev.

— Toţi, toţi... întări bătrâna.

— Şi aţi descoperit cadavrul la ora patru?

— Nu m-am uitat la ceas.

— De mult lucraţi aici?

— Din nouă sute şaptesprezece, când a venit puterea voastră... Asta-i tot, tovarăşe anchetator?

— Deocamdată... Iacimenev se ridică.

— Slavă Domnului! şi Nadejda Dmitrievna îşi vârî din nou nasul în roman.

— Iertaţi-mă, Nadejda Dmitrievna, o întrerupse el din citit, aş vrea să vă pun o întrebare confidenţială. Casa asta, înainte de nouă sute şaptesprezece, n-avea o... legendă cu fantome, cu stafii care colindă noaptea prin ea?

Nadejda Dmitrievni îl privi pentru prima oară cu interes.

— Vă întreb serios, insistă Gheorghi Borisovici.

— Până la catastrofă... spuse delicat Nadejda Dmitrievna, vila a aparţinut tatălui meu. Şi pot să vă asigur că n-am avut fantome în familie. La prietenii noştri, prinţii Beloselski-Belozerov, trăia o fantomă, însă aşa de blândă şi drăgălaşă... Se distra turnând sare în compot...

Iacimenev înţelese că s-a ales cu ce merita. Îi plăceau oamenii cu simţul umorului. Zâmbi ironic, îi mulţumi şi părăsi cămăruţa.

Ceasul din vestibul arăta ora 8 şi 17. Mantalele miliţieneşti şi paltonul de gabardină al doctorului dispăruseră de pe cuier. Desigur că stăpânii lor terminaseră de examinat locul crimei şi o luaseră din loc împreună cu cadavrul.

Iacimenev aruncă o privire în stradă şi văzu pe cabina telefonică un anunţ uluitor: „Închis pentru inventar“

— Vanea! îşi strigă el ajutorul.

Şalîto sări din cabină, scoase anunţul şi veni în grabă.

— De ce ai atârnat anunţul ăsta idiot? îl întrebă sever Iacimenev.

— Pentru că vin tot timpul să dea telefoane! se justifică ajutorul. Sunt nevoit să eliberez cabina şi mă murează ploaia...

Pe lângă detectivi treceau în grabă, spre academie, orfanii specializţi în istoria culturii. Iacimenev nu reuşi să citească pe feţele lor dacă ştiu sau nu că au rămas fără părinte.

Gheorghi Borisovici oftă:

— Expertul nu mi-a transmis nimic?

— A zis că pe receptor nu sunt amprente. Şi că ucigaşul ori v-a telefonat din altă parte, ori purta mănuşi atunci când v-a sunat. Ori... mă scuzaţi, Gheorghi Borisovici, dar expertul m-a rugat să vă transmit că aţi visat!

— Du-te la laborator, Vanea, şi spune-le că am nevoie urgentă de manuscris, lipit la loc.

După ce şi-a expediat ajutorul, Iacimenev a intrat în cabină şi a telefonat acasă.

— Eu sunt, îi spuse el soţiei. Ania s-a sculat? Ascultă, ce-ar fi să-i vorbeşti aşa, ca mamă? Poate mai amână... măcar o lună... câte nu se-ntâmplă într-o lună... A, a şi venit? La ce naiba s-a înfiinţat aşa devreme? Eu? Nimic... Păi, doar ţi-am spus că am să încerc...

Iacimenev se întoarse în vilă.

În vestibul, împărţiţi în grupuleţe, salariaţii discutau pe şoptite. Erau vădit tulburaţi de senzaţionala noutate. Pe cuier atârnau impermeabile ude. Picături grele se scurgeau de pe ele, ca nişte lacrimi. Părea că trenciurile îl plâng pe defunct. În afară de ele nu plângea nimeni. Iacimenev urcă alene la etaj şi, în sfârsit, intră în bibliotecă.

Acum, nu era ţipenie de om aici. Se uită în jur. Greu de găsit un loc atât de ideal pentru săvârşirea unei crime. Lămpile de birou creau un semiîntuneric care te predispunea la încălcarea legii. Din labirintul format de stelajele cu cărţi, agresorul se putuse uşor strecura spre victimă. Covorul gros şi moale înăbuşise zgomotul cadavrului în cădere.

Portretul Ecaterinei a II-a, opera unui maestru necunoscut din secolul al XVIII-lea, gravurile străvechi cu vederi din Sankt-Petersburg, o acuarelă de Kuzmin din seria de ilustraţii la *Evgheni Oneghin* şi o copie după tabloul lui Repin *Ivan cel Groaznic şi fiul său Ivan*, agăţate pe pereţii bibliotecii, nu puteau povesti amănuntele nopţii sângeroase, deşi le văzuseră perfect. Iacimenev observă imediat că tabloul cu Ivan cel Groaznic, încadrat într-o ramă grea de bronz, atârna strâmb.

Pe birou îl aşteptau corpurile delicte culese de lângă victimă. Se aşează pe scaun şi se apucă să le examineze. Pentru început luă cameea.

„Imitaţie, stabili el imediat, şi nu-i cizelată în sidef, ci ştanţată din plastic. Lucru de duzină. Şase, cel mult şapte ruble. Aparţine unei femei drăguţe din zilele noastre şi care, cum se întâmplă adesea, nu are bani pentru bijuterii veritabile.

Pe de altă parte, zâmbi maliţios Gheorghi Borisovici, posesoarea cameei poate fi o femeie urâtă, care poartă podoabe ca să-şi dreagă înfăţişarea. Dar cameea ar fi putut aparţine şi unui bărbat, care intenţiona să ofere fleacul ăsta unei femei.”

Puse cameea la o parte şi începu să studieze ochelarii. Îi încercă.

— Aproximativ plus trei, stabili anchetatorul. Prezbiţie de vârstă.

Îşi scoase ochelarii şi privi rama cu atenţie.

— Bărbăteşti... însă acum şi femeile poartă cu predilecţie lucruri bărbăteşti – ceasuri, pantaloni, pulovere. Ar putea purta cu tot atâta succes şi ochelari bărbăteşti.

Acum veni rândul unei batiste mari în carouri verzi, cu urme de ruj.

„Aparţine unui bărbat din zilele noastre, raţionă Iacimenev, probabil căsătorit. Înainte de a se săruta, a şters cu batista rujul de pe buzele femeii. Pe de altă parte, batista ar putea aparţine şi unei femei...”

Şi, în sfârşit, biletul pentru rapidul Moscova-Kuibîşev. Putea aparţine atât unui bărbat cât şi unei femei, tânăr sau bătrân, criminal sau nevinovat. Biletul de tren dovedea fără putinţă de tăgadă că cineva intenţiona să plece astăzi la Kuibîşev, nu se ştie de ce.

Ultimul corp delict, sacoşa cu chefir şi salam cu şuncă... dispăruse!

„Aceste obiecte, se socoti Iacimenev în gând, puteau fi uitate aici înainte de crimă, în timpul crimei şi după crimă. Le-au putut lăsa asssinii, cât şi victima, precum şi persoane străine de crimă. Mda... nu mi-a fost dat să fiu un detectiv celebru, care până acum ar fi descurcat de mult toate iţele!”

Sună telefonul. „Începe!” îşi zise Iacimenev, recunoscând vocea şefului.

Şeful îi atrase atenţia asupra persoanei ucise, ce răspundere apasă pe umerii lui, ai lui Iacimenev, şi ce se va întâmpla cu Iacimenev şi cu el, şeful, dacă Iacimenev nu se va orienta rapid în afacerea asta.

Gheorghi Borisovici era pornit şi împotriva şefului, şi împotriva asasinilor şi, nu se ştie de ce, chiar împotriva victimei.

— Apreciez încrederea dumneavoastră, spuse el în receptor, făcând-o pe prostul, şi sunt încântat că mi s-a încredinţat mie această anchetă complicată.

Abia apucase sa termine convorbirea când uşa se întredeschise şi în bibliotecă îşi băgă nasul un tânăr cu înfăţişare de star dintr-un film intelectual, ultramodern. Urâţel dar simpatic, cu buze groase dar cu picioare subţiri, adus de spate dar cu ţinută sportivă, pozitiv dar negativ. Avea o mutrişoară deşteaptă, ca maimuţele de rasă.

— Intraţi, intraţi! îl pofti Iacimenev. Aţi uitat ceva aici?

— Îmi închipui că sunteţi anchetatorul, nu-i aşa?

Iacimenev dădu din cap:

— Mă numesc Gheorghi Borisovici.

— Iar eu, Anton Varlamov, cercetător ştiinţific stagiar. Am nevoie de nişte materiale pentru necrolog.

Iacimenev îl măsură pe Anton cu o privire leneşă,

luă batista cu carouri verzi şi, ţinându-şi răsuflarea, i-o întinse:

— Luaţi-o. E a dumneavoastră...

Anton surâse, îi mulţumi scurt şi vârî batista în buzunar.

Anchetatorul răsuflă uşurat: „Cum am ghicit că-i batista lui? Totuşi nu-s perfect idiot...”

— Batista trebuie spălată, îl sfătui anchetatorul. E mânjită cu ruj!

— Aveţi spirit de observaţie, aprecie Anton, cotrobăind prin sertarele biroului. O să vă urmez neapărat sfatul.

După ce-şi găsi hârtiile trebuincioase, cercetătorul ştiinţific stagiar se îndreptă spre ieşire.

— Nu vă supăraţi, îl opri Iacimenev, dar aş vrea să ştiu cum a nimerit batista dumneavoastră lângă cadavrul lui Zubarev.

Anton nu manifestă nici mirare, nici teamă.

— Vă explic cu plăcere, începu el prietenos. Când am intrat în bibliotecă, era douăsprezece şi jumătate noaptea şi nu mă aşteptam de loc să-l găsesc aici pe Zubarev, cu atât mai puţin mort. Surpriza m-a făcut să scap batista din mână...

— Sună foarte convingător, îl luă peste picior Iacimenev. Mai rămâne să aflu ce căutaţi în bibliotecă la ora aceea.

— Sunt burlac! îl lămuri vesel cercetătorul ştiinţific stagiar.

„Iar eu sunt foarte subtil! se gândi Iacimenev. Am crezut că posesorul batistei e însurat.”

— Vreţi să spuneţi că aţi fost aici cu o femeie? observă Iacimenev, cu gândul la faptul că îi telefonaseră doi – un bărbat şi o femeie.

În bibliotecă apăru bătrâna intendentă.

— Anton, întrerupse ea interogatoriul, fără să se jeneze câtuşi de puţin. Dă-mi zece ruble.

— Pentru ce? se miră Anton.

— Pentru coroană.

— De ce aşa mult? De obicei dăm câte două.

— Depinde cine moare, pronunţă filozofic reprezentanta fostei nobilimi. Fiecăruia după merit!

Neavând nimic de obiectat, Anton îi dădu în silă o hârtie de zece ruble.

— Semnează! Şi Nadejda Dmitrievna îi întinse un borderou.

— Înţeleg să semnez când primesc bani, spuse Anton punându-şi supus iscălitura, dar de ce trebuie să semnez când dau?

— Dacă-i sfeterisesc eu? Şi bătrâna plecă.

— Să ne întoarcem la discuţia noastră, propuse Gheorghi Borisovici.

— Treaba mea cu cine-am fost, dădu glas Anton. Dar am să vă uşurez sarcina. Eu şi Zubarev ajunsesem în relaţii mizerabile. Şeful nostru avea în ştiinţă idei opuse alor mele. Mai bine zis, nici nu le avea. Era un om lipsit de principii!

Anton repeta teza criminalului. Intonaţia corespundea şi ea. Iacimenev se făcu numai ochi şi urechi.

— Pe lângă asta, urmă Anton, Zubarev mi-a respins o carte şi avea de gând să mă mătrăşească din academie. Când veţi binevoi să mă arestaţi, tovarăşe anchetator, vă stau la dispoziţie! Lucrez în cabinetul numărul şapte.

— De ce vă autoacuzaţi? întrebă Iacimenev, căruia tânărul suspect îi plăcuse.

— E mai bine s-o faci tu singur, decât să aştepţi până o fac prietenii tăi, spuse Anton. Iertaţi-mă, dar

nu mai am timp. Trebuie să scriu necrologul carieristului ăstuia!

— Despre morţi nu se vorbeşte de rău!

— Atunci despre cine se vorbeşte? zâmbi Anton. Despre morţi e necuviincios, despre vii e periculos...

După plecarea lui Anton, Iacimenev stătu o vreme cufundat în gânduri. Pe urmă, deşi parcă era singur în bibliotecă, întrebă:

— Ce zici, Fomin?

— Chiar tipul ăsta l-a ucis! se auzi vocea înăbuşită a lui Zinovi.

— În ce dulap eşti? reluă anchetatorul, căutând să se orienteze după direcţia vocii.

— În numărul paisprezece, unde-s Turgheniev şi literatura turcă.

— De ce te-ai băgat acolo? întrebă Iacimenev obosit.

— Fiecare cu metoda lui, Gheorghi Borisovici. Anton ăsta a venit aici – ajutorul vorbea tot din ascunzătoare – fiindcă făptaşul se întoarce întotdeauna la locul crimei! Daţi-mi drumul de-aici, Gheorghi Borisovici. Vă rog! adăugă el cu glas plângăreţ.

— Păi, de ce nu ieşi singur?

— M-a încuiat cineva.

— Cine? se minună Gheorghi Borisovici.

— În afară de dumneavoastră şi de Anton n-a fost nimeni aici, spuse Fomin cu reproş.

Iacimenev se sculă, căută dulapul numărul paisprezece şi încercă uşa, care nu se deschise. În broască nu era nicio cheie.

— Ia spune, Zinovi, întrebă Gheorghi Borisovici, nu cumva te-ai încuiat pe dinăuntru? Aşa, ca să fie conspiraţia deplină?

— Ştiu că mă credeţi tâmpit! îi răspunse trist ajutorul.

— Exagerezi, îl contrazise amabil Iacimenev, uitându-se prin sticla lăptoasă după care se vedeau volumele lui Turgheniev, iar în spatele lor licăreau slab în beznă ochii detectivului întemniţat. Parcă nu ţin minte să te fi încuiat, iar Anton nu s-a apropiat de dulap... Şi sacoşa cu mâncare a dispărut...

— N-a dispărut, îl linişti Fomin. Am atârnat-o eu la geam, afară, să nu se strice salamul.

Iacimenev se depărtă de dulap şi luă din fereastră chefirul şi cele aproape patru sute grame de salam cu şuncă.

— Nu vrei să mănânci, Zinovi? întrebă şeful grijuliu. Salamul miroase foarte apetisant...

— Nu mănânc în timpul serviciului! îi răspunse Fomin cu mândrie.

— În schimb, mi se pare că am să înghit eu aceste corpuri delicte! recunoscu anchetatorul, care la vederea mâncării simţise o criză acută de foame. Oricum, salamul tot n-o să ţină până la judecată.

— Poftă bună! În vocea lui Zinovi era o nuanţă de reproş la adresa şefului, care încălca disciplina.

„Sacoşa asta aparţine unei femei al cărei bărbat călătoreşte peste hotare, îşi zise Iacimenev, atacând gustarea gratuită. Sacoşa e străină... Pe de altă parte, la noi şi bărbaţii umblă cu sacoşe...”

Uşa se deschise şi în bibliotecă păşi îndurerată o femeie palidă, îmbrăcată numai cu lucruri de import. Îşi fixă asupra lui Iacimenev ochii căprui şi blânzi.

— De ce îmi beţi chefirul şi mâncaţi salamul pe care l-am cumpărat pentru câine?

Prins în flagrant delict, Iacimenev roşi, iar Fomin îşi stăpâni în dulap un hohot răzbunător.

— Pardon, bălmăji anchetatorul înecându-se cu salam, eram tare flămând. Vă cumpăr altul... chiar azi...

Femeia se aşeză sfioasă pe marginea unui scaun de lângă uşă şi zise trist:

— O nenorocire nu vine niciodată singură... Nu-i destul că soţul meu a fost ucis, acum a rămas şi Athos fără salam...

— Aşadar, sunteţi soţia lui Zubarev?

— Văduva, preciză vizitatoarea.

— Condoleanţele mele. Mare nefericire.

Văduva nu-l contrazise.

— Da mare nefericire. I-am povestit lui Athos. Dacaţi şti cum a plâns... Au venit vecinii de sus să întrebe ce i s-a întâmplat câinelui.

— Câinii suferă adesea mai mult decât oamenii, remarcă Iacimenev, studiind-o atent pe văduvă. Spuneţi-mi, vă rog, cum a ajuns sacoşa dumneavoastră aici?

— Foarte simplu, îl lămuri cu mâhnire văduva. Am venit să-l iau pe Serghei Ivanovici pe la miezul nopţii...

Lui Iacimenev i se tăie răsuflarea, iar în zăpuşeala din dulap Fomin şi-aşa abia mai sufla.

Interogatoriul a fost întrerupt iar de Nadejda Dmitrievna.

— Maria Nikiticina! se adresă ea văduvei. Dă-mi zece ruble!

— Pentru ce?

— Pentru coroană! preciză impasibil intendenta, parcă n-ar fi ştiut cu cine stă de vorbă.

— De ce aşa mult? se indignă văduva. Totdeauna am dat câte două ruble! Şi, afară de asta, îşi luă ea seama, eu şi-aşa sunt în pierdere! Doar a murit soţul

meu, nu al alteia!

— Adevărat. Nadejda Dmitrievna nu încercă să conteste evidenţa faptelor. Dar şi dumneata lucrezi aici. Cred că ar fi echitabil, ajunse ea la o concluzie surprinzătoare, să ţi se facă un rabat de cincizeci la sută!

Iacimenev îşi ridică ochii în tavan.

Maria Nikiticina dădu fără să crâcnească o hârtie de cinci ruble şi semnă în borderou.

Când uşa se închise în urma intendentei, Gheorghi Borisovici îşi reluă interogatoriul.

— Bănuiam, începu a povesti stăpâna lui Athos, că Serghei Ivanovici nu-i singur...

— Eraţi geloasă? întrebă Gheorghi Borisovici cât mai delicat cu putinţă.

— Toată viaţa, mărturisi văduva, însă n-am avut niciodată vreo dovadă că mă înşală. Când am intrat azi-noapte şi l-am văzut mort, în fotoliul de colo, am fost atât de zguduită încât am uitat plasa, am izbucnit în hohote de plâns şi am fugit la Athos, să-i împărtăşesc nenorocirea...

— Ce funcţie aveţi?

— Cercetător ştiinţific. Sunt profilată pe Gogol, Şcedrin şi alţii. Pe scurt, satira; însă în niciun caz după secolul al nouăsprezecelea.

— Înţeleg, zise Iacimenev.

— Pot să-mi iau sacoşa? întrebă femeia zdrobită de durere. A adus-o Serghei Ivanovici din Noua Zeelandă...

— Fireşte, îi răspunse anchetatorul, care în sinea lui se gândea triumfător: „N-am greşit nici de data asta”.

Văduva se ridică să plece, dar Gheorghi Borisovici o reţinu:

— Cum se împăca Serghei Ivanovici cu Anton Varlamov?

— Îl iubea ca pe un frate mai mic. Pe toţi îi iubea. Avea o inimă de aur.

După plecarea văduvei, Fomin dădu glas din dulap:

— L-a ucis împreună cu Anton! Fără-ndoială că se iubesc.

— De unde şi până unde? exclamă Iacimenev, care acum termina netulburat salamul câinelui. Văduva e mai bătrână decât Anton cu vreo douăzeci de ani.

— Dumneavoastră nu ştiţi ce-i pe lume, Gheorghi Borisovici! Şi Zinovi îşi etală cunoştinţele: Acum e foarte la modă ca unul din doi, femeia sau bărbatul, să fie mai mare cu douăzeci ori cu treizeci de ani. Apropo, aţi observat că persoanei nici nu-i pasă de moartea soţului şi vorbeşte numai despre câine?

Acum veni rândul lui Iacimenev să-şi etaleze cunoaşterea subtilă a sufletului omenesc:

— Oamenii îndoliaţi se comportă adesea altfel decât ar fi de aşteptat. Uiţi, Zinovi, că există un subtext. Textul acestei femei nefericite este câinele, iar subtextul – pierderea soţului. Pe procedeul ăsta se bazează toată literatura modernă. Oamenii gândesc una, spun cu totul alta, iar cititorul trebuie să ghicească.

— Eu tocmai îl răsfoiesc pe Turgheniev şi văd că la el oamenii spun ceea ce gândesc, i-o întoarse Fomin. Scoateţi-mă de aici, Gheorghi Borisovici, că mă sufoc din lipsă de oxigen.

Iacimenev luă o cheie din primul dulap întâlnit în cale şi o introduse în broasca uşii după care se perpelea Fomin. Peste o clipă, prizonierul era în libertate.

Primele cuvinte ale cetăţeanului liber au fost:

— Daţi-mi voie pân-afară!

În momentul când Fomin închidea uşa după el, o vază de porţelan căzu de pe dulapul numărul şase, zbură la trei milimetri de capul anchetatorului, se izbi de parchet şi încetă să mai existe ca operă de artă din prima jumătate a secolului al XIX-lea.

Iacimenev nu sări în lături, nu păli şi nu-l trecură fiori de gheaţă. Se uită calm în sus, pe urmă îşi mută privirea asupra cioburilor de porţelan colorat şi căzu pe gânduri.

Când se întoarse Fomin, căruia îi revenise buna dispoziţie, Iacimenev îl întâmpină cu reproş:

— De ce trânteşti uşa? Uite, din zdruncinătură a căzut o vază. Cât pe ce să mă pocnească!

Fomin aprecie fulgerător situaţia:

— Eu nu trântesc uşile niciodată. Am cei şapte ani de-acasă, şi le închid totdeauna încet. Cred, Gheorghi Borisovici, că s-a comis un atentat împotriva dumneavoastră!

— Dar nu era nimeni în bibliotecă, replică Iacimenev.

— De unde ştiţi? îşi dădu Fomin cu părerea. Poate că există o uşă secretă. Criminalul a intrat, v-a răsturnat vaza în cap şi a şters-o.

— S-ar putea să ai dreptate... aprobă Iacimenev. Doar m-au avertizat să nu mă amestesc în afacerea asta!

— Între altele – şi Fomin se aplecă la urechea anchetatorului – la toaletă se ascunde un tip ciudat. Tremură ca vargă, deşi acolo e foarte cald.

— Nu pleca de-aici! îi ordonă anchetatorul. Mă întorc repede. Şi fii atent...

Fomin se sprijini cu spatele de uşă şi scoase pistolul.

În drum spre toaletă, Gheorghi Borisovici o întâlni pe intendentă, care tot mai umbla de colo până colo cu borderoul.

— Iertaţi-mă că vă întrerup iar din activitatea obştească, însă mai am o întrebare confidenţială. În bibliotecă n-a existat niciodată o intrare secretă?

Nadejda Dmitrievna se îndepărtă de anchetator la distanţa maximă pe care i-o permitea lăţimea coridorului, înainte de a răspunde, făcu o pauză, apoi grăi cu toată seriozitatea:

— Din păcate, vila noastră n-a avut intrări secrete, în schimb, la prietenii noştri conţii Belovejski-Puşcin exista un coridor subteran, care ducea direct în dormitorul contesei. Contesa avea o legătură amoroasă cu vărul ei, iar când contele pleca la departament, vărul, cuprins de patimă, alerga la ea prin coridorul secret. Şi fiindcă veni vorba, tunelul familiei Belovejski-Puşcin a fost folosit la construirea liniei de metrou de sub strada Gorki, între staţiile „Bielorusskaia” şi „Dinamo”.

— Mulţumesc frumos! spuse vesel Gheorghi Borisovici, care pricepuse că s-a mai ales o dată cu ce-a meritat.

— Cu plăcere, îi răspunse amabil Nadejda Dmitrievna. Când vă mai ciocniţi de probleme dificile, puteţi apela la mine fără nicio jenă.

Şi s-au despărţit, simţind o profundă simpatie reciprocă.

Intrând la toaletă, anchetatorul văzu lângă fereastră un tip înalt şi cărunt, îmbrăcat într-un costum ireproşabil de culoare închisă, cu cămaşa albă şi papion. Eleganţa îmbrăcămintei contrasta cu obrajii neraşi.

— Salut, îi aruncă Iacimenev, îndreptându-se către

o cabină.

Fantele nebărbierit îi răspunse cu o bâiguială.

Cineva bătu la uşă.

— Intră, zise Iacimenev.

În pragul toaletei apăru Şalîto, radios.

— Gheorghi Borisovici, îşi începu el raportul cu ochii pironiţi pe spinarea şefului. Permiteţi-mi să vă transmit...

— Hai, te ascult, zise Iacimenev, întorcându-se cu faţa.

— Laboratorul a reconstituit manuscrisul. Poftim!

Înţelegând că are de-a face cu miliţia judiciară, omul de la fereastră căzu în genunchi.

— Nu l-am ucis eu!

Detectivii rămaseră stupefiaţi.

— Ridicaţi-vă, îl rugă Iacimenev. Pardoseala e rece. Să nu vă pricopsiţi cu un reumatism!

— Mai bine un reumatism decât închisoarea! îi răspunse necunoscutul, care se încăpăţână să rămână îngenuncheat pe ciment. Nu l-am ucis eu, tovarăşe anchetator! repeta el plângăreţ, iar faţa-i căpătă aceeaşi nuanţă cu obiectele de faianţă din jur.

— Cine sunteţi? întrebă Gheorghi Borisovici. Văzuse multe în lunga sa carieră, dar până acum nimeni nu stătuse în faţa lui îngenuncheat la toaletă.

— Rostovski Kirill Petrovici. Custodele principal al bibliotecii unde a avut loc crima.

— Ridicaţi-vă, vă rog! Iacimenev se simţea stânjenit la vederea unui om mai în vârstă decât el, care stătea într-o poziţie atât de anormală.

— Pentru nimic în lume! Custodele principal dovedea tărie de caracter.

— Poate aşa-i place, îi luă apărarea milosul Şalîto. Poate suferă de slăbiciune la genunchi...

Nadejda Dmitrievna deschise uşa de la toaleta bărbaţilor, fără fasoane, şi, cântărind situaţia, exclamă:

— Ce vremuri am ajuns să trăim! Se interoghează oamenii la closet! Şi eu, care vă căutam peste tot, Kirill Petrovici! Daţi-mi zece ruble.

— Pentru ce?

— Pentru coroană, interveni anchetatorul.

— Acu n-am! se agită Rostovski. Dă dumneata pentru mine, Nadejda Dmitrievna. Ţi-i înapoiez.

— Fie, se milostivi bătrâna. Semnează.

Rostovski semnă în borderou, fără să se ridice.

Când bărbaţii rămaseră singuri, Şalîto îi înmână anchetatorului manuscrisul:

— E vorba de Ivan cel Groaznic. Cică a fost foarte rău. Iar noi am învăţat la şcoală că a fost bun!

— Păcatul dumitale, Vanea – îl mustră anchetatorul – e că n-ai uitat încă ce-ai învăţat la şcoală.

Dar Şalîto nu pricepu aluzia.

— Într-un cuvânt, nu e manuscris, ci o aiureală cu pretenţii de ştiinţă.

Când auzi asta, Rostovski sări brusc în picioare.

— Cum aşa, aiureală? Am fundamentat totul în mod strălucit!

— Dumneavoastră l-aţi scris, nu Zubarev? se miră Iacimenev.

— Se cunoaşte că sunteţi străin de ştiinţă, spuse Rostovski cu reproş. Serghei Ivanovici era prea ocupat ca să scrie lucrări ştiinţifice. În schimb simţea ca nimeni altul pulsul timpului şi întorcea totdeauna cârma ştiinţei în direcţia cuvenită.

— Şi de multe ori a întors-o? îl întrebă Iacimenev.

— Se mai întâmplă, răspunse evaziv Rostovski. Ce, credeţi că-i uşor să dirijezi istoria culturii?

— Păi ce, se poate dirija istoria? se minună naivul Vanea.

— Nu numai că se poate, ci trebuie. Aşa considera Serghei Ivanovici.

— Haidem în bibliotecă, propuse anchetatorul, să stăm de vorbă. Aici nu-i locul potrivit.

— Eu mă tem de morţi, se înfioră Rostovski.

— L-au luat, îl linişti Şalîto pe bibliotecar, şi plecară tustrei spre mezanin.

— În ce relaţii eraţi cu victima? întrebă pe drum Gheorghi Borisovici.

— De stăpân şi sclav! răspunse Kirill Petrovici cu demnitatea sclavului. Eu i-am scris toate lucrările, chiar şi teza de doctorat!

— Nu se poate! îi scăpă lui Iacimenev.

— Ba se poate... răspunse Kirill Petrovici, cu amărăciune, dar convingător.

— Unde aţi fost aseară, cam între unsprezece şi douăsprezece? oftă anchetatorul.

— Acasă, răspunse interogatul fără nicio ezitare. M-am culcat devreme.

Iacimenev simţea totdeauna când e minţit, şi-i aruncă o privire ostilă.

— Încă o întrebare. Spuneţi-mi, vă rog, victima avea aici, la academie, cum să mă exprim mai bine... vreo pasiune?

Rostovski se învioră şi-şi recăpătă înfăţişarea elegantă. Asta îi displăcu lui Iacimenev, pe care toate hainele atârnau ca un sac.

— Să vedeţi, dragul meu, Serghei Ivanovici era, cum se spune, un mare vânător de fuste...

Iacimenev se încruntă. Nu putea suferi vulgarităţile.

Custodele principal începu să dezvolte subiectul, cu

vădită satisfacţie:

— Nu demult, şi-a făcut apariţia pe aici o creatură superbă. Una Alla Grigorievna, profesoară de literatură, îşi prepară disertaţia la noi. Asta se numeşte legătură între ştiinţă şi producţie. Vă daţi seama că Serghei Ivanovici a acceptat cu plăcere să-i fie conducător ştiinţific. Are un subiect extrem de interesant: „Timpul liber al elevului şi combaterea lui”. Ideea de bază este ocrotirea copilului de influenţa vătămătoare a străzii şi a părinţilor.

Iacimenev simţi că-i îngheaţă sângele în vine. Intrară în bibliotecă, unde Fomin tot mai stătea de strajă.

— Nu s-a petrecut nimic demn de remarcat, raportă Zinovi cu regret.

Rostovski se iţea nervos în jur, era evident că nu se simte în apele lui.

— Poftiţi, luaţi-vă biletul pentru Kuibîşev, îl invită Iacimenev pe un ton indiferent.

Rostovski îl fixă, încercând să citească ceva în ochii lui de nepătruns.

— Nu-i biletul meu, bâigui el în sfârşit.

— Atunci iertaţi-mă, spuse Iacimenev simplu. Puteţi pleca.

Şi iar se gândi în sinea lui: „Din nou am ghicit. E biletul lui. Ce-o fi cu mine astăzi?”

Rostovski spălă putina.

— Rostovski ăsta, declară solemn Gheorghi Borisovici, n-a înnoptat acasă. În primul rând, nu-i bărbierit, iar tipii ca el se rad în fiecare zi; în al doilea, biletul pentru Kuibîşev nu poate fi decât al lui, simt asta! Şi în al treilea, şi-a petrecut noaptea în gara Kazanski!

— De unde ştiţi? strigată ajutoarele în cor.

— Rostovski mirosea a gară, şi anume a gara Kazanski. Iacimenev le dădu acest detaliu covârşitor fără să pozeze câtuşi de puţin. Fiecare gară are izul ei. Am consacrat problemei o groază de timp, şi e punctul meu forte. Gara Kazanski miroase a pepeni de Ciardjui, a piersici de Samarkand, a mere de Alma-Ata şi a saci. Şi gara Kurski miroase a fructe, dar trebuie să distingi aroma fructelor din Asia Mijlocie de cea a fructelor din Caucaz. În gara Kurski miroase a struguri „Isabella”, a mandarine, a mimoze şi a privighetori de Kursk. Gara Kievski te duce cu gândul la vişine, la castraveţi muraţi de Nejinsk, la slănină ţărănească şi la roşii bulgăreşti, în timp ce în gara Rijski pluteşte o aromă de heringi afumaţi şi de scrumbie letonă!

— Dar gara Paveleţki? întrebă timid Şalîto, în faţa căruia se dezvăluise o lume nouă.

— Acolo predomină harbujii de Astrahan şi ciupercile din împrejurimile Moscovei, întrucât locurile cele mai bogate în ciuperci sunt pe drumul către Paveleţki. Însă cel mai uşor e să determini mirosul gării Iaroslavki, care e îmbibată de lapte. În schimb, gara Bielorusski miroase mai complex: a găini daneze congelate, a lustre din R.D.G. şi a ouă poloneze. Gara Leningradski este eminamente intelectuală, miroase fin, abia sesizabil, a istorie şi artă.

— Dar gara Savelovski? întrebă Fomin, care ştia că Moscova are nouă gări.

— Cu asta-i prost! recunoscu Iacimenev abătut. N-are un miros specific. Tocmai de aceea s-a proiectat demolarea ei, ca inutilă!

Zeloşii învăţăcei tăceau, zguduiţi de nasul fantastic al dascălului.

— Dacă omul ăsta, îşi veni Fomin în fire, miroase a

gara Kazanski, înseamnă că e şi el amestecat în crimă!

— Nu te pripi să tragi concluzii, îl struni Gheorghi Borisovici pe inimosul Fomin. Chibzui o clipă, apoi se îndreptă spre uşă, făcându-le semn să-l urmeze. Pe coridor, îi şopti lui Ivan un ordin cu tâlc: „la manuscrisul, pune-l pe birou în bibliotecă, încuie uşa cu cheia, iar cheia bag-o în buzunar. Cât lipsesc eu, te rog să stai de pază în coridor şi să nu te depărtezi nicio clipă.”

— Şi eu ce să fac? întrebă Fomin invidios.

— Ce să faci, Zinovi? se zăpăci Iacimenev. Habar n-am. Poate-ţi găseşti singur vreo ocupaţie. Doar ai o metodă proprie, nu-i aşa?

— Aşadar. Îmi daţi mână liberă? se bucură Fomin.

— Libertatea deplină nu se termină niciodată cu bine! spuse zâmbind anchetatorul. Văd că vrei să-l urmăreşti pe Rostovski. Mă rog. N-ai decât să-ţi pierzi timpul de pomană.

Fomin dispăru, iar Gheorghi Borisovici plecă spre cabinetul lui Zubarev.

Aici, totul demonstra personalitatea excepţională a defunctului. Pe dulap se afla un bust mic al lui, modelat de un sculptor cunoscut. Pe un perete, alături de figurile unor pedagogi iluştri, atârna portretul lui Zubarev, lucrat de un pictor cunoscut, iar pe birou, sub cristal, se găsea o şarjă prietenească la adresa lui Zubarev, făcută de un caricaturist cunoscut. Biblioteca era înţesată cu operele lui S.I. Zubarev, editate în diferite limbi.

Lui Iacimenev îi sări în ochi un album legat în marochin, pus pe o măsuţă veche, lângă birou. Luă albumul şi-l răsfoi. Cuprindea fotografii care-l imortalizau pe academician în momente solemne:

Zubarev şi Charles Spencer Chaplin, Zubarev şi prinţesa moştenitoare a Olandei, Zubarev şi Pablo Picasso, Zubarev şi Niels Bohr. Laureat al premiului Nobel, Zubarev şi Maia Pliseţkaia. Zubarev şi Sophia Loren, Zubarev şi taurul medaliat Kuzka.

Un zvon de glasuri ce răzbăteau prin perete îi atrase atenţia.

— Hai să vedem necrologul, Anton Sergheevici, spuse cineva cu voce catifelată de bariton.

În romanele poliţiste detectivii surprind adesea diferite convorbiri, dar, bineînţeles, cu totul întâmplător. E un fel de fatalitate, pentru că, de fapt, nu vor să tragă cu urechea. Acest lucru le provoacă o repulsie profundă, însă n-au altă soluţie.

— „O crimă monstruoasă a smuls din rândurile noastre...” citi Anton.

— O clipă... îl întrerupse baritonul catifelat. Ce crimă? În zilele noastre nu se asasinează academicieni. Ăştia pier de moarte naturală.

Iacimenev surprinse o notă ironică în vocea baritonului.

— Hai să scriem, propuse o voce pe care Iacimenev o recunoscu – era a lui Rostovski – că a căzut tragic la datorie.

Baritonul se amestecă iar.

— Să nu agităm opinia publică. Scrie, Kirill Petrovici: ştiinţa noastră a suferit o pierdere ireparabilă. A încetat subit din viaţă... nu... se poate şi mai bine.. Moartea nemiloasă l-a smuls din rândurile noastre... pe eminentul om de ştiinţă academicianul Zubarev Serghei Ivanovici...

— „S-a născut, citi din nou Anton, în 1911, în familia unui pădurar”.

Deşi Iacimenev nu vedea figura baritonului, simţi

prin perete că se strâmbă:

— Ce pădurar? În general, unde se află pădurile?

— Cum unde? se miră Anton.

Rostovski era mai perspicace:

— La ţară.

— Exact, Kirill Petrovici, continuă ironic baritonul. Scrie... S-a născut în anul cutare, într-o familie de ţărani săraci...

— De unde ştii că au fost săraci, Iuri Konstantinovici? se revoltă Anton, care era prea dintr-o bucată pentru o treabă atât de subtilă.

Pesemne că baritonul Iuri Konstantinovici avea tact pedagogic.

— Aşa iese mai tipic: un om provenit dintr-o familie de ţărani săraci s-a ridicat până la gloria de academician. Şi mai trebuie să scriem că în copilărie a fost argat... şi mai ce încă?... a păscut vitele...

— A cărat bălegar! se băgă Anton.

— Cum nu ţi-e ruşine, Anton Sergheevici, să te gândeşti la baligă în asemenea momente? spuse baritonul în bătaie de joc.

— N-am poftă să iau parte la fabricarea unui fals! Şi Iacimenev auzi o uşă trântindu-se.

— Nu-ţi bate capul, Iuri Konstantinovici, lasă că scriu eu tot ce trebuie, spuse Rostovski.

Necrologul se afla acum în mâini sigure.

Iacimenev îşi aminti că nu mai telefonase de mult acasă şi formă numărul.

Îi răspunse tot soţia.

— Ei, ce mai e pe la voi? Cum, se îmbracă? Cât timp îi trebuie ca să se îmbrace? Şi ginerele meu unde-i? Cum, la ea? Dar, pe câte ştiu, nu s-au cununat încă. Eu nu admit!... Nu spun niciun fel de prostii!

Iacimenev ieşi din cabinet indispus.

După scurt timp călătorea cu troleibuzul, furios pe tot universul:

„De ce criminalii îşi înfăptuiesc nelegiuirile numai noaptea? Fără îndoială ca să ne facă-n ciudă, să nu dormim. Ce, le-ar fi greu să ucidă ziua, când luminează soarele, când sunt bine dispus şi în timpul programului legal?”

Pe urmă începu să se gândească la lucruri fără legătură cu ancheta. Aşa fac toţi detectivii din romanele poliţiste moderne – în plină anchetă li se învârtesc gândurile naiba ştie pe unde. Iacimenev nu făcea excepţie. Acum se gândea la viitorul omenirii.

„Curând au să se construiască oraşe subacvatice, fiindcă pământul nu mai ajunge. Se zice că în Japonia au şi început să elaboreze proiectele. Aceste oraşe vor avea infractorii lor. Vor fi foarte greu de urmărit. Peste tot apă, nu rămân urme. Bieţii Fornin şi Şalîto! Va trebui să fie înlocuiţi cu doi delfini talentati. Dar cu mine ce se va întâmpla? Şi locul meu o să-l ia un delfin!... Curios, oare ce-o fi simţind un delfin când se mărită fiică-sa?...”

Troleibuzul se opri în apropierea şcolii Nr. 1214 şi Gheorghi Borisovici ieşi la suprafaţă din visurile sale submarine.

Peste câteva minute, directorul speriat de venirea anchetatorului, îl conducea în clasa a 8-a B, unde era torturat un poet sub pretextul lecţiei de literatură.

Elevii se ridicară cam în dorul lelii...

— Alla Grigorievna, permiteţi-i tovarăşului Iacimenev să asiste la lecţia dumneavoastră, zise directorul şi dispăru.

Iacimenev găsi un loc liber în ultimul rând şi îşi îngrămădi cu greu în bancă trupul mătăhălos.

La tablă se desfăşura încleştarea crâncenă dintre

profesoară şi un elev, pe figura căruia împietrise o expresie de lehamite şi dispreţ.

— Nu-s de acord... spuse tărăgănat elevul.

— Cu ce nu eşti de acord, Boroznin? insistă profesoara. Era aşa de frumuşică, încât Iacimenev îl înţelese pe defunctul Zubarev.

— Cu nimic nu-s de acord...

— Ce vrei să zici?

— Nu vă supăraţi, dar oricum n-o să pricepeţi...

— Şezi, Boroznin! oftă Alla, ca să pună capăt conflictului în prezenţa unui străin.

— Vă temeţi să mă ascultaţi în faţa comisiei! îndrugă leneş Boroznin.

— Hai, vorbeşte! îi îngădui profesoara, pe un ton care nu prevestea nimic bun.

— Tatiana s-a măritat cu bătrânul Gremin, începu să turuie Boroznin, dar a continuat să-l iubească pe Oneghin. Oare-i frumos să iubeşti pe unul şi să te măriţi cu altul?

— Continuă, continuă! Alla trase cu coada ochiului la Iacimenev, care asculta cu vădit interes.

— Când, în sfârşit, Oneghin s-a îndrăgostit de ea, Tatiana a rămas cu moşul din prostie. Orice puştoaică din clasa noastră ar fi fugit la Oneghin, şi bine ar fi făcut!

În clasă izbucni un hohot de râs inoportun. Era Gheorghi Borisovici, care nu se putuse stăpâni. Toţi se întoarseră spre el, făcându-l să mormăie fâstâcit:

— Scuzaţi...

— Iaca vezi, i se adresă profesoara lui Boroznin, ai ajuns de râsul lumii. Şezi!

— Şi ce-mi puneţi?

— Trei!

Iacimenev pricepu că Alla nu vrea să-i pună notă

proastă de faţă cu el.

— Îmi convine. Boroznin căscă cu desfătare şi se urni alene spre locul său. Se trânti alături de anchetator şi-i spuse fără fasoane:

— Toate-s baliverne!

Pedagoga încercă să şteargă impresia lăsată de acest incident, chemând la tablă pe cel mai bun elev din clasă. Era o fată rumenă, zdravănă, cu înfăţişare de gimnastă. Statuile unor fete de genul ăsta, cu o vâslă în mână, împodobesc parcurile şi stadioanele noastre.

Eleva se dezlănţui cu vioiciune, şi vecinul lui Iacimenev comentă:

— Turuie pe de rost din carte... Cuvânt cu cuvânt...

Premianta raporta aşa de rapid, încât Iacimenev nu reuşea să prindă sensul şi moţăia. Uneori mai ajungea până la el câte o frază:

— Oneghin era rupt de solul naţional şi popular. Influenţa distructivă a înaltei societăţi l-a îndepărtat şi mai mult de popor...

— Oneghin ducea o viaţă tipică pentru tineretul de aur din vremea aceea – baluri, restaurante, plimbări pe bulevardul Nevski, teatru. Cu asta şi-a irosit opt ani...

— Oneghin n-a înţeles nici atunci profunzimea intereselor spirituale ale Tatianei...

Fetişcana încetă să mai dicteze din manual şi Iacimenev se trezi. Privi speriat în jur: n-o fi observat cineva că aţipise?

— Notaţi-vă temele pentru acasă. Prima: De ce a fost Oneghin nedemn de Tatiana? A doua: Ce s-ar fi întâmplat cu romanul *Evgheni Oneghin* dacă ar fi lipsit figura Tatianei?

Auditoriul tăcea. Pe toţi, vorba ceea, îi durea în cot.

Sună clopoţelul şi clasa se goli cât ai clipi din ochi.

Iacimenev rămase între patru ochi cu profesoara. Se gândea că n-a descoperit nimic criminal în timpul lecţiei, exceptând calitatea predării. Se extrase căznindu-se din bancă:

— Trebuie să stau de vorbă cu dumneavoastră.

Profesoara îi interpretă cuvintele în felul ei şi începu să se justifice:

— Vă rog să nu-i daţi atenţie lui Boroznin, e un elev dificil. Incorigibil. În fiecare problemă are păreri personale.

Iacimenev îi arătă legitimaţia.

Alla izbucni în râs:

— Şi eu care am scos-o la lecţie pe Surdinkina! Credeam că sunteţi de la inspectorat!

— Aveţi o profesiune nobilă, o luă Iacimenev pe departe, educaţi tânără generaţie...

Dar pe Alla n-o puteai duce uşor.

— S-a întâmplat ceva?

— Nimic grav. Iacimenev o studia cu ochi roentgen, adică pătrunzându-i în suflet. Alla zâmbi ironic:

— Îmi închipui că sub privirea asta şi-au pierdut cumpătul mulţi criminali, dar asupra mea n-are efect. De obicei, bărbaţii se uită la mine şi mai ceva!

— Îi înţeleg, zise amabil Iacimenev, care aprecia frumuseţea feminină.

— Spuneţi-mi totuşi, tovarăşe anchetator, de ce aţi venit?

— Aş vrea să ştiu, Alla Grigorievna, ce s-ar fi întâmplat cu romanul *Evgheni Oneghin* dacă ar fi lipsit Tatiana?

— Nu puneţi întrebări stupide! îl repezi nervoasă Alla.

— Dacă nu era figura Tatianei, ar fi ieşit, probabil,

alt roman... raţională lent Iacimenev, începând să semene cu elevul prost Anatoli Boroznin.

— Doar nu vă închipuiţi că eu am născocit temele astea idioate pentru compuneri, se dezvinovăţi Alla. Mi le trimit de la inspectoratul şcolar, iar lor le trimite academia. Fiindcă veni vorba, să ştiţi că tema a fost elaborată chiar de academicianul Zubarev.

Oricare alt anchetator ar fi încercat să facă presiuni asupra Allei, ca să afle dacă Anton Varlamov nu e îndrăgostit de ea, care-i nepermis de drăguţă, şi dacă nu el l-a ucis pe Zubarev, din gelozie.

În loc de asta, Iacimenev scoase cameea din buzunar şi i-o întinse.

— Unde aţi găsit-o? exclamă Alla intrigată.

Iacimenev se felicită în gând pentru noua sa victorie.

— Lângă cadavrul lui Serghei Ivanovici Zubarev. De ce mă mai întrebaţi, dacă ştiţi foarte bine şi singură?...

— Nu l-a omorât Anton! strigă Alla. S-au certat înainte, încă de cu seară. Iar când am intrat cu Anton în bibliotecă la miezul nopţii, el l-a văzut pe Zubarev mort. Am ţipat şi am fugit.

Iacimenev nu auzea ce spune Alla, o asculta cum vorbeşte. Ca timbru, vocea ei amintea de aceea care-l rugase noaptea să ridice cadavrul.

Dar Iacimenev îşi ţinea bănuielile în frâu. Nu se grăbea niciodată, ba chiar inventase o zicală: „Verifică de şapte ori şi arestează o dată!”

Îşi ridică ochii la Alla, văzu că emoţia o făcea şi mai frumoasă, şi înţelese că e momentul să dispară. Altfel s-ar fi îndrăgostit în timpul serviciului, ceea ce regulamentul interzice categoric.

Dacă Fomin nu mânca niciodată în timpul lucrului,

Iacimenev nu se îndrăgostea niciodată în timpul lucrului.

Spre deosebire de Iacimenev, Fomin îi suspecta pe toţi. Ştia de zicătoarea născocită de anchetator şi o parafrazase în maniera lui:

„Mai bine să arestezi şapte, decât să-ţi scape unul!” Lăsat de capul lui, Fomin dovedea independenţă şi-l urmărea pe Rostovski fără a-l slăbi din ochi. În ce priveşte intuiţia, Fomin nu era mai prejos de Iacimenev. Atunci când Rostovski, terminând necrologul, coborî scările în fugă, Zinovi ghici pe dată că avea să-i telefoneze soţiei de la telefonul public, ca să evite martorii nedoriţi. I-o luă înainte şi se căţără pe acoperişul cabinei. Nu greşise închipuindu-şi că Rostovski, extrem de surescitat, n-o să bage de seamă fleacurile, cum ar fi un detectiv cocoţat pe cabina telefonică. Ce-i drept, Fomin nu auzea niciun cuvinţel din ce vorbea Rostovski, însă asta îi întări şi mai mult bănuielile.

Când Kirill Petrovici ieşi în stradă şi se îndepărtă de academie, Fomin sări jos şi i se plasă în coadă. Îl urmărea pas cu pas, îi sufla în ceafă şi visa. Visa că tocmai Rostovski să se dovedească asasinul lui Zubarev. În cazul ăsta, laurii pentru elucidarea crimei i-ar fi revenit lui, şi nu lui Gheorghi Borisovici, care şi aşa era acoperit de lauri.

Fomin îşi dădu curând seama că Rostovski se îndreaptă spre casă. Avusese grijă să-şi facă rost de adresa custodelui. Îl depăşi, urcă la etajul trei şi sună la uşă.

Îi deschise soţia lui Rostovski. Zinovi n-avu când să vadă cum arată. Undeva, pe scară, se apropia gâfâitul lui Kirill Petrovici.

— De la gaze! spuse Fomin şi fu condus în

bucătărie. Ce bine că aveţi maşină cu patru ochiuri! se bucură el.

— De ce? se miră soţia lui Rostovski.

— Într-una cu două n-aş fi încăput, o lămuri Fomin şi se băgă în cuptor. N-a încăput cu totul, ce-i drept, însă capul nu i se vedea.

Femeia se uită uluită la ceea ce ieşea afară din cuptor şi pronunţă încântată:

— N-am mai pomenit meşter atât de conştiincios!

— La întreprinderea noastră nici nu există altfel! parveni din cuptor vocea lui Fomin.

Se auzi un ţăcănit de broască şi Rostovski intră în casă...

La aceeaşi oră, Iacimenev se întorcea la academie. Observă pe drum un magazin „Articole de sport“ şi-şi zise că n-ar fi frumos să se ducă la Casa căsătoriilor fără un cadou pentru ginere-său.

După ce cumpără o rachetă de tenis, o întrebă ca din întâmplare pe vânzătoare dacă nu ceruse cineva în ajun vreun obiect de metal – o greutate, un ciocan, un disc ori o halteră. Vânzătoarea îşi aminti că înainte de închidere un tânăr agitat cumpărase o halteră, pronunţând misterios:

— Dacă-i dai cuiva în cap cu asta, praful se-alege de el!

După semnalmente, Gheorghi Borisovici îl recunoscu pe Anton.

Anchetatorul luă pachetul şi plecă. Poate că racheta de tenis fusese numai un pretext ca să intre în magazin, căci anchetatorii nu-şi divulgă nimănui planurile, uneori nici chiar lor înşişi.

Cât lipsise Iacimenev, vestibulul academiei luase altă înfăţişare. În centru se afla un portret uriaş în

ramă îndoliată, iar sub el se înălţa un munte de flori. Gheorghi Borisovici urcă la etaj, luă cheia de la Şalîto, descuie uşa şi intră în blibiotecă.

MANUSCRISUL FUSESE RUPT DIN NOU!

Parchetul era presărat acum nu numai cu ţăndări de porţelan, ci şi cu petece de hârtie.

— N-a intrat nimeni! se scuză Şalîto, zăpăcit de cele întâmplate. N-am părăsit coridorul. Am dat doar o fugă până jos, la bufet, mi-am cumpărat o ruladă cu cremă. Am lipsit exact două minute şi jumătate, iar cheia a fost la mine.

— Trebuie să vedem, îşi dădu Iacimenev cu părerea, dacă nu se potrivesc şi alte chei la uşa bibliotecii.

Detectivii îşi începură căutările şi aflară foarte repede că se potriveşte o singură cheie, cea de la pod.

— Haideţi să facem o experienţă, propuse Vanea. Iau cheia de la pod, mă reped la bibliotecă, descui uşa, rup o hârtie oarecare şi încui la loc. Să stabilim dacă-mi ajung două minute şi jumătate.

— N-are rost să porneşti de la pod. Te poţi ascunde prin apropiere ca să aştepţi până te duci după rulada cu cremă. Cel puţin a fost proaspătă?

— Foarte bună... răspunse Şalîto, reţinându-şi lacrimile.

— Înseamnă că au interes să distrugă manuscrisul despre Ivan cel Groaznic, raţionă Iacimenev cu voce tare. O fac pentru a doua oară... De ce l-or fi rupând şi nu-l iau cu ei?

— Criminalii vor să ne distragă atenţia şi să ne deruteze, spuse Vanea. Ca să credem că manuscrisul

e cheia afacerii.

Anchetatorul scoase din buzunar cinsprezece copeici şi-l expedie pe Şalîto, ca să nu-i încurce firul raţionamentului:

— Fii bun, du-te la bufet şi ia-mi şi mie o ruladă cu cremă.

În timp ce ajutorul îşi îndeplinea misiunea, Iacimenev gândea. I se întâmpla uneori. Nu se hotăra să intre în bibliotecă, nu-i plăcea când îi cad vaze pe lângă cap.

Ce gândea anchetatorul e secret, şi nu-i politicos să dai în vileag secretele.

Când se întoarse Vanea cu rulada, Iacimenev bombăni nemulţumit.

— Acum suntem nevoiţi să căutăm blestemata de halteră, pe care i-a trăsnit lui Anton s-o cumpere tocmai aseară.

Ivan rămase paf:

— Credeţi că l-a ucis Anton?

— Nu-s sigur, dar trebuie s-o găsim! Cum ai de gând să-ţi organizezi cercetările?

— Curând o să fie pauza de prânz şi Anton va pleca la bufet. Am să-i scotocesc prin cabinet, deşi nu prea e cinstit. Dacă n-o găsesc acolo, scormonesc haznaua. Şi dacă nici acolo nu-i, va trebui să chemăm scafandrii, să dragheze fundul râului Moscova. Criminalii adoră să arunce în râu armele ucigaşe.

— Te aşteaptă un viitor de aur! îi spuse anchetatorul sarcastic. Fii bun şi împrumută-mi pistolul.

De obicei Iacimenev nu umbla înarmat.

Gheorghi Borisovici îşi vârî pistolul în buzunarul de la spate, întredeschise uşa şi se strecură nehotărât în bibliotecă.

Toate erau neschimbate. Se lăsă prudent pe vine şi, trăgând cu coada ochiului în jur, se apucă să strângă fragmentele de manuscris.

Când deodată, în biblioteca unde nu era nimeni, răsună limpede, încet, dar sinistru:

— Hi, hi, hi!

Groaza îl făcu să sară fulgerător în picioare. Începu să descrie nişte cercuri excentrice de-a lungul pereţilor, agitând pistolul în speranţa că-l va ucide pe zeflemist.

— Ieşi, că trag! zbiera Iacimenev.

Dar nu apăru nimeni. Probabil că nu voia să fie împuşcat.

Cu o viteză neaşteptată pentru corpul lui masiv, anchetatorul o zbughi spre uşă şi o deschise brusc.

În cadrul ei stătea un bărbat prezentabil care depăşea înălţimea şi greutatea medie. Avea o frunte imensă, fiindcă părul i se retrăgea pe poziţii dinainte pregătite. Bărbatul clipea miop, însă când îl văzu pe anchetator, care învârtea arma aducătoare de moarte, făcu o încercare firească de a o lua la sănătoasa. Iacimenev izbuti să-l înhaţe de mână şi-l trase înăuntru.

— Cum vă numiţi?

— Jos arma, aici nu-i poligon! se scandaliză necunoscutul. Şi dă-mi drumul! Ce-nseamnă asta? Cine eşti dumneata?

— Sunt anchetator! După tonul de bariton catifelat, Iacimenev îl recunoscuse pe Iuri Konstantinovici.

— Să văd legitimaţia! îi ceru omul pe care anchetatorul îl ameninţase cu arma.

Iacimenev nu-i aprecia pe cei care se încred în documente. Prefera să aibă încredere în oameni. În cercurile miliţieneşti era considerat drept mare

fizionomist şi cunoscător al sufletului omenesc. Colegii săi ştiau că nu le cere infractorilor să prezinte caracterizări de la locul de muncă. Îi plăcea să afirme că actele în regulă şi dosarele de cadre fără cusur nu garantează cinstea.

Gheorghi Borisovici scoase din buzunarul de la piept legitimaţia şi o arătă bărbatului pe care îl bănuia că hohotise sardonic.

Iuri Konstantinovici luă legitimaţia cu dezgust şi încercă să vadă ce scria într-însa, dar se cunoştea că nu-i obişnuit să citească fără ochelari.

— Să vă ajut, îi spuse insinuant Gheorghi Borisovici. Poftiţi ochelarii pe care i-aţi uitat lângă cadavru... Dacă nu mă-nşel sunteţi Iuri Konstantinovici Kuzneţov, doctor în ştiinţe pedagogice şi primul adjunct al lui Zubarev.

— Da, răspunse Kuzneţov, sunt un mare savant.

Iacimenev făcu o plecăciune ironică:

— Iar eu sunt un mare anchetator, Gheorghi Borisovici Iacimenev.

Fraza avu efect şi Kuzneţov începu să-l trateze de la egal la egal.

— Ştiţi, Gheorghi Borisovici, cărturarii sunt întotdeauna distraţi. Şablonul ăsta literar s-a statornicit definitiv în viaţă. Nu eşti distrat – nu eşti considerat erudit, zâmbi el. Iac-aşa îmi pierd şi eu ochelarii prin locuri nepotrivite.

— Vă rog să mă iertaţi, continuă Iacimenev caustic, dar ce aţi făcut în bibliotecă noaptea trecută, înainte de a vă pierde ochelarii?

Kuzneţov se cufundă solemn în fotoliul unde academicianul îşi încheiase în ajun călătoria prin viaţă.

— Ieri mi-a venit în minte o concepţie genială. Mi

se întâmplă. Am împărtăşit ideea prietenilor, care se adună acasă la mine special ca să-mi asculte lucrările. Puteţi să mă credeţi că au fost zguduiţi. Au plâns. Am înţeles că urmaşii nu m-ar ierta dacă n-aş dezvolta această ipoteză genială. Glumesc, fireşte, îi explică el pe un ton fermecător, însă orice glumă cuprinde un grăunte de adevăr. Aveam nevoie de unele materiale care se află în bibliotecă. Admiratorii talentului meu m-au condus până la uşa academiei. Mi-am luat rămas bun de la ei, am urcat scara, am intrat în bibliotecă şi l-am văzut pe Serghei Ivanovici ucis.

— Despre ce concepţie e vorba? (Poate că Iacimenev voia să ia contact cu creaţia ştiinţifică.)

Kuzneţov începu să se vaite.

— Moartea lui Serghei Ivanovici m-a năucit aşa de mult, încât mi-am uitat concepţia unicală. Asta n-am să i-o iert asasinului, cât oi fi şi-oi trăi!

— Dar puteţi s-o reconstituiţi întrebându-vă admiratorii, îi sugeră Iacimenev.

Kuzneţov se lumină la faţă:

— Grandios! O soluţie atât de primitivă nu mi-ar fi trecut niciodată prin cap. Eu am numai revelaţii extraordinare! Mulţumesc, Gheorghi Borisovici.

— Serviciu contra serviciu, Iuri Konstantinovici. Ia chicotiţi, vă rog!

— Ce?

— Faceţi, aşa, hi-hi...

— Mă rog! Iuri Konstantinovici ridică din umeri. Hi-hi...

Chicotitul îl mâhni evident pe Iacimenev.

— Of, Iuri Konstantinovici, n-a ieşit de loc aşa cum voiam eu!

— La drept vorbind, ce aveţi în vedere? îl întrebă

intrigat savantul.

— Trebuie să depăşesc pragul realităţii, zise Iacimenev nebulos. Când anchetatorii vorbesc nebulos, ei subînţeleg ce-i mai important. Trebuie să cred ceea ce niciun om n-ar crede!

— Probabil că sunteţi surmenat. Vreţi să vă recomand unui prieten, un neurolog bun?

— Chiar vă rog! încuviinţă Gheorghi Borisovici, care simţea că e timpul să consulte un neurolog.

În uşă apăru figura energică a lui Fomin:

— Îmi permiteţi?

— O clipă, sunt ocupat.

— Dar l-am descoperit pe criminal! exclamă Fomin, perfect convins că anchetatorul o să-l strângă la piept şi o să-l sărute. Şeful n-a fost însă la înălţime:

— Minunat! Cu atât mai mult e cazul să aştepţi!

Zinovi se aşează lângă uşă cu un aer de câine bătut pe degeaba. Era imposibil să-l priveşti fără să ţi se strângă inima.

— Ce s-a întâmplat, Anton Sergheevici? Lui Kuzneţov. Cum necum, zice că a descoperit criminalul.

— Multe zic oamenii! Iacimenev era implacabil.

Dar Gheorghi Borisovici tot nu apucă să termine discuţia. În bibliotecă intră ca un bolid Anton, în culmea enervării:

— Iuri Konstantinovici, vreau să vă spun că protestez hotărât! Şi nu numai eu!

— Ce s-a întâmplat, Anton Sergheevici? Lui Kuzneţov nu-i plăcea gălăgia. Linişteşte-te şi ia loc.

— Necrologul mai treacă-meargă... deşi era şi asta prea mult. Dar nu v-aţi mulţumit cu atât! Aţi comandat un program la televiziune, aţi luat legătura cu studioul de jurnale cinematografice, alcătuiţi o

comisie pentru valorificarea moştenirii ştiinţifice a... ăluia!...

— Nu-i frumos din partea dumitale, Anton Sergheevici! îl repezi Kuzneţov.

— Faceţi demersuri să i se dea şcolii Nr 1214 numele lui Zubarev, ba vreţi chiar ca strada noastră iubită să se cheme Zubarevski.

— Pardon, interveni Iacimenev. Anton Sergheevici, unde e haltera pe care aţi cumpărat-o aseară?

— Tot aseară am uitat-o în metrou, se descotorosi Anton de anchetator şi trecu iar la atac. Da, teza de doctorat a lui Zubarev era concepută cu talent, am citit-o şi eu. Fără îndoială că putea deveni un savant eminent, dar a preferat să fie fripturist, să arunce praf în ochii lumii, să prezideze în dreapta şi-n stânga...

Kuzneţov îl întrerupse blând:

— Ce spui dumneata, Anton Sergheevici, cuprinde o doză de adevăr. Da, Serghei Ivanovici nu corespundea întru totul înălţimii pe care l-a ridicat valul, însă pentru viitorul academiei noastre trebuie să ridicăm importanţa lui Zubarev.

— Pentru viitorul academiei noastre, lucrul cel mai important e adevărul. Asta e părerea majorităţii colaboratorilor! pronunţă emfatic Anton şi părăsi biblioteca dând din mână a lehamite.

— Vă cer iertare, Gheorghi Borisovici, se scuză Kuzneţov. Anton e tânăr, entuziast, nestrunit încă, dar are multe părţi bune. Eu personal îi apreciez foarte mult principialitatea. E ceva care ne lipseşte adesea...

După ce marele savant se depărtă solemn, Iacimenev îi spuse înciudat lui Fomin:

— Energia dumitale mă dă gata, Zinovi!

— Dumneavoastră mă luaţi peste picior, îşi începu Fomin raportul, apreciind comportarea anchetatorului

drept invidie, dar Rostovski ăsta al meu a fost în bibliotecă noaptea trecută! Am auzit cu urechile mele când i-a spus-o neveste-sii.

— Ei şi?

— Înseamnă că el l-a ucis!

— I-a spus şi asta neveste-sii?

— Nu, din păcate nu. Zicea că a intrat în bibliotecă, l-a văzut pe defunct, s-a speriat şi, într-adevăr, a fugit la gara Kazanski.

— Şi ai aflat de ce nu şi-a petrecut noaptea acasă?

— L-a dat soţia afară! îl informă meticulosul Fomin. Fiindcă şi-a pierdut leafa la curse! Dacă joacă la curse, înseamnă că e un tip pătimaş, şi o crimă e pentru el floare la ureche!

— Mă înclin în faţa logicii dumitale de fier!

— Pot deci să cer procurorului mandat de arestare împotriva lui? se bucură Zinovi.

— Nu! i-o tăie Gheorghi Borisovici. Pentru că dumneata te găseşti acum într-o stare de frenezie şi, cum prea bine ai remarcat adineaori, e foarte periculos!

În bibliotecă intră Şalîto, cu ochii plecaţi.

— Nu vă supăraţi, Gheorghi Borisovici, dar haltera nu-i nicăieri – nici în cabinet, nici în hazna. Aş putea să mă duc la baie, că m-am mânjit din cap până-n picioare...

— Curăţenia e lucrul cel mai important în munca noastră, îi răspunse anchetatorul pe un ton sentenţios, şi ajutorul plecă să se spele.

Simţurile lui Iacimenev erau ascuţite la maximum în timpul anchetelor. În aceste împrejurări îi atrăgea atenţia tot ce atrage atenţia, şi chiar ce nu atrage atenţia. Gheorghi Borisovici se uită la copia tabloului lui Repin *Ivan cel Groznic şi fiul său Ivan* şi observă că

e tot strâmbă.

— Hai să îndreptăm tabloul, Zinovi, îl rugă el. Lucrul cel mai important în munca noastră e ordinea.

— Dar ce importanţă are pentru anchetă faptul că tabloul e strâmb? se împotrivi Fomin.

— Lucrul cel mai important în munca noastră, se înveseli anchetatorul şi continuă să emită aforisme, este să nu treci nepăsător pe lângă ceea ce nu are nicio legătură cu ancheta!

Fomin se supuse şi amândoi aşezară tabloul în poziţia iniţială.

— Acum ce-mi ordonaţi să fac? întrebă Zinovi provocator. Ardea de nerăbdare să-l aresteze pe Rostovski, însă anchetatorul încerca să-i canalizeze energia pe alt făgaş.

— Adună petecele de hârtie şi fuga la expert, să le lipească la loc.

Dezamăgit, Fomin plecă trântind uşa, lucru pe care de obicei nu-l făcea.

Imediat, în spatele anchetatorului răsună un trosnet sec. Iacimenev se întoarse brusc şi văzu că portretul Ecaterinei II atârnă cu capul în jos şi se clatină.

Orice detectiv în locul lui ar fi crezut că portretul a scăpat din cui când trântise Fomin uşa, dar Gheorghi Borisovici avea acum unele îndoieli în privinţa asta. Deocamdată nu le dădea în vileag. Se apropie de portret şi-l aşeză la loc. Pe pânza înnegrită de vreme era zugrăvită împărăteasa Rusiei la apogeul frumuseţii ei crăieşti. Ochii ficşi, pictaţi de penelul virtuos al unui maestru necunoscut, îl priveau pofticios pe Iacimenev. Acesta se intimida şi se retrase în grabă din bibliotecă, dar fără a uita să încuie uşa. Coborî scara până în vestibul şi intră cu o

mutră vinovată în cămăruţa intendentei:

— Iertaţi-mă, Nadejda Dmitrievna, mai am o întrebare delicată!

— Sunt gata la orice! răspunse bătrâna cu vioiciune.

— Spuneţi-mi, vă rog, nu există vreo legendă veche în legătură cu casa asta?

— Există! îi răspunse aristocrata fără să clipească. Stră-stră-străbunicul meu a fost amantul Ecaterinei II!

Nadejda Dmitrievna nu băgă de seamă că anchetatorul se cam schimbase la faţă.

— Legenda glăsuieşte, continuă cu nesaţ bătrâna intrigantă, că Ecaterina a dăruit casa asta stră-stră-străbunicului meu fiindcă era bun la dragoste. Poate că dumneavoastră nu ştiţi, dar împărăteasa locuia la Petersburg. Când venea la Moscova, îşi dădeau întâlnire aici în taină, ca să nu afle ceilalţi favoriţi. Stră-stră-străbunicul o urca dimineaţa în caleaşcă şi Ecaterina se întorcea la palat, să vadă de treburile domniei. Apropo, portretul din bibliotecă a fost făcut de un pictor iobag al strămoşului meu...

— Destul! Mulţumesc! o întrerupse Iacimenev şi, luând o intonaţie poznaşă, zâmbi. Acum nu-mi mai rămâne decât s-o chem la interogatoriu pe Ecaterina II şi să verific dacă mi-aţi spus adevărul.

— Nu uitaţi, îl rugă Nadejda Dmitrievna, să-i transmiteţi maiestăţii-sale umilul meu salut!

— Bineînţeles că nu voi uita! făgădui Iacimenev.

Se despărţiră aproape prieteni.

Anchetatorul se uită la ceas şi constată cu groază că e trei şi un sfert. Alergă în stradă şi începu să dea din mâini, sperând să oprească o maşină. Fireşte că nu se zărea niciun taxi. În sfârşit, şoferul unei maşini de instituţie îl duse până în apropierea Casei

căsătoriilor. Treaba asta l-a costat pe apărătorul legii o rublă.

Aşa cum se aştepta, sosise ultimul, dar avu noroc: lumea mai forfotea încă prin foaier. Îşi văzu fiica în rochie albă de mireasă şi îi ieşi în întâmpinare. Simţi un junghi în inimă, iar ochii i se umplură de lacrimi. Se gândi că nu mai avea niciun rost să se ocupe în ziua aceea de cercetări, că uitase în bibliotecă racheta de tenis, că nu apucase să treacă pe-acasă ca să se schimbe, că nu cumpărase flori, şi că florile şi costumul de gală sunt fleacuri – principalul e să fie Ania fericită. Se apropie de ea şi o sărută, îl sărută şi pe ginere, se convinse că e un băiat straşnic şi îl îndrăgi ca pe un adevărat fiu. În clipa aceea răsună o melodie solemnă. Toţi se împărţiră perechi, cum fac copiii. Iacimenev păşea încet la braţ cu soţia. În faţa lor mergeau tinerii, şi sufletul lui Iacimenev cânta la unison cu muzica, şi-şi sărută soţia, şoptindu-i că e atât de bine...

Iar după ce o femeie vârstnică dar simpatică îi felicită pe tinerii căsătoriţi, Iacimenev făcu stânga împrejur şi porni spre ieşire, fără să sufle o vorbă.

Tocmai în acest moment nepotrivit înţelesese cine a săvârşit crima!

O tradiţie nemuritoare! Detectivii au revelaţii tocmai atunci când prin aceasta sunt ameninţaţi cu destrămarea fericirii personale, cu neplăceri de serviciu sau cu altceva asemănător. În condiţii normale, revelaţiile îi ocolesc.

La academie îl aştepta Fomin, care îi înmână manuscrisul restaurat a doua oară.

— Acum, Zinovi, i se adresă Iacimenev, îţi dau o misiune specială, care va necesita mobilizarea maximă a forţelor dumitale. Du-te la arhiva istorică,

răsfoieşte-o şi vezi dacă nu se află un act de danie al împărătesei Ecaterina II pentru casa în care ne găsim acum...

Zinovi Fomin nu va mai apărea în paginile nuvelei! Căutarea documentului istoric se va dovedi atât de complicată, încât Fomin nu-şi va scoate nasul din arhivă doi ani încheiaţi. În acest interval de timp, neglijabil pentru istorie, Zinovi Petrovici va deveni un mare specialist în epoca Ecaterinei, va părăsi miliţia judiciară, îşi va susţine teza de candidat în ştiinţe şi va fi angajat la Academia de ştiinţe pedagogice. Va găsi actul de danie şi va scrie o nuvelă veridică despre istoricul casei nr. 18 de pe stradela Zubarevski. În nuvelă îşi va aminti păcatele tinereţii şi va povesti amănunţit cum n-a fost Iacimenev în stare să-i descopere pe asasinii lui Serghei Ivanovici Zubarev.

După ce s-a descotorosit de Fomin, Iacimenev s-a hotărât, în sfârşit, să citească faimosul manuscris. În acest scop n-a găsit nimic mai bun decât să se izoleze în bibliotecă. Imprudenţa asta l-a costat scump: a dispărut fără urmă. Parcă l-ar fi suflat vântul, l-ar fi înghiţit pământul, l-ar fi luat valurile.

...După asta mai urmau douăzeci de pagini. Paginile respective le-a tăiat redactorul. Redactorul i-a lămurit argumentat pe autori că cele douăzeci de pagini fac să se poticnească acţiunea şi că nu interesează pe nimeni.

Iată ce se întâmpla, pe scurt, în aceste douăzeci de pagini.

Primo: Iacimenev n-a mai fost găsit. Ce-i drept, nici nu l-a căutat nimeni. Fomin era la arhivă, iar Şalîto la baie!

Secundo: Anton şi Alla s-au întâlnit la bibliotecă. Cu

toate că libertatea lor era ameninţată, s-au sărutat.

Terţio: Iacimenev n-a dat niciun semn de viaţă.

Quatro: Văduva lui Zubarev a dat la reparat un fier de călcat adus din străinătate.

După cele douăzeci de pagini tăiate, s-a întors de la baie trandafiriul Şalîto. Ţinea în mână fierul de călcat de care scăpase văduva cu puţin înainte.

În bibliotecă nu era nimeni.

Şalîto se nelinişti şi începu să-l caute pe anchetator.

L-a căutat mult: s-a căţărat pe acoperiş, a coborât la subsol, s-a uitat prin cabinet şi i-a întrebat pe toţi, dar nimeni nu-l văzuse pe Iacimenev. Pe urmă ajutorul s-a întors în bibliotecă şi a izbucnit în hohote de plâns, sprijinindu-se cu umărul de tabloul *Ivan cel Groaznic şi fiul său Ivan.* Era cât pe ce să telefoneze la miliţia judiciară ca să reclame dispariţia cetăţeanului Iacimenev Gheorghi Borisovici, însă şi-a amintit la timp că lucrează chiar el acolo.

Deodată îşi descoperi şeful, îngrămădit în spaţiul îngust şi prăfuit dintre perete şi spatele tabloului. Zăcea legat de mâini şi de picioare, iar în gură avea un căluş!

Inima devotatului ajutor se frânse de jale. Ştia că Iacimenev nu e omul care să se predea viu. Era limpede că Gheorghi Borisovici fusese întâi ucis şi pe urmă legat. Ar fi vrut să ţină un discurs funebru, dar n-avea public.

Numai spiritul de observaţie, care-i crease pe bună dreptate reputaţia, l-a salvat de la leşin. Băgă de seamă că defunctul mişcă uşurel din piciorul stâng.

— Ura! strigă Vanea, aruncă fierul cât colo şi se apucă să-l tragă pe Gheorghi Borisovici din spatele tabloului. Iacimenev era greu. Şalîto îl târî anevoie –

cât pe ce să-l scape jos – până la un fotoliu, îl aşează şi-i tăie legăturile. Căluşul şi-l scoase chiar anchetatorul, de îndată ce avu mâinile libere.

— Ce s-a întâmplat? îl întrebă Şalîto, curios şi compătimitor.

— Să nu adormi niciodată în timpul serviciului! pronunţă Iacimenev cătrănit, abia urnindu-şi limba. Iaca, eu am aţipit cu nasul în manuscris, iar ei s-au furişat în spatele meu, m-au legat fedeleş, mi-au înfundat în gură chiar manuscrisul ăsta şi m-au vârât după tablou. N-am izbutit să-i văd. Era întuneric şi stinseseră lumina.

— Dar ştiţi cine sunt? îl întrebă Ivan ţinându-şi răsuflarea.

— Ştiu, îi răspunse Iacimenev. Privirea i se opri asupra ilustraţiei lui Kuzmin la romanul *Evgheni Oneghin* de Puşkin. În acuarelă fusese zugrăvit Oneghin pe malul Nevei. Peisajul exista şi acum, dar Oneghin dispăruse!

Iacimenev îşi mută privirea buimacă pe vechea gravură reprezentând Sankt-Petersburgul. În ea, pe fondul palatului Mihailovski... apăruse Oneghin, care înainte nu figura acolo.

— Vanea! dădu glas anchetatorul, după ce-şi veni în fire. Îţi încredinţez o misiune importantă. Va necesita mobilizarea tuturor forţelor dumitale. Du-te la arhiva literară, răsfoieşte-o şi stabileşte dacă lui Oneghin îi plăcea să se plimbe prin preajma palatului Mihailovski...

Când se pregătea să plece, anchetatorul îl reţinu:

— Ce-i cu fierul ăsta?

Ajutorul se bucură că şeful său a dat atenţie corpului delict de care făcuse rost:

— În drum spre baie, am văzut că văduva lui

Zubarev duce la reparat un fier electric. Vă atrag atenţia că face asta în ziua morţii soţului ei. Am confiscat fierul şi l-am dat la expertiză. În timp ce mă spălam, expertul a descoperit pe el urme din sângele victimei. Probabil că văduva, geloasă, l-a pocnit cu fierul şi l-a omorât.

— Du-te la arhivă! îi făcu vânt Iacimenev.

Plecă şi Şalîto...

La fel ca Fomin, el nu va mai apărea în paginile nuvelei. Doi ani va petrece Ivan Efremovici între zidurile arhivei, va stabili că lui Evgheni îi plăcea să se plimbe pe lângă palatul Mihailovski, va deveni un mare specialist în Oneghin, îşi va susţine disertaţia şi va fi angajat la Academia de ştiinţe pedagogice.

Crima din bibliotecă se va solda pentru Iacimenev cu pierderea a doi asistenţi. Se va consola doar cu gândul că aceste minţi luminate, lucrând mână în mână, vor contribui la progresul ştiinţei pedagogice.

După plecarea fără de întoarcere a lui Şalîto, anchetatorul îşi verifică încă o dată concluziile logice. Privite din afară, acţiunile lui Gheorghi Borisovici ar putea să apară lipsite de logică, dar asta numai la o examinare superficială. În realitate, se lăsa condus de intuiţia sa ireproşabilă, cunoaşterea psihologiei omeneşti şi priceperea de a se pune în postura celor implicaţi – atât a victimei cât şi a asasinului. Şi, în general, priceperea de a se pune în orice postură.

Orice anchetator s-ar fi orientat în primul rând spre faptul că mai mulţi salariaţi ai academiei trecuseră prin bibliotecă în noaptea de groază, însă asta nu-l derutase pe Iacimenev. Experienţa îi demonstra că la locul unei crime se află totdeauna oameni nevinovaţi luaţi prin surprindere, în timp ce asasinii nu mai dau pe-acolo: pur şi simplu nu mai au ce căuta.

Orice anchetator ar fi putut deduce că Zubarev fusese ucis de un colectiv bine sudat, dar Iacimenev ştia că un colectiv nu asasinează niciodată fizic.

Renunţând la teza crimei colective, orice anchetator l-ar fi putut bănui pe oricare salariat al academiei.

Pe Anton, de pildă. Parcă se ruga el însuşi să fie dus la zdup. Avea toate motivele să-l suprime pe Zubarev, se urau unul pe altul. Anton era inovator, Zubarev conservator. Cum era de aşteptat, iubeau aceeaşi femeie. În ziua crimei Anton cumpărase o halteră, iar pe urmă declarase că a pierdut-o în metrou. Dar Iacimenev îşi dădea seama că Anton o cumpărase ca să-şi dezvolte muşchii, că probele împotriva lui sunt prea evidente şi că tocmai de asta nu fac doi bani.

Orice anchetator ar fi putut-o acuza pe Alla, întrucât nu se cunoştea în ce împrejurări uitase broşa lângă cadavru. Cine ştie, poate că-l ucisese pe Zubarev în legitimă apărare? Dar Iacimenev simţea faţă de Alla cel puţin simpatie, dacă nu atracţie, iar pe criminali nu-i simpatiza niciodată.

Orice anchetator l-ar fi putut învinui de omucidere pe Iuri Konstantinovici Kuzneţov. Existau toate motivele. Era adjunctul lui Zubarev şi aspira la locul acestuia. Dar Iacimenev ştia că în zilele noastre adjuncţii nu sparg capetele şefilor, ci recurg la alte metode mult mai subtile.

După povestea cu fierul de călcat, libertatea văduvei ar fi atârnat de un fir de păr, să fi condus altul ancheta. Iacimenev ghicise fără dificultate că Zubarev se bărbierea cu briciul, se tăiase, o picătură de sânge căzuse pe cămaşă, care fusese spălată prost, iar la călcat sângele se luase pe fier, unde îl

găsise expertul.

Orice anchetator ar fi putut cere arestarea lui Rostovski. În primul rând, era custodele principal al bibliotecii şi răspundea de ce se petrece acolo. În al doilea rând, spre deosebire de colegii săi, Rostovski minţise tot timpul şi nu putea explica plauzibil ce căutase la bibliotecă în noaptea crimei. Dar Iacimenev ştia că Rostovski are în volumul 49 din Marea enciclopedie sovietică o „rezervă". Aşa se cheamă banii pe care soţii îi ascund de soţiile vigilente. Pe lângă asta, Rostovski n-avea de ce să răspundă pentru cele petrecute în bibliotecă. Dacă toate cadrele de conducere ar răspunde pentru ce se face în instituţiile lor, numai bine n-ar ieşi.

Mai rămânea bătrâna intendentă, cu originea ei dubioasă şi cu glumele ei dubioase. Chiar şi asta era destul ca să deschidă acţiune împotriva ei. Mai mult, Zubarev fusese asasinat între unsprezece şi douăsprezece noaptea, iar bătrâna telefonase la miliţie abia la patru dimineaţa. E drept că ceilalţi care-l văzuseră mort nu telefonaseră de loc, dar ei nu erau intendenţi!

Oricărui anchetator i s-ar fi părut ridicolă declaraţia Nadejdei Dmitrievna că n-a telefonat imediat pentru că n-a fost în stare să lase din mână o carte interesantă. Dar Iacimenev o înţelegea. În locul ei, nici el nu şi-ar fi întrerupt lectura, cu atât mai mult cu cât omul tot fusese ucis, iar nemernicii tot fugiseră.

Dar lucrul cel mai important e că Iacimenev avea un simţ foarte ascuţit faţă de tot ce este bun. Gheorghi Borisovici simţea cu inima că niciunul dintre salariaţii academiei nu era capabil de o crimă, în ciuda anumitor păcate personale.

Iacimenev se gândea acum la Zubarev şi era

sfâşiat de contradicţii. Inima îi spunea că Anton are dreptate, însă nu se putea împăca cu gândul că Zubarev fusese un carierist de duzină. Îl împiedica tot ce auzise înainte despre Zubarev: titlurile, funcţiile, popularitatea şi chiar înfăţişarea lui plăcută.

Vai, ce greu e să-ţi smulgi idolul din suflet!

Şi totuşi Zubarev era mort, nu se putea să nu ţii seama de acest fapt! Cineva îl asasinase. Cineva îi telefonase lui Iacimenev acasă şi-l informase asupra crimei, recomandându-se drept fantomă. Cineva putuse să-şi facă de cap în bibliotecă, să-l încuie pe Fomin în dulapul cu cărţi, să răstoarne vaza, să rupă manuscrisul de două ori, să chicotească şi, culmea, să-şi permită o impertinenţă nemaipomenită: să-l lege cobză chiar pe anchetator şi să-l vâre după tablou, ca pe o vechitură. Dar Oneghin, care face salturi dintr-un tablou în altul? Dar portretul Ecaterinei, care se întoarce din senin cu capul în jos?

Iacimenev îşi dădea seama că în afacerea asta nu te poţi călăuzi după obişnuitele metode ale realismului. Era nevoit să păşească şi el, o dată, cu titlu de excepţie, pe calea vicioasă a idealismului. Nu-i era uşor, lui, educat după cele mai bune modele. Codul moral al lui Iacimenev se revolta împotriva acţiunii pe care posesorul său se pregătea s-o întreprindă. Dar Iacimenev îi ordonă codului să tacă.

— Altă soluţie n-am! îi explică Gheorghi Borisovici codului. Trebuie să trec pragul.

Şi Iacimenev l-a trecut!

Se ridică din fotoliu, se îndreptă cu paşi grei spre uşă, o încuie. Apoi trecu la comutator şi, cu un efort de voinţă, stinse lumina.

Străvechea lustră de cristal se întunecă. Lumina slabă şi tremurătoare a felinarului din stradă crea o

atmosferă de groază. Sub parchet zgrepţănau şoarecii. Afară vuia un vânt sinistru şi jaluzelele casei de vizavi scârţâiau lugubru. Undeva bătu înfundat un orologiu... Pe scurt, totul cum se cuvine!

Când trecuse pragul, Iacimenev nu ştia cum să se adreseze celor pe care intenţiona să-i cheme din lumea cealaltă. Nu cunoştea nici cuvinte magice, nici semne cabalistice. Nu ştia nici măcar să facă scamatorii. Spuse simplu, cum fac copiii când se joacă de-a v-aţi-ascunselea:

— Ieşiţi, că v-am prins!

Iar mai departe toate au decurs, de parcă n-ar fi fost nimic deosebit.

Rama de bronz a tabloului lui Repin se aplecă şi de pe pânză se desprinse un moşneag năpârlit, în halat de casă. Târşindu-şi papucii, moşul se târî până la fotoliu, ştergându-şi de poala halatului mâna stângă plină de sânge. Se aşeză comod, se întinse, îşi pocni degetele şi spuse căscând:

— O-ho-ho!... Mă dor oasele. Pesemne că se strică vremea...

Şi Iacimenev recunoscu vocea pe care o auzise la telefon în noaptea crimei.

Portretul Ecaterinei II se desprinse din cui şi se clătină. Din portret sări o doamnă rubicondă de vârstă balzaciană, îşi zgribuli de frig umerii pudraţi şi pronunţă trist:

— Mi-aduc aminte că slujea în garda mea imperială un sublocotenent dat naibii, Iacimenev. Pentru credinţa cu care m-a slujit i-am sorocit un sătuleţ din gubernia Penza. Nu te tragi din neamul ăsta, dragul meu?

Din gravura veche reprezentând Sankt-Petersburgul sări un tânăr îmbrăcat ca un dandy

londonez şi zâmbi fermecător.

Tot ce învăţase Iacimenev se ducea la mama dracului! Nu se ciupi de nicăieri, nu se frecă la ochi, nu încercă să fugă şi nu-şi simţi inima cât un purice. În loc de asta rosti încet, dar clar:

— Ajutor!

— Lasă, că te deprinzi! îl linişti prietenos Ivan cel Groaznic.

— Vreau acasă! se rugă Iacimenev pe neaşteptate. Azi se mărită fata mea!

Cu un gest aproape automat, Ecaterina îşi scoase un inel din deget şi i-l întinse.

— Transmite-i darul nostru de nuntă.

Inelul scânteia în întuneric. Era bătut cu pietre scumpe. Fără îndoială că valora foarte mult. Dacă Iacimenev l-ar fi vândut, putea să-i cumpere fiică-sii un apartament.

— Nu pot să primesc... se fâstâci Gheorghi Borisovici. Ştiţi, nu-i voie să iei nimic de la cei anchetaţi. Ar fi un fel de mită.

— De când sunt n-am văzut un tont ca ăsta! exclamă blajin Ecaterina, punându-şi inelul la loc.

— Vă rog... faceţi ceva... hm! ceva ca să pot crede! îi imploră Iacimenev.

Ivan cel Groaznic se plecă la urechea Ecaterinei şi îi şopti câteva cuvinte. Împărăteasa se duse la telefon, ridică receptorul şi formă un număr.

— Alo, daţi-mi vă rog pe anchetatorul Iacimenev... Când se întoarce transmiteţi-i că l-a căutat Ecaterina cea Mare!

— Şi totuşi nu poate fi adevărat, se încăpăţână Iacimenev.

— Hai să trecem la subiect, porunci Ivan. Ce-ai de gând, să ne învinuieşti de uciderea lui Sereojka

Zubarev, sluga aceea scârbavnică?

Numele lui Zubarev îl readuse pe anchetator la realitate.

— Da! zise el cu jumătate de glas. Trebuie să fac un proces-verbal.

— Dă-i drumul! îl autoriză Ivan cel Groaznic. Tare vă mai plac hârţoagele! V-aţi făcut toţi ştiutori de carte, deştepţi, intelectuali, critici. Mucegăiţi printre hârtii, distrugeţi pădurile!

Iacimenev nu riscă să se aşeze în societatea capetelor încoronate, aşa că se resemnă să scrie de-a-n picioarelea.

— Atâta, că toată treaba-i în zadar, zâmbi părinteşte Ivan Vasilievici. Cine să te creadă că ai stat cu noi la taclale, în veacul vostru de ştiinţă şi tehnică...

— Au să creadă, spuse Iacimenev. Semnaţi procesul-verbal, iar o expertiză o să ateste autenticitatea semnăturilor. Daţi-mi voie, care e numele dumneavoastră de familie? se adresă el mai întâi doamnei.

— Romanova Ecaterina Alexeevna, a II-a, cea Mare, se recomandă împărăteasa. Pe numele de fată, Sofia-Augusta-Frederica Anhalt-Zerbst.

— Anul naşterii? întrebă nepoliticos anchetatorul, dar se corectă imediat: Pardon! Am vrut să zic anul morţii.

Ecaterina oftă:

— 1796... Doamne, câtă vreme s-a scurs... Şi calculând în minte destul de repede: O sută şaptezeci şi trei de ani...

— Profesiunea dumneavoastră?

— Împărăteasa Rusiei! se miră Ecaterina de întrebare.

Iacimenev devenea tot mai îndrăzneţ.

— Mulţumesc, maiestatea-voastră! şi se întoarse cu faţa la Ivan cel Groaznic. Pot să vă deranjez?

— Scrie, scrie! glăsui tătucul-ţar. Ivan IV, zis şi cel Groaznic, de profesiune mare suveran.

Oneghin se amestecă nu fără ironie:

— Cu mine e mai încurcat, domnule. Eu sunt, într-un fel, rodul fanteziei poetului – iar profesiunea... se gândi puţin, apoi cită: „Atinse fără rost şi trudă, vârsta de douăzeci şi şase de ani...” În limba de azi ar veni, cred, trântor...

Ecaterina chicoti şi Iacimenev recunoscu râsul care-l speriase în bibliotecă.

— Acum vă rog să-mi spuneţi cum şi de ce l-aţi ucis pe Serghei Ivanovici Zubarev, academician şi doctor în ştiinţe pedagogice.

— Ştiinţe pedagogice! Ivan cel Groaznic pufni cu dispreţ. Noi, de-o pildă, n-am umblat prin şcoli, dar am domnit, nu şagă!

— Pe Zubarev l-am judecat, explică Oneghin calm.

— Cum aşa? întrebă Gheorghi Borisovici, dezorientat.

— După rânduielile voastre, n-ai grijă! continuă Evgheni. Eu am fost judecător, iar monarhii asesori populari.

— Şi ce vină i-aţi găsit lui Zubarev?

— L-am judecat, îl puse Oneghin la curent, pentru oportunism, lipsă de principialitate, carierism şi profanarea literaturii.

— Şi a istoriei! adăugă Ivan cel Groaznic.

— De unde cunoaşteţi aceste cuvinte moderne? Iacimenev era uimit de erudiţia fantomelor.

Oneghin ridică din umeri.

— Doar trăim într-o bibliotecă. Citim ziare, reviste.

Urmărim evenimentele la ordinea zilei.

— Uneori ieşim la plimbare prin bătrâna noastră Moscovă, se amestecă Ivan. Vă admirăm civilizaţia. Vacarm! Benzină!

— Şi lipsă de bună-cuviinţă, adăugă Ecaterina.

— O clipă! Anchetatorul tresări. Vasăzică, există o trecere secretă?

— Fireşte... Ecaterina se învioră, sub imperiul unor amintiri plăcute... De asta am şi dăruit casa favoritului meu, pentru că avea un coridor secret... Şi, urmă ea cu glas scăzut, prin coridorul ăsta... era foarte simplu... pricepi, Iacimenev?

Iacimenev dădu din cap în semn că înţelege, iar împărăteasa îşi continuă şirul gândurilor.

— Apropo, o parte din galeria secretă a fost folosită la metroul vostru. Uneori coborâm cu toţii să ne uităm cum trec trenurile...

— Sfinte Sisoe! Iar fantoma care sărează compotul există şi ea, nu? întrebă anchetatorul sleit de puteri, gata ori să izbucnească în plâns, ori să chiuie bezmetic.

— Asta-i doamna mea de onoare, Beloselskaia-Belozerova! se înveseli iar împărăteasa. Avea o legătură scandaloasă chiar cu favoritul meu. Am fost silită să-l închid în fortăreaţa Schliesselburg, iar pe ea s-o biciuiesc şi s-o trimit la moşia lui taică-său. Pe locul conacului se află acum o cooperativă, aproape de staţia „Aeroport“ a metroului. Locuieşte şi azi acolo, sub formă de fantomă...

— Cât pe ce să uit, maiestatea-voastră, stră-stră-stră-nepoata favoritului vostru, Nadejda Dmitrievna, m-a rugat să vă transmit salutări.

Ecaterina dădu din cap condescendent:

— Îi trimitem bunăvoinţa noastră împărătească.

— Acum să revenim la tema principală. Vorbeaţi de carierism, de oportunism. Astea sunt noţiuni generale. Aş vrea dovezi concrete.

Oneghin sări primul.

— Aţi citit vreodată, domnule Iacimenev, manualul de literatură pentru clasa a opta, în care e vorba despre mine? Şi se porni să turuie vehement: Am fost rupt de solul naţional şi popular... Am dus o viaţă tipică pentru tineretul de aur – baluri, restaurante, plimbări pe bulevardul Nevski, teatre... Vasăzică, teatrul e un viciu! În vocea lui Oneghin vibrau notele specifice provocărilor la duel din secolul al XIX-lea. Dar temele pentru acasă! *De ce a fost Oneghin nedemn de Tatiana?* De ce, te întreb, onorabile domn, eram nedemn?

— Sunteţi perfect demn! se grăbi Iacimenev să-l asigure.

— Iar de mine au uitat cu totul! se amestecă Ecaterina. Se poate spune că m-au evacuat din manuale. Şi când te gândeşti că am cucerit pentru voi, printre altele, regiunea balneo-climaterică unională Crimeea.

Iacimenev tăcea. N-avea nimic de obiectat.

Ivan cel Groaznic se ridică solemn din fotoliu, căută într-un dulap şi scoase o carte.

— Ascultă, Iacimenev, ce scria Zubarev despre mine numai cu douăzeci de ani în urmă.

Căută pagina şi începu să citească nuanţat:

— „Ivan cel Groaznic a fost un om inteligent şi talentat. Avea o cultură vastă, ştia şi îi plăcea să scrie, era dotat cu o minte ascuţită şi subtilă”.

Ţarul sări peste câteva pagini.

— „Opricinina a însemnat o mare cotitură politică, a fost o instituţie progresistă, deşi însoţită de unele

excese!” Ei, fără excese în profesia noastră nu se poate! adăugă ţarul, cu zâmbetul acela dulce care acum patru sute de ani îi băga pe toţi în răcori. Şi ce a scornit nu demult despre mine nemernicul ăsta? Ai citit manuscrisul?

Iacimenev încuviinţă din cap.

— Sunt şi tiran, şi maniac, şi criminal! Ţarul era evident ofensat. Iar hunveibinii mei, adică opricinicii, reprezintă un fenomen negativ...

Iacimenev îl privi în faţă şi declară neclintit:

— Dar ăsta e adevărul!

Ecaterina îi aprecie bravura:

— Ştii că-mi placi, Jorj? N-aş fi crezut niciodată că o să-mi placă un om sovietic obişnuit!

Ivan cel Groaznic oftă şi-i lămuri cu milă în glas:

— Se vede cale de-o poştă că n-ai condus un stat! Parcă de adevăr are nevoie poporul? Ar putea să-l înţeleagă anapoda.

— Aveţi un punct de vedere vicios! se aruncă Iacimenev în luptă. Pur ţarist!

— Trebuie să-i înţelegi pe domnitori, Iacimenev, îşi susţinu Ecaterina colegul. Zubarev ăsta al tău scria când una, când exact pe dos. Unde-i principialitatea de istoric?

— Cu asta nu pot să nu fiu de acord, maiestatea-voastră! oftă Iacimenev. Dar nu e un motiv ca să ucizi!

— Ba este! îl contrazise Ivan IV. Eu am o experienţă bogată. Nimic nu-i uneşte pe oameni în jurul tău ca asasinatele! Cei care scapă te iubesc ca pe ochii din cap!

Iacimenev se înecă de furie:

— Sunteţi... un... bandit, maiestatea-voastră imperială!

Ecaterina şi Oneghin înlemniseră. Ştiau că Ivan nu iartă jignirile.

Însă ţarul îi zâmbi călduros îndrăzneţului şi-i spuse cu îngăduinţă:

— Ce-au făcut din tine, Iacimenev! Să fi-ndrăznit tu înainte a-mi grăi aşa... V-aţi luat-o-n cap... nu mai ştiţi de cei mari... Aveţi păreri proprii...

— Dar Zubarev n-avea păreri proprii! Iacimenev nu-şi dădea seama că citează cuvintele lui Anton.

— Avea! se strâmbă hâtru autocratul. În adâncul sufletului mă iubea. Îi plăceau metodele mele. Era partizanul mâinii forte. Nu se prefăcea atunci când m-a lăudat. Dar acum m-a trădat... iar pe trădători nu-i sufăr! Când mi-am amintit ieri de toate astea, m-am cătrănit şi mi s-a urcat sângele la cap. Şi acum mi se urcă! zise el privindu-l pe Iacimenev ca pe un condamnat.

Autocratul păşi fără grabă spre tablou şi scoase din el toiagul cu care îl omorâse acum 388 de ani pe fiul său Ivan, iar în ajun îl achitase pe academician.

— Fără vărsare de sânge, mărite doamne! strigă Oneghin. El fusese şi în ajun împotriva asasinatului, dar nu izbutise să potolească mânia ţarului.

— Fă-ţi rugăciunea, Iacimenev! îi porunci Ecaterina, căreia i se trezise simţul de clasă imperial.

Dar şi lui Iacimenev i se trezise simţul de clasă.

— Fugi, Gheorghi Borisovici! strigă Oneghin.

Ţarul se şi pornise asupra lui, cu toiagul ridicat.

Să tragi într-o fantomă ar fi fost un gest lipsit de eficacitate.

— Nu-s prima victimă a ţarismului! spuse Iacimenev mândru.

— Bine, dacă-ţi vine mai uşor aşa... Ivan cel Groaznic îşi făcu vânt şi-l trăsni cu toiagul în cap...

Iacimenev se trezi întins pe jos. În frunte îi crescuse un cucui. Îl pipăi cu mâna.

Conform cu regulile genului, în bibliotecă nu trebuie să se afle nimeni, iar anchetatorul urmează să creadă că totul i s-a năzărit.

Dar, împotriva regulilor, lângă el era o fantomă care-i turna, grijulie, apă în cap.

— Aşadar, e adevărat! suspină Iacimenev.

— Nu ştii cât sunt de fericit că trăieşti! Oneghin îl ajută să se ridice. Cum te simţi?

— Unde-s ţarii? întrebă anchetatorul.

— Şi-au terminat treaba şi au plecat.

Gheorghi Borisovici îşi aruncă ochii pe tablouri şi văzu că ţarii se înapoiaseră în operele de artă, parcă nu s-ar fi întâmplat nimic.

— N-au semnat procesul-verbal, zise mâhnit Iacimenev. Acum n-o să mă creadă nimeni. Poate binevoiţi să-l semnaţi dumneavoastră.

— Pentru dumneata, cu plăcere! Oneghin luă pixul cu pastă al lui Gheorghi Borisovici şi puse pe procesul-verbal o semnătură înflorată. Mă tem însă că iscălitura mea n-o să-ţi fie de folos, n-o cunoaşte nimeni.

— Mda, aşa e... zâmbi trist Iacimenev. Dar am s-o păstrez ca autograf unicat. Poate o fi banal, însă dintre toţi poeţii Puşkin îmi place cel mai mult.

— Şi mie, făcu Evgheni.

Iacimenev l-a condus pe Oneghin până la acuarelă, unde s-au despărţit în termeni călduroşi.

Gheorghi Borisovici se simţea acum singur, ca pe un peron de gară după plecarea trenului care ţi-a răpit o fiinţă dragă. Aprinse lumina şi se uită nostalgic în jur.

Pe pereţi atârnau paşnic portretul Ecaterinei, gravurile cu Sankt-Petersburgul, acuarela lui Kuzmin din seria de ilustraţii la *Evgheni Oneghin* şi copia după tabloul lui Repin *Ivan cel Groaznic şi fiul său Ivan*.

Undeva bătu înfundat un orologiu.

Iacimenev luă de pe birou procesul-verbal cu nepreţuitul autograf şi îl puse cu grijă în buzunar. Pe urmă scoase cheia, descuie uşa, ieşi pe coridor şi coborî în vestibul.

Aici se afla o oglindă. Se uită în ea şi văzu că a încărunţit şi a chelit de-a binelea...

După o jumătate de ceas, Gheorghi Borisovici îi convocă în bibliotecă pe salariaţii academiei. Au venit Kuzneţov, Rostovski, Alla, Anton, văduva, intendenta Nadejda Dmitrievna şi numeroase alte funcţii de pe ştat.

Când se calmă rumoarea provocată de schimbarea la faţă a anchetatorului, Iacimenev se uită la picturile care ornau pereţii bibliotecii şi spuse cu glas egal:

— Serghei Ivanovici Zubarev a fost asasinat de Ivan cel Groaznic, în complicitate cu Ecaterina a II-a. Oneghin s-a opus, dar n-a putut împiedica crima.

Salariaţii tăceau. Nu înţelegeau dacă anchetatorul glumeşte sau şi-a pierdut minţile.

— Vă sfătuiesc, continuă serios Iacimenev, ca în activitatea dumneavoastră să fiţi corecţi faţă de istorie şi de literatură! Altfel riscaţi să împărtăşiţi soarta lui Zubarev! Nu uitaţi nicio clipă că academia dumneavoastră răspunde de educaţia culturală a copiilor.

— Gheorghi Borisovici, interveni cu simpatie Anton, în afara academiei mai răspund Ministerul învăţământului, nenumăratele inspectorate şcolare, „Gazeta învăţământului“ şi chiar şcolile. Iar atunci

când răspund toţi, nu răspunde nimeni!

Iacimenev oftă şi se întoarse către văduvă:

— Luaţi-vă fierul de călcat. Chefirul şi salamul vi le înapoiez mâine.

După aceea Gheorghi Borisovici i se adresă lui Rostovski:

— Kirill Petrovici, poftiţi biletul dumneavoastră pentru Kuibîşev. Mai aveţi timp să prindeţi trenul. Iar dumneavoastră, Nadejda Dmitrievna, spuse el privind-o pe intendentă, trebuie să vă transmit din partea Ecaterinei II bunăvoinţa sa imperială.

— Mulţumesc frumos că nu m-aţi uitat, se înclină Nadejda Dmitrievna.

— Colectivul nostru vă este sincer recunoscător, luă cuvântul Iuri Konstantinovici cu multă prudenţă. Aţi făcut o treabă minunată. Ceea ce am auzit din gura dumneavoastră întrece toate aşteptările!

— Tot n-aţi priceput nimic... Vă repet, atunci când eroilor istorici sau literari le sare muştarul, ei ies din rame şi... Iacimenev dădu din mână şi părăsi biblioteca.

Plecă neînţeles de semenii săi, cărora nu le fusese dat să treacă pragul. Peste puţină vreme îşi purta paşii pe stradela întunecată, depărtându-se tot mai mult de casa cu numărul 18, pe care n-avea s-o uite până la sfârşitul zilelor. Dar ce i se întâmplase în casa asta n-avea să povestească nimănui, pentru că nimeni nu l-ar fi crezut.

Iacimenev se întorcea în lumea cunoscută şi bună. Se gândea că soţia şi fiica sunt supărate fireşte pe el, că de-acum înainte un străin va trăi în familia lui...

Începu să cearnă o ploaie tristă, rece.

— Nu degeaba îl dureau oasele pe Ivan cel Groaznic, îşi aminti el ridicându-şi gulerul paltonului.

Moşnegii ăştia se pricep al dracului să prevadă timpul...

P.S. După o lună şi jumătate, telefonul l-a trezit pe anchetatorul Iacimenev la patru dimineaţa.

— La aparat e o fantomă! spuse un glas bărbătesc necunoscut. Adineaori am ucis un regizor de cinema, care turna un film istoric.

SFÂRŞIT